

UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI
FACULTATEA LIMBI ȘI LITERATURI STRĂINE

**MATERIALELE
COLOCVIULUI COMEMORATIV
INTERNAȚIONAL
*TRADIȚIE ȘI MODERNITATE
ÎN ABORDAREA LIMBAJULUI***

**consacrat aniversării a 65-a
de la nașterea prof. Mircea IONIȚĂ**

Bălți, 25 noiembrie 2006

**BĂLȚI
Presa universitară bălțeană
2006**

CZU: 81'27(082)=00
T80

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

„Tradiție și modernitate în abordarea limbajului”, colocviu comemorativ int. (2006; Bălți). Tradiție și modernitate în abordarea limbajului: Materialele colocviului comemorativ int. consacrat aniversării a 65-a de la nașterea profesorului Mircea Ioniță, 25 noiem. 2006, Bălți / red. resp. Angela Coșciug. – Bălți: Presa univ. bălțeană, 2006. – 312 p.
ISBN 978-9975-50-014-2
100 ex.

Redactor responsabil: **Angela COȘCIUG**, doctor în filologie, conferențiar

**Responsabilitatea pentru conținutul materialelor
le revine autorilor**

Tehnoredactare: **Liliana MUSTEAȚĂ**

© *Materialele Colocviului Comemorativ Internațional „Tradiție și modernitate în abordarea limbajului”, Presa universitară bălțeană, Bălți, 2006.*

S U M A R
COMUNICĂRI COMEMORATIVE

Elena PRUS. <i>Misiunea (inter)culturală a Universității în formula bălțeană de responsabilizare profesională . . . . .</i>	12
Anatol LENȚA. <i>Un gramatician de o rară impetuozitate intelectuală . . . . .</i>	13
Elena DRAGAN. <i>Unui profesor de neuitat . . . . .</i>	16
Ion MANOLI. <i>„Cartea vieții mele” de Mircea Ioniță . . . . .</i>	18
Виктор СКИБА. <i>Увлеченный филолог, бескомпромисный педагог . . . . .</i>	20
Elena BELINSCHI. <i>Om de știință în umbra anilor ce au trecut . . . . .</i>	25
Oxana CHIRA. <i>O ofrandă la chipul înveșnicit al marelui profesor Mircea Ioniță . . . . .</i>	26
Ion AXENTI. <i>Profesorul Mircea Ioniță . . . . .</i>	28

COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

SEMIOTICA ȘI HERMENEUTICA TEXTULUI LITERAR

Angela COȘCIUG. <i>Considerații asupra esenței și structurii narațiunii în general și celei apocaliptice în particular din perspectiva semiotico-naratologică . . . . .</i>	32
Ion GUȚU. <i>Subsistemele semiotice ale limbii. Limbajul poetic . . . . .</i>	33
Lidia ALEXANCHIN. <i>Discourse analysis . . . . .</i>	39
Oxana NICULICA. <i>Le rôle des émotions dans la Bible . . . . .</i>	42
Ioan DĂNILĂ. <i>Textul, din pre-text, către post-text . . . . .</i>	45
Eugenia GUȚU. <i>Les modalités axiologiques dans les langues romanes . . . . .</i>	47
Tatiana GAIVAS. <i>La langue en action: le discours ironique à la lumière de la théorie des actes de langage . . . . .</i>	49
Лариса БОРТЭ. <i>Учет специфики художественного текста при его филологическом комментировании . . . . .</i>	51
Ala SAINENCO. <i>Categoria semantico-funcțională a calității . . . . .</i>	52
Liuba JUNGHINĂ. <i>Considerații asupra categoriilor modalității și persoanei . . . . .</i>	53
Lilia ARCEA. <i>Semiotica ca univers creativ . . . . .</i>	54
Adriana-Gertruda ROMEDEA. <i>Les opérations discursives . . . . .</i>	59
Ioana NICA. <i>The prison as a sign in Charles Dickens' novels . . . . .</i>	60
Лариса ПОХ. <i>Риторика в структуре чеховского рассказа . . . . .</i>	62
Ирина ДВОРНИНА. <i>Общечеловеческие и этнофольклорные мотивы в англоязычной национально-сказочной литературе (на примере произведения Джона Р.Р. Толкиена “Хоббит, или туда и обратно”) . . . . .</i>	63

Camelia Mihaela CMECIU. <i>Reprezentarea semiotică a realității în „Baronesa” de Liviu Rebreanu</i>	64
Oxana CHIRA, Angela BUCĂȚARU. <i>Semn în context</i>	65
Virsavia POPA. <i>Tangențe și interferențe între poemul în proză și eseul literar.</i>	66
Mariana TÎRNĂUCEANU. <i>Structuri ale textului literar. Structuratori</i>	67
Carolina DODU-SAVCA. <i>Opera Valeriană – o „privire” lucidă asupra Sinelui</i>	69
Mihaela Amalia ANDRONIC. <i>Pledoarie pentru o semiotică de tip „și / și” : tăcere și cuvânt</i>	70
Rita KLEIMAN. <i>Научное наследие М.Гершензона в контексте современных теоретико-методологических проблем семиотики и герменевтики</i>	71
Doina CMECIU. <i>The haus as a sought-for object in Charles Dickens’s Dombey and son</i>	72
Ludmila BOICO. <i>Le signe poétique dans la création de Jules Laforgue. Analyse sémiotique</i>	73
Silvia SANDU. <i>Tipologia intenției: privire de ansamblu</i>	75
Valentina ȘMATOV. <i>Development of dictionary discourse</i>	76
Mihail RUMLEANSCHI. <i>Intenționalitatea – semn comunicativ</i>	77
Игорь АЛЕНИН. <i>Библейские мотивы в поэтике Т.С.Элиота: опыт герменевтического декодирования мифологических значений</i>	83
И.Э.ШИХОВА. <i>Концепт огня в романе Р.Бредбери «451⁰ по Фаренгейту»</i>	84
Tatiana RUSS. <i>Pragmatische funktionen der syntaktischen strukturen in publizistischen texten</i>	85
Елена СИПОТА. <i>Выделение коммуникатов по дифференциальным признакам</i>	89
Georgeta CÎȘLARU. <i>Contexte et dialogisme: une dynamique discursive du sens</i>	90
Natalia OSTROMAN. <i>Religious discourse</i>	93
LIMBAJUL ȘI SOCIETATEA: PROBLEME DE POLITICĂ, EDUCAȚIE ȘI CULTURĂ GLODICĂ	
Elena DRAGAN. <i>Langue, culture, traduction</i>	95
Nicanor BABĂRĂ. <i>Dominanta lingvistică în Republica Moldova în contextul limbilor minoritare și străine (factori, trăsături, strategii)</i>	102

Viorica ȚURCANU-CIOBANU. <i>Considerații asupra limbii franceze în creația științifică a profesorului Mircea Ioniță din perspectiva culturală</i>	105
Grigore CANTEMIR. <i>Formule de ... impolitețe în limba română</i>	107
Irina BULGACOVA. <i>Deutsche und rumänische Verben mit dem Sem., „Bearbeitung“ unter interkulturellem Aspekt</i>	109
Cristina CÎRTIȚĂ-BUZOIANU. <i>Odele epistemologice în gândirea politică modernă</i>	112
Nicolae ȚURCANU. <i>Unele aspecte ale aplicării regulilor gramaticii sociologice în metodologia sociologică</i>	113
Solomiya BUK. <i>Ukrainian language statistical researches: modern state and prospects</i>	114
Galina CHIRSHEVA. <i>Differentiation of languages and codeswitching in simultaneous bilingual children</i>	115
Маргарита А. БОЯРЧУК. <i>Россия и русские в восприятии Томаса Манна: к проблеме диалога культур</i>	116
Ludmila CABAC. <i>Le début de l'influence française dans les pays roumains</i>	120
Ludmila CABAC. <i>La presse bilingue dans les pays roumains: "Le Courrier de Moldavie"</i>	131
Elena VARZARI. <i>On political correctness in american society</i>	135
CERCETĂRI DE LEXICOLOGIE, LEXICOGRAFIE ȘI DERIVATOLOGIE	
Gheorghe POPA. <i>Despre cauzele interpretării „frazelologice” a locuțiunilor</i>	135
Elena BELINSCHI. <i>Neologisme – asalt inovator de ordin lexical</i>	136
Vitalie PRISĂCARU. <i>Particularités des néologismes du lexique informatique</i>	142
Ecaterina CREȚU, Petronela GABUREANU, Mihaela BUZATU, Violeta PREDA. <i>Terminologia instrumentarului alimentar între tradiție și modernitate</i>	146
Aliona MERIACRE. <i>Similitudini de redare a formelor interne interlingvare</i>	146
Tatiana DUBIȚKAIA. <i>Caracterul spontan și conștient al jocului de cuvinte</i>	147
Ivan SMIRNOV. <i>Quelques aspects de difficultés de traduction</i>	148
Daniela BUTNARU. <i>Probleme lexicografice în redactarea Dicționarului toponimic al bazinului hidrografic al Neamțului</i>	154

Ina VODOVOI. <i>The methods of neologism formation . . . . .</i>	155
Mariana URSU. <i>Cîmpul lexico-semantic al verbului „a muri” . .</i>	156
Mihaela BUZATU. <i>The influence of the neologisms upon the romanian vocabulary . . . . .</i>	157
О.И.МАЛИНОВСКАЯ. <i>Эмфатические варианты прилагательных таλας и τλημων как члены сининимического ряда с общим значением «несчастный» . . . . .</i>	157
Oksana KUSHNIR. <i>Aspecto léxico del refranero español . . . . .</i>	158
Svetlana STANȚIERU. <i>Inovația și norma lingvistică . . . . .</i>	160
Роксоляна Л. ОЛИЩУК. <i>Развитие семантики лексемы о Artos в текстах Нового Завета . . . . .</i>	161
Mariana PROCA. <i>Cuvinte potențiale și ocazionale: unele asemănări și deosebiri . . . . .</i>	162
Ana DROSENCO. <i>Les moyens d'expression de la diminution en français moderne . . . . .</i>	163
Zinaida TĂRIȚĂ. <i>Unele exigențe privind crearea abrevierilor . .</i>	165
Lucia BALANICI. <i>Coraportul polisemie / derivare semantică . .</i>	166
Angela CĂLĂRAȘ. <i>On euphemisms and taboo words . . . . .</i>	170
Natalia PASTUHOVA. <i>Zum Wesen der russischen geschlechtsspezifisch markierten Phraseologismen . . . . .</i>	173
Natalia COLODROVSCHI. <i>Les conditions d'émergence des néologismes . . . . .</i>	174
LIMBAJE SPECIALIZATE (JURIDIC, ECONOMIC, MUZICAL, AGRICOL ȘI SPORTIV)	
Simina MASTACAN. <i>Poésie et métaphore dans le discours juridique . . . . .</i>	179
Argentina SĂRGHI. <i>Le langage du droit . . . . .</i>	180
Ana LITVINIUC. <i>The basics of political correctness . . . . .</i>	181
PROBLEME DE FILOSOFIE ȘI LOGICĂ A LIMBAJULUI	
Paul MICLĂU. <i>Dincolo și dincoace de semnul literar. Oglinda osmotică . . . . .</i>	185
Brîndușa-Mariana AMĂLĂNCEI. <i>Argumentarea în limbă VS argumentarea logică și limbajul publicitar . . . . .</i>	185
Renata GRĂDINARU. <i>Strategii argumentative . . . . .</i>	186
Antonina SNIZHKO. <i>The concept success in the ukrainian and english languages . . . . .</i>	187
DIDACTICA LIMBII ȘI A DISCURSULUI	
Raluca BĂLĂIȚĂ. <i>Approche énonciative du discours théâtral . . . . .</i>	189

S.CAPMARU, E. BABĂRĂ. <i>Suggestions on teaching present and past progressive</i>	190
Emil FOTESCU, Mihail RUMLEANSCHI. <i>Despre educația formală în domeniul tehnic la obiectul de studiu liceal Limba franceză</i>	192
Galina AZEMCO. <i>De la méthode traditionnelle à la perspective actionnelle</i>	194
Надежда Г. ШУЛЕПОВА. <i>Использование современных французских песен на занятиях по иностранному языку</i>	197
Марина ТУНИЦЬКА. <i>Ситуативні завдання – складова дискурсивного мовлення</i>	198
Lidia CIOLACU. <i>Conceptul de comunicare</i>	199
Lidia CIOLACU. <i>Modernizarea tehnologiei și strategiilor didactice</i>	200
Lidia CIOLACU. <i>Game ale tehnicilor de grup</i>	202
Micaela ȚAULEAN, Viorica PĂLĂRIE. <i>Accepting everyone and appreciating differences at EFL primary classes</i>	203
Tatiana CONONOVA. <i>Kommunikative Textarbeit</i>	207
Liubovi TOMAILÎ, Eugenia PROȚIUC, Larisa LAZARESCU. <i>The language of signs and notices</i>	207
Eugenia PROȚIUC, Liubovi TOMAILÎ, Larisa LAZARESCU. <i>On teaching discourse markers</i>	208
Dina PUIU. <i>Teaching english through critical thinking</i>	210
Elena VARZARI, Oxana СЕН, Ala MIHAILOV. <i>Taxonomy of educational chats for EFL learners</i>	211
Elena VARZARI, Oxana СЕН. <i>Pragmatics and language teaching</i>	221
Ирина А. ЦАТУРОВА, Лидия Б. КОБТУН. <i>Качество – основополагающее свойство лингвистического образования</i>	227
Nicanor BABĂRĂ. <i>On english language didactics in the Republic of Moldova</i>	229
TEORIA ȘI PRACTICA TRADUCERII. PROBLEME DE TRADUCERE ASISTATĂ DE CALCULATOR	
Veaceslav MUSTAȚĂ. <i>Utilizarea tehnologiilor informaționale în traduceri</i>	232
Daniela VASILIEVA, Natalia HIOARĂ, Ecaterina RUGA. <i>Language of advertising and its peculiarities in translation</i>	237
Olga STRATULAT, Aliona CHIMACOVSKI, Natalia BOLGARI, Ecaterina RUGA, Corina DEMCENCO. <i>Translator's competence to express the thoughts idiomatically correct</i>	239

Corina DEMCENCO, Angela CHIOSEA, Ecaterina RUGA, Daniela VASILIEV, Ecaterina MISTREANU. <i>Statistical distribution of idioms and the methods of their translation . . . . .</i>	240
Ecaterina MISTREANU, Angela CHIOSEA, Tamara GERU, Ecaterina RUGA, Daniela VASILIEVA. <i>Techniques of translating idioms . . . . .</i>	242
Natalia ROMANOVA. <i>Zum Problem der übersetzbarkeit der Metaphern in der deutschen literarischen Prosa . . . . .</i>	244
Lina CABAC. <i>Das unübersetzbare in der übersetzung . . . . .</i>	244
Natalia CUROCICA. <i>The art of translation of the modernist creations . . . . .</i>	246
Ludmila RĂCIULA. <i>Translating specific cultural items . . . . .</i>	247
Ксения А. АВЕТИСОВА, Максим А. АФНАСЬЕВ, Ирина А. ЦАТУРОВА, Алексей А. ЯКОВЛЕВ. <i>Формирование информационной компетенции студентов лингвистов-переводчиков . . . . .</i>	248
Юлия Владимировна ИВАНОВА. <i>Использование компьютерных технологий в обучении переводу как специальности</i>	249
Mioara DRAGOMIR. <i>O manieră specială de traducere într-un text vechi românesc: HRONOGRAFUL DEN ÎNCEPUTUL LUMIL... (MS. 3517) . . . . .</i>	251
NARATOLOGIA ȘI ȘTIINȚA LITERARĂ ÎNTRE TRADIȚIE ȘI INOVAȚIE	
Felicia CENUȘĂ. <i>Un profesionist al prozei: Nicolae Vieru . . . .</i>	253
Tatiana POTÎNG. <i>Metamorfozele romanului românesc modern</i>	254
Cătălina BĂLINIȘTEANU. <i>Erzählung und Helden in Heinrich Manns im Schlaraffenland . . . . .</i>	255
Oxana STANȚIERU. <i>The world of on-line fiction . . . . .</i>	256
Maria BĂRNAZ. <i>Les prolepses narratives de Balzac à Zola . . .</i>	258
Luminița DRUGĂ. <i>Hiperliteraritate în texte românești vechi din secolul al XVII-lea . . . . .</i>	259
Маркрян Б. ДОМБРОВСКИЙ. <i>Контексты изображения сельского труда в элегиях Тибулла . . . . .</i>	260
Pierre MOREL. <i>À pays nouveau, nouvelle littérature? L'émergence de la littérature québécoise . . . . .</i>	261
Irina CIORNAIA. <i>Der Erziehungsroman . . . . .</i>	262
Ecaterina NICULCEA. <i>Das phantaschtische bei E.T.A.Hoffmann</i>	263
Irina CIORNAIA. <i>Das rationale Weltbild als Mittel der menschlichen Existenz im Max Frisches Roman „HOMO FABER“</i>	264

Владимир БРАЖУК. <i>Обдомов и Штольц – два мировосприятия</i>	265
Татiana Н. СУЗАНСКАЯ. <i>Мифопоэтический феномен детства в «Котловане» Платонова</i>	266
Anatol MORARU. <i>Poezia socială a lui Grigore Vieru</i>	267
Olga GORBAN, Olesea JUFLEAC. <i>Zum Gebrauch und Übersetzung der Zwillingsformeln im literarischen Text (Anhand des Romans „Stiller” von Max Frisch)</i>	269
Rodica BOGATU. <i>Bref aperçu de la littérature française à partir du XIX-ème siècle</i>	271
Вячеслав ДОЛГОВ. <i>Феномен князя Мышкина</i>	274
Lara ALADINA. <i>The poetry of The Wind in the wellows by Kenneth Grahame</i>	275
Sergiu PAVLICENCU. <i>Un manual de literatură universală între tradiție și modernitate</i>	275
GRAMATICA ȘI SEMANTICA FRAZEI ÎNTRE TRADIȚIE ȘI MODERNITATE	
Alexandru DĂRUL. <i>Corelația „legătură subordonatoare – legătură predicativă”</i>	277
Anna BONDARENCO. <i>La situation stéréotypée et sa qualification dans la structure de la phrase complexe comparative</i>	279
Н.И. ДМИТРАСЕВИЧ. <i>Определенный артикль собственных имен (на материале французского языка)</i>	284
Ina COJOCARU. <i>The preposition in different gramatical structures of languages</i>	286
Angelica НОВЖИЛĂ. <i>Coordonate ale analizei lingvistice la nivel intra- și interpropozițional</i>	287
Ольга Ю. НАЗАРЕНКО. <i>Общие черты семантики, словообразования, грамматики и стилистики имен существительных Pluralia Tantum в современных восточнославянских языках</i>	288
Elena DĂNILĂ. <i>Topica – probleme soluții.</i>	289
Adela NOVAC. <i>Cu privire la unele probleme ale propoziției predicative</i>	290
Liliana TRINCA. <i>Arhaisme de origine franceză în structura expresiilor și locuțiunilor românești</i>	291
Кристина И. ХУТОРНАЯ. <i>Семантические особенности сложных прилагательных типа Бахуврихи в эпосе Гомера</i>	292

TRADIȚIE ȘI MODERNITATE ÎN PSIHOLOGIA LIMBAJULUI
Надежда О. ТИМЕЙЧУК. *K вопросу об интердисциплинарном подходе к изучению феномена синестезии* 295

**PROBLEME ACTUALE DE POETICĂ ȘI STILISTICĂ
 A TEXTULUI ARTISTIC**

Tamara CEBAN. *Variante verbale dans les Exercices de style de Raymond Queneau* 297

Жозефина КУШНИР. *Образ редуцированного героя в литературе XX-го века* 298

Daniela PRICOP. *Considerații tradiționale și moderne asupra pleonasmului* 299

Larisa LAZARESCU. *Metaphors as discursive strategies of political discourse* 300

Liliana GHEORGHÎĂ. *Comicul – categorie semantico-funcțională discursivă* 301

PROBLEME ACTUALE DE FONOLOGIE

Ana POMELNICOVA. *Prosodische Muster im deutschen und rumänischen* 306

Alexei CHIRDEACHIN. *Considerațiuni cu privire la sistemul consonantic al limbilor franceză, engleză și română* 308

Semion ZADOROJNIJ. *Exersarea fonetică a nazalei /ŋ / din limba engleză (studiu lingvistico-didactic)* 310

Larisa USATÎ. *Exersarea contrastivă cu drilluri a monoftongilor posteriori englezi (monoftongul /ɑ: /)* 311

COMUNICĂRI COMEMORATIVE

MISIUNEA (INTER)CULTURALĂ A UNIVERSITĂȚII ÎN FORMULA BĂLȚEANĂ DE RESPONSABILIZARE PROFESIONALĂ

Prof. univ. ad interim. dr. hab. **Elena PRUS**,
Director al Institutului de Cercetări filologice și interculturale,
Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Din timpul apariției în secolul al XIII-lea, Universitatea desemnează unitatea diversității (*uni-versitas*). La origine, cel puțin în tradiția europeană, această unitate era cea a unei corporații care reunea profesorii și elevii. Una din cele mai importante revoluții ale conceptului universitar european a constat în refondarea humboldiană, în interpretarea termenului *universitate*, care s-a debarasat de sensul medieval de *universitas magistrorum et scholarium*, punând accentul pe un concept academic cu o deschidere mai largă care este cel de *universitas scientiarum*. Conform acestui concept, cunoștințele universitare posedă o valoare formativă de tip academic. Spre deosebire de școlile profesionale și speciale, universităților le aparține exclusivitatea educării omului ca atare și intelectualului profesionist.

În perioada de tranziție, perioadă de inevitabile schimbări, școala superioară din Sud-Estul Europei s-a pomenit în faza mai multor filozofii, ideologii, politici și idealuri ale educației. Aflându-ne în fața unor inevitabile schimbări sociale și economice globale, e nevoie să conștientizăm mai clar și reperele educaționale. Problematika lumii moderne cere o schimbare a mentalității prin educație. Universitatea este locul central al acestei schimbări.

În condițiile realizării educației pentru schimbare, pentru a-l face pe om activ, independent și liber în baza valorilor interculturale, teoria educației se interesează în primul rând de fundamentele idealului educației libere și democratice.

Sarcina care se pune în fața Universităților este **trecerea la o pedagogie democratică modernă bazată pe autoformare și acțiuni morale și sociale, trecerea la mai multe tipuri noi de instruire cu componente democratice**. Înscrierea Universității în viața secolului XXI ca agent activ al vieții sociale presupune **cunoștințe, competențe și atitudini de tip calitativ nou**.

Universitatea este un spațiu al intelectualilor. Tradiția universitară bălțeană s-a constituit, pe parcursul anilor, ca una din cele mai serioase din țară. Responsabilizarea profesională, enciclopedismul și talentul sunt calitățile care o caracterizează. Printre intelectualii de marcă care au contribuit la formarea conceptosferei intelectuale bălțene, **savantul Mircea Ioniță**

este o personalitate de elită. Personalitate complexă și filolog desăvârșit, pentru care gramatica era filozofie și poezie, el și-a transformat meseria în destin și a creat o școală și o tradiție de referință în domeniu.

Universitatea ca spațiu al intelectualilor

Condiția postmodernă ține de societatea învățării care înseamnă o nouă „semantică socială”, bazată pe un nou tip de relații de armonizare între identitățile individuale și idealurile colective.

Noțiunea de educație a cetățeniei democratice se bazează pe ideea că școala la etapa actuală trebuie să aibă o dublă funcție: educativă și socială, fiind un loc de căpătare a cunoștințelor, dar și de formare a viitorilor cetățeni. Școala și universitatea au de jucat un rol important în dezvoltarea valorilor sociale și politice ale tinerilor, mai ales în țările unde generațiile precedente au atins maturitatea sub un regim politic diferit.

Proiectele instituțiilor internaționale privind educația civică oferă un ansamblu de strategii și practici de dezvoltare a cunoștințelor, atitudinilor și modurilor de acțiune democratice.

Educarea pentru Democrație este una din prioritățile educației de azi și de mâine. Conceptul de democrație ocupă un loc central în idealul educativ al modernității, el este inclus în obiectivele educaționale, în modelul și conținutul educației spirituale și profesionale.

Din ce în ce mai mult, avem nevoie de o altă educație: dinamică, formativă și axată pe valori. Asistăm actualmente la o explozie de conținuturi prin apariția noilor educații: educația pentru pace, educația pentru schimbare, educația pentru dialogul intercultural, educația ecologică ș.a. Făcând parte din același grup, Educația pentru cetățenie democratică într-o societate deschisă cere o soluție inter-sau transdisciplinară, care are implicații asupra întregului sistem educațional. Aceste noi tipuri de educație au ca misiune pregătirea individului pentru evaluare într-un mod conștient și responsabil într-o lume complexă.

UN GRAMATICIAN DE O RARĂ IMPETUOZITATE INTELECTUALĂ

Conf. univ., dr. **Anatol LENȚA**,
Universitatea de Stat din Moldova

Pentru mine a scrie sau a vorbi despre Mircea Ioniță înseamnă mai mult decât a evoca crâmpieie din viața unui om, unui profesor universitar care a marcat timp de aproape patru decenii activitatea celei mai importante instituții de învățământ superior din nordul Basarabiei noastre.

Aceasta mai înseamnă să încerc a merge în profunzimile captivante ale multiplelor teorii gramaticale pe care le-a dominat cu mult har dumnezeiesc și o rară pricepere lingvistul original, gramaticianul M. Ioniță; aceasta mai înseamnă să reconstitui, imaginar și sentimental, stilistica pedagogului M. Ioniță, apreciat, imitat, temut dar urmat de sute și sute de studenți de la Facultatea de Limbi Străine de la Universitatea bălțeană, de profesori și liceeni de la Naslavcea la Giurgiulești; aceasta mai înseamnă pentru mine să revin mnemonic la anii mei de studenție și să caut stradelele de ier-alaltăieri de la Bălți, înguste, dar atât de luminoase și pline de viață în dorința nestăvilită de a-mi regăsi începuturile de flăcău, de îndrăgostit, de tânăr profesor de limba franceză, care pornește la un drum lung și sinuos, uitându-se la felul de a fi al scumpilor săi profesori, la felul de a fi al tinerilor profesori, printre care și Mircea Ioniță.

... Chiar și în ziua de astăzi, când un profesor de limba franceză de la noi zice M. Ioniță, el zice inevitabil gramatician, specialist neîntrecut în analizele unităților denominative și comunicative. După o viață trăită în dimensiunile și categoriile gramaticilor franceze (de sorginte structurală, funcțională, logică sau, înainte de toate, psihomecanică), nu au rămas unități și fenomene gramaticale – parte de vorbire, termen de propoziție, propoziție / frază – care să nu fi reținut atenția lingvistului M. Ioniță. Gramatica, adică diferitele modalități de structurare a vorbirii și a gândirii, îi era filosofia vieții, chintesența existenței. Nu am întâlnit specialiști gramaticieni care să fi pătruns mai adânc în tainele teoriei psihosistematice a lui G. Guillaume, care să-i fi dat în prelegerile sau la orele sale practice acestei lingvistici atâtea dimensiuni și atâta vigoare, asemenea profesorului Mircea Ioniță...

Aș să încerc să rețin alte câteva momente, sau fațete ale activității regretatului meu coleg gramatician care îi fac individualitatea și îi determină valoarea.

Primul cap de afiș al predilecțiilor lui M. Ioniță erau cuvintele mici, *ces grands petits mots*, care determină specificul limbii franceze și fac originalitatea, chiar șarmul atât de complex și complicat al gramaticii franceze, acele cuvinte care dau cel mai des dureri de cap liceenilor, studenților, dar și profesorilor, uneori. Este vorba aici de diferitele categorii de adjective și pronume nehotărâte, de formele și potențialul semantic ale articolului și ale pronumelui relativ, de adverbele polifuncționale, de bogata gamă de nuanțe semantice și structurale proprii prepozițiilor și conjuncțiilor. În explicarea și interpretarea teoretică a acestor unități, prof. M. Ioniță nu avea pereche.

Pe poziția a doua ar veni tipurile de predicat. M. Ioniță este primul în gramatica franceză de la noi care a propus, motivat și argumentat necesitatea abordării semantico-structurale a predicatului. El este cel care a nuanțat termenul de perifrază (semi-, quasi-) verbală, arătându-i forța expresivă și potențialul funcțional. Poate oare astăzi un profesor de gramatică a limbii franceze, de la liceu sau facultate să pretindă a fi reușit o analiză suficientă a structurii gramaticale a propoziției fără să întrebuițeze acești și mulți alți termeni, fără să țină cont de alte idei ale savantului nostru în acest domeniu?

Algoritmul analizei gramaticale este un alt domeniu preferat al savantului și pedagogului bălțean. Câtă eleganță, ce ținută științifică poate căpăta analiza unei propoziții / fraze, cât de reușită poate ea fi dacă urmărim algoritmul propus de savant!

Și totuși, mi-ar fi greu, astăzi ca și mai înainte, să spun cărui domeniul de cercetare îi dădea el prioritate. Aș îndrăzni să cred că teoria textului literar, modalitățile lui de structurare gramatical-comunicativă i-a încununat toată opera de cercetător. Nu voi stăruii mult asupra acestui gând de teamă să nu produc impresia că doresc să forțez o ușă deschisă. Voi face doar referire la următoarele cuvinte ale Elisavetei A. Referovskaia, unul din oponenții tezei de doctorat al gramaticianului nostru, care pomenește monografia lui M. Ioniță scrisă în anul 1981 și publicată în baza tezei lui de doctor habilitat: „Are perfectă dreptate M. Ioniță care vorbește despre coeziune ca despre o caracteristică inerentă oricărui text, o caracteristică ce se manifestă prin coerența lui semantică și care posedă modalități lingvistice de exprimare” (Лингвистические исследования структуры текста. – Ленинград, 1983 p. 6). Oare mulți sunt cei care au avut parte de cuvinte de apreciere mai răsunătoare, spuse de un specialist de talia romanistei de la Sankt-Petersburg?

... Încerc sentimente contradictorii de durere și de bucurie în același timp, când la cursurile de perfecționare ale profesorilor de limba franceză îi văd pe colegii de la licee, sau de la facultate cu Gramaticile regretatului nostru coleg, deschizându-le pentru a vedea „Ce zice Mircea Ioniță la acest capitol? Cum tratează el această parte de vorbire sau acest termen de propoziție?”, pentru a fi mai aproape de învățămintele lui Mircea Ioniță, pentru a simți și mai profund realitatea glotică, dar nu și în ultimul rând, pentru a vorbi mai corect limba noastră română.

UNUI PROFESOR DE NEUITAT

Conf. univ., dr. **Elena DRAGAN**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

*Scumpului și iubitului
meu Profesor îi dedic aceste modeste
rânduri, dar sincere și din toată inima.*

Am avut norocul și fericirea să mă aflu în preajma profesorului M. Ioniță timp de aproape trei decenii -1969, an când mi-am început studiile la Facultatea de Limbi Străine a Institutului Pedagogic „A. Russo” din Bălți, și până la trecerea Domniei Sale în neființă –decembrie, 2002.

L-am avut mai întâi ca profesor de gramatică când îi captam orice cuvânt, căci Dânsul spunea lucruri profunde și pline de sens. Gramatica care pare să fie un domeniu dificil și sec, devenea, grație Domnului Profesor o jucărie atrăgătoare și plină de farmec. Studentul de orice statut venea cu plăcere și atracție la orele Domniei sale, cu trecerea timpului am îndrăgit atât de mult acest domeniu al lingvisticii, încât am devenit unul din mulții discipoli ai Domnului Profesor, făcând mai apoi studii de doctorat și susținând teza de doctor în filologie tot în domeniul gramaticii.

Pentru mine, și nu numai, Dumneavoastră, Domnule Profesor, sunteți un etalon, un model demn de urmat; un model bine conturat și ușor de definitivat.

În acest model se conturează imaginea lui M. Ioniță – Omul, Profesorul și Savantul.

M. Ioniță –Savantul era înzestrat de la natură cu harul de lingvist. Opera sa pune în evidență o neobișnuită putere de analiză și, în același timp, de sinteză, un spirit permanent lucid și critic, originalitatea și forța de creație fiind simțite pretutindeni. O capacitate de asimilare și o memorie rar întâlnite; la toate acestea adăugându-se și o putere de muncă aproape neomenească; fapt ce-i permitea să fie mereu cu informația la zi. Biblioteca D-lui era o bogăție unică și autentică (Păcat că Facultatea n-a știut s-o aprecieze la timp și s-o exploreze cu eficacitate pentru posterioritate. Încă o dată Păcat!!!)

În acest context Mircea Ioniță ar putea fi citat printre cei mai profunzi gânditori asupra problemelor limbii și limbajului. Cercetările Domniei sale au o bază empiric-documentată solidă, la fel și un fundal filosofic și filologic, tot atât de solid. Savantul M. Ioniță se mai caracterizează prin dăruirea totală cercetării și studiului, vocație și activitate creatoare neîntreruptă, curiozitate și entuziasm în abordarea subiectelor de cercetare, origi-

nal în afirmarea opiniilor și convingerilor științifice proprii în orice mediu academic.

Continuăm firul portretului prezentându-l ca o persoană de o tensiune spirituală continuă; erudiție, perseverență, toleranță, tenacitate, un savant riguros, cu programări rigide, pragmatic și foarte selectiv, resimțind o afectivitate specială față de tinerii cercetători, dar și tratându-i cu o exigență deosebită, răspunzând cu meticulozitate la orice întrebare a lor, sistematizând mereu aspectele problematice din orice întrebare. Și-a propus mereu să fie de folos tuturor celor care erau într-o căutare.

Opera Domniei sale rămâne a fi deschisă pentru posteritate or, steaua care s-a stins atât de brusc în decembrie 2001, ne va trimite încă multă vreme lumina ei fermecătoare, nu ne rămâne decât să o receptăm și să conștientizăm adevărata valoare a scrierilor ionițiene.

În cazul M. Ioniță paradoxul e unul coșerian, fiind mai mult apreciat în străinătăți, decât la el acasă, or natura sa extroversă îi provoca mereu neînțelegeri din partea contemporanilor săi. În plus dânsul nu admite și nu favoriza plecăciunile verbale goale; în aceasta și constă unicitatea savantului M. Ioniță.

Scrierile Domniei sale nu sunt unele de agrement, adresându-se doar specialiștilor în materie. Aria tematică a operei sale este destul de vastă de la lingvistica generală și cea discursivă, gramatica, semantică și cea comparată și structurală la probleme de traducere literară și computerizată.

Mircea Ioniță –Omul se asociază cu o gamă de calități care i-au definit personalitatea: marea forță a sufletului său, bonomia, un perfect simț al umorului, foarte sociabil, ager, binevoitor. Se întâmpla câteodată să fie subiectiv în aprecieri dar nu în plan științific unde era necruțător de obiectiv. Foarte apropiat și prietenos cu colaboratorii și confrății de breaslă, aflându-se cu ei în relații profesionale profund umane, dar și caustic și ironic cu cei care-l provocau, sau îl tachinau.

Mircea Ioniță, didactul, se făcea remarcat de la distanță prin alura sa greoaie, și umărul drept, lăsat în jos de greutatea servietei pline cu cărți și materiale didactice.

În aulele studentești avea vână de profesor, simțea sala, avea contact cu auditoriul, în prelegerile ținute dădea dovadă de o coerență și o organizare logică a ideilor excepționale. Accesibilitatea expunerii materiei și tonul degajat îl făceau să fie mereu așteptat și dorit de studenți. Cineva ar spune că portretul lui M. Ioniță nu conține doar lumini dar și umbre; eu însă mă întreb –în care portret ele lipsesc, umbrele?

Pentru mine M. Ioniță a însemnat și înseamnă enorm. Întâlnirea cu el a fost hotărâtoare în formarea mea filologică de mai departe. Mă număr

printre acei, care l-au cunoscut bine și chiar foarte bine pe Domnul profesor. Pentru mine personal numele M. Ioniță înseamnă astăzi, când omul cu acest nume numai este printre noi, rostul activității mele de un sfert de veac pe tărâmul cercetării, impulsul formării proprii mele gândiri lingvistice. Multe elemente din teoriile sale au devenit puncte de plecare în cercetările mele ulterioare. Am avut pentru Profesorul M. Ioniță tot timpul un sentiment de afecțiune și admirație, această relație umană la rândul ei a fost stimulativă pentru formarea mea ulterioară. Cu toată modestia și discreția afirm că pe tot traseul meu profesional –didactic și de cercetare am simțit mereu paternitatea ionițiană. Cu atât mai mult un lucru este cert: simt un nerv ionițian în șira spinării mele spirituale și asta mă face să stau mai drept și mă lasă să cred că sunt un om autentic.

Mi-aș dori mult să Vă știu liniștit în împărăția cerurilor, încredințat fiind că opera vieții Dumneavoastră va rămâne veșnic vie și va persista printre veacuri ca fiind ceva valoros și etern.

Astăzi Vă omagiem, Domnule Profesor, și fie ca verbul Dumneavoastră să răsunе în toate colțurile lumii.

Să Vă odihnească Domnul în pace, Domnule Profesor, iar noi vom avea grijă ca Opera vieții Dumneavoastră să fie veșnic vie.

„CARTEA VIEȚII MELE” DE MIRCEA IONIȚĂ

Prof. univ., dr. hab. **Ion MANOLI**,
Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Fiecare om scrie cel puțin o carte în viața sa. Dacă ea este bună ori rea, responsabilitatea o poartă numai omul – autorul. Mircea Ioniță a scris mai multe cărți. Și toate au fost și au rămas cărți bune. Cărți dedicate Morfologiei și Sintaxei, Textului și Textologiei, Contextului și Discursului. Însă cea mai frumoasă și valoroasă carte pe care n-a scris-o, ci a trăit-o, a fost *Cartea Vieții Sale*. Această carte conține următoarele capitole:

Omule, dacă ai venit pe acest pământ, învață arta de a face bine;

Unui profesor bun îi șade bine cu discipolii săi;

Orice lingvist, cât de mare n-ar fi el, este obligat ca mai întâi de toate să fie un gramatician bun;

Verbul a fost și va rămâne cea mai importantă parte de vorbire (compară cu viziunea biblică a lui V. Hugo: „Car le Mot, c’est le Verbe, et le Verbe c’est Dieu”);

Logica gramaticală, logica textuală, logica discursului – triada succesului;
De ce m-ați dus de lângă voi, de m-ați dus de la Universitate...

Practic am putea confirma că Domnul Mircea Ioniță a scris câte un capitol la fiecare zece ani. Ar fi putut scrie încă multe alte capitole din această carte care a mai rămas deschisă pentru toți cei care l-au cunoscut și nu pot să-l dea uitării.

Profesorul universitar Mircea Ioniță avea verva cuvîntului francez, dar și a celui matern, avea cel mai precis cântar al slovei, dar avea și tăișul semantic al textului și contextului. Noțiunea de *discurs* îi era dragă și a început să-i găsească formula contemporană a ei. Polemiza și putea ține piept în polemici cu G. Guillaume, cu A. Greimas, cu R. Barthes.

În viziunea Domnului Mircea Ioniță *discursul* înseamnă, pe de o parte, dimensiunea figurativă, descriptivă și reprezentativă a lumii și, pe de altă parte, dimensiunea tematică clasificatoare și categorizantă..

Din definițiile noțiunilor pe care El le-a dat discursului, textului a apărut necesitatea explicării noțiunilor de *narativitate* și *textualitate*, care au și condus la proiectele altor discipline autonome – *naratologia* și *textologia* – precum și la construirea rapidă și atât de necesară ale gramaticilor narrative. Se pare că aici Mircea Ioniță a fost și a rămas un cercetător de valoare prin excelență.

Gramatica, în sensul ei tradițional, era pentru El cea mai importantă țară a miracolelor prin cuvînt „*Le pays grammatical des mots*”. Avea atîtea scrupule față de această știință antică, că aceste scrupule se fac simțite azi prin discipolii pe care i-a crescut cu multă dragoste și dăruire. Iată doar cîteva nume: dna Dragan Elena – dr. conferențiar, dna Crivceanschi Nina – dr. conferențiar, Coșciug Angela – dr. conferențiar. Și pentru autorul acestor modeste rînduri domnul Mircea Ioniță a făcut mult. În primăvara anului 1968, cînd catedra mi-a cerut urgent să prezint teza de an, El m-a chemat în blocul 3, sala 324 a Universității bălțene, m-a așezat ca pe un copil ascultător și mi-a zis: „Te vei ocupa de stilistica limbii franceze”. A fost prima lecție de stilistică din viața mea: mi-a dictat planul tezei, apoi au urmat rînduri – gînduri de o acuratețe filologică de excepție. Îmi vorbea despre limpezimea limbii și stilului lui Guy Maupassant, pe care Mircea Ioniță o repeta de multe ori: „*C'est un des plus francs conteurs de ce pays... Sa langue forte, simple, naturelle, a un goût de terroir... Il possède les trois grandes qualités de l'écrivain français, d'abord la clarté, puis encore la clarté et enfin la clarté. Il a l'esprit de mesure et d'ordre qui est celui de notre race.*”

Mircea Ioniță avea în el geniul unui gramatician francez și concura, discuta și combătea poziții solide din marile gramatici franceze, cea a lui Maurice Grevisse, ori din *Grammaire Larousse*.

Domnul profesor Mircea Ioniță avea o deosebită predilecție față de nivelul de analiză morfologică, sintactică și semantică; etapele de analiză, stabilirea ierarhiei și ordinii inventarului constituanților, determinarea regulilor de combinații posibile – erau pentru El axiome care nu puteau fi trunchiate ori ocolite. Alături de G. Guillaume, A. Greimas, Tz. Todorov, El confirma cu fermitate că „Toate teoriile limbajului sunt de aceeași părere: limbajul este o ierarhie”. El a creat această ierarhie, a cizelat-o, a identificat-o, a actualizat-o, a dezambiguizat-o, lăsîndu-ne-o nouă, celor încă vii, ca s-o descriem în stilul și cu verva științifică a lui Mircea Ioniță.

УВЛЕЧЕННЫЙ ФИЛОЛОГ, БЕСКОМПРОМИССНЫЙ ПЕДАГОГ

В.СКИБА, конференциар кафедры немецкой филологии БГУ им. А. Руссо

Человеческая жизнь, если она кажется даже полностью четко обзримой, поддерживается тем не менее скрытыми силами, которые питают и побуждают ее или к расцвету, или к угасанию. В стремлении найти глубинные факторы, стимулировавшие Мирчу Петровича Ионицэ к результативной деятельности филолога и педагога, мы не смогли добиться всеобщности, поэтому в нашем изложении коснемся лишь отдельных сторон этой незаурядной личности.

Мирча Петрович рос единственным сыном в семье (он родился в селе Стурзены Рышканского района в 65 км на север от Бельц). Его отец – обладатель волевого характера, деятельный, непререкаемое слово которого в семье было решающим, являлся также авторитетным человеком в округе. Мать Мирчи Петровича – воплощение крестьянского трудолюбия и безграничной любви к сыну. Мирча Петрович как ученик внешне проявлялся следующим образом: озорной, шаловливый, он организатор шумных игр, душа (мотор, вдохновитель) мальчишеских компаний. Проявление его интеллектуальных качеств налицо: он быстро схватывает суть изучаемого, пытливый, самостоятельный, не ограничивается рамками преподносимого материала, расширяет его границы дополняя школьную программу чтением. Совокупность кратко перечисленного дает исключительно хорошие отметки в школьном табеле¹. В конце 50-х и в начале 60-х

---

¹ В школьном обиходе тех времен ученики, подобные Мирче Петровичу, именовались "хорошистами", "ударниками".

годов в Пыржотской средней школе явно лидировали два ее ученика: Мирча Ионицэ по филологическому профилю и его друг Владимир Мунтян по реальному профилю. Учительница французского языка Кондрацкая Галина Владимировна строила обучение таким образом, что ее выпускники (среди них Мирча Ионицэ) по окончании данного школьного курса уже владели программным материалом в объеме младших курсов факультета иностранных языков.

Изложенное выше позволяет сделать вывод: интеллектуальные способности Мирчи Петровича формировались как совокупность заложенного природой на генном уровне и внешних условий (развивающая атмосфера в школе и в семье).

Представляют интерес некоторые факты биографии Мирчи Петровича.

03.08.1941 – дата его рождения.

С 01.09.1957 года в 16 лет он - студент Бельцкого пединститута. В 1962 году Мирча Петрович с отличием оканчивает факультет иностранных языков по специальности "Французский язык и молдавский язык и литература". Диплом высокого качества, несомненно, подтверждает его трудолюбие, требовательность к себе и, по рассказам его сокурсников, также к педагогам. Его принципиально жесткое отношение к преподавателям четко просматривается в повелительном предложении, высказанном им однажды в адрес преподавательницы французского языка: "Если Вы идете к нам на занятия, то готовьтесь, пожалуйста, к ним!"

С 15.08.1962 Мирча Петрович - преподаватель Бельцкого педагогического института.

Интеллектуальные и организаторские способности Мирчи Петровича позволили руководству института, очень внимательно и требовательно относящемуся к подбору административных работников, предложить Мирче Петровичу в возрасте 23 лет занять должность и.о.зав.кафедрой французского языка.

А в 24 года его зачисляют аспирантом Ленинградского педагогического института им. А.И. Герцена; научный руководитель широко известный в мире науки профессор Раймонд Генрихович Пиотровский распознал в молодом человеке из Молдовы незаурядные способности лингвиста-исследователя. При поступлении в аспирантуру в Ленинграде Мирча Петрович не мог пользоваться льготами и покровительством, у него не имелось целевого направления, он поступал на общих основаниях. Будучи аспирантом, он читал лекции

своим коллегам-аспирантам. По завершении аспирантской учебы он имел приглашение для работы в вузах Ленинграда, но, следуя требованиям родителей, отказался от этого почетного предложения и вернулся в родную Молдову.

Представляется возможным и необходимым на основе сказанного утверждать о стремительном вхождении Мирчи Петровича в административную сферу и научно-лингвистический мир, ярким и деятельным представителем которых он был на протяжении почти сорока насыщенных и результативных лет.

Стартовый потенциал Мирчи Петровича того времени составляли его интеллектуальные способности, трудолюбие и концентрация на воплощении призвания филолога.

Одним из своих призваний он усматривал в обучении студентов глубоко понимать французскую филологию и фанатично преданно относиться к ней. Свои отношения с ними он выстраивал следующим образом: он воспринимал их как объект обучения. Педагогическую теорию о студенте как равноправном наряду с преподавателем субъекте в образовательном процессе он воспринимал, как нам казалось, с определенной осторожностью и настороженностью. При этом в отношениях преподаватель-студент главенствовали уровень, глубина усвоения студентом фундаментальных основополагающих теоретических положений, а также студенческий интерес к богатству научной литературы. Мирча Петрович мог в ходе экзамена не поставить отметок всем до единого студентам группы по причине поверхностного овладения ими преподаваемыми им как преподавателем знаниями. Студенты огорчались, разумеется, но не видели в его поведении проявлений негуманного обращения с ними. Его оправданная строгость была проявлением требовательности, а не злобы или зловредности. Сниженный интеллект, непроявление или отсутствие у студентов усердия вызывали у него гнев. В то же время Мирча Петрович искал общения с ищущими студентами, обогащал их методикой лингвистического познания и очерчивал перспективы их активного участия в исследовательском процессе. Талант Мирчи Петровича сопровождался доброжелательными поступками, добродетелью.

Уважительного упоминания заслуживает его отношение к студенческой науке еще в молодом возрасте. В личном деле Мирчи Петровича имеются приказы по нашему, в то время институту, о вынесении ему благодарности за научное руководство студенческими работами, активное участие в Республиканском этапе Всесоюзного

конкурса, а также запись о вручении Мирче Петровичу в 1980 году Почетной Грамоты Министерства высшего и среднего образования и ЦК ЛКСМ Молдовы за развитие студенческого научного поиска. Работы, выполненные студентами факультета под руководством Мирчи Петровича в рамках Научного Студенческого Общества, были награждены медалью и дипломами Министерства образования МССР.

Он постоянно держал руку на пульсе передовой научной мысли. Следствием этого должны были бы быть возвращенные им молодые ученые на кафедрах французского языка. Он являлся сторонником активной деятельности преподавателей в сфере научных изысканий. Талант Мирчи Петровича как ученого проявлялся в умении приобщать других к лингвистической науке и вовлекать их в научное творчество. Он оказывал поддержку молодым коллегам при поступлении в аспирантуру, в выборе диссертационной темы, определении направлений исследования и его параметров для получения доказательных результатов и оформления адекватных выводов. Он четко сознавал: добросовестный анализ языковых феноменов и точные выводы дают гарантию научной истины.

Соблюдая высокий уровень профессиональной этики, он со знанием дела консультировал также аспирантов других кафедр нашего университета и аспирантов города Кишинева, проводивших лингвистические исследования под руководством других профессоров, помогая им выйти на защиту.

Качественные оценки, характеризующие ученого, могут с большой степенью уверенности включать количество публикаций, авторитет в ученом мире, толерантность к оппозиционным мнениям и готовность растить новое поколение ученых. Понимание Мирчей Петровичем филологии воплотилось в большом количестве его трудов. Мы можем пополнить свои знания из его трех монографий, семи учебников и пятидесяти научных статей. Здесь достойны упоминания также его переводы молдавских сказок на французский язык. Общее количество публикаций составляет 60 работ. В сферу научных интересов Мирчи Петровича входила разработка теории и практики перевода, лингвистики текста, грамматики, психолингвистики, семиотики и герменевтики. По его монографии "Глоссарий контекстуальных связей" студенты Львовского национального университета им. И. Франко изучают лингвистику текста. Его монографии "Артикль во французском языке" и "Глагол французского языка" являются учебниками студентов французского отделения всех факультетов ино-

странных языков университетов Республики Молдова. Ссылки на публикации Мирчи Петровича мы находим в работах таких известных ученых, как Е.А. Реферовская и А.И. Чебан.

Как ученого-исследователя Мирчу Петровича высоко ценили Р.Г. Пиотровский, Е.А. Реферовская, В.Г. Гак, Г.Г. Почепцов, И.П. Сусов, С. Бережан, А. Чобану, Г. Чинчлей, В.А. Банару и др ..

Для не знавших Мирчу Петровича могут также представить интерес его приоритеты и привычки. Приоритетами, расположенными здесь не по их рангу, а только линейно, являлись для Мирчи Петровича занятия филологической наукой, семья, поддержание человеческих отношений с окружающими и дружеских отношений с единомышленниками, добросовестность в исполнении функциональных обязанностей работника университета. Его удивительно редкая привязанность к семье и безграничная любовь к детям и внукам приводили всех в изумление.

Так как внешний вид и черты лица несут значимую информацию для понимания внутреннего содержания человека, то следует подчеркнуть, что Мирча Петрович одевался всегда аккуратно. Он носил тщательно отглаженные костюмы и сорочки, всегда в тон, как правило, синего темного или светлого оттенка, что подходило к его смуглому лицу. Оно выражало больше грусть и печаль, нежели радость и веселье. Во внешности и мудрости – многие отмечают, что Мирча Петрович ко всему обладал еще и восхищающим чувством юмора – проскальзывало что-то восточное.

В.Г. Белинский высказал однажды неоспоримое суждение: "Всякая благородная личность осознает свои кровные связи с отечеством". Мирча Петрович воплощал в себе присущие жителям этого края трудолюбие и упорство. Он был честным сыном своего непростой судьбы народа. Он постоянно следил за коренными социально-экономическими и политическими изменениями в республике и давал им свою оценку с позиций разумной критики. Известное изречение *Нomo sum et nil humani a me alienum puto* (Terentius) созвучно с его сущностью.

Вопросы использования языков, сосуществующих и взаимодействующих в одном регионе, каким представляется и Республика Молдова, как и контактирование этносов, их носителей, Мирча Петрович выносил за рамки большой политики и рассматривал их в русле культурной и языковой политики, то есть необходимого и возможного межкультурного взаимодействия наций и народностей.

В научных поисках и размышлениях мы, его коллеги, всегда можем обратиться к наследию Мирчи Петровича при реализации нашего научного потенциала и почерпнуть у него, обладавшего сильной научной волей, энергию собранности и напористости для активной работы лингвистической мысли.

OM DE ȘTIINȚĂ ÎN UMBRA ANILOR CE AU TRECUT...

Conf. univ., dr. **Elena BELINSCHI**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Cu prilejul conferinței dedicate comemorării profesorului bălțean **Mircea Ioniță**, fiecare din cei care l-au avut coleg de breaslă păstrează câteva constante ca puncte de reper din viața Dumnealui printre care și aceea de doctor în filologie franceză, filolog care a căutat, fără preget, să-și servească Catedra, Institutul în care a activat pe măsura puterilor sale și chiar dincolo de ele.

Din activitatea pedagogică și științifică a dlui M. Ioniță au rămas urme, bătătorite mai apoi de atâtea generații de studenți-absolvenți ai Facultății Limbi Străine, de masterați și doctoranzi care îi urmează și azi ideile (un caz interesant: un lingvist, profesor universitar de la Iași, îmi povestea că o absolventă bălțeană, pe nume Rodica, venită la ei să ia masteratul, de fiecare dată, își expunea notițele într-un mod sigur, calm și logic, semănându-i grozav de mult, coordonatorului ei științific, prof. M. Ioniță. După atîția ani de practică profesorală, Domnia sa a putut transmite altor generații bucuria cunoașterii unei limbi europene, a selectat din aștepta promoții cadre tinere la catedră și la studii în continuare. Pe noi ne-a impresionat dorința-i de a face bine întotdeauna și talentu-i de a căpăta succes în știința filologică.

Mă gîndesc uneori că și locul de trai spune ceva: din acea casă a lectorului de pe strada Păcii, unde și d-lui locuia cu soția Irina și copiii, vin primii ani de activitate ai profesorului la care adăuga și un credo: să fie în jur *pace* (și la serviciu, și-n familie, și între colegi, și-ntre vecini pe strada Păcii).

Acest filolog de la o catedră-soră este prezent în memoriile ce le păstrez de prin anii 60-70. Împreună ascultam cursurile de lingvistică, matematică, teoria relativității, matematica superioară pentru începători, organizate la Bălți de către prof. Rajmund Piotrowski și de lectorul catedrei de matematică A. Meilihzon.

Personalitate de pe atunci recunoscută în lumea Lingvisticii generale, acumînd experiența diferitor simpozioane, conferințe din Centrele de

știință (St-Petersburg, Riga, Moskova, Minsk, Kiev...), șeful de catedră Mircea Ioniță a demonstrat că și la Bălți e posibil a aduna filologi. Prin 80, la noi s-au desfășurat lucrările Conferinței republicane, la care au participat circa 40 de lingviști - delegați și invitați ai institutelor, universităților din întreaga ex-Uniune. Deși veneau, după aceasta, scrisori de mulțumire (de la dr. Arhipov Igor din Leningrad; Suhih Stanislav, dr. docent, catedra Filologie germană, Universitatea de Stat din Krasnodar; din Vilnus, Tașkent etc.) la adresa organizatorului – dl. M. Ioniță, găsea de cuviință să ni le citească și nouă, dar nu l-am surprins, ferita sfintului! niciodată orgolios sau îngîmfat de succesul ce-l avea.

Mă bucură și gestul grupului managerial de azi, gest prin care se face ca acest nume să rămînă în lingvistică și să afle lumea că mulți urmași posedă din acea avere științifică ce-i aparține lingvistului M. Ioniță.

În semn de mare și meritată cinstire, cei care l-au audiat, i-au urmat calea, l-au avut în preajmă, astăzi îl vor primi printre ei cu titlul de *Om de știință, om de omenie, posesor de cumsecădenie*.

Mircea Ioniță rămîne „e'cellent lingviste” al Nordului basarabean, iar prietenii, precum și specialiștii, știindu-l o dată, vor să rămînă cu amintirile despre el, amintiri prin care (vorba lui D. Matcovschi) ”Ne unește-o carte./ Ce-a rămas pe masă” (mă gîndesc la cărțile profesorului), dar spre regret, „Ne desparte o moarte./ Crudă, ca minciuna”.

O OFRANDĂ LA CHIPUL ÎNVEȘNICIT AL MARELUI PROFESOR M. IONIȚĂ

Lect. univ., mag. **Oxana CHIRA**,
Universitatea de Stat “Alec Russo” din Bălți

Chiar de la bun început drumul devenirii mele a fost marcat de prezența domnului Mircea Ioniță. L-am descoperit pe parcurs și acum îi văd chipul modest îngîndurat, chemat de lumina cunoașterii continue, cu fruntea înecatată în marea de carte, prin care și-a trăit viața.

Era un model de conștiință și rezistență. Discutînd în franceză dar în paralelă venind și prin graiul dulce a lui Creangă și Sadoveanu știa să ajungă explicit la inima fiecărui student.

Se asocia mereu cu obiectul său de bază și nu putea fi numele marelui Profesor Ioniță divizat de obiectul său de bază *Grammaire francaise*. Ideile sale asupra gramaticii limbii franceze se referă la forme morfologice și sintactice, fixate în sens, expresii la care se pot aplica formule cu caracter normativ general. Reflectarea unor concepții sus numite le întîlnim și în lucrarea sa *Grammaire francaise*, ce ne-a facilitat atît în

liceu, cît și la facultate pătrunderea în esența gramaticii franceze, care în comparație cu alte limbi europene, am putea-o fără îndoială numi complicată. Această lucrare include material de gramatică (morfologia și sintaxă), explicarea regulilor gramaticale și este însoțită de numeroase exemple. Este un îndrumar atît pentru elevi, cît și pentru studenți și profesori.

Ecoul vocii sale specifice se aude și acum pe coridoarele Facultății Limbi și Literaturi Străine, căci erau promovate lecțiile de gramatică cu ușile deschise pentru toți noi. Erau de invidiat factorii intelectuali, culturali, psihologici și estetici. Un om de cultură înaltă, predînd în limba franceză, făcea adesea trimiteri la diverse izvoare literare din alte culturi. Un subtil psiholog, cunoscînd adîncurile sufletului omenesc, ceea ce respira în M. Ioniță înca de la sat, unde omenia mai arde în vatra fiecăruia.

Daca aș analiza stilul Profesorului Ioniță, ar fi de menționat faptul că, era o fire modestă cu țigara mereu în mîna dreapta, de care nu se despărțea și care, probabil îl înțelegea cel mai bine, căci numai fumul ei pătrundea în adîncurile sufletului marelui Profesor și citea gîndurile nespuse. Prin urmare stilul e însăși profesorul și citindu-l pe Buffon “le style c est l’homme meme”, ar fi clar de ce M. Ioniță și-a păstrat stilul pînă în ultima clipă și n-a renunțat la ideile sale.

M. Ioniță a făcut parte din șirul lung de cărturari moldoveni, absolvenți ai Facultății Limbi și Literaturi Străine alături de V. Jitaru, I. Manoli, E. Jitaru, E. Dragan, A. Pomelnicova, I. Ignatiuc, L. Iavorschii s. a.

Urcînd treptele științifice, a întîlnit multe piedici, care nu l-au derutat și nu l-au oprit, ba din contra a pășit ferm de pe treapta de lector la cea de conferențiar, apoi la cea de Profesor universitar. Bogata experiență didactică, acumulată de aproape 40 de ani s-a concentrat în mai multe lucrări: 3 monografii, 7 manuale, 5 traduceri și peste 50 de articole științifice publicate în diverse reviste și culegeri.

Alt domeniu de activitate prin care contrar modestiei, care-l caracteriza, era prezența sa activă în calitate de Șef de catedră *Limba Franceză* (1964-1965) și mai tîrziu Șef de catedră *Filologie Franceză* unde a activat 13 ani în această postură. Ultimii doi ani din viața a predat la Institutul Nistrean de Economie și Drept din orașul Bălți, în calitate de Șef de catedră la catedra *Disciplini Socio-Umane*.

Noi veșnicii studenți la Școala Profesorului M. Ioniță putem să-i mai aducem o ofrandă la chipul înveșnicit în timp printr-un cuvînt de mulțumire, pentru că a fost și a rămas în viața noastră un model de verticalitate, rezistență, omenie – calități atît de rare astăzi.

PROFESORUL MIRCEA IONIȚĂ

Lect. sup. **Ion AXENTI**,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

L'homme se découvre quand il se mesure avec l'obstacle.

A. de Saint-Exupéry

Anii 50 ai secolului trecut au fost pentru Moldova ani grei, anevoioși, condiționați de valurile crîncene ale vieții de după război: foamea din 1946, calvarul din 1949, după care a urmat colectivizarea forțată în sate. Populația rurală dezorientată trăia în sărăcie și nesiguranță. Probleme peste probleme, atît morale, cît și materiale. Fiecare se zbătea cum putea să-și amelioreze condițiile de viață și de trai. Toți căutau o ieșire din situație.

Dar tot anii 50 a fost perioada ce a deschis ușile spre carte pentru mulți feciori și fiice de țărani, care, pînă atunci, nici nu visau să devină intelectuali. Anume în această perioadă Moldova naște cadrele sale naționale: învățători, medici, oameni de cultură și știință de care se simțea un deficit accentuat. Numele multora dintre ei, azi, sînt cunoscute și aproape inimii. Anume ei sînt piatra de temelie a patrimoniului cultural-științific a Republicii Moldova. Să subliniem faptul că majoritatea din aceste marcante personalități își au rădăcinile la țară. E un fenomen întîmplător? Nicidecum. Țăranul, din toate timpurile, a fost deprins cu munca, cu dificultățile vieții care i-au modelat un anumit fel de caracter, anumite calități care îl deosebesc de celelalte pături sociale: înțelepciune, răbdare, dragoste față de pămînt și de oameni. Numele Mircea Ioniță e înscris în această listă de aur a eminentelor personalități ale țării.

Nu mi-am pus scopul să prezint o informație mai amplă despre această personalitate, pe care am cunoscut-o îndeaproape și de care am fost alături timp de mai bine de 40 ani, începînd cu anii de studenție, mai apoi, ca colegi de lucru în cadrul facultății Limbi și Literaturi Străine a Universității de Stat bălțene. Vreau, doar, să amintesc unele momente din viața lui, care, sper, să-i completeze portretul de student, de administrator, de savant, martor al acestor timpuri anevoioase. Îmi amintesc cu claritate și multă plăcere chipul acelui tînăr “neastîmpărat”, mereu vesel, mereu preocupat, de statură mijlocie, păr negru, ten smolit, frunte largă, privire ageră. Fecior de țăran de prin părțile Rîșcanilor vine să se înscrie la facultatea Limbi Străine, care făcea primii pași a Institutului Pedagogic din Bălți, specialitatea Limba Franceză - Limba Moldovenească. Rîvnește să devină învățător și să se întoarcă la baștină, dar n-a fost să fie așa. Nu bănuia că în viață va avea un alt drum.

Se înfruntă cu cel mai serios obstacol, examenele de admitere. Erau 6-7 la număr și o concurență solidă de 6-7 candidați la un loc. Reușește și e înscris în lista studenților la anul întâi de studii. Anii de studenție au fost pentru el o adevărată școală a vieții, un teren de încercări ale voinței. Trăiește la cămin cu ceilalți colegi de curs, toți băieți veniți de la țară cu care se împrietenește pe viață. Pe atunci condițiile de trai din cămine lăsau mai puțin de dorit: camere suprapopulate, condiții igienice insuficiente. Studenții dormeau pe paturi de fier cu saltele umplute cu paie aduse de pe cîmp, care, pînă la sfîrșitul anului de studii se prefăceau în cișcă îndouă cu praf. Băieții își călcau gulerele de la cămașă la becul electric atîrnat la tavan. Nici vorbă de fier de călcat, iar dunga pantalonilor o făceau cu ajutorul saltelei și a corpului. Procedura era simplă, pantalonii se puneau la dungă, se stropeau cu apă, apoi se înfășurau cu un cearșaf și se întindeau pe saltea. Rămînea să te culci pe ei pe spate și să rămîi nemișcat pînă dimineață. Dacă nu respectai tehnologia riscai să te trezești cu pantalonii boțiți, iar dacă nu aveai rezervă, riscai să pierzi lecțiile. Nimeni nu se revolta contra acestor incomodități, dar se făceau multe glume, care provocau veselie tinerească. Mi-amintesc de ale lui Ioniță “Sîntem frați, dar nu semănăm unul cu altul, eu sînt negru, iar voi albi” ori “Poate pe la Sfîntul Vasile se vor schimba lucrurile” și multe altele.

Prin felul lui de a fi Mircea se deosebea de ceilalți studenți, atît la învățătură, cît și în relațiile cu colegii. Manifesta perseverență, corectitudine, disciplină de muncă. Era student eminent. Pe atunci, această categorie de studenți era atrasă în activitatea obștească. Mircea se include ca activist în organizațiile de tineret, care funcționau în acea perioadă la Institut, unde dă dovadă de bun organizator și animator al vieții studențești. Reușește în toate, dar învățătura o pune pe primul plan. Curînd atrage atenția colegilor și a cadrelor didactice. Mai întîi de toate, cu ajutorul administrației, contribuie la ameliorarea condițiilor de trai în căminele studențești, îi atrage pe mulți în multiple activități culturale, inițiate de autorități și din inițiativa proprie. Deși nu avea calități de cîntăreț, venea cu regularitate la repetițiile capelei corale (100 de persoane) a Institutului pentru a vedea cum stau lucrurile și a susține duhul moral al membrilor capelei. La primul festival al tineretului din Moldova acest colectiv s-a învrednicit cu locul doi și cu medalia de argint a festivalului. În perspectivă se deschide calea de contact a studenților bălțeni cu alte colective din alte așezăminte de învățămînt. Prima a fost Universitatea din Cernăuți cu care, timp îndelungat, am întreținut relații de prietenie. Au urmat apoi altele. Se organizau multe excursii la Odesa, Moscova, Leningrad, Kiev, la care activistul Ioniță venea cu

contribuția sa organizatorică. Mircea iubea viața, iar aceasta îl iubea la rândul ei, încurajându-l la multe fapte îndrăznețe.

Își începe activitatea de cercetare științifică sub îndrumarea minunaților profesori de la facultate Lidia Novac și Eva Gleibman, care îi descoperă capacitățile și talentul lingvistic. Participă la toate conferințele științifice ale studenților, care îl fac și mai curios în domeniul cercetărilor. Prin aceste persoane Mircea intră în contact cu renumitul romanist Reimond Piotrovski care va juca un rol important în viața sa de viitor savant și îi va deschide cale spre multe realizări științifice, care se vor întruchipa în diferite publicații științifice, monografii, manuale pentru școli, cursuri teoretice cunoscute peste tot în Republică și peste hotarele ei. Se preocupă mai întâi de lingvistica aplicată apoi se include în lingvistica textului.

În calitate de șef de catedră a făcut multe pentru învierea activității științifice a studenților și a profesorilor. Se înconjoară cu discipoli care, în continuare îi duc gândul lingvistic cu perspectivă. Contribuie la organizarea doctoranturii și a masteratului bălțean. E de menționat faptul ca Catedra Filologie Franceză e completată cu cadre crescute pe loc și cu modesta sa contribuție.

Atunci când apare prima sa monografie consacrată articolului în limba franceză l-am întrebat de ce s-a oprit asupra acestui capitol din gramatică. Mi-a respins laconic că o ia de la început, dar, mai ales că îi plac substantivele cu articolul hotărît.

A vorbi despre Mircea Ioniță ca savant lingvist la **Timpul Trecut** ar fi o mare greșeală. Pe drept cuvânt i se potrivește **Timpul Prezent**, cu toate nuanțele lui temporale și stilistice. În lingvistica contemporană el a fost, rămîne, și va rămîne un investigator pronunțat curios, îndrăzneț, care prin originalitatea versiunii sale lingvistice a cucerit simpatia și aprecierea multor lingviști renumiți din țară și peste hotarele ei, cu care devine un bun prieten. Cît adevăr în spusele lui Exupéry «L'homme se découvre quand il se mesure avec l'obstacle» (Omul se descoperă cînd se confruntă cu obstacolul).

*A vorbi despre știință,
În a noastră viață scurtă,
Ne-amintim de Ioniță,
Al lui nume nu se uită.*

Pe bună dreptate, înfruntînd valurile vieții, cartea, știința, perseverența sînt cei mai buni prieteni care te ajută să te descoperi pe tine însuși.

COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

SEMIOTICA ȘI HERMENEUTICA TEXTULUI LITERAR

CONSIDERAȚII ASUPRA ESENȚEI ȘI STRUCTURII NARAȚIUNII ÎN GENERAL ȘI CELEI APOCALIPTICE ÎN PARTICULAR DINTR-O PERSPECTIVĂ SEMIOTICO-NARATOLOGICĂ

Conf. univ., dr. **Angela COȘCIUG**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

1. Axarea cercetărilor de text pe noțiunile de *produs* și *proces de producere* a dus treptat la constituirea unei strategii de investigare a acestuia în termenii de narațiune, narație, contur narativ etc.
2. Dintre termenii enumerați, ne interesează, în deosebi, termenul „narațiune” definit, de cele mai dese ori, drept o *povestire a unuia sau mai multor evenimente reale sau fictive, comunicate de unul sau mai mulți naratori (mai mult sau mai puțin expuși) unuia sau mai multor naratori (mai mult sau mai puțin expuși)*. Prin urmare, o piesă jucată pe scenă nu este o narațiune, deoarece acesteia îi lipsește factorul *povestirea*.
3. Definită în felul în care o face Adam și Barthes, narațiunea seamănă mai mult cu o simplă descriere a unui eveniment. Pentru a lichida această eroare, unii naratologi (Labov, Prince, Rimmon-Kenan etc.) încearcă să o definească drept o *povestire a cel puțin două evenimente reale sau fictive (sau a unei situații și a unui eveniment), nici unul dintre acestea presupunându-l logic sau implicându-l pe celălalt*. Pentru Danto, Greimas și Todorov, narațiunea mai trebuie să aibă și un subiect unificator și să constituie un întreg. Acest ultim postulat este pus și la baza acestei cercetări care are în vizor, în special, narațiunea apocaliptică.
4. Concepută din perspectivă rezultativă, adică ca structură sau produs, narațiunea apocaliptică expune:
  - 1) o punere în intrigă, deoarece este o formațiune verbală „completă” sau „pe deplin dezvoltată” și
  - 2) șase elemente macrostructurale de bază:
    - *sinopsa* (care conține scopul sau orientarea principală a narațiunii apocaliptice și anume dezvăluirea faptelor viitoare);
    - *orientarea* (în terminologia lui Labov, aceasta este partea din narațiune care identifică situația spațio-temporală (inițială), în care au avut loc evenimentele povestite; în textul apocaliptic, orientarea este următoarea: Ioan are o revelație în somn);

- *evaluarea* (definită de același Labov drept un set de aspecte ale narațiunii care arată de ce situațiile și evenimentele reale merită a fi narate; în cazul narațiunii apocaliptice, evaluarea se manifestă prin: 1) meditația naratorului Ioan care accentuează natura neobișnuită a ceea ce a văzut în vis; 2) repetiția unităților *serviteur, Dieu, parole* etc. pentru a sugera importanța evenimentelor relatate; 3) afirmația întărită de elementele lexicale *attester, témoignage* etc., care funcționează ca trăsături evaluative);

- *rezultatul* sau *rezolvarea* (definită de Aristotel drept *sfirșit* și nu *deznodământ*! În narațiunea apocaliptică, sfârșitul este o punere sub tensiune: *Si quelqu'un y ajoute quelque chose, Dieu le frappera...*);

- *coda* (evidențiată cu succes în narațiunea apocaliptică datorită faptului că aceasta este una ajunsă la maturitate: *Que la grâce de notre Seigneur Jésus-Christ soit avec vous tous! Amen!*)

5. Narațiunea apocaliptică este făcută în baza unei revelații onirice, iată de ce are caracter autodiegetic, înglobînd un narator-protagonist (Ioan): *Moi, Jean, votre frère..., j'étais dans l'île appelée Patmos... Je fus ravi en esprit au jour du Seigneur, et j'entendis derrière moi une voix forte, ... qui disait " Je suis l'Alpha et l'Omega...* Totodată, narațiunea apocaliptică este, în bună parte, una comportamentistă, axată pe redarea cuvintelor și acțiunilor, înfățișarea personajelor și fundalului pe care ele se conturează; în ea, naratorul Ioan spune mai puțin decît știe personajul Cristos și se abține de la un comentariu direct sau de la o interpretare, păstrîndu-și statutul de narațiune mitică. Din perspectivă fonică, narațiunea apocaliptică mai este și *polifonică*, deoarece e caracterizată de interacțiunea mai multor voci, iar cunoștințele naratorului Ioan nu constituie autoritatea ultimă în raport cu universul reprezentat, ci numai o contribuție între altele.
6. Narațiunea apocaliptică implică și o secvență temporală, adică o modificare a stării de lucruri din timpul t_0 sau t_1 într-o altă stare de lucruri la timpul t_2 , t_3 sau t_n . În secvența temporală apocaliptică, identificăm un început, un mijloc și un sfârșit, iar primii și ultimii termeni majori se reiau parțial unul pe altul. Astfel, la început și la sfârșitul narațiunii figurează și timpul prezent gnomic.

SUBSISTEMELE SEMIOTICE ALE LIMBII. LIMBAJUL POETIC

Conf. univ., dr. **Ion GUȚU**,
Universitatea de Stat din Moldova

Parmi les sous-systèmes sémiotiques de la langue une place importante revient au langage poétique vu son caractère ambigu puisque, d'un côté, ce lan-

gage exploite les moyens linguistiques généraux, et, d'autre côté, le qualificatif de poétique le fait évoluer dans une qualité nouvelle tout en le rapprochant des systèmes esthétiques non-verbaux de la communication pour l'accepter comme transformation esthétique des moyens du langage commun. Le mot poétique ne fait pas référence à la réalité extralinguistique (excepté le cas de la poésie sociale), mais à la signification, c'est-à-dire à la réalité recrée par la langue et le texte.

Spre deosebire de alte (sub)sisteme de comunicare, limbajul poetic se impune grație unei game de specificități actualizate prin intermediul unor niveluri specifice de semnificare. Conlucrarea acestor componente și niveluri contribuie la exprimarea mesajului estetic respectiv.

Decodarea și sensibilizarea realizării acestui proces complex implică, în primul rând, necesitatea discriminării unor noțiuni cu caracter hipero-hiponimic ca sociolectul, drept ansamblu de trăsături lingvistice de orice nivel proprii unei comunități socio-culturale [1, 1996, p.69] și idiolectul, iar în cazul nostru a idiolectului poetic drept ansamblu de trăsături lingvistice de orice nivel ce formează dominantele limbajului poetic proprii unui autor, idei exprimate încă de A.Potebnâ, G.Vinokur, V.V.Vinogradov. Idiolectul poetic nu este completamente diferit și nu poate crea un sistem totalmente separat de sociolect. Orice cuvânt, susțin unii savanți, poate fi purtător de poeticitate [2, 1977, p.174], însă numai încadrat într-un sistem de opoziții și relații, cuvântul obține valori care îi atribuie o pluripoeticitate "latentă". Deci, cuvântul poetic reprezintă un cuvânt "răpit" limbajului comun, apoi prelucrat, reformat, nu altul decât cel al comunicării dar diferit, cu o diferență ce nu se apreciază printr-o deviație măsurabilă, ci printr-o lectură scriitură [2, p.60-61]. Ca unitate funcțională a limbajului poetic, cuvântul poetic (cu excepția poeziei sociale) face trimitere nu la realitatea extralingvistică, ci la semnificație, adică la realitatea recreată de limbă și text: "de la semnele lucrurilor la semnele semnificațiilor" [3, 1927, p.12]. În acest fel, cuvântul poetic devine acea unitate lingvistică ce se bazează pe adaosul sau augmentarea estetică a sensului, iar limbajul poetic constituie câmpul variatelor experimente și descoperiri ale adevăratei bogății creative ale limbii și arsenalului ei complex. În limbajul poetic nu există, în principiu, cuvinte și forme nemotivate cu o semnificație arbitrar-convențională. Spre deosebire de limbajul obișnuit, în cel poetic cuvântul intră în secvența semantică productivă în dependență de imaginea la baza căreia se află. În plan sintagmatic, poziția cuvântului în cadrul limbajului poetic nu este "liberă" și neobligatorie, ci potențial obligatorie și motivată pentru a evita exprimarea conținuturilor poetice neomogene (de exemplu

Floare albastră, floare albastră și nu altfel). Iată de ce una din proprietățile cuvântului poetic este caracterul reflexiv (G.Vinokur), autotelic sau tautologic (R.Barthes), putem spune autoreferențial, adică orientat asupra sa ca o artă ce se formează prin motivația secundară a semnificațiilor directe ale semnului lingvistic.

Ar trebui de accentuat faptul că și termenul de *limbaj poetic* are un caracter ambiguu, deoarece acest limbaj, pe de o parte, își subordonează totalmente mijloacele lingvistice generale, iar, pe de altă parte, calificativul de *poetic* îl face să evolueze într-o calitate principial nouă, ceea ce-l apropie de sistemele estetice neverbale ale comunicării, fiind considerat ca “o transformare emotiv-imagistică, estetică a mijloacelor limbii de uz comun” [3, 1927, p.11]. Principiile structurale ale limbajului poetic sunt subordonate scopurilor generării unor enunțuri lingvistice care ar conține prin excelență valori *estetice*. Creația poetică, apărută prin intermediul limbii, izvorăște din ea printr-o restructurare totală: “creatorul se eliberează de ea în determinarea ei lingvistică nu prin negație, ci prin perfecționarea ei imanentă; creatorul parcă învinge limba cu propria armă, obligând-o prin perfecționare lingvistică să se autodepășească” [4, 1975, p.49]. Restructurările poetice ale limbii afectează nu atât inventarul unităților lexicale, cât sistemul care reglează/reordonează întrebuițarea lor. Elementele sistemului lingvistic se încadrează în relații noi specifice limbii. Acest proces poartă un caracter dublu: bazându-se pe succesiunile lingvistice și dezvăluind potențele latente obiective ale sistemului limbii, el conduce spre apariția obiectelor care nu mai pot fi atribuite limbii și se caracterizează prin trăsături improprii, incompatibile cu scopurile și sarcinile comunicării verbale obișnuite. Păstrându-și valorile anterioare ca un fon pe baza căruia poate fi înțeleasă în noua sa ipostază, unitatea lingvistică, pe lângă caracteristicile ritmice, metrice, prozodice, dobândește valori estetice, întrucât dominante devin semele conotative/contextuale, mai flexibili devin indicii categoriali, se semantizează componenții morfologici. Or, se preschimbă caracteristica semiotică a semnului lingvistic, întrucât denotat al cuvântului poetic devine cuvântul limbii naturale, la semnificația căruia face referință cuvântul poetic.

Totodată, putem remarca faptul că spre deosebire de unitățile limbajului comun ce sunt purtătoare ale funcției de *comunicare*, unitățile limbajului poetic sunt centrate cu preponderență asupra funcției *poetice*, adică asupra semnului însuși și asupra funcționării sale pure [5, 1982, p.92]. În limbajul poetic accentul se deplasează de pe mesajul destinat comunicării spre materialul mesajului, de la semnat la semnificant (fenomen men-

ționat în special de R.Jakobson), așa încât limbajul poetic se dezvoltă ca o exacerbare a funcției poetice printr-o perpetuă revenire a limbajului asupra sa în raport cu limbajul uzual ce se dizolvă pe deplin în funcția sa de comunicare. Funcția poetică se opune cu înverșunare misiunii general-comunicative a limbii, deoarece este încărcată cu conotații estetice și prevede numaidecât prezența unui sens dublu al cuvântului (direct și indirect) în cadrul textului poetic. Scopul estetic al utilizării cuvântului creează o motivație secundară a alegerii lui. Prin urmare, cuvântul în limbajul poetic evoluează ca un semn al artei și e motivat de legile ei, dar nu de cele ale limbii practice. Anume această motivație secundară a cuvântului poetic constituie chintesența/nivelul delimitării limbajului artistic.

Datorită relevanței semiotice a raporturilor dintre elementele sale, limbajul poetic constituie un subsistem semiotic specific al limbii. Identitatea purtătorilor materiali ai sensului cu valoare poetică (una din problemele disputate ale limbajului poetic) nu trebuie să împiedice discriminarea în spatele acesteia a unui sistem distinct de nominație, structurat conform principiilor specifice ale ierarhiei semantice. Aceste principii nu sunt în contradicție și nici nu încearcă să se opună naturii limbii. Mai mult ca atât, o atare transformare este expresia nemijlocită a funcției poetice a limbii care, fiind reprezentată printr-un sistem specific de realizare a universului imaginar sau estetic reflectat, se centrează pe funcția comunicativă și ridică de-asupra acesteia o lume nouă de sensuri verbale și de coraporturi, subordonate principiilor estetice și social-istorice ale artei. Anume aceste semnificații lingvistice (estetice, stilistice) în aspect evolutiv/tranzitiv sunt supuse analizei lingvo-semiotice în cercetările din ultimii ani pentru a se relua legătura indisolubilă dintre limbă și poezie în scopul diminuării și ștergerii limitelor conceptuale dintre poezie și știință.

Cu referință la problema semnificației, putem subscrie părerilor care plasează *semnificația stilistică* în categoria limbii literare, iar *semnificația estetică* în categoria limbajului poetic (T.Vinokur, Ū.Gal'iperin ș.a.). Ambele categorii ne deplasează din domeniul logico-obiectiv al denominării în cel al valorilor lingvo-comunicative. În așa fel, limba literară, în virtutea varietăților sale funcționale, pare să aibă o orientare spre funcția comunicativă, pe când limbajul poetic este canalizat spre funcția estetică prin subordonarea elementelor motivării comunicative. Limbajul poetic, spre deosebire de vorbirea spontană, are esența și scopul său permanent în tendința conștientă de a produce sentimentul frumosului și de a încerca plăcerea estetică de la creația altora. Așa încât funcția estetică ar constitui acea capacitate a limbii ca mijloc expresiv de a acționa asupra adresatului în sco-

pul de a produce o anumită emoție prin implementarea legităților estetice ce vizează efectul frumosului și sublimului, tragicului și comicului, urâtului și grotescului, stabilindu-și caracterul secundar în raport cu funcția comunicativă. Analizate la nivel intra/inter/supratextual, în virtutea asociațiilor/transferurilor poetice și “reminiscentelor literare”, semnificațiile stilistice și estetice se află în raport de intersecție a calităților respective. Referitor la volumul semnificației stilistice, ar trebui de spus că acesta pare a fi mai vast, întrucât semnificația dată este o categorie a limbii vorbite și a celei poetice, ultima fiind axată pe mijloacele și formele limbii practice. Evaluat din alt punct de vedere, acest volum este mai îngust, deoarece în componența lui nu intră considerarea categoriilor pe care se sprijină limbajul poetic cu o funcție estetică primordială.

În albia terminologiei jakobsoniane, poetic vorbind, am putea susține că în comunicarea uzuală sau cotidiană cuvintele sunt selectate de pe axa paradigmatică și combinate pe axa sintagmatică în baza unui “mariage de raison”, adică de interes sau necesitate, pe când în cadrul comunicării poetice selecția respectivă se efectuează printr-un “mariage d’amour”, “union des coeurs”, adică printr-o alegere deosebită. Gradul de valoare al cuvântului poetic poate fi evaluat doar în cadrul operei literare și depinde de valoarea operei literare ca întreg. Or, în textul poetic cuvântul “răpit” lexicului comun se preschimbă, se restructurează, dobândește caracteristici suplimentare, descoperă augmentarea semantică, lărgeste legăturile și raporturile reciproce, acționează ca unitate calitativ nouă, realizându-și potențele sale estetice de exprimare. Ca eventualitate a exprimării optime a specificului comunicativ și funcțional al cuvântului, textul poetic reprezintă o formă de existență a artei, întrucât “*numai această formă a cunoașterii emană lumină și căldură asupra tuturor celorlalte - unica în stare să păstreze în limbă tinerețea și puterea, strălucirea și frumusețea*” [6, 1991, p.381].

Poezia, devenind o formă specifică de comunicare, spre deosebire de multe altele, este unicul sistem semiotic capabil să câștige și să augmenteze în formație pe parcurs și să nu piardă o parte din ea mai mult sau mai puțin sensibilă. Și aceasta grație faptului că poezia se impune prin limbajul său specific, ce oferă cele mai fascinante posibilități de exprimare și comunicare, cu caracter referențial și non-referențial, cu descrieri explicite sau implicite, cu realități identificabile sau non-identificabile. Acest limbaj, conținând un sistem de semne folosite anterior, acționează prin mai multe **straturi de semnificare** (*formă, structură, ansamblu*), comunică prin cele mai variate **niveluri de funcționare** (*ritmic, grafic, eufonic, sintactic, semantic*), conform unor norme, reguli sau principii ale semioticii, poezicii,

lingvisticii [7, 1994, p.121]. Nivelul *semantic*, spre exemplu, este primordial, deoarece apare ca cel mai complex. Unitățile lui de bază se impun prin relațiile de sens și sunet, sens și semnificație, semnificație și emoție, denotație și conotație. Importanța acestor unități rezidă în valoarea mesajului estetic destinată comunicării prin intermediul figurilor de stil. Transmiterea sau producerea acestui mesaj se realizează grație măiestriei exploatării valențelor combinatorice ale cuvântului în contextul imediat prin producerea efectelor de “șiraguri asociative virtuale” [5, 1982, p.122]. Anume această combinatorică în context stă la baza creării figurilor, care se constituie conform combinărilor sonore/morfologice - *figuri ale dicției* (rima), sintactice - *figuri de construcție* (figurile retorice), semantice - *figuri de semnificație sau tropi*. Totodată, complexitatea comunicării poetice poate fi sensibilizată doar prin acționarea în comun a tuturor nivelurilor de funcționare susmenționate și se observă în mod elocvent în cadrul traducerii poetice, or, poezia mai este considerată și ca ceea ce scriu poeții și se pierde în traducere (J.Joubert), deoarece orice traducere a unui poem într-un limbaj nepoetic nu furnizează decât un sens înșelător - poemul nu semnifică decât prin el însuși. Ca exemple concludente la acest capitol ne pot servi traducerile poetice din creația eminesciană sau hugoliană în alte limbi și evaluarea specificului lacunelor apărute în procesul retransmiterii originalității semnificației estetice.

E important de afirmat că funcția poetică evidențiază și privilegiază toate proprietățile cuvântului (fonice, morfologice, semantice etc) capabile să redea mesajul cât mai vizibil, audibil, sensibil. Efectele de sens multiple țin de conotație care adaugă sensului denotat de dicționar trăsături de semnificație fluctuante, proprii locutorului și contextului, întrucât funcționarea semnificației denotative este mai mult diferențială, iar a celei conotative - mai mult asociativă. Randamentul perlocutiv optimal al mesajului poetic poate fi evaluat în baza conjugării eforturilor tuturor figurilor și procedeelelor care acționează în complex și care, finalmente, se armonizează, fiind construite în baza principiului asociativității și ambiguității. Caracterul non-linear și asociativ al limbajului poetic, spre deosebire de linearitatea și caracterul delimitativ/orientativ al limbajului comun, debordează cadrul frazei unde cuvintele pot dezvolta la distanță și în toate direcțiile legături atât paradigmatic, cât și sintagmatic. În rezultatul acestor multiple asociații, cuvântul poetic acumulează diferite sensuri care în loc să se excludă se suprapun. Acest fapt poate da naștere fenomenelor *actualizării duble*, *ambiguității*, *enantiosemeiei* și chiar *polienantiosemeiei*.

În încheiere, ținem să evidențiem faptul că limbajul poetic se actualizează cu ajutorul aceluiași cuvinte din interiorul limbii naturale, dar care

se încadrează în variate niveluri de semnificare și se supun multiplelor reformări pentru a li se conferi un sens și o folosire nouă. Poezia comportă o înlănțuire de noi și noi conotații care poate fi prelungită până la nesfârșit, dar dintre care numai cele foarte evidente pentru majoritatea cititorilor formează sensul sau mesajul poeziei receptate. Transformarea cuvântului poetic într-un semnal cu multiple conotații este rezultatul unei selecții care operează cu toate compartimentele lingvo-poetice (metric, ritmic, fonosimbolic, semantic, structural). Efectivitatea acționării sistemului de semne poetice se relevă prin interacțiunea dintre emițător și receptor, atunci când cel dintâi își testează codul, iar celălalt îl urmează pentru a-l descifra, reușind deseori chiar și să-l augmenteze.

Referințe

1. Fromilhague C., Sancier-Chateau A. Introduction à l'analyse stylistique. - Paris: Dunod, 1996.
2. Meschonnic H. Pour la poétique. Vol.IV.-Paris: Gallimard, 1977.
3. Vinogradov V. K postroeniû teorii poëtičeskogo âzyka//Poëtika, vyp. IV.-Leningrad, 1927.
4. Bahtin M. Voprosy literatury i èstetiki. –Moskva: Hudožestvennaâ literatura, 1975.
5. Molino J., Tamine J.G. Introduction à l'analyse linguistique de la poésie. - Paris: P.U.F., 1982.
6. Humboldt, citat după Grigoriev V.P. Predislovie//Vinokur G.O. O âzyke hudožestvennoj literatury.-Moskva: Vysšaâ škola, 1991.
7. Terminologie poetică și retorică.- Iași: Editura Universității "Al.I.Cuza", 1994.

DISCOURSE ANALYSIS

Lidia ALEXANCHIN, University Lecturer,
Alec Russo Balti State University

It is difficult to give a single definition of Critical or Discourse Analysis as a research method. Discourse Analysis can be characterized as a way of approaching and thinking about a problem. Discourse Analysis will enable to reveal the hidden motivations behind a text or behind the choice of a particular method of research to interpret that text. Expressed in today's more trendy vocabulary, Critical or Discourse Analysis is nothing more than a deconstructive reading and interpretation of a problem or text. Discourse Analysis will, thus, not provide absolute answers to a specific problem, but enable us to understand the conditions behind a specific "problem" and make us realize that the essence of that "problem", and

its resolution, lie in its assumptions; the very assumptions that enable the existence of that "problem". Discourse Analysis aims at allowing us to view the "problem" from a higher stance and to gain a comprehensive view of the "problem" and ourselves in relation to that "problem". Discourse Analysis is meant to provide a higher awareness of the hidden motivations in others and ourselves and, therefore, enable us to solve concrete problems - not by providing unequivocal answers, but by making us ask ontological and epistemological questions. The purpose of Discourse Analysis is not to provide definite answers, but to expand our personal horizons and make us realize our own shortcomings and unacknowledged agendas/motivations - as well as that of others. In short, critical analysis reveals what is going on behind our backs and those of others and which determines our actions. Discourse Analysis and critical thinking is applicable to every situation and every subject. The new perspective provided by discourse analysis allows personal growth and a high level of creative fulfillment. No technology or funds are necessary and authoritative discourse analysis can lead to fundamental changes in the practices of an institution, the profession, and society as a whole. However, Discourse Analysis does not provide definite answers; it is not a "hard" science, but an insight/knowledge based on continuous debate and argumentation. There are several principles and conventions which we follow in discourse (texts or conversations). When speaking in English we usually sequence words so that we move from something known (already mentioned or obvious from the context) at the beginning of the sentence to something new at the end: (in this examples, known information is underlined, new information is bold)

information obvious new information
from the context

“Do you know where **John** is?”

“He’s in **the garden.**”

information new information
already mentioned

When writing in English we usually organize the information in the same way that we do in speaking. Starting sentences with information which relates back to something already mentioned helps the text to “flow” more smoothly and makes it easier for the reader to understand it.

In English we prefer to put long and complex phrases at the end of the sentence. English prefers sentences to be “light” at the beginning and “heavy” at the end. Long complex clauses also often contain new information, so this principle and the information principle reinforce each other.

*A striking feature of the central areas of the capital are **the elegant classical squares which were originally laid out by aristocratic developers in the eighteenth century.***

Sentences with a heavy clause at the beginning can seem clumsy and be difficult to understand:

***The elegant classical squares which were originally laid out by aristocratic developers in the eighteenth century** are a striking feature of the central areas of the capital.*

But the information principle is more important in text than the end-weight principle, so we can put a heavy clause at the beginning of a sentence if it contains familiar information linking it to the preceding text:

London has many public parks and squares which date from previous centuries. ***The elegant classical squares which were originally laid out by aristocratic developers in the eighteenth century*** are a striking feature of the central areas of the capital.

In English we can show part of a sentence or clause contains the most important point or ‘focus’ by moving the important point to the beginning or end of the sentence-these are the two positions which appear most important to a reader or listener.

In this example Jim and nightclub are the focus – they seem the most important issues:

Jim invited Lucy to the nightclub.

If we want to put the focus on an item that doesn’t naturally come at the beginning or end of the sentence (e.g. Lucy) we have to manipulate the grammar to bring the item to the front focus position. This is called ‘fronting’. For example, we can use cleft sentences:

It was Lucy that Jim invited to the nightclub.

Lucy was the girl that Jim invited to the nightclub.

Similarly, we can give focus to something by moving it into the end focus position:

The girl that Jim invited to the nightclub was **Lucy**.

We sometimes need to break the principles of word order to create effects of emphasis and contrast. Because word order in English is usually fixed, we can emphasise something by moving it to an unfamiliar position. This is often done with adverbial expressions, objects and complements, and *that* and *to* infinitive phrases.

e.g. Priscilla invariably rejected impoverished suitors. (Her only ambition was **to marry for money**)- **To marry for money** was her only ambition.

Thus, *Discourse Analysis* articulate a three-dimensional framework for studying discourse, "where the aim is to map three separate forms of analysis onto one another: analysis of (spoken or written) language texts, analysis of discourse practice (processes of text production, distribution and consumption) and analysis of discursive events as instances of socio-cultural practice".

Bibliography

1. Mark Foley and Diane Hall "Longman Advanced Learner's Grammar" A self-study reference and practice book with answers., Pearson Education Limited 2003
2. *Discourse and Society: An International Journal for the Study of Discourse and Communication in Their Social, Political and Cultural Contexts*, 1996, vol 7, N1.
3. Cook, Guy. *Discourse and Literature: The Interplay of Form and Mind*, Oxford, 1995.

LE RÔLE DES ÉMOTIONS DANS LA BIBLE

Asist. univ. **Oxana NICULICA**,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

La Bible enseigne que les croyants ne devraient pas dépendre des sentiments. Les sentiments ne sont pas mauvais dans eux-mêmes. Cependant, quand on parle du salut, les décisions et les choix sont plus importants que des sentiments.

La promesse du mot de Dieu, la bible - pas nos sentiments - est notre autorité. Le chrétien vit à côté de la foi (confiance) dans la fidélité envers Dieu Lui-même et envers Son mot. Cette thèse illustre le rapport entre le fait (Dieu et Son mot), la foi (notre confiance en Dieu et Son mot), et le sentiment (le résultat de notre foi et obéissance) (Jean 14:21)

Le train fonctionnera avec ou sans une cambuse. Cependant, il serait inutile d'essayer de tirer le train par la cambuse. De la même manière, nous ne dépendons pas des sentiments ou des émotions, mais nous plaçons notre foi (confiance) dans la fidélité de Dieu et les promesses de Son mot.

Dans toute la Bible il y a des exemples des extrémités émotives par les personnes qui ont suivi Dieu, d'Elijah, qui est tombé en dépression après sa grande victoire au mont Caramel, au disciple Pierre, qui a perdu son tempérament et a coupé l'oreille d'un soldat. Mais l'histoire ne finit pas avec leurs échecs.

Les émotions sont des sentiments qui viennent de notre intérieur profond. Les émotions positives, comme le bonheur et le contentement, nous

rendent des bonnes sensations. L'exemple des émotions négatives englobe la colère, la tristesse, la crainte, etc. Tandis que nous tous voulons les "bons sentiments", il est inévitable que nous éprouvions parfois le contraire de ceux-ci, et ce n'est pas toujours mauvais. Nos corps, par nos émotions, pourraient nous dire que quelque chose n'est pas comme il faut et ça peut être une bonne chose.

La Bible soutient que les émotions sont censées pour nous aider, même lorsqu'elles sont négatives par leur nature. Par exemple, la dépression est un sentiment triste qui ne passe pas très vite. Bien qu'elle soit habituellement associée à un certain genre de perte ou de tragédie dans la vie, ce pourrait également être un symptôme d'une maladie physique telle que le diabète, ou peut-être c'est un résultat de grillage. Il pourrait également y avoir un péché caché que nos émotions essayent de nous avertir, ça peut-être aussi quelque chose qui s'est produit il y a longtemps mais n'a été jamais résolu. L'amertume, par exemple, est une émotion qui peut causer une maladie physique, mais cette maladie serait presque impossible pour un médecin régulier de la détecter.

L'équilibre et le contrôle sont nécessaires pour une bonne santé émotionnelle. Quand nos émotions sont hors de synchro, nous ne pouvons pas faire et être de notre meilleur. Nos vies ont besoin d'un équilibre dans tous les côtés, y compris l'émotif, le physique, le mental et le spirituel. Si l'on est hors de l'équilibre, tous les autres côtés de notre personnalité sont affectés également.

Selon la Bible nous ne devons pas laisser nos émotions diriger nos vies, n'importe quel est notre fond génétique. Quand nous devenons accablés et ne pouvons pas surmonter nous-mêmes nos tourmentes, l'aide est disponible par une variété de sources, y compris les professions médicales, nos familles, les bons amis, et Dieu et Son mot.

Épîtres aux Romains 6:16, *"Ne savez-vous pas qu'en vous mettant au service de quelqu'un comme esclaves pour lui obéir, vous êtes esclaves de celui à qui vous obéissez, soit du péché qui conduit à la mort, soit de l'obéissance qui conduit à la justice?"*

Le Roi David dans le Vieux Testament savait ce que signifiait de placer son espoir dans la bénédiction de la présence du Seigneur. Avec toutes les épreuves de son autorité et conséquences de son propre péché, David a éprouvé la grande douleur et les grandes joies. Il ne pouvait pas dépendre des situations terrestres pour fournir la sécurité et la signification. David a eu de grandes espérances, et elles ont été fondées sur les promesses de Dieu, de Ses conseils et de Son amour:

«Je bénis le Seigneur qui me conseille, même la nuit, ma conscience m'avertit. Je garde sans cesse le Seigneur devant moi, comme il est à ma droi-

te, je suis inébranlable. Aussi mon cœur se réjouit, mon âme exulte et ma chair demeure en sûreté, car tu ne m'abandonnes pas aux enfers, tu ne laisses pas ton fidèle voir la fosse. Tu me fais connaître la route de la vie; la joie abonde près de ta face, à ta droite, les délices éternels.» (Psaumes 16:7-11)

La Bible dit que tout le monde a des émotions. Elles sont une partie de ce que Dieu a fait de nous pour être une partie de notre maquillage spirituel. Il est important que nous reconnaissons nos émotions et apprenions comment les aligner avec le mot car Dieu nous a donné l'autorité au-dessus de tout sur la terre, y compris nos émotions.

La Bible nous enseigne que nos pensées sont le facteur déterminant qui dirige nos actions:

Proverbes 23:7 «car il est comme quelqu'un qui a déjà pris sa décision; «mange et bois», te dit-il, mais son cœur n'est pas avec toi!» L'épître aux Romains 8:6 dit, «la chair tend à la mort, mais l'Esprit tend à la vie et à la paix.»

Personne ne peut pas agir différemment de la manière qu'il pense; donc, nous ne pouvons pas changer nos actions sans changer notre pensée. Ce n'est pas justement ce que nous pensons à propos de cela, mais nous devons changer notre processus de penser. Nos émotions sont liées directement à la façon dont nous pensons.

Tout le monde a une perception ou une image à l'intérieur de ce qu'ils sont. Cette image n'est pas nécessairement basée sur des faits, mais sur des sentiments. Une expérience négative peut changer la perception de la vie d'une personne.

Par exemple, certaines personnes qui sont belles peuvent penser qu'elles sont laides ou indésirables en raison des mots durs entendus pendant leur enfance. Certains qui réalisent toujours un grand succès se voient comme des ratés ce qui devient une prophétie pour eux-mêmes.

À un certain degré, la psychologie a correctement diagnostiqué ce problème. Les psychologues utilisent une terminologie telle que «l'auto-évaluation» ou "identité" en reliant ces vérités; cependant, la sagesse séculaire d'aujourd'hui est totalement insatisfaisante pour aider une personne à changer l'image intérieure de sa personnalité.

La Bible enseigne qu'il doit y avoir une extrémité pour l'auto-évaluation avant que le vrai service puisse commencer. Les Chrétiens ne devraient pas essayer et stocker les attributs positifs faibles de leurs personnalités. C'est comme l'essai d'arrêter le saignement d'un bras amputé à une bande aide; cela ne fonctionnera pas pour long.

Indépendamment de la façon comment nous sommes doués nous-mêmes, nous échouerons par la suite. Si rien d'autre, nous vieillirons un jour

et ne serons pas aussi productif qu'avant. Si notre auto-évaluation est enracinée dans nos accomplissements elle échouera finalement. Toute la sécurité que nous avons trouvée dans nous-mêmes se brisera alors autour de nous.

La Bible parle avec l'autorité divine au sujet du comportement humain, des pensées et des rapports interpersonnels. Ses principes sont prouvés par des milliers d'années d'expérience. La Bible nous indique qu'il y a un raccordement entre les émotions et la santé physique. "Un cœur joyeux favorise la guérison, un esprit attristé dessèche les membres" (Proverbes 17:22).

«Un cœur paisible est vie pour le corps, mais la jalousie est une carie pour les os». (Proverbes 14:30). "Des paroles aimables sont un rayon de miel; c'est doux au palais, salutaire au corps." (Proverbes 16:24).

Selon la Bible, Dieu veut que nous apprécions la bonne santé, et Ses instructions nous aident à rester en bonne santé. Certaines de ces instructions sont au sujet de l'hygiène et du régime, dont chacun est un composant important de santé.

Mais la Bible indique beaucoup plus au sujet du bien-être émotif, parce qu'il est plus important. Dieu a conçu l'esprit pour travailler en harmonie avec le corps, ainsi la santé émotive contribue à la bonne santé physique.

La Bible nous indique non seulement quelles émotions sont utiles, elle nous indique comment les réaliser. Bien que les chercheurs puissent constater que l'amour, l'espoir et la foi sont bons pour la santé, ils ne peuvent pas nous donner ce que nous avons besoin pour avoir de telles qualités.

Le message de la Bible nous donne la raison de vivre, raisonner pour tirer le meilleur de la vie. La Bible nous offre des clefs aux ressources mentales dont nous avons besoin pour tenir tête dans un monde à changement rapide. La Bible ne nous donne pas une foi aveugle et un espoir dernier - elle nous fournit l'information raisonnable que nous pouvons croire et employer. Ses principes sont pratiques. Nous pouvons avoir la confiance que les instructions bibliques sont les guides dignes de confiance de la vie.

TEXTUL, DIN PRE-TEXT, CĂTRE POST-TEXT

Conf. univ., dr. **Ioan DĂNILĂ**,
Universitatea din Bacău, România

Literatura este actul de comunicare artistică aparent autonom, dacă îl privim ca fapt în sine, adică din unghiul exclusiv al esteticului. Rezultând din codificări succesive, raportate la un sistem de intenționalități, textul literar nu poate face abstracție de procesul concret al creației artistice, recunoscut în fiecare dintre cei șase factori ai comunicării lingvistice/literare: referentul/contextul (despre ce se vorbește în textul dat; la ce se referă comunicarea), receptorul (cui i se adresează comunicarea; cine beneficiază

de conținutul comunicării, fie ea și artistică), canalul (pe ce cale se realizează comunicarea; care este suportul acesteia), codul (cu ce instrumentar este produsă și transmisă informația; care sunt mijloacele lingvistice și compoziționale exploatate de autor), emițătorul (cine comunică informația, ideile/sentimentele) și în sfârșit mesajul (cum se structurează informația; în ce formă se constituie textul). Utilizând concluziile derivate din logica discursului și raportând structura generală a actului comunicării la funcțiile limbii, după Roman Jakobson (în ordinea propusă de noi: referențială, conativă, fatică, metalingvistică, emotivă și, respectiv, artistică/estetică/poetică), am considerat că ansamblul elementelor constitutive ale actului comunicării impune o distribuire a parcursului producere-comunicare-receptare pe tot atâtea paliere, guvernate de conceptul-cheie: pre-text, text, post-text. Pre-textul, care îi revine în totalitate emițătorului (în cazul nostru, autorul/scriitorul), își subsumează obiectual nu mai puțin de patru factori ai comunicării lingvistice/literare: în primul rând autorul își va asigura referentul/ contextul comunicării (subiectul; tema, ca aspect general al realității, supus transfigurării artistice), după care va selecta canalul (comunicarea scrisă ori cea orală, cu particularitățile derivate din această opțiune) și, implicit, codul (ansamblurile literale ori sunetele, din nou cu specificul fiecăruia). Între cei doi generatori principali ai textului se plasează autorul, în calitate de emițător, a cărui implicare în actul comunicării artistice este sau nu vizibilă. Toate acestea vor constitui pre-textul, tranductibil prin necesara existență virtuală a comunicării literare.

După cum se observă, se distribuie de la sine cei trei factori esențiali ai comunicării: emițătorul (responsabil și de context, canal și cod), mesajul (materializat în textul propriu-zis, fie el și un fragment) și receptorul (cititorul). Așadar, pe poziția a doua se plasează textul, ale cărui atribute obligatorii - coeziunea și coerența - se combină, în ultima vreme, cu valoarea de sens în acțiune. Această a treia calitate, revendicată dintr-o perspectivă pragmatică, se întemeiază pe procesul de actualizare a enunțului/enunțării și îl are în vedere exclusiv pe receptor. Din păcate, acesta este un explorator solitar pe o insulă până de curând locuită de autorul/autorii mesajelor pietrificate. Lectorului/receptorului/destinatarului îi revine minimum un post-text, înțeles ca formă de reactualizare a enunțării și de evaluare a acesteia. Transferat într-un autor de rangul al doilea și recunoscut în ipostaza de elev/student/comentator literar, receptorul va produce compoziții specifice (rezumat, povestire, comentariu literar etc.), însumând post-textele.

Didacticianul este obligat să-l sprijine pe însinguratul receptor și să-l însoțească pe traseul dinspre text către pre-text, instrumentându-i adecvat temerarul gest de a pătrunde în cetatea comunicării artistice.

LES MODALITÉS AXIOLOGIQUES DANS LES LANGUES ROMANES

Eugenia GUȚU, docteur ès lettres, maître de conférences,
Université Pédagogique d'État «I. Creanga» de Chișinău

Une définition précise et opérationnelle du concept «modalité» n'a pas obtenu, jusqu'à présent, le commun accord des linguistes.

Dans sa communication «Définir la modalité» R. Martin a évoqué d'abord les difficultés que rencontre inmanquablement une telle reprise. Selon R. Martin la première difficulté réside dans l'instabilité de l'objet même des sciences du langage, les langues naturelles, dont la plasticité offerte aux besoins expressifs ne peut qu'avoir des répercussions sur le métalangage. La seconde difficulté tient du caractère conventionnel, en linguistique, de toute définition, qui ne saurait être valide qu'en vertu de principes, que les linguistes admettent ou non, d'où une troisième difficulté, qui est le relativisme des appareils conceptuels variables d'une théorie à l'autre.

R. Martin parvient à la définition suivante : «La modalité est l'ensemble des opérations qui, à partir d'éléments linguistiques très variables sémantiquement interprétés, déterminent la prise en charge de la proposition, en suspendant ou en modifiant l'opérateur inhérent de vérité et en injectant la proposition dans un modèle de mondes possibles et d'univers de croyance» [Martin R., 2004].

R. Martin a souligné, en guise de conclusion, que sa définition de la modalité reposait sur l'idée que le linguiste côtoyait deux réalités distinctes: celle des faits linguistiques eux-mêmes et celle des opérations cognitives, universaux du langage relevant des conditions mêmes de la pensée.

Grand nombre de linguistes, logiciens, sémanticiens, sémioticiens et pragmaticiens ont abordé l'étude des modalités en arrivant à des inventaires autant différents qu'hétérogènes.

Du point de vue de l'actualisation des modalités comme virtualités dans le plan discursif on peut relever quatre [G. H von Wrigh, 1951], cinq [Meunier A, 1974; Pottier B, 1992; Cristea T., Cuniță A, 1986] ou même sept [Ioan P., Bârliba D., Stirbăț T, 1988] classes de modalités.

Selon l'opinion de certains linguistes on pourrait se résoudre à cinq classes de modalités: aléthiques, épistémiques, déontiques, désidératives, axiologiques. Les deux dernières classes se caractérisent par leur diversité et surtout par une multitude de nuances qu'elles recouvrent.

Les modalités axiologiques se rapportent au jugement de valeur fait par l'énonciateur à propos de son propre énoncé ou même à propos des modalités antérieures [Gherasim P., 1997].

On distingue six types de modalités axiologiques:
 modalités prospectives <+Favorable;
 modalités prospectives <-Favorable;
 modalités rétrospectives <+Favorable;
 modalités rétrospectives <-Favorable;
 modalités axiologiques générales <+Favorable;
 modalités axiologiques générales <-Favorable.

Les moyens linguistiques de l'expression des modalités axiologiques analysés dans notre recherche sont gouvernés par la contextualité actionnelle. Nous suivons le but d'étudier les différents types de contextes dans lesquels apparaît tel ou tel sens modal dans des constructions avec le verbe falloir en français et ses équivalents en roumain, italien et espagnol. L'expression linguistique de la modalité axiologique du verbe falloir est très complexe et souvent paralinguistique (intonation difficilement répertoriée, emphase phonique et gestuelle, rythme variable des phrases, tension de la voix).

Le verbe falloir et ses équivalents dans les langues romanes se caractérisent par une polysémie très développée qui leur permet d'exprimer plusieurs types de modalités. L'analyse de beaucoup de textes littéraires prouve que le verbe falloir et ses équivalents dans les langues romanes fonctionnent dans deux types de structures syntaxiques exprimant:

Le rapport du sujet parlant envers l'action exprimée dans l'énoncé (dans ce cas –ci on relève tout une gamme de rapports modaux comme: nécessité, devoir, obligation, ordre, doute, prière, avertissement):

FR.: - Faut-il laisser deviner la jalousie qui me dévore ou ne pas en parler? (Stendhal)

ESP.: - Debo dejar que se trasluzcan los cielos que me consumen o no hablar de ellos ?

IT.: - Bisogna perdere una giornata per andare in chiesa, giù a valle? (Moravia)

RO.: - Oare trebuie să plece la curtea marțială? (Rebreanu)

Le rapport de l'énoncé à la réalité objective (on relève un degré de modalité plus haut et plus abstrait, celui de la probabilité):

FR.: Il faut que le comte soit bien mal servi par ses agents, se dit – elle... Peut-être ne serait –il pas fâché d'éloigner de Parme mon jeune grand vicaire. (Stendhal)

ESP.: Mal servido debe de estar el conde par sus agentes dijio ... Quiza no le desagrada mucho. (Stendhal)

IT.: Dev'essere Milone. In questo momento pratica una politica meno rapinosa degli altri. (Corsero)

RO.: «Mosca trebuie să fie foarte prost slujit de agenții lui,» - își zise el. (Stendhal)

Une première systématisation des contextes étudiés distingue pour falloir et ses équivalents dans les langues romanes deux emplois: l'obligation, la nécessité face à la probabilité et la permission face à l'éventualité. Ces deux emplois semblent se ranger mieux sous le sens d'obligation et de permission qui partagent les mêmes environnements typiques, alors que le sens de probabilité a une distribution différente.

Dans certains environnements plusieurs interprétations restent possibles, même si cette polyvalence se perd dans les nombreuses paraphrases qui entrent en relation avec les modaux.

L'analyse d'un assez grand nombre de situations contextuelles permet de conclure que les équivalents du verbe falloir diffèrent d'une langue à l'autre. A part les modaux verbaux proprement dit (a trebui, dever, dovere) il existe encore beaucoup d'autres unités linguistiques équivalentes comme: a avea nevoie, este nevoie en roumain; bisognare, aver bisogno en italien, necessitar, es necessario, es preciso, haber falte, deber de, haber de, hai que, tener que, tener de, ira a + infinitivo en espagnol.

Ces quelques matériaux empiriques tendent à prouver un certain impact des contraintes pragmatiques sur le processus de l'interprétation des significations modales.

Bibliographie

1. Cristea T., Cuniță A., Modalités d'énonciation et contrastivité, București, 1986
2. Ioan P., Bârliba D., Stirbăț T., Logică, adevăr formal și relevanță interpretativă, București, 1988, p.176
3. Gherasim P., Grammaire conceptuelle du français, Iași, 1997, p.193
4. Martin R., Sur la sémantique du possible // Revue de Linguistique romane, Paris, nr. 65, 2001, p.5-23
5. Martin R., Définir la modalité // Revue de Linguistique romane, Paris, 2004
6. Meunier A., Modalité et communication // Revue Langue française, nr. 21, 1974
7. Pottier B., Sémantique générale, Paris: PUF, 1992
8. von Wrigh, G. H. An essay of modal logic, Amsterdam, 1951

LA LANGUE EN ACTION: LE DISCOURS IRONIQUE A LA LUMIERE DE LA THEORIE DES ACTES DE LANGAGE

Tatiana GAIVAS, maître-assistant,
Université d'Etat de Moldova

La «théorie des actes de langage» issue des travaux de J. Austin, reprise et développée ultérieurement par J. Searle, P. Grice, J. Moeschler, se

prête très bien à être appliquée à l'analyse du discours ironique, car loin d'être un «moyen de parler pour ne rien dire» (A. Berendonner), l'ironie constitue au contraire «un moyen de parvenir à ses fins» (C. Kerbrat-Orecchioni), un coup de force énonciatif au moyen duquel l'énonciateur a la possibilité d'agir sur l'allocataire en le déterminant *primo* à réaliser certaines transformations dans son univers des croyances, *secundo* – à réagir, intervenir et changer l'ordre insupportable, afin d'instituer l'ordre idéal.

En nous appliquant à légitimer la pertinence de la théorie des actes de langage dans le cadre de l'analyse pragmatique du discours ironique nous avons constaté que la plupart des énoncés ironiques est susceptible d'accomplir tous les trois actes identifiés par J. Austin. Ainsi se fait-il qu'en disant à quelqu'un qui vous tape sur le pied : «*Vas-y ! ne te gêne pas!*» on réalise tout d'abord un **acte locutoire**, celui de prononcer la phrase en cause; un **acte illocutoire** qui, dans le cas de l'énoncé ironique, prend une valeur opposée à celle qui correspondrait au même énoncé perçu littéralement. Dans les termes de R. Martin, il s'agit d'un «acte illocutoire dérivé», or si littéralement l'énoncé analysé équivaut à une **invitation, stimulation**, alors le vrai acte que cet énoncé entend réaliser correspond à une **reproche**, voire **blâme**; mais aussi un **acte perlocutoire**, dont l'identification poursuit le même trajet que pour celui illocutoire: **littéralement** l'énoncé «*Vas-y! ne te gêne pas!* » vise à **amener à faire**, tandis que l'**effet perlocutoire dérivé** prétend **faire prendre conscience** du caractère vexant, intolérable, voire scandaleux de la situation.

Etant donné que tout acte de langage se définit par son **caractère intentionnel**, notre position sur le problème de l'intentionnalité du discours ironique prend la forme des deux propositions suivantes:- l'intention signifiante de l'émetteur de tout énoncé ironique n'est linguistiquement pertinente qu'en ce qu'elle peut être identifiée comme telle par le récepteur; - les mécanismes interprétatifs intègrent généralement une hypothèse formulée implicitement par le récepteur concernant le projet sémantico-pragmatique de l'émetteur. En effet on ne pourra pas saisir le blâme ironique dans l'énoncé: «*C'est du joli!*» (adressé à quelqu'un qui vient de faire une bêtise) si l'on n'arrive pas à attribuer au locuteur cette intention signifiante.

Finalement, nous voulons insister sur l'importance décisive du **cotexte** et du **contexte** dans la réalisation des actes illocutoires/perlocutoires dans le cadre de l'énoncé ironique. Ils nous permettront de décider si au niveau de la valeur illocutoire il s'agit d'une promesse ou d'un refus de faire quelque chose, dans le cas de l'énoncé «*Je le ferai obligatoirement!*» ou bien dans une optique perlocutoire : si cet énoncé vise à rassurer ou bien à se moquer de celui qui aurait partagé une croyance à tel point déplacée.

УЧЕТ СПЕЦИФИКИ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА ПРИ ЕГО ФИЛОЛОГИЧЕСКОМ КОММЕНТИРОВАНИИ

Проф., д-р хаб. **Лариса БОРТЭ**,
Бельцкий госуниверситет им. Алеку Руссо

В процессе филологического анализа текста вырабатываются основные принципы его комментирования: принцип историзма (эпоха создания произведения), учет природы художественного слова (эстетическая функция художественной речи), учет специфики художественного текста, количественные характеристики художественной речи (статистические приемы анализа).

Учет специфики художественного текста (3-й принцип) предполагает построение филологического комментария в зависимости от характера художественного текста. Это означает различный подход к анализу оригинального и переводного произведения, поэтического и прозаического, раскрытие роли жанровой специфики произведения, индивидуального своеобразия стиля автора, его творческой манеры, определяющей языковую форму художественного текста.

Классический образец разных типов комментирования оригинального и переводного художественных текстов находим у Л. Щербы: анализ "Воспоминания" А. Пушкина и "Сосны" М. Лермонтова (из Г.Гейне).

Учитывая другие параметры художественного текста при анализе стихотворений А. Пушкина и М. Лермонтова, мы пришли к следующим выводам. 1. Поэтический текст по сравнению с прозой, кроме особых структурных составляющих содержит большое количество выразительных средств – тропов и фигур, его сюжет обобщен, поэтому наблюдается максимальная экономия речи. Прозаический текст ближе к естественной, реальной речи. 2. Жанр художественного произведения определяет выбор стилистически значимых, образных языковых средств. 3. Определяющую роль в формировании содержания и структуры художественного текста играет индивидуальная творческая манера автора. Так, А. Пушкину свойственны точность изображения, динамика в развитии сюжета, изменение формы в зависимости от постоянно меняющегося содержания, использование разнообразных средств общенародного языка, а М. Лермонтову характерно оценочное восприятие окружающего мира, поэтому преобладание качественных категорий (эпитетов) с глубоким ассоциативным планом. 4. Индивидуальные характеристики авторского стиля подтверждаются устойчивым соотношением в тексте определенных языковых единиц. Статистические за-

кономерности свидетельствуют: М. Лермонтову свойственны такие дифференциальные признаки, как преобладание предметно-качественных характеристик, расчлененность языковой цепи, сложная структура фразы, субъективность повествования, его аналитичность. Произведения А. Пушкина характеризуют динамизм, слитность, лексическое разнообразие, ускоренный темп речи.

Исследование параметров специфики художественного текста – необходимая составляющая его филологического комментирования.

CATEGORIA SEMANTICO-FUNCȚIONALĂ A CALITĂȚII

Conf. univ., dr. **Ala SAINENCO**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

În cunoașterea umană entitățile își profilează identitatea prin localizarea în spațiu și situarea în timp sau prin identificarea calităților lor.

Procesul prin care unei entități îi este atribuită o proprietate poate viza “felul ei de a fi” sau “maniera de a acționa”. Calificarea “felului de a fi” transpune o perspectivă statică asupra lumii, iar calificarea “manierii de a acționa” – o perspectivă dinamică. Într-un caz sau altul, prin calificare se “particularizează sfera semantică a regentului” (D. Irimia) prin trăsături distinctive esențiale pentru entitate / acțiune sau prin trăsături momentane, circumstanțiale. Identificarea lucrurilor prin calificare reflectă, prin urmare, moduri de a vedea lumea, viziuni asupra acesteia, care pot fi subiective (dacă reflectă aprecieri din partea subiectului vorbitor), obiective (dacă vizează calitățile intrinseci entităților: formă, culoare, sex, vârstă etc.) sau relativ-obiective (dacă presupun perceperea fizică a obiectelor și evaluarea lor).

Din punct de vedere lingvistic, calificarea se dezvoltă în interiorul unei relații de dependență, guvernată de un nume sau de un verb. Părțile propoziției care transpun calificarea sînt numite, tradițional, atribut (termen care prin forma sa internă reflectă esența fenomenului desemnat) și complement (termen care, tradițional, circumscrie o serie de fenomene eterogene semantic și funcțional).

În felul acesta, în gramaticile tradiționale, la capitole aparte, sînt tratate fenomene funcțional similare. Se discută, în majoritatea cazurilor, separat, despre adjectiv, ca parte de vorbire inclusă în sfera numelui, și despre adverb, ca parte de vorbire neflexibilă, circumscrișă clasei verbului. În consecință, atributul și propozițiile subordonate atributive, complementul și subordonata de mod (care mai sunt calificate și drept circumstanțiale) – care reflectă, de fapt, același proces de calificare sînt tratate aparte.

Axarea în cercetare pe punctul de vedere al vorbitorului permite definirea proceselor semantice care corespund intențiilor comunicative ale

acestui, gruparea fenomenelor de limbă care permit exprimarea aceleiași intenții și eliminarea celor care, în pofida asemănărilor formale, realizează funcții semantice eterogene.

CONSIDERAȚII ASUPRA CATEGORIILOR MODALITĂȚII ȘI PERSOANEI

Lect. univ. **Liuba JUNGHINĂ**
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

„Logicienii și lingviștii au considerat necesar să distingă, într-un act de enunțare între un conținut reprezentativ, numit uneori dictum, și o atitudine a locutorului în raport cu acest conținut” [O. Ducrot, J.-M. Schaeffer], care este modusul. O. Ducrot distinge anumite forme de atribuire a unor note modale procesului², din care decurge posibilitatea emițătorului de a modela mesajul verbal din punct de vedere modal: prin inserția „credințelor locutorului” – modalității epistemice și a „aprecierii morale sau sociale a acțiunii” – modalități deontice. Astfel, în lingvistică, „modalitatea este legată de teoria enunțării, exprimând poziția locutorului în actul enunțării, poziție raportată la interlocutor, la sine însuși, la cele enunțate” [Dicționar de Științe ale limbii]. Pot fi deosebite, prin urmare, trei poziții ale locutorului, constituind cele trei modalități distincte ale enunțului: modalități alo-cutive, modalități elocutive și modalități delocutive.

Categoria logică a modalității poate fi exprimată în plan lingval prin mijloace circumscrise diferitelor nivele de limbă. La nivel morfologic modul verbal este unul din mijloacele de redare a modalității. Categoria gramaticală a modului este definită ca „forma pe care ia verbul pentru a arăta felul cum vorbitorul consideră acțiunea”. [Gramatica Academică]

Persoana, în calitate de componentă indispensabilă a modului verbal, este punctul de referință care stă la baza clasificării acestuia. Astfel, încercînd o clasificare după

a) criteriul pragmatic a modurilor verbale, constatăm următoarele:

Clasificarea „generică” a modurilor poate porni de la distincția antonimică *certitudine* – *incertitudine* pe baza căreia s-au creat grupa modală a *certitudinii* (căreia îi aparțin Indicativul și Imperativul) și grupa modală a *incertitudinii* (în care se înscriu Conjunctivul, Condițional-Optativul, Prezumtivul).

Ținînd cont de inserția de subiectivitate în generarea modurilor personale, I. Iordan le-a clasificat în funcție de opoziția *obiecti-subiectiv*.

---

² Judecățile categorice, judecățile ipotetice, judecățile apodictice.

b) criteriul exprimării în paradigma unui mod verbal a variației de persoană permite distingerea *modurilor personale* și *modurilor nepersonale*.

SEMIOTICA CA UNIVERS CREATIV

Mag. în fil., asist. univ. **Lilia ARCEA**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Este recunoscut faptul că știința care asigură productivitatea și funcționalitatea limbajului literar, oferind noi posibilități de interpretare și comprehensiune, este *semiotica*. Grație acesteia, analiza oricărui discurs literar poate fi efectuat atât la nivel *macrostructural* (în integritatea sa), cât și la nivel *microstructural* (în constituienți separați). Însăși noțiunea de *semiotică* include în sine o gamă complexă și vastă de însușiri pentru a explica, decodifica semnele realității atât de enigmatice, dar necesare și importante. Este destul să analizăm definițiile acestui termen pentru a ne convinge de veridicitatea evidentă.

Semiotica (termenul *semeiotiké* provine de la *sema* = *semn*) este *știința care studiază existența semnelor în cadrul vieții sociale* (F. Saussure), *doctrina formală a semnelor* (Peirce), *modalitatea trecerii de la inițial spre enigmă* (Th. Sebeok).

Se consideră că semiotica generală (care a cunoscut origine istorică diferită prin cei doi termeni: *semiologie* (linia lingvistică-saussuriană) și *semiotica* (linia filozofică-pierciană și morissiană) în conformitate include *teoria codurilor și teoria producției de semne*, incluzând utilizarea naturală a diferitor limbaje, evoluția și transformarea codurilor, comunicarea estetică, diferite tipuri de interacțiune de comunicare, folosirea semnelor pentru a indica lucruri și stări ale lumii ș.a. De fapt, aceste probleme au fost evidențiate încă la definirea semioticii de către F. Saussure («*limba este un sistem de semne exprimând idei și, prin aceasta, este comparabilă cu scrierea, alfabetul surdomuților, riturile simbolice, formele de politețe, semnalele militare etc. Ea este pur și simplu cea mai importantă dintre astfel de sisteme. Se poate concepe, deci, o știință care să studieze viața semnelor în cadrul vieții sociale; ea ar putea forma o parte a psihologiei sociale, și în consecință, a psihologiei generale; noi o vom denumi semiologie (de la grecescul «semn»).* Ea ar putea să ne spună în ce constă semnele, ce legi le guvernează....» [1, p. 26] și Pierce, fiind concepută ca «*o acțiune, o influență care să constituie, sau să implice, o cooperare între trei subiecte—ca de exemplu, un semn, obiectul său și interpretantul său—o asemenea influență tri-relațională nefiind în nici un caz reductibilă la o acțiune între perechi*», [1, p. 227).

Semiotica asigură traviul teoretic asupra gândirii și lucrurilor, venind cu virtualitatea codării-decodării în baza semnului. Semiotica se preocupă de descifrarea și explicarea unui limbaj.

Centrată pe semn, investigația semiotică ține cont de sens și semnificație.

Semiotica ca instrument de valorizare, presupune perspectiva de cercetare a comunicării, care conține sensul adevărat, în conformitate cu hermeneutica fenomenologică.

În dependență de concepere a semnului ca *funcție*, se consideră că *semiotica semnificării* este tratată de teoria codurilor, pe când *semiotica comunicării* privește teoria producției de semne. Umberto Eco susține că *avem de-a face cu un sistem de semnificare (și deci cu un cod) atunci când există posibilitatea, socialmente instituită prin convenție, de a lua naștere funcții-semn, independent de faptul că funcțiile acestor funcții sînt unități discrete, numite «semne», sau sînt mari secvențe discursive, cu condiția că relația să fie anterior și premergător statornicită de către o convenție socială.* [1, p.14] și *avem un proces de comunicare atunci când posibilitățile oferite de un sistem de semnificare sînt exploatate pentru a produce FIZIC expresii, precum și pentru diferite scopuri practice* [1, p. 15].

Aspectele comunicării sînt elucidate și cercetate de diferite discipline (lingvistica, culturologia, psihologia muzicii, filozofia muzicii, semio-sociopsihologia, filozofia etc.). Știința contemporană descifrează comunicarea ca transmitere a informației de la un sistem (individ, grup etc.) la altul prin intermediul semnalelor materiale specifice ca proces de interacțiune socială bazat pe semne.

Orice proces de comunicare presupune un sistem de semnificare. Cu alte cuvinte, procesul de comunicare este trecerea unui semnal de la o sursă, cu ajutorul unui transmițător, printr-un canal, la un destinatar. Procesul de semnificare se verifică doar cînd există un *cod* (sistem de semnificare care cuplează entități prezente și absente). Sistemul de semnificare este un construct semiotic autonom, înzestrat cu modalități de existență abstracte, independente de orice act posibil de comunicare. Iar procesul de comunicare presupune un sistem de semnificare ca condiție necesară.

E posibilă deci determinarea semioticii semnificării independent de semiotica comunicării; dar este imposibilă existența semioticii comunicării independent de semiotica semnificării. Acest adevăr se răsfrînge inclusiv asupra limbajului artistic.

A. Boucourechliev susține că studiul artei este indispensabil legat de studiul limbajului. La toate etapele de dezvoltare a omenirii, fenomenul estetic (care includea *frumosul, sublimul, tragicul, comicul* etc.) era perce-

put ca o sinteză între *ideal și real, rațional și sensibil, perceptibil și neperceptibil*. În acest sens, teoreticienii ruși consideră că nu poate fi determinat rolul primordial al celor doi poli, indiferent de termenii și formele la care se recurge: *obiectiv-subiectiv; rațional-irațional; fenomen-esență; formă-conținut*. Dimpotrivă, în prezent, se vorbește despre arta muzicală doar în baza unității acestor trăsături.

Esența obiectivă a fenomenului estetic în calitate de unitate polivalentă permite introducerea în teoria artei a principiului semnului ca unitate dintre semnificant și semnificat: această posibilitate a fost evidențiată încă în cadrul teoriilor estetice clasice, fapt menționat de A. Losev: *on peut distinguer sur le plan esthétique, compris comme expression, l'exprimé (essence, sens, signification) et l'exprimant (phénomène, fait, signifiant)* [2, p. 270]. Semiotica materialistă concepe arta ca unitate indisolubilă de factorii materiali sensibili și ideo-semantici, primii formînd semnificantul, iar ceilalți semnificatul, ceea ce permite stabilirea unor relații strînse. Astfel, semiotica narativă poate fi definită ca știința tangențelor dintre operele de artă și produsul vorbirii, și, în consecință, ca știință a afinităților artei și limbajului. Semiotica narativă cercetează cu adevărat analogiile, obținînd succese în domeniul dat.

În realitate, nu arta, în ansamblul său, constituie sistemul semiotic, ci o operă luată aparte. De fapt, analogiile determinate în limbă și în vorbire nu sunt eficiente decît în limita unei opere concrete (mai rar într-un ciclu), fiind stabilite reguli de semnificare (semiosis) mai mult sau mai puțin uni-voce, unitățile vocabularului, regulile sintactice și de generare a textului. Există diverse abordări semiotice în funcție de analogie cu limbajul ca fenomen fundamental. Atenția primordială le revine (în lucrările lui B. Larine și Y. Tynianov) particularităților semnificației în limba poetică și anume sinonimia singulară a conceptelor la un autor concret, adeseori subliniate de asociații sonore și compoziționale. Pe de altă parte (în lucrările lui André Biely), sînt relevate particularitățile semanticii și vocabularului poetic "profund". De exemplu, conform lui A. Biely, raportul dintre A. S. Pușkin și natură se manifestă prin "suma tuturor cuvintelor sale" referitor la soare, aer, cer etc. Școala formalismului rus (reprezentată prin lucrările lui V. Propp și V. Chklovski) a evidențiat analogiile sintactice și formale, generalizîndu-le în teza "*artă ca procedeu*" (Chklovski susține: "*dans une oeuvre d'art la pensée est aussi opposée à la pensée que le mot au mot et l'image à l'image*") [2, p. 271]. Această teorie a fost dezvoltată de școala semiotică franceză prin teza „*Arta ca limbă*”. Aceasta din urmă este o continuare a tezei formaliste (R. Barthes, C. Levi-Strauss).

Aceste abordări condiționează teza următoare: asemenea limbajului verbal, arta posedă un *plan de conținut* (ideile) și un *plan de expresie* (ima-

ginile obiectelor din lumea materială, încadrate în forme concrete și tangibile: culorile picturilor, gesturile actorului, sunetele vorbirii etc.). Și totuși dacă ne limităm la acest aspect, conchidem că, în artă, ideile sînt codificate în îmbinări de imagini ale obiectelor, precum în limbaj sensurile și semnificațiile sunt codificate în secvențe de sunete, cuvinte, propoziții etc.

Pentru a vedea cum este abordat semnificantul în teoriile estetice clasice și cum interacționează idealul și realul ca esență a fenomenului estetic, vom apela la opera lui M. Lermontov, a cărei imagini nu sunt concepute nici ca o simplă realitate prezentă, nici ca creare a unui vis detașat și pur. Într-o măsură oarecare, ele sunt o existență mediantă între realitatea tangibilă și viziunea idealității pure. Scriitorul menționează că această poziție intermediară, dualitatea imaginilor artistice determină aspectele extrem de singulare ale poeziilor.

Schiller definește (în „*Scrisori despre educația estetică a omului*”) arta ca *joc*, evidențiind activitatea cognitiv liberă a artistului. Schiller distinge dihotomia lumea *materială* (sau „viața” conform terminologiei sale) și cea *ideală* („imaginea”), efectuînd sinteza în categoria *imaginii trăite* sau *imaginii vii*. „Imaginea trăită” sau frumusețea, echilibrul realității și al formei se realizează în om, acesta din urmă devenind obiectul autoeducației estetice și, în acest caz, omul apare ca sinteză a ideii (formei) și a materiei (a vieții).

Prin urmare, în estetica clasică corelația dintre idee și imagine, rațional și sensibil (legătura care, din punct de vedere semiotic, constituie esența principiului semnificant în artă), este considerată drept reflectarea realității obiective, care nu este imediat observabilă și nici generală. În opera de artă această realitate se manifestă în imaginea tipică, singulară.

Teoriile lingvistice au urmat o cale analogică, doar cu o întârziere istorică. Doar nu demult, în lingvistică, s-a formulat teza, conform căreia realitatea obiectivă a limbajului posedă diferite nivele căror le corespund diferite tipuri de fenomene abstracte. Dacă unităților direct evidente/observabile a limbajului (de ex.: sunetele vorbirii) corespund conceptele teoriei (de ex.: conceptul sunetului în vorbire), acestea sunt concepte abstracte care corespund unităților neobservabile la un moment concret (de ex.: sunetul-tip).

Noțiunile lingvistice, asemenea ideilor estetice, determină teza generală a celor trei forme de existență : *tangibil/direct observabil; reliefaarea cunoștințelor abstracte și nivelul intermediar*, care reunește elementele. Nu ne limităm, în cazul dat, doar la raportul singular/general, ci menționăm dialectica dintre *singular/special/general*.

În raport cu sunetele vorbirii, *sunetele-tip* constituie varianta lor cea mai generală, obținută cu ajutorul operației abstracte de identificare și de generalizare. Vis-à-vis de fonem, dimpotrivă, sunetul-tip apare ca realiza-

rea sa principală, puțin dependentă de anturajul fonetic în fluxul vorbirii și, din această cauză, cea mai tipică. Aceasta este relația terminologică în teoriile lui L. Stcherba, I. Jones etc.

Cît despre *fonem*, acesta se diferențiază de sunetele vorbirii și de sunetele-tip printr-un alt tip de abstractizare și anume cea *relațională*, ceea ce înseamnă că fonemul este definit în mod deductiv ca o anumită ipoteză sau concept în raport cu sunetele vorbirii direct observabile și cu sunetele-tip; în sfîrșit fonemul se prezintă ca regulă a existenței a sunetelor concrete ale vorbirii și sunetelor-tip. În definirea fonemului se cunosc diferiți termeni (*esență constructivă, concept, principiu*). Lossev susține că *tous ces termes sont plus ou moins restreints face à celui d'essence constructive, mais chacun d'entre eux est utile et apporte quelque chose de particulier. Il en va surtout ainsi de principe. Si nous disons que le phonème représente tel ou tel principe de son, de sonorité ou de formation sonore, il indiquera tout de même, en dépit de la grande généralité du terme, le passage correct du flux global à la distinction du phonème* [2, p. 279].

Aceste reflecții sunt valabile nu doar pentru această unitate a limbii. Fiecare dintre ele sunt, conform principiului general, bazate pe trei nivele: *singular* (imediat observabil), *special* (cea mai independentă poziție) și *general* (determinat la nivel abstract).

Unitatea lingvistică definită la nivel abstract posedă trei caracteristici:

- ea este determinată de principiul deductiv (în raport cu alte unități abstracte de nivelul său) ;
- ea constituie o ipoteză sau un concept;
- ea reprezintă legea existenței unităților concrete, direct observabile.

Anume astfel sînt explicate teoria limbajului și cea a artei prin prisma semioticii. Limbajul apare ca un model complet, înzestrat de o existență obiectivă, de un sistem ierarhic care include principiul singular\special\general.

În artă imaginile lumii materiale nu pot deveni forma conținutului uman, spiritual, doar în cazul cînd acestea reflectă esența lumii materiale propriu-zise. Frunzele, rîul, cerul unui peisaj, laptele care curge (ca în tabloul celebrului Vermeer), reflectarea soarelui (ca în tabloul lui Serov) nu codifică elementele conținutului, ci exprimă propria lor esență. În juxtapunere cu alte imagini în cadrul unei opere de artă, fiecare din aceste imagini concrete realizează un anumit aspect de esență profundă, specialul în conexiune cu lumea interioară a omului.

Ajungem la concluzia că în artă și în limbaj principiul semnificant (semnologic) nu se manifestă în raportul imediat dintre sens și formă, sem-

nificație și sunet, deoarece această relație este dependentă de o ierarhie, bazată pe dialectica singular \ special \ general.

Referințe bibliografice

1. Umberto Eco, *Tratat de semiotică generală*, Ed. Stiințifică și enciclopedică, Buc. , 1982, 443 p.
2. Stepanov Youri, *Affinité de la théorie du langage et de la théorie de l'art à la lumière de la sémiotique*, în V. Mazo, *Linguistique et poétique*, M., 1981.

LES OPERATIONS DISCURSIVES

Adriana-Gertruda ROMEDEA,

docteur ès lettres, maître de conférences,
Université de Bacău, Roumanie

Le discours argumentatif est vu comme un ensemble de stratégies visant à convaincre l'auditoire. Olivier Reoul, dans *La Rhétorique*, affirme que l'argument est «une proposition destinée à en faire admettre une autre».³ Dans le livre *L'argumentation*, Georges Vignaux soutient que l'argumentation est «un ensemble de raisonnements étayant une affirmation, une thèse».⁴

Les opérations d'ordre se réfèrent à l'ordre des éléments dans les propositions du sujet, mais aussi à l'ordre syntaxique qui exprime les rapports entre successions, lieux, positions des éléments dans la phrase. *Les opérations logiques* portent sur les modes d'énonciation du sujet et sont marquées au niveau de l'énoncé. La disjonction compréhensive se réfère à la disjonction logique inclusive, exclusive, incompatible/ contrariété logique. Elle est exprimée par conjonctions et adverbes de coordination (*mais, pourtant, ...ou..., ni... ni...*); conjonctions de subordination (*seulement que*) verbes et locution verbales (exclue, diffère, n'est pas compatible avec), constructions phrastiques (*en échange, par contre*).⁵ *L'opposition exclusive* traduit une contradiction logique qui est introduite par: conjonctions et adverbes de coordination (*ou...ou, soit...soit..., ou...ou...*), conjonctions et locutions de subordinations (*au lieu de, pendant que*), verbes (*contredit, s'oppose à, interdit...*). *Les opérations argumentatives* apparaissent au niveau des modes d'énonciation et des formes de prédication qui interviennent en même temps

---

³ Olivier Reoul, *La rhétorique*, Presses Universitaires de France, Paris, 1984, p. 65.

⁴ Georges Vignaux, *L'argumentation*, Librairie Droz, Genève, 1976, p. 17.

⁵ Adriana-Gertruda Romedea, *op. cit.*, p. 167.

que l'énonciation, concomitante avec la composition syntaxique - sémantique par le sujet parlant qui fait l'énonciation. Il y a plusieurs types d'arguments qui peuvent être utilisés dans un discours argumentatif, présentés par Olivier Reboul⁶: *l'exemple; le précédent, l'argument d'autorité, la formule, l'analogie, l'enthymème, la tautologie, la prolepse.*

Nous considérons que par le discours argumentatif l'auteur réalise un acte illocutoire, il transmet un message s'adressant à un récepteur, il vise à le persuader, à produire des effets par son discours.

Bibliographie

1. Olbrechts-Tyteca, Lucie, *Le comique du discours*, Editions de l'Université de Bruxelles, 1974
2. Reboul, Olivier, *La rhétorique*, PUF, Paris, 1984
3. Romedea, Adriana-Gertruda, *Actele de discurs: o perspectivă semiotică*, Editura Ștefan Lupașcu, Iași
4. Vignaux, Georges, *L'argumentation*, Librairie Droz, Genève, 1976

THE PRISON AS A SIGN IN CHARLES DICKENS' NOVELS

Ioana NICA,

University of Bacău, Romania

The paper attempts to approach the sign of the 'prison' from a semiotic point of view in order to show the way in which a person/character's identity is influenced throughout a process of becoming taking place within certain spaces.

Prisons are, first and foremost, a social fact of society. It is, therefore, quite natural that literature should include references to carceral institutions alongside references to factories, hotels, schools, parliaments, town halls. On the other hand, prisons belong to those marginal spaces and taboo subjects which inmates in fact come to represent, that which society ejects and rejects, and – in Kristevan terms – they come to symbolize the object, the human as ingeniously proposed, the prison serving as a locus of social discrimination (in this sense we may take into consideration the workhouse in Charles Dickens' *Oliver Twist*).

Generally, prison metaphors focus on the notion of confinement as a basic connotation but they also diversify to embrace more specifically historical context. The 'old prison' system, with its image of dark dungeons and chains, persists in a number of metaphors that emphasize *entombment*

---

⁶ Olivier Reboul, *op. cit.*, pp. 67-73.

and *enclosure*. The penitentiary is clearly responsible for associations of austerity, deprivation, bareness and inhumanity of carceral regimes. Books that deal with the subject of imprisonment imply that their choice of the topic is not haphazard, that the experience of imprisonment does not concern the writer and reader as a very specific personal life story and nothing but that. On the contrary, the choice seems to imply a general relevance, which readers and critics frequently interpret as implying that the prison is a metaphor of our lives, of our society, of our times. A third major line of connotations refers to the humiliation and shame of criminality, metonymically attaching to all arrest and imprisonment, but this attribution is also contested, allowing for the honor of those innocently accused or the virtue of those that voluntarily undergo imprisonment or repent of their crimes.

Charles Dickens deals with the idea of prison (both in its proper and metaphorical senses) in most of his novels. Underneath all kinds of social problems, Dickensian characters are continuously shadowed by a constant feeling of imprisonment. Imprisonment finds its causes in education, marriage, family life, self isolation and self denial, loneliness, solitude. The places turned into spaces of imprisonment are the prison, the workhouse, the city, the House as 'cage', the jail, the cell, the den, the dungeon, the school, the factory.

In *Oliver Twist* the prison is represented by the workhouse and the City: Oliver never identifies with the city, which remains a place of fear and wonder to him. Although most of the action in the First Book of *Little Dorrit* revolves around the Marshalsea Prison, Little Dorrit feels entrapped or rather excluded, not fitting in a world of conventionalities and of falseness: society. Pip in *Great Expectations* feels enclosed in a world where he struggles to find his roots, to find a sense of belonging through education. *Dombey and Son* also deals, apparently, only with money, the full title being *Dealings with the Firm of Dombey and Son, Retail, Wholesale and for Exportation*: marriage plays an important part in creating and suggesting this feeling of entrapment because it is here, inside a family that one finds various relationships, normal as to the degree of kindred, but unbelievably rotten underneath, since social conventionalities can submit a body but cannot submit a human heart.

Concerning the concept of prisoner, what is noticeable in Dickens is that characters are not necessarily locked up in cages and what Lovelace said ('Stone walls do not a prison make/ Nor iron bars a cage') is applicable to Dickens' heroes and heroines; from this point of view, his characters are prisoners in the sense of what Colin Wilson defines as the Outsider: 'the man who is not at home in the world, who cannot accept its values.' (Colin Wilson, *The Outsider*, 1963, p.1)

РИТОРИКА В СТРУКТУРЕ ЧЕХОВСКОГО РАССКАЗА

Лариса ПОХ, ст. преподаватель,
Бельцкий госуниверситет им. Алеку Руссо

В рассказах А.П. Чехова конца 90-х – начала 900-х годов, созданных в период творческой зрелости писателя, таких разных по выбору темы, жанровому своеобразие и характеру героев, как "Крыжовник" и "Случай из практики", "Душечка" и "Дама с собачкой", "Человек в футляре" и "По делам службы", "В овраге" и "Архиерей", прослеживается одна общая особенность, которая давно была замечена литературоведами, но оценивалась по-разному как в современной Чехову критике, так и нынешними чеховедами.

Речь идет о высказываниях, а иногда и развернутых монологах персонажей или повествователя чеховских произведений. Пассажи эти зачастую звучат риторически, а сами герои принадлежат к числу людей прогрессивного образа мыслей, нравственных поступков и благородных порывов.

Многие из этих высказываний совпадают с авторскими заметками в письмах и записных книжках писателя, что нередко приводит истолкователей чеховских рассказов к отождествлению позиции автора с позицией героев, против Чехов решительно возражал: "Все эти "мысли и думы" не мои, а моих героев..."

Современный исследователь чеховской прозы В.Б. Катаев объясняет названную особенность рассказов А. П. Чехова своеобразием его творческой манеры, согласно которой писатель всегда стремился "показать индивидуальную обоснованность всех высказанных в произведении точек зрения, "правду" каждого из спорящих (и тем самым оттенить их относительность)".

Однако думается, что не в меньшей мере здесь открывается еще одна закономерность чеховского художественного письма, которая может быть определена как неизменное соотношение "риторики" "поэтики" в композиционном строе чеховской новеллы как таковой и рассказов позднего периода творчества писателя – в особенности. Это можно увидеть, например, в рассуждениях следователя Лыжина о существовании какой-то внутренней связи между всеми людьми, которые представляются ему частями "одного организма, чудесного и разумного" ("По делам службы"); раздумьях доктора Королева "о хронических страданиях" людей, смотревшего на фабрики как на "недо-разумение", приравнивая невозможность его устранения "к лечению неизлечимых больных" ("Случай из практики"); наконец, в думам

Преосвященного, который "уносился мыслями в далекое прошлое, в детство и юность... и которому это прошлое представлялось живым, прекрасным, радостным..." ("Архиерей").

В зависимости от авторского замысла и созданного в каждом из рассказов поэтического контекста (а Чехов, по определению Л.Н. Толстого, - это "Пушкин в прозе") риторические высказывания и монологи всякий раз образуют сложнейшее архитектурное и сюжетное построение, в пределах которого риторика не противостоит художественной изобразительности текста, а придает ему новое эстетическое качество.

ОБЩЕЧЕЛОВЕЧЕСКИЕ И ЭТНОФОЛЬКЛОРНЫЕ МОТИВЫ В АНГЛОЯЗЫЧНОЙ НАЦИОНАЛЬНО-СКАЗОЧНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ (НА ПРИМЕРЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ ДЖОНА Р.Р. ТОЛКИЕНА «ХОББИТ, ИЛИ ТУДА И ОБРАТНО»)

Ирина ДВОРНИНА, асп.

Академия Наук Республики Молдова

Произведение «Хоббит, или туда и обратно» [1] является интереснейшим текстом, в котором можно увидеть черты волшебной фольклорной сказки и средневекового рыцарского романа.

Главный герой книги, хоббит Бильбо Бэггинс, в начале повествования видится нам типичным фольклорным героем, кроме того, можно выделить основные части сказки, представляющие постоянные функции действующих лиц [2], остановится на которых нам не позволяет объем настоящей статьи. Для волшебной сказки характерен основной сюжетный мотив «Хоббита» - опасная экспедиция. Говорящие и мыслящие звери и птицы, фантастические существа – как ведущие происхождение от фольклора (гномы, гоблины, эльфы), так и придуманные писателем (хоббиты, варги, энты) – и волшебные вещи (кольца власти, клинки эльфов) – наполняют книгу. Маршрут Бильбо – Бэг Энд – Последний Приют-Дикий Край - Черный Лес - Озерный Город – Королевство-Под-Горой, также, аналогичен маршрутам сказочных героев.

Тем не менее, на остальном пространстве повествования Бильбо играет роль эпического героя [3] – принадлежащий к благородному роду, бесстрашный в битве, верный друзьям, не уступающий крепостью воли самому Смогу.

Таким образом, в "Хоббите, или туда и обратно" мы отметили черты, характерные для фольклорной сказки и героического романа [4]. Вместе с тем, это произведение является морально-философским

по содержанию. Нам представляется, что в основополагающая идея вложена в изображение духовной эволюции героя и обращена к читателям сегодняшнего дня. Поэтому мы считаем, что общечеловеческие черты в "Хоббите" являются определяющими и что произведение представляет собой не стилизацию и не подражание древним образцам, а обновление некоторых элементов этих образцов в соответствии с эстетическими установками автора и современного общества.

Список литературы

- 1) The hobbit; or, There and back again, by J. R. R. Tolkien. London, G. Allen & Unwin, [1937] 310 p.
- 2) Пропп В.Я. Морфология сказки. Л., 1978.
- 3) E. Fuller. "The Lord of the Hobbits: J.R.R.Tolkien" in "Tolkien and Critics. Essays on J.R.R.Tolkien's "The Lord of the Rings". Notre Dame, 1964.
- 4) Пропп В.Я. Фольклор и действительность. М., 1976, с. 87.

REPREZENTAREA SEMIOTICĂ A REALITĂȚII ÎN „BARONEASA” DE LIVIU REBREANU

Lect. univ., dr. **Camelia Mihaela CMECIU**,
Universitatea din Bacău, România

Pornind de la teoria pasiunilor a lui A.J. Greimas și J. Fontanille (*Semiologia pasiunilor...*, 1997), analiza noastră oferă o interpretare semiotică a identității personajului *baroneasa* din nuvela cu același titlu, scrisă de Liviu Rebreanu. Identitatea este definită prin nume (identitate socială), dar și prin acțiuni imaginare care formează un careu semiotic construit pe contradicții logice (realitate versus non-realitate; vis versus non-vis) și pe contrarietăți (realitate versus vis; non-realitate versus non-vis).

În căutarea unor obiecte de valoare (O), care devin simulacre pasionale (bogăția și dragostea), subiectul semiotic (Ileana Măriucăi lui Dosoftei = S) parcurge un traseu generativ prin ceea ce Greimas și Fontanille numesc modurile de existență (virtualizare, actualizare, potențializare, realizare) ale subiectului pasional care intră în relații de tensivitate pentru a-și realiza visul. Am reprezentat traseul identitar prin două semicercuri, unde punctul de început nu se unește cu cel de final. Deși asistăm la o renunțare la semnele bogăției (șampanie și straițe pompoase) și la o reîntoarcere la semnele sărăciei (hăinuțe țărănești și rachiu), numele care conferă realitate socială unei ființe se dorește schimbat: Ileana Măriucăi lui Dosoftei cere („Voința ei era sfântă”) să fie percepută după dobândirea unui statut social superior drept baroneasă.

Primum simulacru: bogăție și dragoste			
Virtualizare S non O	Actualizare S U O (relație disjunctă)	Potențializare S non U O	Realizare S O O (relație conjunctă)
Identitate socială: Ileana Mărieșii lui Dosoftei (numele – indicii al statutului social: fată de la țară) – tată calic, mamă vitregă bețivă (realitatea)	„Ileana nu vrea să vadă pe nimeni și nu vrea să audă pe nimeni.” „Îi plăcea să vizeze... feți-frumoși și feciori de împărați bogați” „Voința ei era sfântă.” (sintagmă repetată de narator de trei ori pe parcursul nuvelei)	„A început să creadă că visurile sunt adevărata viață, și viața e numai un vis.” - îndeplinirea visului prin frumusețe și nu prin muncă - confirmarea îndeplinirii visului de către ghicitor (argumentul autorității)	- semi-realizare (bogăție dar nu dragostea unui făt frumos): „Era un baron ungar, bătrân ca vremea, galben ca turta și stors ca lămâia.”
Al doilea simulacru: dragostea			
Realizare	Potențializare	Actualizare	Virtualizare
- eșec: Părea ... o stafie întârziată. → „Și început să vizeze iar vreun făt-frumos.”	- renunțare la semnele bogăției: „După șampaniile franțuzești, a băut rachiu cu țărâni.”; „A lepădat straiele cele pompoase și a îmbrăcat iar hăinuțele cele frumoase, țărănești.”	„S-a învoit cu viața: ea dă paralele, viața să-i dea iubire.”	Identitate socială: baroneasă („Numele doar să-i rămâie.”)

SEMN ÎN CONTEXT

Lect.univ., mag. în fil. **Oxana CHIRA**,
Universitatea de Stat „A. Russo” din Bălți,
Prof. gr. did. I **Angela BUCĂTARU**,
Liceul „C. Stere” din Soroca

„Gîndim numai în semne”
Charles S. Peirce [1, p. 29].

Însăși existența umană e locuită de varietatea semnelor care conferă, de fapt existenței umane un viu colorit, un rost prin care se regăsește fiecare individ. În literatură și în artă este considerat un procedeu expresiv prin care se sugerează o idee sau o stare sufletească și care înlocuiește o serie de reprezentări. Urmărind în procesul educațional formarea discipolului ca cititor avizat de literatură, receptor pertinent al textului și modelator competent al diverselor situații de comunicare, îl încadrăm în demersul interpretativ a textului, care ne provoacă prin decodarea semnelor. Printr-o analiză dinamică contextuală, prin diverse modalități se realizează treptat o descoperire de la sens denotativ la cel conotativ. Procesul decodării, încântat și provocator prin esența sa, se realizează în text la nivel de motive - imagini, de motive- simbol /emblematic care sunt reprezentate prin obiecte, fenomene, deținând un semn subordonat unui anumit sens.

De exemplu realizînd o referire la universul poetic eminescian, desprindem conotațiile lexemului *floare* destul de variat în diferite contexte *flori de tei, floare albastră și flori de piatră, troieni-va teiul floarea-i*. Bunăoară *floare albastră* la prima vedere se integrează problematicii naturii și dragostei, semnificînd frumusețea, puritatea, armonia, idealul, dar după o lecturare profundă a textului, simbolul capătă tentă filozofică. Simbolul florii al-

bastre existent la Novalis în opera sa *Heinrich von Ofterdingen* e simbol al Romantismului, unde floarea reprezintă ceva, ce e greu de conceput, o nostalgie, pe care nimeni rațional n-o percepe. Floarea albastră în această operă e simbol și al dragostei necunoscute. Dar e cert faptul că, nu numai floarea e albastră la Novalis, ci și cerul, culoarea apei și culoarea infinitului. Albastru e culoarea munților înalți, îndepărtați, care sunt colorați de aerul pur. Cu ecouri puternice în romantismul german, în operele literare reține atenția prin polisemia-i bogată: e un simbol al aspirației spre iubire, fericire, e văzut sub semnul unei veșnice confruntări între lumea telurică și spațiile reci, infinite ale ideilor, al absolutului. Simbolul e construit pe baza expresiei cromatice, a sentimentului infinitului. Eminescu filtrează în viziunea sa acest motiv romantic de viziune germană spre deosebire de Novalis, care atinge inspirația calmă, senină după dispariția definitivă a ființei iubite.

E cert faptul că, importanța pe care autorul o conferă unei teme în cadrul operei se reflectă în motivele și simbolurile literare. Semnul conturează o temă, conotează mesajul operei care se pretează interpretărilor din diverse perspective: hermeneutică, semiotică, mitologico - arhetipală, filosofică ș.a.

Pentru a desprinde o gamă mai variată de conotații e necesar de plasat simbolul în context, într-o situație oarecare, pentru că „Atît timp cît enunțul nu este corelat cu situația, el rămîne din punct de vedere al discursului, o funcție propozițională lipsită de semnificație” [Barthes, citat după 2, p. 42].

Referințe bibliografice

1. ECO, U. *Einführung in die Semiotik*, München: Wilhelm Fink Verlag, 1994, S. 475.
2. PLĂMĂDEALĂ, I. *Opera ca Text O introducere în știința textului*, Chișinău: Prut Internațional, 2000

TANGENȚE ȘI INTERFERENȚE ÎNTRE POEMUL ÎN PROZĂ ȘI ESEUL LITERAR

Lect. univ. **Virsavia POPA**,
Universitatea de Stat “Alec Russo” din Bălți

În acest articol intenționez să vorbesc despre asemănări și deosebiri ce există între poemul în proză și eseu literar.

Mișcarea de la vers la proză a creat o plurivalență de sens ceea ce implică și o multitudine de idei.

Poemul în proză îmbrățișază o formă “liberă” deosebită de pemele anterioare de formă închisă.

După formă poemul în proză poate fi divizat în alineate, versete poate avea o formă haotică unde punctuația este înlocuită cu arta intervalelor.

Mișcarea de la vers la proză a fost dublată în literatura franceză în special de mișcarea inversă de la proză la poezie. Aceasta este cauza principală pentru care poemul și-a conturat caracterul prozaist, iar proza a achiziționat un aspect poetic. Diferența între vers și proză poetică împiedică criticii să contureze cu certitudine mișcarea versului la ținuta poeziei, care treptat prin libertatea expresiei și a formei se pierde în proză.

Apariția poemului în proză se datorează de asemenea provocărilor noii lumi: ea înlocuiește poetica premodernă, propunând o nouă paradigmă poetică. Forma estetică a poemului la etapa actuală trezește discuții, deoarece ea nu reprezintă doar o simpla metamorfoză a limbajului existent sau transformarea unor coduri artistice, ci o ruptură decisivă, dezinteresată de consecințele sale în planul recepționării cu codul limbii. Eseul a apărut cu mult înaintea poemului în proza, însă are trăsături asemănătoare în special în formă și alura.

STRUCTURI ALE TEXTULUI LITERAR. STRUCTURATORI

Asist. univ. **Mariana TÎRNĂUCEANU**,
Universitatea din Bacău, România

Fiecare etapă a generării unui text va urma un model prestabilit, păstrând totuși o relativă independență față de acesta. Datorită unei inerții proprii, textul tinde să se detașeze de schemă, transformările succesive acumulându-se și, în cele din urmă, conturând un “specific” al textului. În virtutea corespondenței în plan paradigmatic dintre schemă și text, mecanismul care guvernează generarea textului preconizează oprirea generării după ce textul va fi parcurs toate etapele, conform schemei. Ritmul generării încetinește pe măsură ce textul înaintează spre suprafață. Ceea ce se înfăptuiește în ultimele etape sunt efecte ale unor interacțiuni precedente în dauna transformărilor propriu-zise, a căror pondere se diminuează treptat.

Cesare Segre (în *Text vs. Sentence*) precizează că *structurile textuale de suprafață* sunt de natură lingvistică iar *structurile de adâncime* sunt semiotice, implicându-se acțiunea coordonată a doi structuratori, unul cu rolul de a marca structura semiotică profundă, celălalt având drept scop transformarea reprezentării de adâncime a textului într-o structură lingvistică de suprafață. Mecanismul de generare se oprește atunci când s-a atins nivelul de echilibru între gradul de ordonare al unuia dintre structuratori și gradul de non-structurare determinat de acțiunea celuilalt.

Ansamblul de operații/transformatări necesare asigurării unei baze textuale a structurii de suprafață constituie fenomenul numit *textualizare*. Baza textuală este structura logico-semantică a textului. Buna formare a tex-

tului se descrie: *la nivel praxiologic*, ca adecvare a textului la parametrii praxiologici (motivație, intenție, situație de discurs) - se determină regulile generale ale discursului și regulile specifice pentru fiecare tip de discurs – și *la nivel lingvistic*, ca acceptabilitate în raport cu regulile sistemului lingvistic utilizat.

Se cunosc trei tipuri de reguli de textualizare identificate pe baza raportului cu procesul discursiv: *obligatorii* (reguli înscrise într-o gramatică generală a textului, precum coerența globală și lineară a textului), *opționale* (reguli determinate de tipul de situație de comunicare care permit descrierea structurii informaționale, argumentative etc., a textului) și *facultative* (reguli determinate de parametrii neesențiali ai situației de comunicare: aspecte afective, intenții sau motivații secundare).

La baza organizării textului stă o anumită categorie a vocabularului, anumite cuvinte care, gramatical vorbind, sunt cuvinte goale dar al căror conținut (semantic) urmează a fi căutat pretutindeni în text (proces numit *lexicalizare*). Cuvintele respective operează retrospectiv în text (rezumând ceva menționat în trecut) și/sau predictiv (anticipând cele ce urmează).

În spatele fenomenului *text-literar* stau *textualitatea* alături de calitatea estetică a textelor, *literaritatea*. *Limbajul literar* propriu acestor texte asigură de fapt *legătura între limba naturală și limbajul* care o manifestă, presupunând un sistem de reguli, o gramatică. Limbajul literar poate însă exercita un rol de cenzură, o funcție normativă asupra uzului limbii într-un anumit spațiu cultural, la un moment dat (spre exemplificare, stilul manierist, baroc) sau poate să evolueze (de fapt “să involueze”) spre *gradul 0 al limbii* (un limbaj standard, nemarcat poetic, lipsit de figuri).

Prezența și utilizarea specifică în text a anumitor figuri textuale (prin care se creează într-un mod propriu referențial imaginat) vor constitui o strategie de organizare a textului poetic, cunoscută sub numele de *discursivitate*. Ea poate opera la diferite niveluri ale textului: sintactic, semantic, stilistic și ritmic. În poezie se impune prezența unui alt structurator: cel *prozodic*. Efectul său se face simțit pe tot parcursul procesului de generare. Mecanismele discursivității pun în evidență mesajul ca atare, dar la nivel pragmatic și nu în plan fonetic, semantic sau sintactic (așa cum se întâmplă în cazul prozodiei și anumitor figuri ale repetiției). Oricum, pentru o mai bună elucidare a lor – și tocmai pentru motivul că ele sunt generate în text – figurile trebuie abordate semiotic, deci privind semantica în strânsă interdependență cu sintaxa și gramatica.

OPERA VALÉRYANĂ – O „PRIVIRE” LUCIDĂ ASUPRA SINELUI

Drd. **Carolina DODU-SAVCA**,
Academia de Științe a Moldovei

Video, ergo sum

În toposul valéryan importanța *privirii* e mai mult decât o problematică a sferei *stricto sensu* creative, ea devine însuși forță de creație hegemonică convertind, printr-o permutare contextuală, opera în „privire”, iar importanța operei în importanța *Privirii*.

Paul Valéry absolutizează „văzul” și funcția „a vedea” a ochiului făcând abstracție de *vedere* și *lucrul văzut*. Văzul /„le voir”/ e mai important decât vederea /la *vue*/ sau *văzutul* /”la chose regardée”/, cum ar fi bunăoară, fețe, peisaje, obiecte... . Modalitățile *privirii* valéryene revelă, pe de o parte, funcțiile optico-fiziologică sau morfo-optico-fizică (*ochi, vedere, lumină, oglindă, suprafețe reflexive...*) și, pe de alta, conceptual-cognitivă sau conceptual-metaforică/ artistică (*viziune, optică, punct de vedere, unghi de vedere, contemplație, perspectivă...*, *ochi spiritual, ochi analitic, privire liberă / fixă / abstractă / concentrată / absolută*, etc). În aceste condiții, „ochiul” nu e doar prag de cunoaștere, a semenilor, artei, lumii..., ci și arenă a operei unde se face posibilă cunoașterea în termeni de creație artistică. Așa-zisa *muză* a lui Valéry e, de fapt, un „ochi” al conștiinței lucide, nu al inspirației ininteligibile, întâmplătoare și de altfel, insuficiente pentru creația sa artistică. Inspirația, așa cum și-o designă scriitorul francez, poate servi doar la declanșarea procesului creativ nu și fundamentarea lui. De aceea, opera valéryană se va săvârși printr-un act „deslușit” de volițiune, ea va fi axată pe stil și proporția lui metaforică, pe imagine și spectrul *privirii* care o degajă. Eminamente în eseu, Valéry face o achiziție dihotomică a imaginii despre sine și/ sau lume: *via* ficțiune și *via* rațiune, fantezie și realitate, verosimil și neverosimil, chimere și credibil... și preponderent *via* imagine reflectată și imaginație reflexivă ca o inițiere a cunoașterii prin *fizic / meta-fizic*. În mare măsură fiind asigurată de optic, cunoașterea după metodica valéryană furnizează o imagine de Identitate a *sinelui* valéryan conceput din *privirea* ochiului și intelectului – printr-un unghi spectral de sagacitate mintală și capriciu stilistic. Prin urmare, opera eseistului va fi principalmente o *privire auto-hermeneutizantă* ce poposește pe suprafețe reflexive fizicește (oglină, geam...) și transmite semnalul reflecției lor cervicale pe suprafața reflexivă scriitoricește – eseu. Efortul său de creație e unul continuu și asiduu, o solicitare a vizibilului și invizibilului, (in)sesizabilului și (im)perceptibilul din *privirea* generală, ordinară, non artistică, e avantaj și merit al

autorului, e obligație, în definitiv, a artistului potențat să „vadă” dincolo de *fizicul* convențional și să expliciteze/ etaleze conținutul acestei „vederiviziune” instituită prin imaginație intelectualistă (cu dublă competență: să vadă interpretativ ce vede și să „vadă” ce nu se vede).

Opera lui Paul Valéry e susceptibilă *grosso modo* de designarea interferenței a lumii imediate/ conceptuale și de tranziția sensului oscilant între ele ca o „privire” asupra *sinelui*.

PLEDOARIE PENTRU O SEMIOTICĂ DE TIP ” ȘI / ȘI ”: TĂCERE ȘI CUVÂNT

Asist. univ. **Mihaela Amalia ANDRONIC**,
Universitatea din Bacău, România

Dacă prezența umană se manifestă în primul rând prin rostire, în mod incontestabil ea se afirmă și prin tăcere. Raportarea la lume nu se realizează numai prin limbaj, ci și prin numeroasele momente în care omul tace. După Angelo Moretta, „rădăcina cuvântului constă în tăcere și misticii din toate timpurile și locurile se cufundă în propriul eu ca să regăsească acea rădăcină, esența invizibilului”⁷.

Tăcerea și cuvântul sunt active și însemnate și colaborează pentru a contribui la realizarea schimbului, deoarece chiar dacă tace omul tot comunică. În acest sens, David Le Breton afirmă că „în orice conversație tăcerea se împletește cu cuvintele, pauza cu vorba, creând respirația schimbului, acel du-te-vino pe firul sensului între gândirea difuză și sensul rostit”⁸. Într-o conversație, tăcerea este împlinirea cuvântului, un modulator al comunicării care îngăduie trecerea liniștită a cuvântului de la o persoană la alta când acordul asupra semnificației este împărtășit. Pe de altă parte, fără tăcere, comunicarea este de negândit, căci s-ar încurca într-un flux continuu de cuvinte devenind neînsemnată din cauza abundenței de limbaj în care se pierde. Tăcerea corectează limbajul în exces și consolidează relația socială.

Cu cât comunicarea se dezvoltă, cu atât mai mult ea reclamă nevoia de a tăcea măcar o clipă, pentru a reflecta la freamătul cuvintelor, a regândi conținutul exprimării, a-l optimiza. Buna rânduire între tăcere și cuvânt relevă o anumită etică a conversației care presupune că orice enunț implică un răspuns, orice afirmație, o cântărire a pertinentei sale, orice dialog, o

---

⁷Angelo Moretta, *Cuvântul și tăcerea*, Editura Tehnică, București, 1994, pp. 188-189.

⁸David Le Breton, *Despre tăcere*, Editura All Educational, București, 2001, p. 26.

deliberare reciprocă. Regulile tăcerii sunt la fel de stricte ca și regulile vorbirii. Enunțat așa cum trebuie, cuvântul este propice, el alină durerea, conferă un sens într-un eveniment penibil, restabilește ordinea, chiar dacă uneori o face cu brutalitate. Dar, în același timp, valoarea cuvântului își capătă întreaga măsură contopindu-se cu tăcerea care o însoțește și care aduce discernământ în alegerea cuvintelor. Știința de a vorbi presupune știința de a tăcea, o cunoaștere care se cuvine să fie folosită spre binele comunității. Față de tăcere, unii încearcă un sentiment de fericire, reculegere, în timp ce alții se sperie de ea și caută prin vorbă să se apere de frică. Totuși, a tăcea prea mult nu este o conduită mai bună. Vorba este esențială pentru comunicarea socială, chiar dacă, uneori, ea nu este lipsită de primejdii. Prin urmare, „omul trebuie să afle dreapta măsurii între aurul tăcerii și argintul cuvintelor, căci una nu poate fi disociată de cealaltă”⁹.

НАУЧНОЕ НАСЛЕДИЕ М. ГЕРШЕНЗОНА В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ СЕМИОТИКИ И ГЕРМЕНЕВТИКИ

Проф., д-р хаб. **Rita KLEIMAN**,
Академия Наук Республики Молдова

Имя М. Гершензона (1869–1925), нашего земляка-бессарабца, выдающегося литературоведа, культуролога, философа эпохи рубежа XIX–XX вв, слишком долго замалчивалось официальной советской идеологией как имя инициатора и идейного вдохновителя знаменитого сборника «Вехи», вызвавшего, как известно, резко негативную реакцию Ленина. В результате такой длительной «фигуры умолчания» теоретико-эстетическая мысль XX в. фактически прошла мимо богатейшего гершензоновского наследия. Между тем, по нашему глубокому убеждению, Гершензон во многом предвосхитил современные достижения семиотики и герменевтики, причем не просто соединив их эклектически, а творчески *синтезировав* в органичном научном единстве.

В представляемом докладе многообразнейшее научное наследие Гершензона рассматривается с позиций современных проблем методологии литературоведения. В целом доклад продолжает и обобщает наши предшествующие исследования по данной проблематике, опираясь на корпус гершензоновских трудов, первая научная републи-

---

⁹Constantin Sălceanu, *Comunicare și relații interumane în management*, Editura Ankarom, Iași, 1997, p. 79.

кация которых на родине автора была осуществлена нами сравнительно недавно¹⁰.

Уже в относительно ранних работах Гершензон приходит к формулировке одной из важнейших своих методологических констант, которую он обозначил как принцип «медленного чтения». Как будет показано в докладе, такая исследовательская установка позволила Гершензону выявить в художественном тексте многочисленные редуцированные реминисценции, семантические пласты и переключки, во многом превосхитив современную «технологию» структурно-семиотического анализа.

Итоговые трактаты Гершензона «Ключ веры» и «Гольфстрем» наглядно демонстрируют методологический прорыв к новому качеству. Это органичный синтез герменевтики как интерпретации литературных произведений с древним искусством толкования сакральных текстов и с последовательным осмыслением знаковой природы слова в конкретном контексте.

THE HOUSE AS A SOUGHT-FOR OBJECT IN CHARLES DICKENS'S *DOMBEY AND SON*

Doina CMECIU, Ph. D., Professor,
University of Bacău, Romania

The paper deals with concepts such as: the *House/house* as semiotic object, (cultural) role, space and time, in an attempt to trace the process of the *H/house* signification and the way it is communicated to the reader by a 19th century man writer. Charles Dickens's novel *Dombey and Son*, structured on the 'discourse of the H/house' as a sought-for object, also 'maps' a cultural space of male dominance and female dependency, of artificiality as opposed to naturalness, of identities struggling to find a way out of captivity.

A structuring paradigm of the Victorian cultural discourse (not only of the Dickensian fictional world), the *H/house* best signifies the values of the age: on the one hand, Dombey's eagerness to show off power (the House of Dombey & Son) on the other hand, his desire to be the possessor/master of beings, of souls, of territories etc.

---

¹⁰Гершензон М.О. Очерки прошлого. Избранное. Составление, научно-справочный аппарат, критико-биографический очерк Р.Я. Клейман. Кшн., 2003. 455 с., 16 с. илл.

As a sought-for object, such a H/house is a sign of potency, authority and control over the others, a container of expectations and failures and a way of empowering by serving (or non-serving) the user's purposes. Money, respectability, but, above all, the getting rid of peripheral positions build up the semiosis focalizing the subtle dynamics of relations, reversals and changes which map and unmap male and female identities.

**LE SIGNE POETIQUE
DANS LA CREATION DE JULES LAFORGUE.
ANALYSE SEMIOTIQUE**

Ludmila BOICO, maître-assistant,
Université d'État de Tiraspol

Poète symboliste, Laforgue subit l'influence de Baudelaire, en qui il trouve l'expression de son ennui et la tristesse de vivre profonds, auxquels aucun idéal de son univers poétique ne s'oppose. Le réel est chez lui défiguré par un désespoir grinçant.

On a pour but l'analyse sémiotique pour essayer de parvenir à l'interprétation des signes dans les poèmes de Laforgue. Ses poèmes offrent une imagerie marquée par la soif de nouveauté, d'aventure et d'évasion, mais l'excès, la naïveté et les formes convenues de la rêverie manifestent plutôt une autodérision qui souligne l'impuissance du désir propre au spleen. Ainsi la modernité du poème est à la fois dans sa forme, dont les irrégularités disent le jaillissement continu des *tropismes*, et dans cette fascination morbide pour le vide.

Laforgue n'introduit pas uniquement des surprises dans son poème, il reste fidèle à certains thèmes tels comme, par exemple, celui de haine du soleil. En effet, dans de nombreux poèmes Laforgue présente le soleil sous un jour funeste. Il a une espèce de haine du soleil, surtout du soleil couchant. Cela se transforme en une sorte de leitmotiv dans son oeuvre.

«L'Hiver qui vient» n'échappe pas à la représentation morbide du soleil (strophe 5) à laquelle Laforgue nous avait déjà habitués. La cinquième strophe s'ouvre sur un soleil pluriel affublé d'un adjectif du langage diplomatique (plénipotentiaires). On y observe une présentation en dérision du soleil. En effet, il ne tire sa toute puissance que de sa multiplicité, non pas de sa simple existence. Chaque jour il naît, chaque jour il disparaît aussi; plus on avance vers l'hiver plus son absence journalière est longue. C'est comme s'ils étaient morts(ensevelis?). De plus cette puissance est défaite, dénaturée encore une fois par l'utilisation d'associations de mots inattendues(spectacles agricoles).

Les beaux jours s'en sont allés et avec eux les amours ou plutôt les possibilités de flâner dans les parcs avec sa bien aimée: «On ne peut plus s'asseoir, tous les bancs sont mouillés; Crois moi, c'est bien fini jusqu'à l'année prochaine, Tant les bancs sont mouillés,...» (L'Hiver qui vient) L'expression «les bancs mouille» signifie un amour éteint, mais il y a quelque espoir: pour le moment «jusqu'à l'année prochaine». Le terme «adieu», répété trois fois, augmente encore cette tristesse ambiante, ce regret du temps passé.

Le signe de la mort est représenté par tout un champ lexical: tuer, squelettes, s'endormir, sort, mort, mourants, mourants («La cigarette»). L'auteur attend la grande nuit, la nuit infinie et donc la mort. Hélas ! j'attends toujours, toujours l'heure sereine, Où pour la grande nuit dans un coffre de chêne, Le Destin ce farceur voudra bien m'emballer. («Sonnet de printemps»).

La mort semble être la seule réalité qui vaille, celle qui rend inutiles tous les efforts mais légitime en revanche les petits plaisirs sans lendemain. Cette forme dissonante soigneusement cultivée est au service d'un désespoir grinçant. Tel est le registre revendiqué par Laforgue, qui s'inscrit dans une postérité baudelairienne soigneusement décalée. Dans cet endroit la place de l'homme dans l'Univers paraît dérisoire, le poète élève sa méditation jusqu'au macrocosme et les termes matérialistes excluent toute présence divine (les majuscules "Terre, Destin, Tout, Infini, Univers").

Je songe à notre Terre, atome d'un moment, / Dans l'infini criblé d'étoiles éternelles...

Le symboliste produit un effet sur le lecteur par un autre signifiant qui est la couleur. La métaphore meandre bleu («La cigarette») veut dire peut-être la fantôme, l'âme s'élevant au ciel, qui d'habitude a la couleur blanche. Qu'est-ce que signifie « le bleu » dans ce cas ? On peut supposer que c'est l'innocence de l'âme qui tend au paradis. Dans le vers «Aux volets peints en vert des blanches maisonnettes» («Sonnet de printemps»), l'auteur décrit l'univers comme une chose qui commence à se remuer après un long sommeil. Les couleurs blanche et verte signifient alors le printemps. Laforgue oppose dans «Le soleil couchant» la couleur verte du crocodile à la couleur brune, en quel but ? Il faut partir ici du temps de la journée. L'action se passe le soir et comme l'Égypte est jaune à cause de ses déserts cela produit un effet de sombriété, cependant du point de vue de la peinture la couleur verdâtre à l'obscurité devient brunâtre, noire même.

Les faits de transition des couleurs caractérisent bien l'humeur grinçante et narquoise du poète. Idéologiquement, cette forme "décadente" fait

de Laforgue un poète en rupture de ban, farouchement enraciné dans une solitude narquoise.

TIPOLOGIA INTENȚIEI: PRIVIRE DE ANSAMBLU

Lect.sup. **Silvia SANDU**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Fiind o condiție necesară pentru realizarea unei comunicări verbale, studiul intenției presupune și o investigare a tipologiei acestei realități din diverse perspective.

Concepută inițial ca un act de voință, intenția este definită drept “o dorință, un gând de a face, de a întreprinde ceva; un proiect, un plan”¹.

Deși noțiunile de intenție și voință se interferează, există, din punct de vedere psihologic, o distincție clară dintre ele. Prima noțiune presupune o concentrare maximă de voință, ce duce la realizarea unei acțiuni concrete. Această semă distinctivă nu se înregistrează, însă, în semnificația noțiunii de voință. Astfel, ca urmare a celor menționate mai sus, putem deosebi:

- a) intenția curentă;
- b) intenția virtuală;
- c) intenția obișnuită,
- d) intenția interpretativă.

Din perspectivă lingvistico – cognitivă, distingem două tipuri de intenție ce se realizează simultan și au o influență reciprocă în procesul de comunicare:

- a) intenția informativă;
- b) intenția comunicativă.

P. Grice este unul dintre primii cercetători care demonstrează că realizarea intenției în genere se bazează pe o dublă intenție de a transmite un conținut intențional și de a-l recunoaște de către interlocutor. D. Sperber și D. Wilson înaintează o versiune modificată a concepției lui P. Grice, reliefând că adevărata intenție comunicativă este de a-l face pe interlocutor să priceapă intenția informativă a locutorului.

În viziune pragmatică, identificăm:

- a) intenția explicită (directă);
- b) intenția implicită (indirectă).

Această clasificare se află în strânsă dependență de gradul de penetrabilitate a semnificației lingvistice convenționale.

---

¹ *Dicționarul explicativ al limbii române*, București: Univers Enciclopedic, 1998., p. 192 (II- a ediție).

Un studiu profund și integrat al intenției nu poate fi conceput fără o analiză tipologică minuțioasă, ceea ce ne ajută să înțelegem mai bine esența acestui concept.

DEVELOPMENT OF DICTIONARY DISCOURSE

Conf. univ., dr. **Valentina ȘMATOV**,
Universitatea de Stat “Alec Russo”

The presentation explores dictionary discourse which may be defined as a stretch of language the pragmatic aim of which is to provide linguistic information about vocabulary units necessary for the speaker's encoding and the listener's decoding of message.

The aim of the presentation is to outline some recent tendencies in the elaboration of dictionary discourse in the learners' dictionaries (“Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English” 2005, “Longman Language Activator” 1996).

British culture enjoys a long-standing tradition of compiling dictionaries of various types. Since the appearance of Samuel Johnson's great work in 1775, dictionaries of English have been registering the ever-growing English vocabulary, working out certain discursive practices and narrative techniques, characteristic of British dictionary discourse today (Widdowson).

Despite the differences in approach and treatment, the dictionaries under examination share many common features:

- 1) learner-centeredness,
- 2) World English orientation,
- 3) electronic corpus of texts,
- 4) vocabulary limitation to key words,
- 5) use of defining vocabulary,
- 6) lingo-cultural information,
- 7) linguistic articles by famous scholars.

There is a great difference between these two dictionaries, OALD is converting words into meaning for the passive partner in communication (Quirk) while LLA represents a new concept in dictionary making which reminds of Roget's Thesaurus of English Words and Phrases. This is the first-ever production dictionary. The 1052 key concepts at the heart of the English language presented through 2000 words Longman Defining Vocabulary, in eight steps of language production (the key concept → idea box → words → definition → style → grammar → key models → collocations) (Neubert). Its key goal is to increase the learners' competen-

ce to produce words for ideas. It offers a whole range of linguistic resources from which to choose to talk about a given situation in a way that suits best what a learner has in mind (Ikegami). The Longman Language Activator may be considered an important step forward in modern English lexicography.

According to de Beaugrand we should rethink the processes of constructing and using dictionaries in the light of recent developments and a new type of dictionary should appear: electronic, processed and produced on line, able to search for relevant semantic features displayed in the context, able to reshuffle its meanings depending on the type of discourse, capable of dynamic semantic processing. Dictionary discourse should be no longer a system of abstract rules for arranging features in matrices in order to generate and describe potential meaning but a range of strategies for constructing adjusting and negotiating meaning in the context of human sense-making activities..

References

1. de Beaugrande R. "Text linguistics, Discourse Analysis and the Discourse of Dictionaries" ([http:// beaugrande.bizland.com / lexiconasdiscourse.htm](http://beaugrande.bizland.com/lexiconasdiscourse.htm));
2. Ikegami Y. Semantic Analysis and the Activator. Longman Language activator. 1996 p F 12;
3. Neubert A. The value of the activator to students of English. Longman Language Activator. 1996, p F 24;
4. Quirk R. Preface. The Longman Language Activator. 1996;
5. Widdowson H. Foreword. Oxford Advanced Learner's Dictionary. 2005. Oxford University Press.

INTENȚIONALITATEA - SEMN COMUNICATIV

Conf. univ., dr. **Mihai RUMLEANSCHI**,
Universitatea de Stat „A.Russo” din Bălți

În teoria elaborată de O.Ducrot și J.-M.Schaeffer¹ în care semnul este tratat ca fiind o categorie semiotică se subliniază lipsa de consensus între cercetători în problema claselor de fapte care s-ar conveni să fie grupate sub noțiunea de semn. Dacă semnul este conceput în accepția stricto sensu de „relație de trimitere” la un referent de o oarecare specie, sau ca o „relație de trimitere realizată printr-un element perceptibil”, atunci dorințele, de exemplu, nu au caracteristicile atribuite de obicei semnelor pentru că ele nu reprezintă „evenimente perceptibile (pentru alții)”. În acest caz ele sunt

definite ca fiind „stări intenționale”. Însă dacă pornim de la o interpretare mai largă a noțiunii de semn și admitem că poate fi semn „orice element X care înlocuiește un element Y”, interpretare care se bazează pe relațiile de similitudine sau de contiguitate între referenți, atunci se cuvine să facem distincție între: *semne – stări intenționale* și *semne – manifestări perceptibile ale stărilor intenționale*, care sunt percepute de alții și de care ele trebuie să fie / pot fi interpretate.²

Analizând relația „Semn-Intenție”, O.Ducrot și J.-M. Scharffer își pun întrebarea dacă e suficient să admitem ca fiind semne doar manifestările perceptibile emise intențional ca relații de trimitere și care sînt deci rezultatul unei intenții de comunicare. Nici aici nu există un consensus bine definit. Există părerea că „existența unei intenții de semnificare este definitorie pentru semn” [E.Buysens, C.Segré citați de O.Ducrot și J.-M.Schaeffer], care nu țin cont de indicii naturali, alții insistă asupra relațiilor de trimitere care sînt bazice pentru semn [A.-J.Greimas, U. Eco citați în aceeași lucrare]. Pentru a decide, am putea alege ca puncte de trecere teza avansată de R.Barthes³ care admite introducerea stărilor intenționale în categoria semnelor și considerarea lor ca unități ce trimit la relații semiotice, adică semne în accepția lui F. de Saussure⁴ ce posedă cele două planuri obligatorii – un semnificant și un semnificat. Semnificantele se materializează prin intermediul altor clase de semne lingvistice (procese de substituție), iar semnificatul este perceptibil și interpretabil în secvențele conversaționale.

La etapa următoare este necesar de a explicita funcția comunicativă a unităților linguale. În accepțiunea lui E.Benveniste⁵, fraza apare ca unitatea de bază a comunicării. Prin logica sa, fraza se opune semnului saussurian care este exprimat prin unități de limbă, dat fiind că aceste unități reprezintă „două lumi distincte”: semnul este o unitate a limbii și asigură formarea enunțului, iar fraza este o „unitate a discursului” și asigură realizarea enunțării. În realitate, constată autorul, esența semnului este strictă și de la semn la frază nu există nici o tranziție, nici prin sintagmare, nici prin alte mijloace.⁶ Semnele se aranjează întotdeauna în relația numită paradigmatică,⁷ în timp ce discursul își construiește o semantică proprie, o semnificare a intentatului produsă prin sintagmarea cuvintelor în care fiecare cuvînt nu reține decît o mică parte a valorii pe care o are ca semn.⁸ Cu alte cuvinte, locutorul, în activitatea sa verbală, pune în relație unitățile de limbă și produce o semantică de tip nou care devine o „deschidere spre lume” în rezultatul adaptării diferitor semne prin apropierea lor la circumstanțele comunicării.

Dat fiind că orice comunicare este o activitate construită în baza unei intenții care se cere a fi recunoscută de destinatar⁹ se impune necesitatea de a elucida particularitățile semnificantului și semnificatului acestui fenomen.

Semnul comunicativ este prin natura sa un semn convențional destinat să vehiculeze o oarecare informație. Enunțul este un tip particular de semn comunicativ dat fiind că el reiese din voința cuiva de a comunica. El se constituie, printr-o asociere convențională, dintr-un semnificat – o imagine acustică, sau grafică – care reprezintă planul său ideal, iar semnificatul poate să se materializeze prin formele articulate de către locutor, sau scrise de el (secvențe de semne grafice) proiectate într-un spațiu unidimensional, temporal, cu caracter linear. Opunându-se semnificatului cuvântului, care este conceptual (el reprezintă un obiect sau o clasă de obiecte nelocalizate în parametrii spațio-temporali) semnificatul unităților sintagmatizate este constituit dintr-o componentă semantică investită de codul lingvistic, pe care alocutorul o percepe cu ajutorul competențelor sale de limbă, și dintr-o componentă pragmatică care reflectă: a) ceea ce locutorul „vrea să spună” și b) relațiile enunțului cu circumstanțele în care el este produs. Această diadă pragmatică este marcată de subiectivitatea locutorului care, reieșind din necesitățile discursive, îi comunică diferite nuanțe expresive, modale etc. În acest caz componenta pragmatică orientează interpretarea semnului, plasat în raporturi sintagmatice spre un conținut relațional: subiect → referent → modalitate de a spune, care, perceput de alocutor, cheamă din partea sa: a) o reacție de decodare pentru a înțelege ceea ce locutorul „vrea să spună” și b) o reacție interacțională, dacă el sesizează că ceea ce a spus locutorul îi este adresat lui și cere o completare, sau *respectată* dacă acesta exprimă o poruncă de a face ceva.

Reieșind din faptul că unitățile limbii reprezintă anumite simboluri care trimit la obiectele percepute la denotare, unitățile elementare ale discursului – frazele, compuse dintr-un oarecare număr de enunțuri – prin însăși complexitatea lor, trimit la referenți care ar putea fi denumiți *comunicaționali*, pentru că fiind situați în timpul și spațiul secvenței conversaționale, acești referenți posedă alte valori funcționale, de ordin subiectiv, care sunt marcate de intențiile interlocutorilor în procesul de comunicare, adică aceste unități discursive au valoare intențională. Chiar dacă cuvintele – componentele enunțului – „rețin o mică parte din valoarea pe care o au în limbă”, aceasta nu vrea să spună că în procesul sintagmării această mică parte a codului lor rămîne la suprafață. Codul unității sintagmatice reprezintă o entitate intențională și el efectuează, printr-o reducere „de suprafață”, o referență care este dificil sesizabilă. În această reducere semnificanții, operînd la nivelul intenționalității, nu trimit întotdeauna la corelații presupuși, exprimați de cuvinte sau de enunțuri. De asemenea semnificanții nu constituie niște sume de corelații direct accesi-

bili. Ei au o altă structură de semnificați, cutotul diferită, de o calitate nouă, cu mult mai complexă. Ei reprezintă niște structuri semnificative care simbolizează *raporturile dintre subiectul vorbitor și lumea referenților relaționali: Subiectul (frazei) → Enunțul (raporturile relaționale) ← Cuvîntul (raporturile simbolice).*

Pentru a contura mai precis parametrii semnificantul intenției comunicative va trebui la început să deosebim ce este „*stare intențională*” ca semn lingvistic și ce este „*intenție comunicativă*”. Atunci cînd locutorul enunță „*Eu vreau să cumpăr acest automobil*” el nu realizează încă o intenție comunicativă pentru că enunțul nu este adresat unui destinatar concret. În cazul dat nu avem nici chiar act de comunicare propriu zis. Locutorul denotă numai disconfortul pe care îl resimte și mijlocul prin care acesta ar putea fi eliminat – cumpărarea automobilului. El vrea să cumpere acest automobil din mai multe considerente: pentru a economisi timpul de deplasare la locul de muncă, pentru că deplasarea cu automobilul este mai confortabilă, pentru a ameliora impresia despre sine, pentru că îi place pur și simplu etc. Achiziția simbolului intențional - automobilul - îi va elimina această stare socio-psihologică de disconfort. Starea intențională exprimată prin acest enunț nu este decît o predispoziție a intenției comunicative. Să spui „*Eu vreau să cumpăr acest automobil*” și să nu faci nimic, nu va fi de nici un folos. Locutorul trebuie să întreprindă o activitate intercomunicațională, să plaseze starea sa intențională pe o axă sintagmatică de tip nou, o axă în care componentele minimale, cuvintele și frazele alcătuite din enunțuri înlănțuite prin raporturi gramaticale vor constitui o componentă interrelațională care deja va reprezenta ***o intenție de comunicare susținută de o reacție comunicativă verbală, paraverbală a interlocutorului*** (gest, mimică etc.). Fraza „*Eu vreau să cumpăr acest automobil*” va reflecta *Intenția comunicativă* atunci cînd locutorul va intra într-o interacțiune verbală cu un interlocutor, va construi enunțuri argumentate și le va aranja în așa fel ca să învingă opoziția posibilă din partea interlocutorului. Toate acestea făcîndu-se în baza proiectului de a-și cumpăra automobilul și în funcția valorică a argumentelor sale.

Secvențele conversaționale construite pe parcursul interacțiunii verbale nu au o durată fixată din prealabil. Intenția locutorului nu le poate limita. Ea, intenția, nu este decît „germenul vital”, „matrița generatoare” a lor, după cum remarcă C.Kerbrat-Orecchioni.¹⁰ Aceste secvențe se construiesc și se cristalizează, în opinia noastră, în dependență de patru factori de bază:

1) valoarea referențială a intenției locutorului¹¹,

- 2) strategia conversațională a locutorului,
- 3) nivelul de disponibilitate a interlocutorului de a satisface / susține intenția locutorului,
- 4) strategia interlocutorului.

Astfel, pentru a rezuma: pentru noțiunea de intenție comunicativă au valoare de semnificanți *complexele de enunțuri / fraze aranjate în secvențe conversaționale conform unui ritual (unor norme) de coduri socio-lingvistice în care „voința” locutorului se înscrie în cadrul unui „permis” acordat de către partenerul său, înțelegînd prin acest permis orice formă de reacție verbală / paraverbală a interlocutorului în urma căreia locutorul „știe” că ceea ce el intențează este calificat, aprobat / dezaprobat, acceptat sau refuzat de interlocutor și au deci valoare interacțională.*

De aici o precizare: într-o situație interacțională unitățile componente au o referențiere dublă: a) o stare, o calitate, o atitudine, un spațiu etc., și b) o intenție a locutorului. De exemplu: enunțurile: *Cerul e înnoirat. Se pare că va ploua. Iar tu ești după spitalizare* în cazul acesta referențiază nu numai o stare a timpului dar și intenția locutorului de a proteja starea sănătății interlocutorului.

Despre semnificatul intenției comunicative

Admițînd că semnul intențional (frază) posedă caracteristicile comune semnului lingvistic și că fiind introdus în relațiile interacționale el formează semnificanți cu o concepție specială pe care noi i-am denumit *Semnificanți ai Intenției Comunicative*, ar fi de dorit să precizăm care este natura semnificatului acestui fenomen.

Se știe că cuvintele au funcția principală de a denumi elementele lumii materiale sau imaginate de om. Plasate în raporturi sintagmatice ele formează enunțuri care pot constitui fraze, acestea fiind unități ale enunțărilor. Aceste unități nu au aceleași criterii de semantizare. Enunțurile reprezintă deja relații între om și lumea înconjurătoare, relații care se stabilesc pe axa spațio-temporală. Corelatul material, sau imaginat ca fiind material, are dependențe de subiectul¹² care vorbește și acționează și care îi atribuie, în dependență de situația discursivă, rolul și caracteristicile pe care acest corelat nu le are la nivelul limbii. Și transformările nu se termină numai cu aceasta. Enunțarea nu este plasarea în enunțuri a unei informații oarecare. Enunțarea este „actul însăși de producere a unui enunț”.¹³ Această implică o nouă interpretare funcțională a enunțului și a complexelor de enunțuri – *funcția de a reflecta relațiile dintre interlocutori* (interrelațiile) cu ajutorul și prin intermediul nemijlocit al relațiilor existente în lumea reală: *Subiectul enunțător → Lumea reală*. Anume astfel se stabilește progresiunea

în spirală, și treptată, a omului în limbaj: *nivelul cuvîntului* – primul nivel (procesul de simbolizare a elementelor lumii reale sau imaginare și apropierea acestei lumi de către Subiect) → *nivelul enunțului* – nivelul al doilea (procesul de simbolizare a relațiilor dintre Subiectul enunțător și Lumea referenților și transformarea acestora de el și pentru el) → *nivelul frazei* – nivelul al treilea (procesul de simbolizare interrelațională în care Subiectele enunțătoare acționează de comun acord în scopul de a perfecționa și adapta lumea referenților și de a se perfecționa concomitent ele însăși).

Semnificatul intenției comunicative se plasează la frontiera simbolizărilor de nivelul doi și trei. El este dublu: include *componenta relațională*, unde referenții lumii reale sau imaginare sunt influențați de către Subiect (plasarea lor în enunțuri) și *componenta interrelațională*, care reflectă colaborarea dintre Subiecte în interacțiunile verbale (plasarea lor în fraze și în secvențe conversaționale).

Simbolurile de nivelul doi reprezintă modalitățile de *a spune* și de *a face* ale Subiectului enunțător care pot fi exprimate prin trei tipuri de propoziții: *asertive*, *interogative* și *imperative*, fiecare din ele avînd sisteme caracteristice și tipologice de plasare în cadrul spațio-temporal, toate avînd un Subiect care le generează și le manipulează în funcție de situație discursivă. „Momentul, locul și interlocutorii determină [...] situația la care se referă enunțul”.¹⁴

Simbolurile de nivelul trei – frazele în enunțări – *simbolurile intenționalității* – sunt elemente interacționale în care prin *spusele* interlocutorilor se realizează *faptele comune*. Pe parcursul acestor acte comune își manifestă forța edificatorie, implicit sau explicit, intenția locutorului care inițiază actul intercomunicativ, acțiune ce are ca punct de plecare dorința de a elimina o stare de disconfort. Că intenția sa poate eșua, e deja o altă întrebare, care va fi tratată în alt studiu.

În texte secvențele conversaționale ar putea fi clasificate și analizate în raport cu intenția locutorului, care le construiește. Astfel enunțul „*Eu vreau să cumpăr acest automobil*” va deveni purtător al marcatorului intenționalității atunci cînd interlocutorul, în urma schimburilor interacționale bazate pe competențele lingvistice, paralingvistice, culturale, ideologice etc.¹⁵ va înțelege, nivel după nivel, că locutorul socoate că automobilul este frumos, confortabil, practic, atunci cînd interlocutorii vor discuta condițiile de cumpărare și livrare, cînd, iarăși împreună, vor elimina starea de disconfort a locutorului și acesta din urmă va regăsi echilibrul său emoțional. Atunci intenția locutorului nu va mai exista; ea nu va mai fi edificatoare de texte; ea va fi o intenție comunicativă realizată cu marcatorul zero.

Referințe bibliografice

1. Ducrot O., Schaeffer J.-M. *Nouveau dictionnaire encyclopédique des sciences du langage*. Paris : Seuil, 1995, p. 213
2. Ibid., p. 214
3. Barthes R. *Eléments de sémiologie*. In: Communications, 4, 1964
4. Saussure F. De. *Cours de linguistique générale*. Paris: Payot, 1973
5. Benveniste E. *Problèmes de linguistique générale*. Paris: Gallimard. 1966, II, p. 225
6. Ibid., I, p. 130
7. Ibid., I, p. 65
8. Ibid., II, p. 223
9. Baylon Ch., Mignot X. *Initiation à la Sémantique du langage*. Tours, éd. Nathan, 2000, p. 20
10. Kerbrat-Orecchioni. *L'Enonciation*. Paris: A. Colin, 1997, p. 180
11. Vezi, de exemplu, originea expresiei „a bea marea” (Ezop)
12. Privitor la noțiunea de Subiect, vezi E. Benveniste, Op. cit. „Despre Subiectivitate”, C.Kerbrat-Orecchioni, Op. cit., pp. 171-185
13. Benveniste E.
14. Dessons G.
15. Vezi C.Kerbrat-Orecchioni, Op. cit., pp. 208-210

БИБЛЕЙСКИЕ МОТИВЫ В ПОЭТИКЕ Т.С. ЭЛИОТА: ОПЫТ ГЕРМЕНЕВТИЧЕСКОГО ДЕКОДИРОВАНИЯ МИФОЛОГИЧЕСКИХ ЗНАЧЕНИЙ

Игорь АЛЕНИН,

аспирант АН Республики Молдова

Лауреат Нобелевской премии 1948 г. Т.С. Элиот создал сложнейший поэтический мир, в котором слова обыденной английской речи обретали колоссальную силу. Кульминация модернистского метода Элиота – поэма «Бесплодная земля» (1922), на материале которой и строится доклад.

По Элиоту, современный человек, сделавший своё сознание сферой чувственно-обыденного, замыкается на себе, отчуждаясь от жизнедарующей сущности мира. Его бытие представляет собой смерть при жизни. Уже в первой главе поэмы («Похороны мертвого») Элиот воссоздает в библейской символике все составляющие данного мотива.

В частности, эсхатологический смысл поэмы усиливают апокалиптические образы, заимствованные Элиотом из Книги Екклесиаста. «Мёртвое дерево», «отяжелевший сверчок», фиксирующие «конец

света» и смерть человека, призваны заставить его вспомнить о Боге прежде, чем мир разрушится. Поэт вводит в структуру текста еще два христианских символа, проясняющих отношения Бога и человека в современном мире: вода и камень. «Вода» как «журчание» в данном контексте относит нас к обряду крещения. Скала (камень) представляет собой традиционный символ христианской церкви. У Элиота она окрашена в красный цвет, цвет крови умерщвляемого, и в свете политеистичной образной палитры тут допустимы толкования этого символа и как кровь возрождающегося бога растительности Адониса, и как кровь Иисуса Христа. В Евангелии вода и скала не могут друг друга исключать, ибо пили из духовного последующего камня; камень же был Христос» (1 Коринф., X,4). Дихотомия символов возникает в тексте Элиота потому, что представление о Боге не является больше непосредственным переживанием человека: оно разорвано в сознании обитателя бесплодной земли. В V части поэмы это противопоставление двух символов станет ещё более явственным, перерастая в навязчивый рефрен: *«Здесь нет воды // лишь камни // камни и нет воды и в песках дорога // Дорога ведущая в горы? В горы камней в коих нет воды».*

В контексте всей поэмы в этом прочитывается намек на христианский обряд крещения. В «Послании к римлянам св. Апостола Павла» говорится, что все крестившиеся соединяются с Христом в смерти для того, чтобы затем воскреснуть. Герою «бесплодной земли» необходимо принять смерть от воды, чтобы умереть для всего греховного и воскреснуть к новой жизни. Так возникает некая надежда на искупление и нравственное воскресение в будущем.

КОНЦЕПТ ОГНЯ В РОМАНЕ Р.БРЕДБЕРИ «451⁰ ПО ФАРЕНГЕЙТУ»

И.Э.ШИХОВА

д-р фил. наук, конференциар, Кишинёв

Не вызывает сомнений, что центральным образом романа Рея Бредбери является образ огня, причем сюжетобразующая функция данного образа очевидна. Эволюция героя находит непосредственное (хотя заметное при более внимательном рассмотрении) отражение в эволюции образа огня, отношении к нему Гая Монтега.

Огонь, в начале романа, казалось бы, полностью лишенный какой бы то ни было амбивалентности, однозначно уничтожающий, тем не менее, сохраняет *память* о былой карнавальности. Возникает со-

циологически обусловленная подмена уничтожающе-возрождающей функции огня его «общественной необходимостью». Платой за эту квази-амбивалентность становится психическое здоровье пожарных и всего общества.

Жрецом и проповедником такого культа псевдо-амбивалентного огня является брандмейстер Битти – самый сложный, многоплановый и самый загадочный герой повести, сложнее плоско-положительной Клариссы, сложнее беспричинно мятущегося Монтега, пожертвовавший собой ради возрождения культуры.

Интересна в романе экстраполяция в описываемое будущее исторической редукции функции похоронного смеха. Похоронный обряд, утративший свою амбивалентную сущность, сохранивший только компонент оплакивания, скорби, отбрасывается культурным сознанием как ненужный, перестает существовать вообще (тогда как современная похоронная традиция сохраняет по крайней мере редуцированную память о былой амбивалентности — хотя бы в виде поминального застолья).

Однако огонь в «451⁰ по Фаренгейту» объединяет в себе и упомянутую однозначную «общественную необходимость», и – в крайне редуцированном виде – амбивалентную сущность. Оба этих начала сосуществуют так же, как на куртках пожарных соседствуют *две* эмблемы (редкий случай) их профессии: *неумирающая* в огне саламандра и *возрождающийся* в огне феникс.

Итак, цивилизация просто не способна существовать без своего карнавального, амбивалентного компонента – она либо уничтожает себя, либо карнавальность в самом неожиданном виде пробивается к жизни. У Бредбери происходит и то, и другое. В финале повести техногенная цивилизация, потерявшая свой карнавальный компонент, уничтожает сама себя в *огне* (sic!) очередной атомной войны, что дает надежду на возрождение культуры, которая сможет восстановить утраченные было ценности.

PRAGMATISCHE FUNKTIONEN DER SYNTAKTISCHEN STRUKTUREN IN PUBLIZISTISCHEN TEXTEN

Tatiana RUSS, Universitätslehrerin,
Staatliche Alecu-Russo-Universität Bălți

Im Mittelpunkt unserer Untersuchung zum Thema „Pragmatische Funktionen der syntaktischen Strukturen in publizistischen Texten“ sind

solche syntaktischen Strukturen, die für die gesprochene Sprache typisch sind, in der schriftlichen aber eher als "Normverstöße" empfunden werden. Die Aktualität und die Wahl des Themas der Untersuchung können wir folgenderweise argumentieren:

Gesprochene Umgangssprache in Zeitungstexten, die unter anderen auch zu den publizistischen Texten gezählt werden, ist nicht selten Gegenstand von Kritik gewesen. Man warf den Zeitungen vor, sie verwendeten einen "Sprachstil, der sich eher an Mustern gesprochener Rede [...] ausrichtete" und "mit seiner verkürzenden und vereinfachenden Form die Verbreitung von Halbwahrheiten" fördere. In jüngerer Zeit hat sich diese Meinung geändert. Es wird hingegen eine positive Auffassung vom Einfluß der Mündlichkeit auf die Zeitungssprache vertreten, die damit den früheren, niedrigen Stellenwert umgekehrt hat.

In unserer Untersuchung hatten wir vor, zu untersuchen, ob und mit welchen Konsequenzen mündliche "Umgangssprache" in die Sprache der Zeitungen eingedrungen ist. Zu diesem Zweck haben wir eine auffällige Struktur der Syntax der Gesprochenen Sprache ausgewählt. Es handelt sich dabei um den Beginn einer selbständigen syntaktischen Struktur, um die **vor-erste Position im Satz** oder **das sogenannte Vor-Vorfeld**. Den Ausgangspunkt unserer Untersuchung bilden Belege von **Auer (1997)**, der die Syntax der Gesprochenen Sprache behandelte.

In Analogie dazu haben wir uns zum Ziel gesetzt, in den Tageszeitungskommentaren Vor-Vorfeld-Strukturen nach dem Vorbild der Syntax der Gesprochenen Sprache zu dokumentieren und festzustellen, welche pragmatischen Funktionen sie in diesen publizistischen Texten der Schriftsprache erfüllen.

Der Gegenstand unserer Studie ist, wie schon oben genannt, die Vor-Vorfeld-Struktur des topologischen Feldes. Grundlage des letzteren bilden die Regularitäten der Verbstellung. Je nach der Position des Finitums wird der Satz in Vorfeld, Mittelfeld und Nachfeld eingeteilt. Der Begriff "Vor-Vorfeld" bezeichnet die vor-erste Position im Satz, die nicht zum Standardinventar der deutschen Satztopologie gehört. Die Vor-Vorfeld-Struktur betont gewöhnlich das konversationell-interaktive Moment.

Insgesamt wurden von uns fünf verschiedene Arten von Vor-Vorfeld-Besetzungen in Tageszeitungskommentaren registriert: Adverbialausdruck, Konjunktion mit nachfolgendem Hauptsatz, Asyndetischer Inhaltssatz, substantivische Vor-Vorfeld-Besetzung, ja-nein-Paradigma. Drei von fünf dokumentierten Vor-Vorfeld-Strukturmustern wurden von uns eingehend analysiert, weil sie am häufigsten im Korpus auftreten.

Besonders auffällig erscheint uns die Vielzahl von „**Adverbialausdrücken**“ zur metapragmatischen Verkettung, Einleitung, Einordnung, Hervorhebung oder abschließenden Bewertung. Die folgenden, primär metakommunikativen Adverbialausdrücke wurden im Korpus belegt: *also, anders ausgedrückt, einfach ausgedrückt, erstaunlich, mehr noch, mit anderen Worten, schlimmer noch, nicht zu vergessen, noch überraschender, übrigens.*

Sie stehen in enger Verbindung mit einer nachrichtlichen "Vorgeschichte" und haben sich als besonders hilfreich erwiesen, zu argumentieren, Meinung zu äußern.

Beispiel: *Die Wirklichkeit ist die düstere Erkenntnis, dass wir ohne Zweifel in eine Mini-Rezession abgerutscht sind. **Noch überraschender:** Der Börsensturz begann, als die Arbeitsstatistik von mehr neuen Stellen als erwartet berichtete. (RM, Verkehrte Börsen-Welt, 12.03.02, S. 2)*

Auch die Verwendungsweise von Adverbialausdrücken mit modalisierender Funktion in den Kommentaren des Korpus (*dennoch, und doch, gewiß, ganz eindeutig, gut, immerhin, klar, sicher, trotz allem, zugegeben*) entspricht den mündlichen Strukturen. Es gibt darunter Formen, die zwar kommentieren, aber ebenso zwischen Vorgänger- und Folgestruktur vermitteln, etwa „konjunktorial“ wie in Beispiel: *Die Kredit-Konditionen waren schon vorher recht günstig, und den für den Geldmarkt relevantesten Zinssatz, den Tender, beließ der Zentralbankrat ohnehin auf 3,30 Prozent. **Dennoch:** Die Banken haben 1995 allesamt wieder traumhaft verdient und können sich mit sinkenden Gewinnmargen ruhig am Versuch einer Konjunkturbelebung beteiligen. (RM, Zinsen senken, 19.04.02, S. 2)*

Viele schriftliche Belege in Kommentaren sind gekennzeichnet von der Besetzung des Vor-Vorfeldes durch den asyndetischen Inhaltssatz. Im einleitenden Syntagma steht oft ein Verbum dicendi oder sentiendi. Solche Hauptsatz-Strukturen nach einem einleitenden, "redeankündigenden" Satzteil eignen sich in argumentativen Texten gut als Strategie der Argumentation. Die asyndetische Konstruktion ermöglicht es dem Kommentator, die **Syntax** zu vereinfachen, was angesichts der Satzlänge sowie einer möglichen zusätzlichen Parenthese plausibel scheint.

Zwei weitere Verwendungsweisen asyndetischer Inhaltssätze sind noch nachzutragen: Die "Feststellungen" und an Zitate erinnernde Belege:

Bei den "Feststellungen" handelt es sich nach unserer Auffassung um ein typisch schriftsprachliches Vor-Vorfeld, denn sie unterscheiden sich in fast allen Fällen deutlich von den mit Verba dicendi oder sentiendi gebildeten Syntagmen. In diesen Fällen tritt die Semantik des einleitenden, ergänzungsbedürftigen Teils des Syntagmas noch weiter zurück. Hätte der

Kommentator einen Nebensatz mit *dass* angeschlossen, wäre die pragmatische Wirkung nicht so stark ausgefallen, womöglich verloren gegangen.

Beispiel: *Kürzlich rüttelte ein Erdbeben an den Hochhäusern in Taipeh. Die Insel-Chinesen nahmen es gelassen. Sie wissen, ihrem Staat drohen Erschütterungen ganz anderer Art: Das rote Mutterland feuert Raketen über die Straße von Formosa. (RM, Im Zeichen der Krise, 08.03.02, S.)*

Zwar ist die Ähnlichkeit der Verben der Feststellung (häufig eine Konstruktion aus *sein* und *Prädikativ*) mit der ersten Gruppe nicht zu leugnen. Wir meinen aber, dass *sagen*, *behaupten*, *wissen* stärker die Semantik des subjektiven Sprechens und Empfindens erfüllen. Formulierungen wie *es bedeutet*, *es ist richtig*, *der Student lernt* drücken dem Leser im Gegensatz dazu nicht nur objektiver die beschriebenen Sachverhalte und Zusammenhänge aus; Beispiel (*Feststellung*): *Ärzte Müssen zwar jeden Verdacht den Gesundheitsämtern anzeigen – doch ihre Meldemoral war offenbar höchst schlampig. JEDER MEDIYIN-STUDENT lernt: Nur lückenlose Daten können die möglichen Ursachen einer Krankheit erhelten. (Bild, Ärzte schlampig?, 29.03.02, S. 2)*

Beispiel: (*An ein Zitat erinnerndes Beispiel*): *Rettung kann nur von außerhalb kommen. Unsere Aktion HELFT UNS LEBEN will dazu beitragen. Will den Betroffenen sagen: Ihr seid nicht vergessen! (M, Die späte Wahrheit, 16./17. 03.02, S. 1)*; sie beschreiben in erster Linie nur das Subordinationsverhältnis von Feststellungsmarkierung zur Feststellung selbst, ohne dabei einer Semantik des Sprechens oder Empfindens zu bedürfen.

Nach der durchgeführten Analyse dieser syntaktischen Strukturen in Korpuscommentaren lässt sich schlußfolgern:

Neben einigen ohnehin auch schriftlich etablierten Verfahren der Hervorhebung, Textstrukturierung oder Satzgliederung eigneten sich die Kommentatoren mündliche Muster an, um den linken Satzrand bzw. das Vor-Vorfeld spezifisch-schriftlich "umzuwerten". Diese topologische Position wird im Kommentar gestaltet, um zu argumentieren, einen Dialog zu inszenieren sowie zur besseren Verständlichkeit und Textgliederung die Syntax zu vereinfachen. Oft werden diese Strukturen verwendet, weil sie offenbar in einen größeren zeitungsspezifischen Kontext passen.

Wir halten es daher für gerechtfertigt, von einem Vorbild der umgangssprachlichen Syntax für diese argumentative Textsorte zu sprechen. Jedenfalls gilt dies für die hier untersuchten Kommentare deutscher Tageszeitungen, die ein breites Spektrum der aktuellen deutschen Presselandschaft beispielhaft vertreten.

ВЫДЕЛЕНИЕ КОММУНИКАТОВ ПО ДИФФЕРЕНЦИАЛЬНЫМ ПРИЗНАКАМ

Елена СИРОТА, доктор фил.наук, конференциар,
Бэлцкий госуниверситет

В теории текста много дискуссионных, нерешенных проблем, например, вопрос о типологии текстов. П. Хартманн, С. Якобсон, Г. Ейгер, В. Звегинцев, М. Гвенцадзе, О. Каменская в качестве первоочередной задачи считали необходимым разработку самых принципов классификации текстов. Проблема выделения текстовых типов оказывается актуальной и потому, что связана с тезисом о различении языковой и коммуникативной компетенции. Придавая большое значение типологии текста, ученые признают, что достаточно полная и единая классификация текстов, которая отвечала бы в сем требованиям еще не создана. Спорным является и выбор критериев типологизации, что объясняется природой самого текста, его многоаспектностью. В этом плане ценны идеи В.Н. Мигирова о грамматике коммуникации. Выделение такого объекта означает, что тексты или устное сообщение обладают особенностями чисто грамматического порядка. Именно грамматический ракурс требует использования того научного аппарата, тех положений и принципов, которые разработаны для описания грамматического строя отдельного предложения и его структурных частей. В.Н. Мигирин предлагает классификацию коммуникатов по разным признакам, особо отмечая при этом, что часть из таких разрядов принадлежит компетенции грамматики коммуникации. В сферу компетенции грамматики входят коммуникаты, выделяемые по цели общения, роли участников общения в создании коммуниката, природе знака, категориям отображения в коммуникате участков действительности.

По категориям отображаемых в коммуникатах ситуации коммуникаты распадаются на ряд классов. Из таких классов самыми распространенными являются сообщения о событиях, проявлениях признаков, проявлениях состояний, бытии носителей проявлений, вхождении в совокупности, в которых представлены различного рода гипо-гиперонимические отношения. Весьма частотны комбинированные типы.

Как показывает анализ различных коммуникатов, в них обнаруживаются группы предложений, представляющих собой сообщения о разных событиях. Между событиями возникают определенные отношения, которые маркируются специальными средствами. В грамматике коммуниката репрезентируются отношения: тождества, разли-

чия, противоречия, чередования, компенсации, градуальные, локальные, причинно-следственные, условные, временные, отношения части и целого. При исследовании коммуникатов по отображаемым ситуациям возникает задача выявить, какие отношения между событиями специфичны для каждого типа коммуниката.

CONTEXTE ET DIALOGISME: UNE DYNAMIQUE DISCURSIVE DU SENS

Georgeta CÎȘLARU, docteur ès lettres,
SYLED, Université Paris 3 – Sorbonne Nouvelle

Le co-texte et le contexte sont deux variables incontournables en linguistique. De fait, si les unités linguistiques (phonèmes, morphèmes, lexèmes) peuvent avoir une valeur bien définie en langue, elles ne font véritablement sens que lorsqu'elles se combinent les unes aux autres dans une situation de communication orale ou écrite. Il s'agit d'observer dans cet article la dynamique de la relation contexte – unités linguistiques. C'est une étude portant sur le discours de presse, et plus particulièrement sur des énoncés contenant des noms de pays, qui appuiera cette réflexion.

Comme leur nom l'indique, les noms de pays détiennent un potentiel référentiel qui les attache à des individus appartenant à un domaine de référence spécifique, les pays. Mais, si les noms propres soulignés en gras désignent bien des pays, dans le premier cas, on parle d'une force militaire (armée, forces aériennes, etc.), tandis que dans le deuxième, il s'agit d'équipes sportives.

(1) a) SOUDAN/États-Unis: plainte du propriétaire d'une usine bombardée par **les États Unis** en 1998 (*Le Monde*, 29.07.00) ; b) **La Nouvelle-Zélande a battu l'Australie** (39-35), [lors du premier match du Tri-nations, joué devant une foule record de 109 874 spectateurs, samedi 15 juillet, au stade olympique de Sydney (Australie).] (*Le Monde*, 18.07.00)

Le co-texte, c'est-à-dire l'environnement phrastique ou transphrastique, rend accessible le sémantisme des vocables [Cusin-Berche 2003, p. 18]. Ce sont avant tout les verbes – *bombarder* et *battre* – qui servent d'indices d'interprétation et identifient la nature du référent sujet. Mais le score indiqué entre parenthèses, les mots *match* et *stade* sont également des indices co-textuels fiables dans l'exemple 1b.

Avec l'énoncé 2, le cotexte s'élargit au transphrastique, voire au trans-textuel, étant donné que le texte de l'article contient des éléments susceptibles de préciser l'interprétation du titre qui, lui, est un élément du paratexte. Ainsi, *l'Allemagne* et *Gerhard Schröder* sont coréférentiels si on

en juge d'après les reprises prédicatives *tente de passer en force* – après avoir forcé la main – s'attaque [aux réticences] :

(2) **L'Allemagne tente de passer en force** (titre)

Après avoir forcé la main à ses partenaires européens, Gerhard Schröder s'attaque maintenant aux réticences américaines. (corps d'article) (*Le Point*, 03.03.00)

Le contexte socio-historique intervient directement dans l'interprétation des énoncés qui suivent:

(3) a) **Israël** contre **Israël**. (*Le Monde diplomatique*, 01.02., titre) ; b) **Le Japon** a mal à son âme. (*Libération*, 25.05.00, extrait du titre).

On fait allusion, dans le premier cas, à la guerre interne qui ronge Israël et, dans le second cas, à la crise que traverse la société nipponne: «*Un Japon dont l'image narcissique est corrodée par la crise économique: déconsidération de soi, sentiment d'abandon, bouleversements culturels. Des anonymes témoignent sans fausse pudeur*» (*Libération*, 25.05.00).

Le co(n)texte se présente dans ces exemples, et par ordre croissant, comme «une série sans fin d'emboîtements» [Kerbrat-Orecchioni 1996, p. 41], dont les limites sont difficiles à établir: le co-texte est-il suffisant pour l'interprétation des deux premiers exemples ? Se contente-t-on des indices co-textuels lorsqu'on a accès à des informations contextuelles concernant l'intervention américaine au Soudan en 1998 (1a) ou encore les compétitions sportives (1b) ?

Le rapport entre mots, co-texte et contexte est des plus complexes. Le mot est inéluctablement dialogique, car «habité» par des discours qu'il a déjà traversés [Bakhtine 1977] et qu'il conserve dans sa «mémoire» [Moirand 2003]. Il restitue ensuite tout ou partie de cette mémoire, comme autant de concentrés de contextes, à chaque usage, en laissant ainsi son empreinte sur les discours qui l'actualisent [Cislaru 2003]. Ainsi, *Bosnie* renvoie à des *moments discursifs* [Moirand 2003] précis dans la presse française, le cas du conflit ethnique bosniaque ayant donné lieu à une production discursive intense et diversifiée:

(4) **Mindanao, une Bosnie** asiatique (*Le Monde*, 06.07.00)

Le nom de pays construit ici le contexte, en assurant le passage du discursif à l'encyclopédique, c'est-à-dire de thématiques traitées et développées – et quelque part construites – par le discours de presse à un savoir qui se réclame de l'histoire, car il englobe déjà un point de vue établi sur les événements. C'est dans ce contexte construit *in situ* que *Mindanao* prend tout son sens.

Le contexte d'un emploi est donné en vrac, c'est un environnement touffu de faits et d'indices potentiels, qui commencent à s'organiser en indi-

ces effectifs uniquement lors de la lecture /audition de l'énoncé; le contexte «se construit pendant l'interprétation de la phrase elle-même» [Kleiber 1994: 16]. La dynamique [van Dijk 1977, Duranti et Goodwin 1992, Kerbrat-Orecchioni 1996, Mahmoudian 1997, Rastier 1998] et la réciprocité – mot et contexte s'influencent et se conditionnent réciproquement, comme le met par exemple en exergue l'étude de la polysémie [de Vogüé et Paillard 1997; Victorri 1997] – semblent être les deux particularités intrinsèques du co(n)texte. Le dialogisme des mots apparaît à la fois comme garant et déclencheur de la dynamique et de la réciprocité du contexte.

Références bibliographiques

1. BAKHTINE, M., 1977, *Le Marxisme et la philosophie du langage*, Paris: Minuit.
2. CISLARU, G., 2003, «Le nom de pays dialogique dans la construction de l'événement médiatique», in: Cassanas, A., Demange, A., Laurent, B. et Lecler, A. (coord.) *Dialogisme et nomination*, Montpellier: Presses de l'Université de Montpellier 3, p. 113-127.
3. CUSIN-BERCHE, F., 2003, *Les Mots et leurs contextes*, Paris: Presses Sorbonne Nouvelle.
4. DE VOGÜË, S., PAILLARD, D., 1997, «Identité lexicale et hétérogénéité de la variation co-textuelle. Le cas de *suivre*», in: Guimier, C. (éd.) *Co-texte et calcul de sens*, Caen: PU de Caen, p. 41-61.
5. DURANTI, A., GOODWIN, C., 1992, *Rethinking Context*, Cambridge: Cambridge University Press.
6. KERBRAT-ORECCHIONI, C., 1996, «Texte et contexte», *Scolia* 6, p. 39-59.
7. KLEIBER, G., 1994, «Contexte, interprétation et mémoire: approche standard versus approche cognitive», *Langue française* 103, p. 9-22.
8. MAHMOUDIAN, M., 1997, *Le contexte en sémantique (Bibliothèque des cahiers de l'Institut de linguistique de Louvain 89)*, Louvain-la-Neuve: Peeters.
9. MOIRAND, S., 2003, «De la nomination au dialogisme: quelques questionnements autour de l'objet de discours et de la mémoire des mots», in: Cassanas, A., Demange, A., Laurent, B. et Lecler, A. (coord.) *Dialogisme et nomination*, Montpellier: Presses de l'Université Montpellier 3, p. 27-61.
10. RASTIER, F., 1998, «Le problème épistémologique du contexte et le statut de l'interprétation dans les sciences du langage», *Langages* 129, p. 97-111

11. VAN DIJK, T. A., 1977, *Text and Context. Explorations in the Semantics and Pragmatics of Discourse*, London – New York: Longman.
12. VICTORRI, B., 1997, «Modéliser les interactions entre une expression polysémique et son contexte», in: Guimier, C. (éd.) *Co-texte et calcul de sens*, Caen: Presses universitaires de Caen, p. 233-244.

RELIGIOUS DISCOURSE

Natalia OSTROMAN, University Lecturer,
Alecuro Russo Balti State University

In recent years the flow of religious discourse has spilled into the public arena with increasing intensity. Religious broadcasts fill the airwaves and direct-mail. People have religious beliefs, convictions, and sentiments. They harbor predispositions, orientations, and commitments. They behold religious symbols, and these symbols give meaning to their lives, help them construct reality, and provide them with security and a sense of belonging. If we speak about religious discourse, attention should be paid what religion is, first. Clifford Geertz claims that religion is a system of symbols which act to establish powerful, pervasive, and long-lasting moods and motivation in men by formulating conceptions of a general order of existence and clothing these conceptions with such an aura of factuality that the moods and motivations seem uniquely realistic. He is critiqued by Talal Asad, offering a more circumscribed definition of religion. It is those kinds of practice and discourse, he states, that are intrinsic to the field in which religious representations acquire their identity and their truthfulness. From this it does not follow that the meaning of religious practices and utterances are to be sought in social phenomena. No matter what discord these two definitions have the features that are mentioned in both are of more importance. They include that religion is made realistic, truthful, symbolic and having identity. Religious discourse, Huber affirms, consists in that which Christians say both institutionally and de facto about God. We can ‘deduce’ neither philosophically nor theologically what religious speech is or what is its essence. It is how people, and specifically how Christians, use language in the context of their faith, i.e., when practicing their religion. (This does not of course exclude the ‘normativeness’ imparted by the rules of a specific religious discourse, especially Christian discourse – a normativeness which in any event is essential to any language.) Religious discourse can be expressed both linguistically and behaviourally. Religious discourse, as Greg Bahnsen claims, involves talk about God, immortality, miracles, salvation, prayer, values, ethics. To speak of the existence or attributes of God, for example, is to make

religious utterances. All religions which are promulgated publicly must in some measure use religious discourse. And Christians in particular engage extensively in utterances concerning God and their faith; after all, Christianity is preeminently a religion of verbal revelation from God and personal profession of faith. Thus Christians are always talking "religiously" - in sermons, prayers, confessions, didactic lessons, catechisms, personal testimonies, songs, exclamations, counsel and encouragement, etc. Courtney S. Cambell suggests that this talk is conveyed through foundational stories, myths, or narratives, in addition to reasoning from abstract principles. These stories provide self-understanding and moral orientation for the religious community as it encounters other communities in a pluralistic world. To conclude religious discourse is a reflection of religious people's life, convictions, principles that have sources in foundational stories, myths, narratives. It is a centered talk about God and ideas related to Him. Religious discourse has no limitations in length. It is realistic, truthful, symbolic and having identity. It has its own norms that guide people's behavior and language.

Bibliography

1. Religion as a Cultural System, Clifford Geertz, in *The Interpretations of Cultures*. New York: Basic Books, 1973, p.90.
2. Religion as an Anthropological Category, Tatal Asad, in *Genealogies of Religion*. Baltimore: John Hopkins University Press, 1993, pp. 29-33.
3. The Problem of Religious Language (Part 1), by Dr. Greg Bahnsen. *The Biblical Worldview* (Part II-Vol. IX:1; Jan., 1993).
4. *In Whose Image? Religion and Controversy of Human Cloning*, Courtney S Cambell, Internet Sources.

LIMBAJUL ȘI SOCIETATEA: PROBLEME DE POLITICĂ, EDUCAȚIE ȘI CULTURĂ GLOTCĂ

LANGUE, CULTURE, TRADUCTION

Conf.univ., dr. **Elena DRAGAN**,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Articolul de față are ca scop de a elucida unele probleme controversate de interferență lingvo-culturală, dar mai cu seamă de a demarca sfera intraductibilității la trecerea dintr-o limbă în alta. Aria intraductibilității rezidă în diferența socioculturală între limba de origine și limba țintă, de unde și apare problema exotismelor în traducere.

Conçue comme un phénomène social, grâce à son essence et fonction, la langue est définie comme une manifestation de la culture d'un peuple.

La culture, à son tour, de la façon dont elle est définie par la plupart des chercheurs comme la somme *des traditions, des coutumes d'un peuple, la religion, la littérature et l'art*, s'oppose à la nature, comme toute réalité créée et travaillée s'oppose à la réalité non travaillée [Sonesson, 2002: 141].

Ainsi, on conçoit que la culture est un produit social, non-subordonné à l'activité biologique des individus, mais la langue c'est la forme de la matérialisation et du stockage des valeurs de civilisation.

Du point de vue historique, le concept de culture est plutôt jeune: environ trois siècles. C'est au XVII-ième siècle que Samuel Pufendorf en a donné la première formulation moderne.

La traduction se trouve entièrement dans ce cadre, car elle indique les manières de traduire une culture dans son ensemble, ou encore qu'elle montre les modes de traduire d'un sujet particulier.

La traduction suppose interaction. Les cultures *n'entrent pas directement en contact sur toute leur surface, mais sur certains points ou certaines régions seulement* [Dumont, 1986: 131]. Traduire c'est établir un contact avec un ensemble d'autres contacts, connus ou inconnus par le traducteur, traduire c'est aussi travailler ayant à la base des échanges culturels [Cordonnier, 1995: 11] C'est la l'espace de l'intraduisibilité. Celle-ci est historique et culturelle, proportionnelle à la quantité et à la qualité des contacts établis avec l'autre langue. L'intraduisibilité ressort de l'interaction entre les cultures. C'est ainsi qu'elle doit être envisagée.

Le fait qu'il y ait une hiérarchisation et une inégalité entre les cultures n'est pas de peu d'importance pour la traduction. Les deux termes: *traduction* et *culture* s'influencent réciproquement. *La traduction est dans la culture. Elle est culture* [Cordonnier, 1995: 12-13].

D'une autre part, la nature biologique de l'individu se reflète dans sa langue. C'est pourquoi, le contour matériel de la langue est déterminé, dans une grande mesure, de l'aspect physiologique et, de plus, de celui psycho-physiologique du processus de la communication, processus qui met en action la langue.

Dans l'acception de B. Norman, A. Suprun, B. Plotnicov et N. Metchicovskaia, la langue se présente comme un phénomène de la culture et de la nature à la fois [Norman, Suprun, 1983 :48].

Pareil à la culture qui englobe des éléments nationaux et internationaux de même, le contour sémantique d'une langue englobe des éléments de la culture universelle et des éléments de la culture nationale.

L'influence de la culture sur la langue s'observe, surtout, dans le cas où une langue a des traits propres seulement lui particuliers et qui peuvent être relevés seulement par des moyens contrastifs. Ceux-ci sont projetés, surtout, sur les compartiments lexical et phraséologique. Les unités nominales sont dans une liaison directe avec la réalité extra-glottique. Ce sont elles qui transposent les réalités culturelles nationales, celles qui appartiennent à un seul peuple. Elles motivent la présence des unités nominales sans équivalents lexicaux dans toutes les langues qui désignent des phénomènes d'une culture qui appartient à une seule nation. Ainsi, la langue française enregistre des unités d'origine russe comme: *isba, samovar, kolkhoze, knout, koulak, bistro*, etc.; unités d'origine anglaise: *scotch, hall, iceberg, grog, punch*, le germanique: *bourgmestre*, l'hébraïque: *kibboutz* [Norman, Suprun, 1983: 52].

*Dans le bol où le punch rit sur son trépied d'or,
Le grog est fashionable...*

(Musset, *Les Pensées Sauvages*, 1983, p. 32).

En même temps, le russe a des unités d'origines française: *гарсон, шампанское*, etc. En roumain ce sont les unités: *à propos, tête - à- tête, vis -à -vis, cherchez la femme, à la guerre comme à la guerre*, etc.

Les unités empruntés à d'autres langues se transforment dans des unités exotiques. Les exotismes et les ethnographismes se présentent, premièrement, comme des symboles de la France dans la culture roumaine (ou russe), dans laquelle ils fonctionnent comme des emprunts, et puis, comme des unités qui transposent la culture française.

Les différences culturelles expliquent très souvent, le contour sémantique connotatif différent des langues. Ainsi, les unités lexicales de certaines langues peuvent enregistrer un contour sémantique dénotatif identique, mais, un contour sémantique connotatif différent parce qu'ils englobent des nuances émotives et appréciatives qui diffèrent dans chaque culture a part.

Le fonds lexical de la langue se trouve à l'intersection de la langue et la culture. Les fautes qui surviennent dans le fonds conditionnent des difficultés de communication.

Ainsi, la langue française englobe un grand nombre d'unités lexicales qui désignent le logement: *cabane, baraque, bicoque, cahute, case, hutte*, etc. Et, seulement la connaissance de la culture française aide un étranger à se débrouiller dans leur connotation: *cabane*- un petit logement construit d'une manière grossière, *baraque-construction* provisoire des planches, *bicoque-petite* maison d'une beauté médiocre, *cahute-chaumière* mauvaise, *case-logement* léger rencontré dans les pays exotiques, *hutte-logement* provisoire construit d'un matériel léger.

Si deux ou plusieurs cultures sont très proches, les fonds lexicaux des langues qui transposent ces cultures, enregistrent des équivalents partiels. Ainsi, en arabe, le mot *bazar* signifie *marché public*; en français, ce mot signifie *marché public arabe, magasin universel, ou maison en désordre*.

L'influence de la culture sur la langue est sentie dans la constitution des styles de celle-ci. Ainsi, le langage illettré est le langage des couches sociales qui n'ont pas une éducation culturelle et scientifique très élevée (il englobe le style familier, avec des aspects paysan et citadin; vulgaire et argotique), tandis que le langage littéraire non artistique est le langage des personnes instruites (le style publicitaire, juridico-administratif, technoscientifique et le jargon) [Carrière D'Enchausse, 6].

L'influence de la culture sur la langue se matérialise, de même, dans le processus de la communication, dans le spécifique du contour lexical et grammatical des unités communicatives de la langue qui transposent la façon dont une personne se comporte verbalement et factuellement et comment elle respecte et néglige certains stéréotypes comportementaux, qui appartiennent à une nation [Norman, Suprun, 1983 :52]. Ainsi, en français, la politesse du producteur du message face au récepteur se manifeste par les unités: *s'il te plaît, merci (beaucoup, de tout mon coeur), je vous demande pardon, excuse-moi, excusez-moi* etc: Cf : *Il signa d'un grand J, plia la feuille en tremblant, inscrivit sur le dessus: «Madame Eterlin», et la tendit à Simon avec un sourire d'excuse complice, sans songer à donner l'adresse.*

- *Merci, murmura-t-il* (Druon, *Les Grandes Familles*, 2000, p. 26).

Tout comportement verbal est déterminé par certaines traditions culturelles de la société.

Les traditions culturelles réglementent même les thèmes de la discussion; ainsi, le temps est le thème préféré par les Anglais, mais évité par les Français: Cf: ... *We say Time is money. It is civilization, literature, music, pleasure, or a rich life* (G. Bernard Show, 1983, p. 120).

Ainsi, chaque langue est influencée par la culture nationale et internationale. Mais, en même temps, chaque langue peut influencer la culture, parce que chaque langue transpose une image du monde, des normes, des stéréotypes de comportement et des valeurs culturelles [Zvegintsev, 1964 : 99].

Il est évident le fait que chaque langue découpe dans le même réel des aspects différents; que c'est notre langue qui organise notre vision de l'univers; que nous ne voyons de celui-ci que ce que notre langue nous en montre [Mounin, 1964 :57].

Non seulement la même expérience du monde s'analyse différemment dans des langues différentes, mais l'anthropologie culturelle et l'ethnologie amènent à penser que ce n'est pas toujours le même monde qui s'exprime dans des structures linguistiques différentes. On admet aujourd'hui, qu'il y a des *cultures* (ou des *civilisations*) profondément différentes, qui constituent non pas autant de *visions du monde* différentes, mais autant de *mondes* réels différents. Et la question est de savoir si ces mondes profondément hétérogènes se comprennent ou peuvent se comprendre, se traduire, de savoir, si en profondeur, chaque civilisation est im-pénétrable pour les autres [Mounin, 1964 :59].

L'existence de ces obstacles à la traduction, qui proviennent de la différence des mondes réels exprimés par des langues différentes, n'a jamais été démontrée spécifiquement. La plupart des travaux qui traitent cette question confondent les obstacles qui proviennent des façons différentes de concevoir le même monde, et les obstacles qui proviennent des façons de nommer *des mondes* entièrement étrangers les uns aux autres.

A ce propos, Nida classe les problèmes posés par la recherche des équivalences -lors du passage d'un monde culturel à un autre au cours d'une traduction -selon cinq domaines: l'écologie, la culture matérielle (toutes les technologies au sens large), la culture sociale, la culture religieuse et la culture linguistique [Nida, 1964:208].

La présence, dans une langue de civilisation, comme le français ou le roumain, des termes étrangers désignant les choses étrangères à la culture française ou roumaine (au sens ethnographique du mot) comme *yard*, ou *verste*, ou *stade*; ou *gallon*; *dollar*, ou *mark* ou *rouble*; ou *télégue*, indique déjà qu'à l'intérieur d'une même civilisation, les cultures matérielles ne se recouvrent, et, donc ne se traduisent pas exactement. L'analyse poursuivie dans ce sens, - du point de vue du problème de la traduction, - montre qu'à l'intérieur d'une même grande civilisation, l'euro-péenne, au XIX-ième siècle, par exemple, il existe des mondes culturels partiellement séparés par leurs cultures matérielles elles-mêmes.

Il suffit de passer de la France à l'Italie pour apercevoir aussi que presque tous les noms de fromages, par exemple (*bucherato, marzolino, stracchino, caciocavallo, pecorino*) résistent à la traduction: le mot italien passe en français quand la chose italienne passe en France.

On peut admettre que l'existence des cultures ou des civilisations différentes, constituant autant de mondes bien distincts, est une réalité démontrée. On peut admettre aussi que, dans une mesure qui reste à déterminer, ces mondes distincts sont impénétrables les uns pour les autres. Et ces hiatus entre deux cultures données s'ajoutent aux difficultés que les langues elles-mêmes opposent à la traduction totale.

La traduction appartient au domaine du sujet. De cette façon la traduction n'est que l'écriture d'un sujet traduisant. La traduction est d'abord un art à recoder, c'est-à-dire une activité linguistique destinée à déchiffrer les codes d'un message source et à produire par voie de transfert de sens et de style sa double cible, dont les constituants sont reliés à ces mêmes codes par une relation à la fois interne et externe.

Ainsi, la traduction rend visible le sujet; le sujet traducteur apporte l'humeur, le ton, la distance, l'ironie mais aussi la faute, le manque.

La fidélité est un mot à bannir du vocabulaire de la traduction puisqu'il est source des malentendus multiples. Lorsque nous traduisons il ne nous faut pas être fidèle mais responsable. Il faut traduire ce qui vaut être traduit [Ladmiral, 1994: 112]. Ce qui est à traduire, ce n'est pas un texte mais un style personnel, une manière. Le pasticheur traduit en revenant en arrière, vers un texte source idéal qu'il reproduit tout en utilisant des procédés de traduction ou d'imitation intralinguistique [Mounin, 1964 :185].

Les langues constituent, en même temps, des traditions autonomes, mais aussi, elles se trouvent dans un réseau complexe des faits et des traditions de nature extralinguistique. Les langues se développent comme systèmes dans des relations avec d'autres phénomènes d'ordre spirituel et social: la langue étant liée directement à la vie sociale, à la civilisation, à l'art, au développement de la pensée, de la politique, à la vie entière de l'homme.

Les langues sont des phénomènes plus complexes que les différentes formes de civilisation.

Cela est dû au fait que les langues ont une histoire propre qui ne correspond pas aux autres sections de l'histoire socioculturelle. Par exemple, la maison est un objet universel, commun à toute civilisation. Mais le mot *maison* n'est pas le même dans toutes les langues, ni au moins dans la même famille ou le même groupe de langues. Par exemple, *maison* - en français, *casa* - en roumain, *table* - en français, *masă* - en roumain etc.

Parfois, l'histoire formelle des signes linguistiques ne coïncide pas avec leur histoire culturelle, et l'histoire complète du signe linguistique ne peut être faite que dans une relation avec le concept qu'il désigne.

Mais il y a des cas où les concepts sont désignés par des mots analogues, mais formés à la base du matériel existant dans la langue, c'est-à-dire par le calque linguistique. Par exemple, *chemin de fer* – en français, *cale ferată* – en roumain; ce sont des calques de l'allemand *Eisenbahn*.

Ainsi, le problème de la langue et de la culture est un problème aspectuel. La culture est *un* produit social et pas une activité biologique de l'homme, tandis que la langue apparaît comme *une évolution de la culture et de la nature à la fois* [Coşeriu, 1995:69].

La culture détermine le plan du contenu du système des signes de la langue. Le caractère et la forme de l'influence de la culture sur la langue s'observe par: le lexique et les phraséologismes, parce que les moyens nominatifs de la langue sont dans une relation étroite avec la réalité environnante. Chaque langue, chaque dialecte a des mots qui n'ont pas de traduction unique dans d'autres langues. C'est surtout le lexique sans équivalents ou le lexique exotique. Les exotismes et les ethnographismes symbolisent une culture étrangère à la langue qui les emprunte. Par exemple, *speaker*, *shilling* peuvent être associés à la culture de l'Angleterre; *djelau*, *chislac*, *aric* - sont des signes de la culture arabe.

Ainsi, le lexique d'un peuple est lié à sa culture. Si la culture et le mode de vie de deux peuples sont plus proches, les différences sont moins nombreuses dans leur fonds lexical.

L'influence de la culture sur la langue se manifeste dans les particularités typologiques des langues. L'influence de la culture du peuple sur les particularités typologiques stylistico-normatives de son système a un caractère plus profond que l'influence de la culture sur le vocabulaire. Si le vocabulaire d'une langue est le miroir de la culture, alors son système stylistico -normatif *est une photographie Roëngen*.

Ainsi, l'influence de la culture sur la langue s'observe dans le vocabulaire spécifique national et culturel, dans les particularités typologiques stylistico-normatives du système lingual et dans les caractéristiques du parler lié à l'évolution grammaticale et lexicale.

Chaque culture est *intrinsèquement liée à sa langue*. Majeure est la distance, la différence géographique ou temporelle entre deux langues, majeure est la difficulté de rendre la pensée d'une langue dans une autre. Et alors, qu'est-ce que nous pouvons faire pour communiquer réellement, de manière efficace ?

Rendre conscience d'une langue veut dire donc reconnaître le fait que la langue est le résultat d'une orientation logique, mentale, cognitive, qui pénètre tous les aspects d'une culture donnée.

La langue est la pointe de l'iceberg d'une culture [Lévi-Strauss, 1973:86].

Il y a des linguistes et des philosophes qui s'occupent du rapport entre langue et réalité - thème qui est aujourd'hui d'une importance cruciale dans un monde globalisé qui cherche à écraser les individualités et les particularités de chacun. Cette approche a été définie *relativisme linguistique*. Né au début du XIX siècle, avec Wilhelm von Humboldt, il a trouvé son développement plus accompli chez deux grands linguistes et anthropologues américains des premiers décennies du siècle dernier: Sapir et Whorf, qui se sont posés le problème d'établir les catégories logiques et perceptives qui se cachent derrière chaque langue : et ils ont découvert que, si d'un côté le monde était toujours le même pour tous, la manière de le segmenter et de le décrire était différente d'une langue à l'autre. Humboldt disait que *la diversité des langues est une diversité des visions du monde* [Humboldt, 1963: 245].

Pour cette approche, chaque langue et donc sa culture correspondante possèdent une richesse extraordinaire, représente un patrimoine unique qui peut enrichir les autres langues et les autres cultures.

C'est sur la base de l'universalité du langage, donc, qu'on peut peut-être résoudre le problème de la communication entre les langues différentes.

L'autonomie du langage par rapport au réel ou à la nature permet d'y voir *le fait culturel par excellence* [Lévi-Strauss, 1973: 247]. *Le langage est l'instrument essentiel par lequel nous assimilons la culture de notre groupe*.

Donc, le langage est une activité *créatrice* et, par là une activité culturelle infinie. Il est en même temps, une forme de la culture et la base de la culture, en particulier en tant que *tradition* culturelle [Mounin, 1963: 217].

De ce qu'on vient de dire on pourrait conclure:

- La langue et la société sont deux concepts qui ne se conçoivent pas l'un sans l'autre. C'est dans la société qu'on apprend les compétences linguistiques qui seront perfectionnées dans la même communauté sociale.
- Chaque société s'identifie à l'aide d'un appareil spécifique de symboles qui englobe la diversité des langues, des cultures et des visions du monde. La culture devient ainsi le contour particulier, spirituel du peuple qui se manifeste premièrement à l'aide de la langue.
- La culture est une somme de traditions, des coutumes d'un peuple, de la science développée par celui-ci, de sa religion, de la littérature et de l'art créé par ce peuple. La culture devient ainsi un produit social.

- L'influence de la culture sur la langue s'observe surtout par les éléments qui lui sont propres. Cette influence touche les compartiments lexicaux et phraséologique de la langue.
- La multitude des langues s'explique par la multiplicité des civilisations, qui devient un obstacle dans le processus de la traduction. Mais cet obstacle n'est pas infranchissable, car on fait appel toujours aux moyens propres à la langue cible pour exprimer des notions propres à la langue source. Bien sûr une connotation différente sera donnée au mot dans le nouveau contexte.

Sources bibliographiques

1. Carrière D'Encausse, H., La langue française et la culture européenne// www.académie française.fr/immortels discours/carrière.html
2. Cordonnier, J-L., Traduction et culture, Paris : Hatier –Didier, 1995
3. Cășeriu E., Structurile lexematice// Revista de lingvistică și știință literară, nr.6, Chișinău, 1992
4. Lévi –Strauss, Cl., Anthropologie structurale, Paris: Librairie Plon, 1973
5. Mounin J., Les problèmes théoriques de la traduction, Paris: Gallimard, 1963
6. Nida E., Linguistics and ethnology in translation problems, New – York, 1966
7. Sonesson, G., Dos modelos de la globalizacion. Una perspectiva semiótica // Criterion, nr.33, La Havana, 2002
8. Звегинцев В. А., История языкознания, XIX –XX веков в очерках и извлечениях, Москва, Просвещение, 1964
9. Норман, Е., Супрун, А., Плотников, Р., Мечковская, О., Общее языкознание, Минск, Вышэйшая школа, Т.1, 1983

DOMINANTA LINGVISTICĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA ÎN CONTEXTUL LIMBILOR MINORITARE ȘI STRĂINE (FACTORI, TRĂSĂTURI, STRATEGII)

Prof. univ., dr. hab. **Nicanor BABĂRĂ,**
Universitatea de Stat din Moldova

Dominanta lingvistică în Republica Moldova în virtutea unor circumstanțe, apărute pe parcursul câtorva decenii, își are specificul său prin care se deosebește de cea din Statele Unite, Marea Britanie, Federația Rusă, România, Ucraina, Bulgaria, Serbia etc. În Statele Unite, Marea Britanie dominanta lingvistică este unică și unitară bazată pe limba engleză; în Federația Rusă, România, Bulgaria ea este preponderent unitară și baza-

tă pe limba de stat: rusă, română, bulgară; în Ucraina sau Republica Moldova această dinamică este una dublă, triplă și/sau mixtă, bazată pe două sau mai multe limbi: ucraineană și rusă (Ucraina), română și rusă sau chiar, rusă și română (Republica Moldova), precum și alte limbi minoritare: ucraineana, bulgara, găgăuza. În raioanele de Est ale Republicii Moldova (Transnistria) dominantă lingvistică este bazată pe limba rusă, ucraineană, română și alte limbi; în UTA Găgăuzia situația lingvistică e cu totul alta: rusă – găgăuză – română. În aceste teritorii ale Republicii Moldova limba română nu are statut de limbă oficială în structurile statale; în învățământ, cultură, medicină, economie etc. este folosită limba rusă și nu română (în Transnistria) rusa și nu găgăuza (în Găgăuzia) – situație lingvistică regretabilă și care nu poate fi tolerată în continuare dacă ne considerăm un stat unitar, integru, indivizibil, suveran, independent, în care *Legea* este o *Normă* cu caracter obligatoriu, stabilită și apărută de *Puterea de Stat*.

Dominanta lingvistică în Republica Moldova trebuie luată în considerare în procesul de predare/învățare a limbilor minoritare și a celor străine în școala națională respectivă (preuniversitară, universitară, postuniversitară), fapt despre care ne atenționează oamenii de știință Lev Șcerba, Raymond Piotrowski, Mihail Bogdan, Silviu Berejan, Robert Lado, Vladimir Arakin, Stanislav Semcinschi, Veaceslav Vassilyev, Larisa Scalozub, Tamara Brovcenco etc. în studiile lor de referință. Principiul *conștientizării* este de un real folos în procesul de învățământ, acesta, la rândul său, având analiza comparativ–contrastivă a limbilor materne (română, rusă, găgăuză, ucraineană, bulgară) și a celor străine (engleza, franceza, germana, spaniola, italiana etc.). La acest capitol lingvistul american Robert Lado susține că „comparația lingvistică este fundamentală și într-adevăr inevitabilă dacă vrem să progresăm, iar comparația a două sisteme fonetice, deși plicticoasă, seacă și abstractă, dă rezultate de un mare folos practic”. În acest context menționăm că profesorul (dar și toți cei care sunt vizați să contribuie la perfecționarea procesului de învățământ) urmează să manifeste un interes deosebit față de studiile comparate, trebuie să se intereseze de lingvistica comparativ–contrastivă, care determină *similitudinile* și *deosebirile* limbilor, *particularități comune* și *distinctive* care reprezintă *sursa principală* de dificultăți la învățarea celei de a doua limbi. Studiile contrastive ajută și la cunoașterea mai profundă a limbii materne. N. Corlăteanu, pe bună dreptate, afirmă că „limba maternă o poți cunoaște mai bine, dacă o compari cu alte limbi, chiar dacă nu sunt înrudite genetic, pot fi înnemăluite prin istorie, printr-o comunitate și tradiție multiseclară”. În acest sens crearea instrumentelor corespunzătoare de lucru (dicțio-

mare bilingve, atlase, tabele, figuri, grafice, albumuri, corpusuri de drilluri fonetice comparat-contrastive, texte etc.) rămâne în continuare un scop didactic de prim plan. E timpul să ne consolidăm eforturile în scopul soluționării multiplelor probleme științifice referitoare la studiile contrastive ale limbilor străine și materne la toate capitolele: fonetico-fonologic, lexical, gramatical, ortografie: alcătuirea și editarea cursului introductiv, a celui introductiv-corectiv, alcătuirea unui album ilustrativ cu poziția organelor articulatorii a tuturor sunetelor-tip ale limbilor străine și a celor materne în plan contrastiv, a unui vocabular al limbilor străine cu lexic comun cu cele din limbile materne, să traducem manuale tradiționale și clasice de limbi străine pentru grupele moldovenești cu predare în limba română, alcătuirea și scrierea studiilor de comparativistică academice la fonetică, gramatică, didactică a limbilor străine având la bază analiza contrastivă a limbii străine și a celei materne a moldovenilor, rușilor, ucrainenilor, găgăuzilor, bulgarilor etc.

Bibliografie

1. Avram Mioara. Limba română în Republica Moldova // Limba română. – Nr. 7-8. – 2004. – P. 228-234.
2. Artemov Vladimir. Problemele fundamentale ale psihologiei actuale a învățării limbilor străine // Revista de psihologie. - Nr. 1. – 1967. – P. 109-121.
3. Berejan Silviu. Studiarea confruntativ-contrastivă a microstructurilor lexicale // RLȘL. – 1991. – Nr. 4. – P. 59.
4. Corlăteanu Nicolae. Lumea cu toate ale ei. – Chișinău. – Literatura artistică. – 1988.
5. Lado Robert. Predarea limbilor o abordare științifică. – București. – Editura didactică și pedagogică. – 1976. – 262 p.
6. Moldoveanu Gheorghe. Bilingvism, diglosie, conflict lingvistic, o disociere utilă pentru analiza limbilor în contact // Limba română. – Nr. 11. – 2005. – P. 6-17.
7. Piotrowski Raymund. Sinergtetica și ocrotirea limbii române în Republica Moldova// RLȘL, Nr. 3. – 1997. – P. 88-95.
8. Исаев М. И. Социолингвистические проблемы языков народов СССР. – Москва. – Высшая школа. – 1982.
9. Швейцер А. Д. Литературный английский язык в США и Англии. – Москва. – Высшая школа. – 1971. – 200 с.
10. Швейцер А. Д. Фонологические расхождения между американским и британским вариантами английского языка // Иностранные языки в школе. - № 1, 1968. – С. 15-26.

CONSIDERAȚII ASUPRA LIMBII FRANCEZE ÎN CREAȚIA ȘTIINȚIFICĂ A PROFESORULUI MIRCEA IONIȚĂ DIN PERSPECTIVĂ CULTURALĂ

Conf.univ., dr. **Viorica ȚURCANU-CIOBANU**,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

S-a stins din viață fizic, eminentul gramatician Mircea Ioniță, dar trăiește spiritual în lucrările scrise, în memoria multor profesori de limbă franceză și, vegindu-ne din transcendental, se bucură că are mulți discipoli care îi continuă cu succes munca de instruire, educație și cercetare. Deci, profesorul Ioniță și-a asigurat continuitatea prin activitatea creatoare, iar peremiteea – prin urmașii Domniei sale.

A devenit cunoscut nu numai în mediul specialiștilor în domeniu, dar și al vorbitorilor, preocupați de structura limbii materne. Munca didactică, fiind în interacțiune cu activitatea științifică a fost întregită de publicarea mai multor volume, utile pentru studenți, profesori, cercetători științifici și un cerc mai larg de cititori: monografiile: „Глоссарий контекстуальных связей” (Chișinău, Știința, 1981, 6 coli de autor; bibliografie, 304 trimiteri); «Проблемы логико-синтаксической организации предложения» (М.П.Ионицэ, М.Д.Потапова, Кишинёв, Штиинца, 1982, 8,5 с.а); „L'article français. Signification et valeurs” (Chișinău, Știința, 1985, 6,0 с.а.); „Prevenirea greșelilor tipice în întrebuințarea prepozițiilor franceze” (Chișinău, Lumina, 1986, 4,4 с.а.).

Concepută drept un fenomen social, în virtutea esenței, conținutului, formei de exprimare și funcțiilor sale, - limba este definită totodată drept o manifestare a culturii unui neam; „Limba este o formă de materializare și de păstrare a unor valori de civilizație”. Limba este în interacțiune cu istoria, deoarece „limba rostește ființa unui popor și îi dă certitudinea că există că făuritor de istorie”, remarcă argumentat academicianul Mihai Cimpoi¹¹.

Lucrările profesorului Mircea Ioniță au un caracter interdisciplinar, fiind proiectate atât în logică cât și în filozofie și lingvistică; așa în monografia „Проблемы логико-синтаксической организации предложения”, savantul scrie că „Исследование предложения в связном тексте отличается от его изучения на уровне языка, где оно рассматривается как обобщённое, абстрагированное и типизированное информативное содержание. Изучение предложения в связном тексте позволяет выявить:

---

¹¹CIMPOI, M. *Limba rostește ființa unui popor și îi dă certitudinea că există ca făuritor de istorie* //Limba română. Revistă de știință și cultură. nr. 7-8, 2004, anul XIV – Chișinău, p. 11.

- новую информацию о структуре предложения;
- грамматический статус главных и второстепенных членов предложения, связанный с его структурой;
- роль функционально-семантических категорий в организации предложения и, следовательно и высказывания вообще;
- репрезентационную функцию предложения в связанном тексте”¹²

După cum afirmă specialiștii, teoria generală a lingvisticii textului încă nu este elaborată pe deplin, iar problematica ei reflectă doar unele aspecte sau formale ori după conținut a organizării textului; în monografia „Глоссарий контекстуальных связей” (Chișinău, Știința, 1981), savantul M. Ioniță enunță concepția proprie, conform căreia se încearcă să se determine, în cadrul teoriei categoriei gramaticale, noțiunea de categorie semantic-funcțională, evidențiindu-se și descriindu-se acele categorii funcțional-semanticе, care formează discursul (pag. 4). Autorul polemizează cu diferiți savanți, istoriografia problemei, trezește un viu interes cititorului, cartea e interesantă și utilă pentru persoane din diferite domenii ale activității – economie, pedagogie, jurisprudență, medicină, ecologie etc. – care prezintă un discurs – caracteristicile generale ale acestei noțiuni fiind: „Дискурс состоит из коммуникативных единиц речи; все эти единицы находятся в непрерывной смысловой связи; смысловые связи выражаются лексическими, морфологическими и синтаксическими средствами; в основе любого связного текста находятся определённые функционально-семантические категории”.

O contribuție semnificativă în știința lingvistică (în compartimentul sintaxa), reprezintă cartea „Prevenirea greșelilor tipice în întrebuintarea prepozițiilor franceze”, scrisă de doi titani ai facultății Limbi și Literaturi Străine a Universității de Stat „Alec Russo” – M. Ioniță și I. Smirnov – care este o lucrare metodică pentru profesorii de ieri, de azi și de mâine. Autorii lucrării clasifică prepozițiile în: simple, compuse, locuțiuni prepozitive și analizează specificul lor¹³.

„Deci, ca fenomen social limba este rezultatul cel mai important al dezvoltării istorice a umanității, un instrument al culturii. Pe de altă parte, în contul material al limbii, este reflectată și natura biologică a individului. Conturul material al limbii este determinat, în bună parte, și de aspectul fiziologic și, mai ales, psihofiziologic al procesului de comunicare, proces ce pune în acțiune limba.

---

¹²ИОНИЦЭ, М.П., ПОТАПОВА, М.Д. *Проблемы логико-синтаксической организации предложения*. Кишинёв: Штиинца, 1982, стр. 103 – 104.

¹³Prevenirea greșelilor tipice în întrebuintarea prepozițiilor franceze. Chișinău: Lumina, 1986, p. 6.

Posibilitățile psihofiziologice ale indivizilor unei etnii determină:

- structura limbii ca formație pluriniverală (limba înglobează un număr limitat de nivele: fonematic, glosematic, sintagmatic și sintaxematic);
- pareametrii numerici și cantificativi ai unor nivele aparte (astfel, sistemul fonologic al limbii franceze înglobează 27 de unități la ora actuală, iar compartimentul ei lexical – circa 30.000 de unități);
- gradul de saturare lexicală a limbilor etc.”¹⁴.

Inteligența, simplitatea, modestia, onestitatea, respectul față de adevărul științific, înalta vocație de pedagog, măiestria de metodist, calitatea de veritabil savant i-au adus stima profesorilor și studenților, fiind, pe drept cuvânt, o Personalitate în știința lingvistică din Moldova.

În 1150 a fost fondată Universitatea din Paris de Robert de Sorbonne, dorindu-se o comunitate științifică dintre profesori și studenți; Universitatea „A.Russo” are în persoana profesorului M. Ioniță unul dintre fondatorii facultății Limbi și Literaturi Moderne, un „Robert de Sorbonne” moldoveanesc, care a învățat pe mii de studenți frumoasa și melodioasa limbă franceză, vorbită de fondatorul „la sorbonne”-i.

FORMULE DE... IMPOLITEȚE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Conf.univ., dr. **Grigore CANTEMIR**,
Universitatea „Alec Russo” din Bălți

Fiind una dintre cele mai înaintate limbi de pe glob în ceea ce privește arsenalul formulelor de politețe, care se manifestă, practic, la toate nivelele limbii, limba română ne oferă aproape tot atâtea formulele de impolitețe. Acestea sînt forme ce au, în vorbire, mai mult un sens ironic sau o conotație depreciativă. În pagina ce ni se rezervă, vom trece doar în revistă cîteva dintre formulele de impolitețe care ar trebui scoase din uz, datorită sensului lor depreciativ. În acest sens, ne vom referi iarăși la cele patru nivele ale limbii: fonetic, lexical, morfologic și sintactic.

La nivel fonetic, impolitețea se manifestă prin dispariția unor silabe din cadrul formulelor de adresare care participă la exprimarea reverenței, fenomen ce denotă unele stări afective. „Constituie un act de impolitețe abrevierea formelor de salut”, așa cum ar fi: *b' mineața* „bună dimineața” și

---

¹⁴COȘCIUG, A. *Considerații asupra limbii în general și a limbii franceze în particular din perspectivă culturală și interculturală* // Materialele Colocviului Internațional „La francopolyphonie comme vecteur de la communication”. Chișinău: Pontos, 2006. P. 240.

b'seara „bună seara”¹. Haploglogia lui *mamă-ta*, devenit *măta* este și ea un exemplu cu aspect trivial, fenomen ce poate fi explicat prin faptul că face parte, probabil, dintr-o înjurătură și atunci când le auzim „se asociază în mintea noastră cu înjurăturile care le conțin”¹⁵. Or, „prescurtările nu fac o impresie deosebită”¹⁶. Dacă ni se dresează cineva cu *dom'le* sau ne scrie *dle* e semn că manifestă față de noi o oarecare subapreciere.

Același lucru se referă și la lungirea sunetelor, ce este de asemenea, rezultatul unei stări afective maxime. Astfel „prelungirea ținutei consoanei, ca urmare a unei maxime concentrări de energie într-o anumită zonă a cuvântului, poate exprima stări extreme”.

Nivelul lexical se caracterizează prin prezența unor apelative și formule construite cu sufixe diminutive, ca fiind purtătoare ale unor sensuri ironice. „Foarte important, în legătură cu concepția pe care se cuvine s-o avem despre diminutive, este amănuntul că ironia poate fi exprimată numai cu ajutorul formelor derivate (*matăluță, eventual, mățălică*)¹⁷: *Începe serviciul la opt fix? Și atunci spune-mi unde-mi umbli mățăluță?*

O conotație peiorativă pare să aibă sufixul diminutiv *-ulică*, „dacă judecăm după cele mai multe derivate cu acest sufix” [Ibidem, 176]. În acest caz, apelativul *moșulică* apare în vorbire cu o nuanță depreciativă. Cauza pare să fie faptul că acest sufix este răspândit în vorbirea țiganilor. Nivelul morfologic se caracterizează prin prezența îndeosebi a unor vocative ce apar deseori cu o nuanță ironică sau chiar peiorativă. De multe ori auzim adresarea cu vocativul *domnule* ce apare pe lângă un nume de persoană sau pe lângă o denumire de profesie. Vocativul *domnul* însă, întrebuițat sigur, nu este remarcabil de cele mai multe ori, deoarece apariția acestui vocativ singur „este nepolitic în orice împrejurare”¹⁸ (Iordan: 1975, 104).

La fel și vocativul *domnu*, apărut în vorbirea vânzătorilor, a ajuns să capete, pentru unii o nuanță peiorativă. Urmarea este că *domnu* se întrebuițează cu această nuanță când vorbitorul are motive de ordin subiectiv să disprețuiască ori să pară a disprețui pe acela căruia îi adresează această formulă.

---

¹ Frîncu N., Dragomir V., *Reguli de protocol și comportare în societate*, București, Editura Științifică, 1973, pag. 16.

¹⁵ Niculescu, Alexandru, *Individualitatea limbii române între limbile române*, București, Editura Științifică, 1965, pag. 52.

¹⁶ Paschia, Gheorghe, *Buna – cuvîntă oglindită în proverbe și maxime din toată lumea*, București, Editura Albatros, 1970, pag. 148.

¹⁷ Iordan, Iorgu, *Limba română contemporană*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978, pag. 34.

¹⁸ Iordan, Iorgu, *Stilistica limbii române*, București, Editura Științifică, 1975, pag. 182.

În perioada cînd limba română a fost invadată de calchieri franceze, a pătruns la noi și vocativul *musiu*, folosit îndeosebi în opera lui Ion Luca Caragiale. Un neologism deformat, *musiu* apare ca „un termen disprețuitor sau peiorativ”¹⁹ la adresa unor persoane care inspiră dispreț:

– *Jupîn Dumitrache!*

– *Ce poștești, mă musiu?* (I. L. Caragiale).

Combinarea dintre franțuzismul *musiu* și interjecția *mă!*, caracteristică limbii vorbite, accentuează și mai mult disprețul pe care vrea să-l exprime vorbitorul.

Revenind la viața noastră de zi cu zi, menționăm că de cîțiva ani au apărut titulaturi noi, ca *manager*, *boss*, *patron*, a căror utilizare ne pune în încurcătură. „Nu sună bine nici *Patroane!* nici *domnule patron!* și nici *boss!* sau *șefule!* Preferabil e să ne adresăm cu numele de familie sau dacă nu-l știm cu *domnule*”²⁰.

De cele mai multe ori aceste vocative sînt rezultatul unei stări de nemulțumire, indignare sau dispreț. Iată de ce e bine ca ceste vocative să fie evitate în vorbire, pentru a nu jigni pe cineva, fără a avea vreo intenție rea: – *Du-te, fato, la alte porți, răcni Alexandru Scridonuț...* (V. Vasilache).

Aceeași situație e și la vocativele feminine, nume de persoană sau de familie. A spune *Popeasco*, *Ioneasco* sau chiar *Tatiano*, *Mario* este urît. „Vom spune mai degrabă *Doamna (domnișoara) Popescu*. Să nu uităm că orice om are dreptul să fie numit *domn* sau *doamnă* și că folosirea acestui apelativ este un semn al educației dumneavoastră” [Ibidem, 38] Chiar dacă ești director sau ocupi un post de frunte, nu trebuie să subapreciezi subalternii, adresîndu-te doar cu numele de familie. Deseori întîlnim expresii de tipul *Vasilescule, dă-mi dosarul*. Trebuie să încercăm a depăși această stare și să spunem *domnule Vasilescu, dă-mi, te rog, dosarul cela*, deoarece, oricine n-ar fi această persoană, ea merită respectul nostru, în orice împrejurare.

DEUTSCHE UND RUMÄNISCHE VERBEN MIT DEM SEM „BEARBEITUNG“ UNTER INTERKULTURELLEM ASPEKT

Lect. sup. **Irina BULGACOVA**,
Universitatea de Stat „Alecu Russo“ din Bălți

Die interkulturelle Linguistik ist eine kontrastive Linguistik, die auf Unterschiede und Gemeinsamkeiten von Kulturen abhebt, weil sie Spra-

---

¹⁹ Sterpu, Iolanda, *Termeni de adresare în comediile lui I.L.Caragiale – nume generice de persoane* // RLȘL, 1997, nr. 2. p. 64.

²⁰Marinescu, Aurelia, *Codul bunelor maniere astăzi*, București, Editura Humanitas, 1995, pag. 36.

chen als konstitutive Komponenten von Kulturen ansieht, und ist deshalb an Zusammenhängen zwischen Sprachen und anderen Komponenten von Kulturen interessiert. [2, S.95] Kontrastive semantische Untersuchungen sind daher in der Zeit der Globalisierung sowie der Annäherungen von Kulturen immer noch aktuell. Ihre Bedeutung für die Unterrichtspraxis lässt sich u.a. erklären durch „trotz aller Bemühungen von Deutschlernenden sowie von Übersetzern immer wieder auftretende Fehler in der Distribution von Wörtern und immer wieder verlorene Schlachten im Kampf um das treffende Wort in Adjektiv-Substantiv, Verb-Adverb- sowie Verb-Substantiv-Verbindungen“. [3, S.229]

Ein großes Interesse für eine interkulturelle kontrastive Forschung stellt das Konzept ‚Bearbeitung‘ dar, denn es zeichnet sich durch zahlreiche Lexeme aus, durch die es verbalisiert wird und deren Gebrauch oft soziokulturell bedingt ist. Die syntagmatisch-paradigmatische Analyse der Verben mit dem gemeinsamen Sem „Bearbeitung“ im Deutschen und im Rumänischen hat ergeben, dass diese lexikalischen Einheiten in beiden konfrontierten Sprachen sowohl Divergenzen als auch gewisse Konvergenzen aufweisen.

Nicht selten gehen äquivalente Lexeme der untersuchten Sprachen auf Sprach- und Kulturkontakte in der Vergangenheit zurück [1, S.78] In beiden Sprachen machen Entlehnungen aus den romanischen Sprachen eine große Gruppe von Verben der Bearbeitung aus (*a fixa-fixieren*, *a ornamenta-ornamentieren*, *a egrena – egrenieren*, *a festona – festonieren*, *a șagrina – chagrिनieren*). Sowohl deutsche als auch rumänische Verben mit dem Sem „Bearbeitung“ können auf paradigmatischer Ebene nach bestimmten Kriterien klassifiziert werden, so z.B. nach dem Objekt, auf das die Handlung gerichtet ist (z.B. Holz, Metall, Boden); nach dem Instrumentalobjekt, nach der Art und Weise und schließlich nach dem Ziel der Bearbeitung.

Es ist offensichtlich, dass diese Mikrogruppen von Verben Unterschiede paradigmatischer und syntagmatischer Art haben. Die Abweichungen im Komponentenbestand der lexikalisch-semantischen Gruppen im Deutschen und im Rumänischen lassen sich sowohl sprachlich als auch außersprachlich durch divergente historische und soziokulturelle Entwicklung erklären. So entstehen z.B. quantitative Divergenzen aufgrund der Synonymie: manche Verben sowohl im Rumänischen als auch im Deutschen besitzen in der anderen Sprache zwei oder mehrere Äquivalente (*a argăsi – beizen*, *lohen*, *gerben*; *a carda – krepeln*, *karden*, *kardieren*; *a confecționa – anfertigen*, *konfektionieren*). Die Mehr-Äquivalenz ist auch umgekehrt gültig, d.h. zwei oder mehrere rumänische Verben werden ins

Deutsche durch ein Verb übersetzt (*a împleti, a tricota – stricken, a împregna, a fila, a toarce – spinnen, a sinili, a albăstri – bläuen*). Unterschiedlich ist häufig der Sembestand der Entsprechungen in beiden Sprachen. So ist das Sem des Instrumentalobjekts in den Sememen einiger rumänischen Verben wie z.B. *a îmblăni, a sărădui, a înflori, a înflora* schon eingeschlossen, während für die entsprechenden deutschen Verben der Gebrauch des instrumentalen Objekts obligatorisch ist: *mit Pelz füttern, mit Schnüren verzieren, mit Blumen verzieren*. Ähnliche Beispiele können auch für das Deutsche als Ausgangssprache genannt werden.

Außersprachlich wird das Konzept „Bearbeitung“ in beiden Sprachen, bedingt durch die Unterschiede in der Realität, häufig auf eine andere Art und Weise kodifiziert.. Da der Wortschatz ein Produkt der jeweiligen Kultur, Geschichte und der geographisch-klimatischen Bedingungen eines Landes ist, spiegelt er die Lebensform der betreffenden Gemeinschaft wider. Die Tatsache, dass die rumänische Gesellschaft weigehend eine Agrargesellschaft darstellte, und in Deutschland die Industrie und das Handwerk ihre Präferenzen hatten, wird auch in den Verben mit dem Sem „Bearbeitung“ reflektiert. Wenn wir die zu analysierenden Verben der Bearbeitung nach dem Kriterium „Art der Bearbeitung“ klassifizieren, fällt uns sofort auf, dass die Anzahl der Verben mit dem Sem „mechanische Bearbeitung“ im Rumänischen bedeutend weniger ist als im Deutschen. Auch die Verwendung der Verben mit dem Sem „Bodenbearbeitung“ weist gravierende Unterschiede auf. Als differenzierendes Sem tritt dabei „Art und Weise der Bodenbearbeitung“ auf. Die meisten deutschen Verben haben in ihrem Komponentenbestand das Sem „Bodenbearbeitung mit Hilfe der Mechanismen“, die entsprechenden rumänischen Verben dagegen enthalten das Sem „manuelle Bodenbearbeitung“, dabei bezeichnen sie solche Handlungen oder Prozesse, die im deutschsprachigen Raum nicht mehr anwendbar sind. Diese Unterschiede in der Verbalisierung des Konzepts Bearbeitung gehen u.a. auf die Besonderheiten der Kultur und spezifische Lebensumstände, -erfahrungen der jeweiligen Völker zurück.

Zusammenfassend lässt sich festhalten, dass die kontrastive Untersuchung des Konzepts „Bearbeitung“ nicht nur für die Unterrichts- und Übersetzungspraxis von großer Bedetung ist, sondern auch Aussagen über kulturspezifische Züge der Bedeutungskonstituierung beim Benennungsprozess ermöglicht.

Literatur

1. Braun, P.; Krallmann, D. *Inter-Phraseologismen in europäischen Sprachen*.//Braun, P./ Schaeder,B./Volmert, J.: Internationalismen. 1990

2. Hermanns, F.: *Sprachgeschichte als Mentalitätsgeschichte. Überlegungen zu Sinn und Form und Gegenstand historischer Semantik.* // Gardt, A./Klaus J. Mattheier/OskarReichmann. *Sprachgeschichte des Neuhochochdeutschen.* Tübingen, 1995, S. 69-101.
3. Kolečkova O. *Kontrastive semantische Analyse – immer noch hochaktuell?//* *Deutsch als Fremdsprache.* 1995/H.4, S.229-233.

ODELE EPISTEMOLOGICE ÎN GÂNDIREA POLITICĂ MODERNĂ

Asist.univ. **Cristina CÎRTIȚĂ-BUZOIANU,**
Universitatea din Bacău, România

Pentru Alain Renaut modernitatea are drept element esențial triumful individualismului, care este opusul universalismului, al totalitarismului, holismului, tradiționalismului, altruismului, deși toate aceste concepte funcționează ca tendințe contrarii ale însuși individualismului. Tematica individualismului trebuie să fie considerată drept linie directoare pentru înțelegerea modernității și a tuturor fenomenelor socio-politice ce sunt considerate caracteristice pentru epoca modernă. Autorul vede în istoria politică un element de continuitate a istoriei filosofiei în general care evidențiază legăturile individului cu infrastructura societății pe care ele însuși o creează. Dumont consideră că mijlocul de înțelegere al ideologiei moderne este individualismul, iar germenii acesteia se află în ideologia *holistă* prin care el înțelege societatea tradițională, arhaică, în cadrul căreia individul avea valoare numai ca parte a întregului reprezentat de societate. Individul modern trăiește în lumea socială, iar cel care renunță trăiește în afara acesteia. Simpla suprapunere a unei mentalități individuale peste una de grup determină apariția unei culturi pătrunse de valorile individualismului și face efortul de a înlocui imaginea „individului-din-afara - lumii cu cea a individului-din-lume”. Individualismul modern se naște cu adevărat atunci când fiecare om își conștientizează independența și este preocupat de propriul său destin fiindu-și suficient sieși.

Există însă pericolul de a lega dezvoltarea societății moderne de dezvoltarea individualismului și de conflictul dintre valorile umanismului și cele ale individualismului. Nici adeziunea necondiționată la modernitate, dar nici condamnarea fără rezerve a acesteia nu slujesc ideilor de libertate și egalitate care trebuie să rămână valori esențiale pentru societatea contemporană. Radicalizarea individualismului poate fi însoțită de fenomene negative precum atomizarea socialului, diferența față de politic, obsesia

consumului, deși poate conduce și spre un avânt al individualismului democratic. Alain Touraine analizând modernitatea și criza în care aceasta se află, afirmă că statul nu are capacitatea de a împăca evoluția industrială cu regăsirea personală a identității. Prin modernitate, înțelegem credința în sferele vieții sociale, iar societatea își pierde rolul său unificator. Statul nu mai este locul unde se realiza sinteza instituțiilor pentru că asistăm la o depolitizare a societății. Prin deinstituționalizare, organismele de conducere își pierd importanța în favoarea autonomiei individuale. Concepția admisă de modernitate care susține triumful rațiunii este una contestabilă și, în orice caz, spune Touraine, nu mai e pertinentă azi. Dreptul și educația asigură corespondența între individ și societate. Astfel, modernitatea se împarte între universalitatea rațiunii și individualismul moral.

UNELE ASPECTE ALE APLICĂRII REGULILOR GRAMATICII SOCIOLOGICE ÎN METODOLOGIA SOCIOLOGICĂ

Prof.univ., dr.hab. **Nicolae ȚURCANU**,
Universitatea Liberă Internațională din Moldova

1. În abordarea subiectului, pornim de la ideea că gramatica este o formulă simplă de tipul „dacă ... atunci”²¹, pe care sociologii o folosesc în toate etapele investigației, începând cu elaborarea demersului acestei discipline. Formula operațională menționată unește într-un tot întreg mai multe noțiuni-cheie cu consecutivitate logică și ne dezvăluie schema parcurgerii drumului critic în orice cercetare de la punctul inductor la rezultativitate.
2. Considerăm că regulile gramaticii sociologice ne învață cum să apreciem corect modalitățile verbale și nonverbale ale instrumentarilor sociologice. Cu alte cuvinte, rezultatul investigațiilor sociologice depinde de funcțiile îndeplinite de cuvintele-cheie. Atât în gramatica de bază a unei limbi, știință care studiază modificarea formelor cuvintelor și îmbinarea lor în propoziții, cât și în sociologie, regulile sunt puse în mișcare în concordanță cu noțiunea de obiect și subiect al cercetării, factor, dimensiune variabilă, indicator, indice, populație etc. Noțiunile enumerate servesc la formarea propozițiilor, grupurilor de fraze care funcționează ca un aparat mintal, justificându-se prin rezultatele exprimate la aplicarea metodelor de cerce-

---

²¹IONIȚĂ, M. *Gramatica limbii franceze*. Chișinău: Lumina, 1991.

- tare, la efectuarea propriei cercetări și formularea concluziilor asupra problemei în cauză.
3. În lucrarea „Regulile investigației sociologice”, E. Durkheim ne arată că aplicarea corectă a sistemului de norme în limbajul sociologic permite comunicarea științifică între cercetători, dezvoltarea ordonată a sociologiei, evitarea erorilor în investigarea sociologică. Mai adăugăm aici că atât regulile lingvistice, cât și cele sociologice se suprapun pe cele particulare de la caz la caz. Practica arată că atunci când studiem problema forței de muncă, ne ciocnim de cea a somajului; când abordăm problema cererii pieții, ne confruntăm cu cea a ofertei etc. Astfel, studiind detaliat raporturile dintre funcțiile gramaticii sociologice și structura limbajului, putem vorbi de validitatea rezultatelor cercetării.

UKRAINIAN LANGUAGE STATISTICAL RESEARCHES: MODERN STATE AND PROSPECTS

Dr. Solomiya BUK,

Assistant at the General Linguistics Department,
Ivan Franko National University of Lviv

Ukrainian Language Statistical Researches are being realized in several directions: frequency dictionaries creation on the material of different functional styles, on the material of different writers language, and theoretical investigation. The well-known centers of Ukrainian Language Statistical Researches are in Kyiv (Potebnja Institute of Linguistics, Ukrainian Language Institute, Ukrainian Language Informational Foundation, Taras Shevchenko National University of Kyiv), Cherniwci, Lviv, Lutsk, etc.

The Ukrainian language frequency dictionaries of six functional styles exists: belles-lettres (edited by *V. Perebyjnis*), journalistic, poetic (both edited by *N. Darchuk*), scientific, colloquial and official (three are composed by *S. Buk*). It is important that all of them are based practically on the same creature principles. This gives the opportunity to compare the lexical vocabulary and the main statistical characteristics of functional styles, such as the variety, exclusiveness, concentration indices, the word and word-form frequency distribution, the relation between the word rank and text coverage, etc. Perceptible peculiarity of modern lexicography is the use of computer not only for dictionary creation but for the dictionary representation as well. See, e. g., <http://www.mova.info> and <http://www.ktf.franko.lviv.ua/~solomija/>.

Writers' lexicography is presented mainly by writer language vocabularies (to T. Shevchenko, H. Kvitka-Osnovjanenko) and by word indices (to Lesja Ukrajinka, I. Kotljarevskyj, V. Stefanyk). In Lviv the first writer's frequency dictionary was composed on the material of I. Franko novel "Cross-Paths" ("Perekhresni Stezhky") as a part of the Project for Complex Quantitative Description of I. Franko heritage. At [http://www.ktf.franko.lviv.ua/~andrij/science/Franko/](http://www.ktf.franko.lviv.ua/~andrij/science/Franko/frequency_lists_and_concordance) frequency lists and concordance are available on-line.

Theoretical linguostatistical investigations in general are based on the dictionaries results: important parameters varying from style to style were calculated, such as parts-of-speech and phonemes distribution, word- and phoneme-combination, word- and sentence-length diversity, and so on.

Summarising, the application of the statistical methods for Ukrainian language has a good tradition. Some perspective development in this field are Ukrainian writers' styles features revelation and comparison and frequency dictionary creation on the basis of larger corpora.

DIFFERENTIATION OF LANGUAGES AND CODESWITCHING IN SIMULTANEOUS BILINGUAL CHILDREN

Galina CHIRSHEVA, Ph.D., Professor,
Cherepovetz State University, Russia

Differentiation of two languages acquired by children simultaneously is a very complicated and long process parallel to the acquisition of phonology, grammar and vocabulary of either language. The beginning and the end of the process depend on many factors of the child's development: the types of his/her bilingualism, characteristics of bilingual input, parents' communicative and teaching strategies and methods, etc. The duration and the peculiarities of the process influence the characteristic features of interference, code-switching and interpreting skills of the child.

The children who acquired Russian and English simultaneously (in Cherepovets and Vologda, Russia) showed different duration and characteristics of the process of differentiation of languages. The child who separated two languages earlier and faster developed more balanced, active and productive bilingualism at later stages.

The relevant linguistic data to study the process of languages differentiation are code-switched utterances in bilingual children. The study of children's bilingual utterances showed the following:

1. the earlier the child separates two languages the sooner s/he develops grammatically correct codeswitches;

1. at the stages preceding differentiation of languages the child's bilingual utterances can not be studied according to the principles and rules of adult's codeswitching models;
2. the process of differentiation of languages can be considered fulfilled when the child has distinguished between all kinds of grammatical and lexical morphemes in his bilingual utterances;
3. the Matrix Language in the child's bilingual utterances does not necessarily coincide with his/her native or dominant language; its choice usually depends on the interlocutor's language, especially after the child has differentiated two languages;
4. the pragmatic variety of the child's bilingual utterances gradually increases after s/he has differentiated two languages.

This work is relevant for the study of bilingual upbringing involving simultaneous acquisition of two languages. The research into the development of codeswitches at an early age may also help reveal some language contact problems.

РОССИЯ И РУССКИЕ В ВОСПРИЯТИИ ТОМАСА МАННА: К ПРОБЛЕМЕ ДИАЛОГА КУЛЬТУР

Маргарита Александровна БОЯРЧУК, методист, соискатель,
Томский политехнический университет,
Институт языковой коммуникации

Немецкий писатель и литературный критик Томас Манн уникален в том плане, что на формирование его творческого сознания оказали влияние представители двух принципиально разных и в некоторых аспектах даже антагоничных культур – западной и восточной, под которыми немецкий писатель понимал отечественную и русскую литературные традиции. Русскую словесную культуру Т. Манн рассматривал как часть культурного мира, осмысляемого им в контексте проблемы «Запад-Восток», столь актуальной для современного ему общественного сознания. На материале эссе, писем и дневниковых записей писателя представляется возможным проследить особенность восприятия чужой культуры наряду с доминирующим положением отечественной литературной традиции и ее рефлексии по поводу становления и развития творческого сознания Томаса Манна. В исследовании использована западная и русская литературная критика, а именно статьи Андре фон Гроника «Томас Манн и Россия» и С.К. Апта «Толстовское и манновское».

Андре фон Гроника пишет: «Открытие Томасом Манном русской литературы было чисто личностным событием, а не результатом всеобщего интенсивного интереса к предмету, интереса, который всегда окружает молодого человека и направляет его мысли в определенном русле» [2:308]. Манн начал свое знакомство с миром русской литературы в 1898 году во время поездки с братом Генрихом в Рим, где с жаром принялся постигать творчество Тургенева, Гончарова, Толстого, Достоевского, Гоголя и Мережковского. «Критик и мировой психолог» Мережковский сыграл роль посредника в процессе открытия Манном чужой культуры, чужого менталитета, т.к. посредством труда Мережковского о Толстом и Достоевском и монографии о Гоголе молодой немецкий писатель принялся постигать мир русской литературы и опосредованно познакомился с ее тремя великими представителями. Это был начальный период становления Томаса Манна как личности и писателя, период поиска себя, собственного стиля; время, когда начинают возникать предпосылки формирования его уникальной концепции личности как синтеза западной и восточной культур. Почему все же возникает интерес к чужой культуре? Что актуально для Манна, наследника богатой немецкой литературной традиции, в русских и русской литературе?

«Русская тема» у Томаса Манна обширна и разнообразна. Она включает, во-первых, соотношение объективного и субъективного в контексте поиска повествовательной формы современного романа, поиска эпического начала как часть творческой эволюции немецкого писателя на пути формирования целостного мировоззрения и образа универсального положительного героя. Во-вторых, это интерес к событиям революции в России как часть размышлений Манна о судьбе европейской цивилизации. В-третьих, внимание Манна к миру экзотичных культур, прежде всего, к национальному характеру, психотипу, в плане их вклада в «духовную кладовую» мира. На этом круге проблем мы предлагаем остановиться.

Как было отмечено, Манн еще в юношеском возрасте познакомился с творчеством многих представителей русской литературы, но неизменными спутниками его творчества, влияние которых неоспоримо, остаются две фигуры, две разных личности – Толстой и Достоевский. Отношение Манна к их творчеству мы находим в одном из писем Стефану Цвейгу от 22 июля 1920 года: «... Вы понимаете, что Толстой наиболее близок моему эпическому идеалу... Толстой, наблюдатель телесного, стоит в ряду продолжателей Гомера, на кото-

рого я оглядываюсь благоговейно из своей «слабой» современности, но все же с определенной фамильярностью (да простят мне это слово). В Достоевском я едва ли смог увидеть что-либо другое, чем экстраординарное, дикое, чудовищное и ужасающее событие, если не считать эпического изложения – что, однако, не мешает мне распознать в нем, вопреки Толстому, несравнимо глубокого и опытного моралиста... Это абсолютно другой мир, противоположный пластично-эпическому; Толстой, морализм которого носил детский, чувственный характер, знал об этом мало...» [4:109]. Мы видим, что Манн в равной степени осознает влияние обоих великих русских творцов, однако он сам также разделяет значимость и разносторонность этих влияний.

В стремлении определить авторские задачи на пути формирования концепции универсальной личности Манн ставит увлекательный эксперимент, проводя анализ двух различных типов личности на примере представителей западной (немецкой) и восточной (русской) культур. В эссе «Гете и Толстой» Манн сравнивает две пары творческих личностей – Гете и Толстой - с одной стороны и Шиллер и Достоевский - с другой. Здесь богоподобные герои первой пары противопоставляются «страдающим эпикам» во второй паре. Если Гете и Толстой – это «любимцы богов», «аристократы от природы», жизнерадостные и энергичные, то Шиллер и Достоевский от рождения занимают скромное положение; они бедны, нездоровы, но также несут на своем челе величие духа. Т.о. «эстетическо-эпическому» принципу в творчестве противопоставляется «критико-моральная» позиция [2:311]. Однако более важным Манну представляется проанализировать характерные отличия героев внутри каждой пары. Если Гете – гуманист, классицист и отпрыск старой, немецкой, патрицианской семьи (впрочем, также как и Манн), то Толстой – «крестьянин-аристократ и сын молодой расы», «архирусский с неподдельной этнической искренностью и колоссальной восточностью», или, выражаясь метафорическим языком Манна, Гете – олимпиец, а Толстой – языческий русский бог. Обе личности воплощают в себе природные и цивилизованные начала, но если представителю западной цивилизации, Гете, удастся преодолеть «мефистофельскую озорную любовь к разрушениям» [2:312], нигилизм и вернуться к свету этики и разума, то «восточный» Толстой остается анархистом, славянофилом, антизападником и антигуманистом. Здесь Манн говорит о том, что Толстой пророчески предвосхищает крах западной цивилизации, отмечая, что ей не хватает гуманного элемента, человечности. Русская литература

помогает немецкому писателю заново обрести этот гуманный элемент, который в тот период потерял свою значимость в западной, а, следовательно, и в немецкой литературе. Более того, Манн открывает для себя в чужой культуре новую грань гуманизма, которая напрямую связана с чувственной, а значит, с разрушительной природой личности, с точки зрения Манна. Это человечность, способность сострадать и приносить себя в жертву во имя другого человека. Несомненно, что здесь мы сталкиваемся с определенным влиянием творчества Достоевского, которого Манн считал «скорее великим грешником, чем великим художником» [4:109], но никогда не отрицал его значения для русской литературы и для мирового литературного процесса в целом.

В мозаике мировой культуры, состоящей из локальных, национальных культур, Т. Манн пытается актуализировать те ценностные, духовно значимые черты в национальном характере, психотипе, которые составляют реальный вклад в картину общечеловеческой жизни. Эти черты Манн связывает с проблемой будущего европейской и мировой культуры, судьба которой глубоко волнует его и является постоянным предметом рефлексии. Образы русских и русские мотивы многофункциональны, но, прежде всего, призваны выразить чуждый дух «экзотичной» нации, бунтарской и смиренной одновременно. Например, роман «Волшебная гора» полон представителей как западной цивилизации, так и «восточной Азии», с которой Манн олицетворяет Россию, а центральный женский образ, мадам Шоша – это типичный представитель дореволюционной России, который окружает в романе «атмосфера Достоевского» [2:310]. Ее основная черта характера – это пан-гуманизм, человечность, т.е. всеобъемлющая симпатия, понимание и терпение по отношению к человеку во всех его индивидуальных проявлениях, которые являются нечто большим, чем национальные особенности. Однако Манн как истинный представитель западной культуры и здесь ищет золотую середину: он принимает такое гуманистическое мировоззрение только в том случае, если оно несет в себе дух свободы и доброты, даже гения, который неотделим от действительно творческого существования, а не утверждение абсолютной свободы, т.е. свободы жить, следуя любому импульсу, прихоти, капризу. Следуя Гете, Манн остается на позиции разума, хотя создает идеал личности, синтезирующей разум и чувство, духовное и телесное, идеал, который невозможно было бы представить без взаимовлияния немецкой и русской литературных традиций.

Т.о., мы проследили, насколько разнопланово вошла в творческое сознание Томаса Манна русская литературная традиция, которая, прежде всего, сыграла роль в становлении Манна как писателя, оказала влияние на определение иерархии творческих задач писателя. Мы определили, что чужая культура не только помогла немецкому писателю переоценить достижения отечественной литературы (например, фаустианский дух), но и помогла самоопределиться во взгляде на многие актуальные проблемы литературной эстетики. Россия в понимании Манна была и осталась страной, где живут самые «человечные люди из всего человечества», полные неиссякаемой жизненной энергии, близкие к природе и окружающим, соприкасающиеся, и в этом можно не сомневаться, с культурными традициями западного гуманизма, но, в то же время, одаренные интуитивными знаниями человеческой души, чувством глубокой социальной ответственности и врожденного такта.

Литература

1. С.К. Апт. Над страницами Томаса Манна. М.: Советский писатель, 1980, с. 118-178.
2. André von Gronicka. Thomas Mann und Russia//The Stature of Thomas Mann. Ed. By Chalres Neider, Freeport, New York, 1968.
3. Peter de Mendelssohn. Der Zauberer. Das Leben des deutschen Schriftstellers Thomas Mann. Teil 1. Frankfurt a. M., 1975.
4. Peter de Mendelssohn. Der Zauberer. Das Leben des deutschen Schriftstellers Thomas Mann. Teil 2. Frankfurt a. M., 1975.

LE DEBUT DE L'INFLUENCE FRANÇAISE DANS LES PAYS ROUMAINS

Lecteur, docteur ès lettres **Ludmila CABAC**,
Université d'Etat «Alecu Russo» de Balti

*«Qu'est-ce que la Roumanie pour le monde ?
...Pour nous, Français, qui aimons, sur la
table des valeurs, donner la première place
aux valeurs spirituelles, la Roumanie, c'est
avant tout une âme, une âme où nous
reconnaissons la nôtre. C'est une âme sœur
qui fait d'elle pour nous une nation sœur»*

Comte de Saint - Aulaire

L'influence française dans les Pays Roumains au début du XIXe siècle a eu un caractère créateur et régénérateur. A cette époque, le peuple

roumain, si bien doué (sic), n'a pas eu la chance et l'honneur de contribuer à la formation de la culture européenne. Pour des motifs historiques – la domination pendant des siècles par l'Empire ottoman– il a perdu beaucoup de ce qu'avait réalisé la civilisation européenne. Mais les deux parties avaient perdu: la culture européenne et le peuple roumain. La culture européenne a perdu aussi parce qu'une corde, qui pouvait être sonore, n'a pas vibré. [Ibraileanu, Garabet, p. 25]²²

Il n'y a aucun peuple qui n'ait emprunté aux autres. La civilisation c'est l'accumulation. [Ibraileanu, Garabet, p. 27] L'histoire de la culture roumaine à partir du XVIe siècle est l'histoire de l'introduction de la culture occidentale dans l'espace roumain et de son assimilation. L'influence subie au long du XIXe siècle, c'est une des périodes, la plus importante et la plus décisive. L'impact occidental et l'essor de la culture roumaine étaient des phénomènes qui se produisaient simultanément.

La France a toujours été pour la Roumanie, cette « *île de la latinité* », située au carrefour de trois empires, une sœur aînée, et le français, langue d'élection. La Roumanie sait qu'Alphonse de Lamartine et Edgar Quinet l'ont aimée. Jules Michelet s'est penché sur elle et a plaidé la cause de la nation sacrifiée.

Peuples de l'Occident qui, depuis si longtemps, loin de la barbarie, cultivez l'art de la paix, gardez toujours un reconnaissant souvenir pour les nations orientales qui, placées aux frontières de l'Europe, vous ont couverts et préservés du déluge tartare et des armées des Turcs ; n'oubliez pas tout ce que vous devez à la Pologne, à la Hongrie, à l'infortunée Roumanie.

Comment appellerais-je la Roumanie, les Valaques et les Moldaves ?

Lanations sacrifiées.

La Hongrie, la Pologne, ont eu du moins la gloire de leurs souffrances, leur nom a retenti par toute la terre. Les peuples du bas du Danube ont à peine obtenu l'intérêt de l'Europe. (...) Peuple né pour souffrir, la nature l'a doué de deux choses qui font durer : la patience et l'élasticité, qui font que, toujours courbé, toujours se relève. [Michelet, Jules, p. 247]

Les Roumains, ce peuple offert si souvent en sacrifice par les grandes puissances, tenu pendant des siècles pour « balkanique », n'a jamais cessé

---

²² Note: les traductions en français des citations roumaines ont été réalisées par l'auteur de cet article. Ibraileanu, Garabet

de se sentir Européen, de se tourner vers les valeurs européennes. Il a toujours cru et espéré dans l'appui de la France.

Le désir d'affirmer leur origine et celui de participer au mouvement d'idées de l'époque, aux changements survenus dans la vie des peuples, poussa les Roumains à tourner leurs regards vers l'Occident. Le pays qui devait les attirer le plus, répondre à toutes leurs aspirations, les aider dans la réalisation de leur idéal, ne pouvait être que la France, d'où avait rayonné tant de haut faits, tant de noblesse, la France généreuse, protectrice des opprimés.
[Densusianu, Ovid, p. 47]

Les Français qui se sont exprimés sur la Roumanie ont bien compris que la relation entre les deux peuples était bien plus profonde, bien plus solide qu'une alliance de circonstance. Elle repose sur une connivence de leurs élites intellectuelles, sur une parenté d'attitudes de deux pays.

Les Roumains ne se sont pas limités à imiter ou à s'inspirer de la culture française. Ils lui ont voué un amour et un dévouement sans précédent.

... moi qui aime la France plus que moi-même, autant que ma patrie...

Gheorghe Brătianu

Mon pays et puis la France...

George Enescu

... chaque Roumain a deux patries, la seconde c'est la France...

Ion C. Brătianu

... Paris est pour la Roumanie libre le soleil qui fit éclore dans son sein les germes de la vie civilisée. Toutes les idées généreuses qui transformèrent le milieu complètement oriental de la société roumaine et lui donnèrent le cachet et le vernis occidental européen lui ont été envoyées par ce grand foyer de lumière.

Alexandre D. Xenopol

La France et la Roumanie, ayant la même mission historique de sauver la chrétienté, étaient encore mieux prédestinées à s'entendre. «... La journée triomphante de Racova, où Ștefan cel Mare²³ mit en déroute l'armée turque ... valut au vainqueur le nom *d'athlète du Christ* qui apparente la Roumanie à la France, *soldat de Dieu*... La Roumanie dont

---

²³ ETIENNE le GRAND (1457-1504), Prince de Moldavie, symbole de l'Etat moldave, défenseur de la chrétienté contre l'invasion ottomane, nommé par le Pape Sixte IV «*Athlète de Christ*» après sa victoire sur les Ottomans à Vaslui le 10 janvier 1475. Son long règne a été la période la plus glorieuse de la Principauté de Moldavie.

l'histoire a été, durant des siècles, une histoire de larmes et de sang, est, en Orient, comme la France en Occident, la Niobé des nations.» [Saint-Aulaire, August-Felix-Charles de Beaupoil, Comte de, p. 237]

Les historiens et les publicistes français ont toujours été à côté du peuple roumain durant les moments les plus difficiles de leur histoire. Le journal français *La Réforme* du 4 juillet 1848 annonçait «C'est une république qui est proclamée en Moldavie. L'acte constitutionnel est en français. (...) Ce sont des frères et par les mœurs, et par le cœur et par les principes.» C'était la reconnaissance d'un lien qui ne tenait pas d'une conjoncture donnée.

En trois mois, ces jeunes Roumains, imprégnés par des idées révolutionnaires, ont adopté le programme de la révolution roumaine de 1848 et ont décidé leur retour en Roumanie. Quand la régénération intellectuelle, battant son plein, a donné de l'essor à la régénération politique, c'est toujours dans les esprits et dans les plumes éloquents de la France que les Roumains ont trouvé l'appui nécessaire au triomphe de leur cause juste. Les noms d'Edgar Quinet et de Jules Michelet, – les deux célèbres professeurs du Collège de France, dont le premier avait épousé une Roumaine, Hermione Asachi, la fille du promoteur de la régénération moldave Georges Asachi – ceux de Hippolyte Desprès, Paul Bataillard, Léon Plée, Ernest Desjardins, Abdolonyme Honoré Ubicini, sont inscrits en lettres d'or sur le frontispice du temple de la civilisation des Principautés Danubiennes [Xenopol, Alexandre, p. 11]. Ces notables personnalités ont contribué par leur chaleureuse défense des intérêts du peuple roumain, à le faire connaître en Europe avec son véritable caractère, avec son aspiration vers la Latinité, son amour du progrès et de la civilisation occidentale. N'oublions pas l'empereur français Napoléon III, celui qui «a tiré la Roumanie des entrailles du passé, par la réunion de la Moldavie et de la Valachie, pour la faire entrer, unie et indivisible, dans les arcanes de l'avenir.» [Xenopol, Alexandre, p. 2]

A partir des premières années du XIXe siècle une quantité impressionnante d'étudiants roumains a fait ses études en France. Dans les Pays Roumains de cette époque-là, les notions de «renaissance», «civilisation», «nationalité», «indépendance», «France», «Europe» étaient des synonymes du mot «instruction.»²⁴

---

²⁴ Mlle Bilcesco est la première femme roumaine à avoir obtenu un doctorat français dans une université française, à la Sorbonne, en 1890. Le titre de sa thèse est «*De la condition légale de la mère en droit roumain et en droit français*». Voir aussi Iulia Hajdeu, cette jeune poète trop tôt disparue qui «avait tous ces dons na-

Le métropolitain de Valachie Dosithée (1793 – 1810) a été parmi les premières personnalités à envoyer des jeunes gens à l'étranger pour étudier et se former en tant qu'hommes de lettres et de culture. Comme il était Grec d'origine, le premier pays où partaient les jeunes Roumains c'était la Grèce, ensuite venaient d'autres pays d'Orient. Après cela, on s'est orienté vers Vienne et Rome. Finalement, on a découvert Paris pour ne jamais l'oublier, pour l'adopter comme seconde patrie, en lui envoyant les meilleurs jeunes Roumains et Roumaines, ce «*gage de confiance pour l'avenir.*» [Conrad, Jean-Yves, p.6]

A partir de ce moment, beaucoup de jeunes commencent à faire leurs études en France, avant de devenir de hauts fonctionnaires et des hommes d'état dans leurs pays. Si les Roumains étaient, d'après Stanislas Bélanger, à peine dix dans la capitale française en 1830 et quelque cinquante en 1840, ils y formaient légion après 1848. Ainsi, Ion Heliade Rădulescu, Vasile Alecsandri, les frères Ion et Dumitru Brătianu, les frères Nicolae et Ștefan Golescu ainsi que les jeunes étudiants de *România viitoare* (1850), *Republica română* (1851) et *Junimea română* (1851) hantaient le Paris d'après 1848. L'atmosphère de ces années post-révolutionnaires a été décrite par plusieurs personnalités. Nous présentons un fragment d'Alexandru Odobescu :²⁵

Il fut un temps où nous, jeunes étudiants à l'étranger, étions heureux de nous trouver à Paris, surtout parce que nous y trouvions plus de liberté pour aimer sans crainte notre patrie, pour apprendre avec ardeur son histoire et sa langue, pour tailler et adapter à sa mesure toutes les connaissances que, grâce à notre patriotisme roumain sans réserves, nous avions l'occasion et l'enthousiasme d'acquérir en ce centre de libres lumières.

Parmi ces étudiants nous pouvons citer des Bessarabiens: l'écrivain Ion Donici-Dobronravov (Chisinău 1887 – Paris 1926), l'historien Alexandru Boldur (Chisinău 1886 – Bucarest 1982), l'écrivain Elisabeta Eliade,

---

turels et acquis, une figure ouverte et agréable, une distinction naturelle, un noble caractère, un grand esprit, une vive intelligence, une pénétration profonde, une âme douce, une sérénité constante, une nature délicate et poétique, et elle marchait dans la vie comme un beau rêve...» in: GUBERNATIS, Angelo, Préface à *l'Oeuvres Posthumes Bourgeon d'avril*, Bucarest, 1889.

²⁵ ODOBESCU, Alexandru (23.06.1834 -10.11.1895), après avoir passé son baccalauréat à la Sorbonne, a été ministre des cultes en Roumanie (1863), chargé de mission pour la mise en place de l'Exposition universelle de Paris (1867), chargé de mission diplomatique à Paris (1880-1885).

dite Dolenga, l'écrivain et publiciste Alexandru Donici (Chisinău 1886 – Genève 1936), l'astrophysicien Nicolae Donici et d'autres.²⁶

En ce qui concerne Vasile Alecsandri, il convient de mentionner que ce remarquable poète roumain a vécu à Paris de 1839 à 1843. Il est venu non pas pour passer ses examens d'étudiant en médecine et ensuite en droit, ainsi qu'il se proposait de le faire, en arrivant à Paris, mais pour lire Chateaubriand, Jean-Jacques Rousseau et Lamartine – auquel il dédie une ode en français. Vasile Alecsandri écrira ses premiers vers en français. Militant dans son pays pour une rénovation de la vie politique, pour la justice et le progrès social, Alecsandri a été aussi le premier ambassadeur du message roumain en Occident.

Après son premier séjour en France, il fait un long voyage dans des pays romantiques comme l'Espagne, l'Italie, les pays de l'Orient. Tout au long de sa vie, il se servira du français dans sa correspondance personnelle. Son dernier poste avait été: Envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire de Roumanie près du Gouvernement de la République Française. En 1848, après l'échec de la révolution roumaine, il est obligé de quitter la Roumanie et d'émigrer, de nouveau, en France.

«Moi aussi, j'ai mangé le pain amer de l'exil chez Véfour et les frères provençaux...» [Silva, Carmen, p. 10] racontait-il, plus tard, à la Reine de Roumanie, en se rappelant la vie qu'il y avait menée.

En habitant la France, il ne s'est jamais trouvé loin de son pays. Les étapes les plus heureuses de sa vie si sereine et si royalement belle étaient liées à la France. En 1853, les Français ont la possibilité de connaître ses poésies grâce aux traductions faites par Voinesco – «Doïnas» et Antonin Roques²⁷ – «Légendes» (1864).

---

²⁶ A la Bibliothèque Nationale de France se trouvent plus de mille thèses en lettres, en droit où en sciences, rédigées et soutenues par des étudiants roumains qui ont contribué au développement de la Roumanie moderne.

²⁷ Les publications d'Antonin Roque ont joué un rôle important dans le mouvement littéraire franco-roumain. Antonin Roque a écrit des anthologies franco-roumaines, *Leçons et modèles de littérature française suivis de Modèles de littérature roumaine*, augmentés de *Légendes et Doïnes, chants roumains, imités des recueils de Vasile Alecsandri*. C'était un ouvrage d'une importance énorme à cette époque pour les Pays Danubiens. Parmi les poètes roumains, Antonin Roque appréciait particulièrement Vasile Alecsandri. Il a traduit en français beaucoup de ses poèmes. A cette occasion, afin de confirmer ses affinités avec le peuple roumain, avec la culture roumaine, il a romanisé son nom en s'appelant Rocaresco.

En 1878, Vasile Alecsandri est couronné aux Fêtes du Félibrige à Montpellier pour la poésie «Chant de la gent latine». Le poète avait reçu cette nouvelle avec émotion mais, comme toujours, sans orgueil personnel. Le prix attribué par la Société des Langues Romanes de Montpellier pouvait contribuer à une meilleure connaissance de la Roumanie dans le monde. «Je t'avoue, écrivait-il à un ami, que je me suis grandement réjoui de ce triomphe d'autant plus qu'il a contribué à éveiller de nouveau les sympathies de nos confrères latins à l'égard de notre pays.» [Astrado, revisto bilengo de Prouvenço, № 3, p. 60] Dans la lettre adressée à Frédéric Mistral, Vasile Alecsandri attribuait, de nouveau, tout l'honneur à son peuple: «Je m'abstiens, cher Monsieur et confrère de vous remercier de la part bienveillante que vous avez prise au jugement dont j'ai été favorisé: vous serai, j'en suis sûr, plus sensible en apprenant que la Roumanie a tressailli de joie en voyant ses sœurs latines lui envoyer, sous la forme d'un succès littéraire, la manifestation inappréciable de leurs sympathies dans les circonstances où elle se trouve.» [Astrado, revisto bilengo de Prouvenço, № 3, p. 61].

Les rapports qui se sont établis entre La Roumanie et la Provence ont été sans doute plus nombreux qu'on le soupçonne aujourd'hui, et très chaleureux. Deux personnalités roumaines surtout ont exercé leur attirance sur les esprits provençaux. D'abord Vasile Alecsandri, parce qu'il était un peu le symbole vivant de la renaissance roumaine et aussi la grande voix de la Latinité. Et en deuxième place c'était la Reine Elizabeta, parce qu'elle était d'une sorte l'héritière orientale des Cours d'Amour provençales. «Pour un peu, les Félibres, provençaux, eussent proclamé Carmen Sylva²⁸ impératrice d'Arles ...» [Marieton, Paul, p. 25]

Le meilleur artisan de cette amitié provençalo - roumaine a été Frédéric Mistral lui-même. La poésie «A la Roumanio» écrite à Maillane le 18 mars 1880 est la meilleure preuve.

**«...E li raço latino
A ta lengo argentino
An counèigu l'ounour que dins toun sang i'avié ;
E t'apelant germano
La Prouènço roumano
Te mando, o Roumanio, un rampau d'oulivié.»**

Ses traductions de Vasile Alecsandri ont été publiées à Paris en 1864 et ont connu plusieurs éditions.

²⁸ La reine de la Roumanie Elizabeta (en littérature - Carmen SYLVA), bien que née Allemande – Elisabeth de Wied, voue elle-même à la France une véritable passion. [Conrad, Jean-Yves, pp. 171, 201, 305].

Nous avons le plaisir et l'honneur de donner la variante française de la poésie :

***«...Et les races latines,
A ta langue argentine
Ont reconnu l'honneur qu'il y avait dans ton sang;
Et t'appelant «ma sœur»,
La Provence romane
T'envoies, ô Roumanie, un rameau d'olivier.»***
[Mistral, Frédéric, p. 29]

La situation exceptionnelle de Vasile Alecsandri est également déterminée par le fait que très peu de littérateurs ont réussi, comme lui, à exprimer le caractère spécifique de l'âme nationale roumaine. Ce trait a été remarqué et souligné par un grand nombre de Roumains mais aussi par de nombreux étrangers. En 1848, le journaliste H. Desprez lui a consacré des articles dans la « Revue des Deux Mondes ». Jules Michelet lui réserve un chapitre dans son livre « Légendes démocratiques du Nord ». Les Français – Prosper Mérimée, Frédéric Mistral, Mario Rocque, l'Anglais Stanley, l'Italien Vegezzi - Ruscalla entre autres, lui écrivent des lettres et consacrent des études. Ce trait de son œuvre a déterminé la diffusion et le retentissement dont la création d'Alecsandri a bénéficié, à un certain moment, en Europe. C'était une recommandation, une voie ouverte pour toute la littérature roumaine, si peu connue en Occident jusqu'à la fin du XIXe siècle.

Tout au long de sa vie, Vasile Alecsandri subit l'influence romantique française qui se manifeste pleinement dans son œuvre, dans son amour des voyages qui le fit suivre, au moins en observateur, l'état majeur à Sébastopol, à Magenta, à Solferino et qui lui inspira de beaux vers.

La langue française, devenue un moyen de communication par excellence, était apprise d'abord par les descendants des familles de la haute société, ensuite par ceux de la bourgeoisie et même par les jeunes gens d'origine modeste, mais brillants du point de vue intellectuel. Presque toutes les personnalités roumaines marquantes se sont formées en France. Un grand nombre d'entre elles se pressait dans les salles de cours pour suivre les conférences de Jules Michelet ou d'Edgar Quinet, en leur adressant des lettres où, dans un bon français, elles exprimaient le désir de changer la situation dans leur pays.

Vous êtes heureux jeunes Roumains, dans votre pays tout est à faire; chacun de vous peut se distinguer par des actes patriotiques grandiose. [Michelet, Jules, p. 125]

La correspondance de Jules Michelet avec les étudiants et les révolutionnaires roumains est le témoignage d'un vrai patriotisme. Prêts à se sacrifier pour une idée, les jeunes Roumains tentaient de sensibiliser les milieux politiques et intellectuels français à ce qu'il se passait dans leur pays. Ils faisaient entendre ces sentiments par l'intermédiaire des gazettes parisiennes. Grâce à leurs liens avec la presse et avec le monde universitaire ils ont fini par attirer l'attention des Français sur les grands problèmes des Roumains.

...quand la régénération intellectuelle, battant son plein, donna l'essor à la régénération politique, c'est toujours dans les esprits et dans les plumes éloquentes de la capitale de la France que les Roumains trouvèrent l'appui nécessaire au triomphe de leur cause juste.[Xenopol, Alexandre, p. 1-2]

Et vice-versa. Ce sont les jeunes, animés par les idées et l'idéal français, qui mènent le combat contre les mauvaises habitudes dans leurs pays, contre les fausses idées de la classe des boyards. Ils font des tentatives de rapprocher les classes et réussissent à implanter certaines idées modernes. Ils réussissent de marquer de leur esprit éclairé la vie des habitants des Pays Roumains. A l'occasion des événements de 1848 la gazette parisienne *La Réforme* écrivait que les Moldaves et les Valaques sont des *Français de l'Orient*.

Il est indispensable de remarquer que le président d'honneur de la *Société des Etudiants roumains de Paris* a été le poète Alphonse de Lamartine. La plus ancienne association des étudiants roumains avait son siège dans la bibliothèque roumaine de Paris, créée en 1846 à la suite d'une donation du Moldave Scarlat Vânav. Elle a succédé à la *Société de l'instruction pour le peuple roumain* (1839). Ses dirigeants fondateurs portent des noms prestigieux: les Valaques Ion Ghica – premier président, Constantin A. Rosetti – premier secrétaire, Nicolae Bălcescu, Dimitrie Bolintineanu, Ion Brătianu, Dumitru Brătianu, Alexandru Golescu, Alexandru G. Golescu, et les Moldaves Scarlat Vânav, Ion Ionescu de la Brad, Mihail Kogălniceanu, Ion Lecca et d'autres encore. C'est dans cette bibliothèque, au n°3 de la Place de la Sorbonne que Baudelaire a donné la première lecture de ses *Fleurs du Mal*. C'est à nouveau là que le 1er janvier 1847, pendant la nuit du réveillon, Nicolae Bălcescu a présenté aux membres de la société un *Aperçu de l'état présent, du passé et de l'avenir de la Patrie*. Sous la devise «Patrie, Fraternité, Liberté», il expose les buts patriotiques et révolutionnaires: «Notre but, me semble-t-il, ne saurait être que l'unité nationale des Roumains. Unité tout d'abord en idées et senti-

ments, lesquelles devront amener avec le temps l'unité politique (...) et c'est à la création de cette nationalité, à une réforme sociale des Roumains, basée sur les principes sacrés de la justice et de l'égalité, que doivent aboutir tous nos efforts. L'unité roumaine est par conséquent notre drapeau et c'est sous ce drapeau qu'il faut appeler tous les Roumains.» [Conrad, Jean-Yves, p. 15]

La France est considérée par les Roumains comme une importante puissance politique. Elle peut intervenir dans les décisions internationales et contribuer à résoudre certains problèmes. C'est aussi grâce à la France que l'union des Principautés Roumaines a été faite en 1859.

La culture française a eu une importance décisive dans la résurrection des Principautés Danubiennes. Les nombreuses traductions des auteurs français – publiées dans les premiers journaux *Curierul românesc* et *Albina românească* confirment un grand désir de perfectionnement et d'instruction. Les associations culturelles possèdent des bibliothèques où les livres français tiennent une place de choix. Des troupes de dilettantes jouent, à travers le pays entier, des pièces d'auteurs français ce qui permet de transmettre les idées nouvelles, la mode française. C'est ainsi que le premier spectacle «Myrtil et Cloé» est réalisé en 1826. On consacre à la France des hymnes empreints d'une fervente admiration. En 1755, la langue française commence à être étudiée dans des écoles à côté du latin et du grec et finit par remplacer ce dernier.

Les intellectuels et les hommes de culture du monde entier considèrent la langue française comme un élément de civilisation et de communication précieux. C'est un bien inestimable de l'esprit européen. Elle reste, en même temps, un lien important et traditionnel pour tous les pays latins. Sa présence dans l'espace roumain est une colonne sans fin et une flamme qui doit être sans cesse alimentée.

Bibliographie

1. BREAZU, Ion, *Jules Michelet și românii, studiu de literatură comparată (Jules Michelet et les Roumains, études de littérature comparée)*, Cluj, 1935.
2. BREAZU, Ion, *Dora d'Istria și Edgar Quinet (Dora d'Istria et Edgar Quinet)* in : *Inchinare lui Nicolae Iorga*, Cluj, 1931.
3. BUCUR, Marin, *Documente inedite din arhivele franceze privitoare la români în sec. al XIX-lea (Documents inédits des archives françaises relatifs aux Roumains au XIXe siècle)*, vol. I, București, 1969.
4. BUCUR, Marin, *Jules Michelet și revoluționarii români în documente și scrisori de epocă, 1846-1874 (Jules Michelet et les révolutionnaires*

roumains dans les documents et les lettres de l'époque, 1846-1874), Cluj-Napoca, 1982

5. CONRAD, Jean -Yves, Roumanie, capitale ... Paris, Oxus, 2003.
6. DENSUSIANU, Ovide, *L'Âme roumaine et l'âme française*, 1919.
7. GUBERNATIS, Angélo de, *Préface à Œuvres Postumes Bourgeon d'avril*, Bucarest, 1889.
8. IBRAILEANU, Garabet, *Spiritul critic în cultura românească (L'esprit critique dans la culture roumaine)*, Iași, Junimea, 1970.
9. MARIETON, Paul in: *Astrado*, revisto bilengo de Prouvenço, № 3.
10. MICHELET, Jules, *Légendes démocratiques du Nord* in : *Oeuvres complètes*, Paris, Flammarion.
11. MISTRAL, Frédéric in: *Astrado*, revisto bilengo de Prouvenço, № 3.
12. NICOLESCO, G. C. in: *Astrado*, revisto bilengo de Prouvenço, № 3.
13. QUINET, Mme Edgar, née Hermiona ASACHI, *Cinquante ans d'amitié Michelet - Quinet (1825-1875)*, Paris, Armand Collin, 1899.
14. ROCARESCO, Antonin, *Légendes & Doïnes, chants roumains, imités de M. V. Alecsandri*, Paris, Moquet, 1864.
15. SAINT-AULAIRE, August - Félix - Charles de Beaupoil, Comte de, *Confessions d'un vieux diplomate*, Paris, Flammarion, 1953.
16. SILVA, Carmen, *Vasile Alecsandri dans la Bibliothèque internationale de l'Alliance scientifique universelle*, tome II, imprimerie Thomas Basileco, 1895.
17. XENOPOL, Alexandre D., *Histoire des Roumains de la Dacie Trajane depuis les origines jusqu'à l'union des principautés en 1859*, 2 vol., Paris, 1896.
18. XENOPOL, Alexandre D., œuvre citée. Voir à ce sujet: DOBRI-NESCU, Valeriu Florin, *Luptele diplomatice asupra Basarabiei (Les batailles diplomatiques au sujet de la Bessarabie)*, Iași, 1996.
19. XENOPOL, Alexandre D., *La France vue du dehors. Paris vu de Roumanie*, in: œuvre citée.

LA PRESSE BILINGUE DANS LES PAYS ROUMAINS:

«LE COURRIER DE MOLDAVIE»

Ludmila CABAC, docteur ès lettres
Université d'état «Alecú Russo» de Balti

Dans la société roumaine du XIXe siècle la francophonie jouissait d'une présence significative. La presse d'expression française occupait une place considérable et donnait un coloris spécial au paysage socioculturel roumain.

L'occupation russe de 1788 et l'installation de Potiomkin à Iassy sont des épisodes qui ont influencé l'apparition du premier journal autochtone le *Courrier de Moldavie*. Grigorii Potiomkin, le favori d'autrefois de Catherine de Russie, fait paraître le 18 février 1790 à Iassy, un journal bilingue. Par l'intermédiaire du journal, l'Europe et, en premier lieu, la cour française ainsi que les philosophes français – en particulier, Voltaire et Diderot – apprendront les nouvelles conquêtes de la tsarine russe.

Les boyards de Moldavie ont soutenu financièrement cette initiative. Peut-être parce qu'ils étaient curieux de voir paraître un journal bilingue ou bien parce qu'on leur avait annoncé que l'argent collecté serait employé dans les hôpitaux.

La typographie pour le nouveau journal ainsi que le papier sont arrivés de Russie. Il s'agissait d'une typographie de campagne de l'époque de Dimitrie Cantemir. Les dimensions des pages du journal étaient de 18cm sur 23 cm. Le journal a eu cinq numéros. Hormis des informations relatives aux événements militaires et à l'armée, le journal a publié des articles sur la révolution française et sur les principaux événements en Europe. Une partie des articles était extraite des revues étrangères et publiée, ou bien il s'agissait de traductions. On suppose²⁹ que le prototype du *Courrier de Moldavie* avait été *Politieskii jurnal* qui paraissait à Saint-Petersburg. La présentation graphique du *Courrier de Moldavie* avait des similitudes avec *Sanct-Peterburgskie vedomosti*. Nous ne pouvons pas affirmer que c'était un bulletin réservé exclusivement à l'armée russe. Il était destiné également à la population moldave. On pourrait évoquer pour preuve l'ode de salut en latin de la population de Iași, publiée dans le premier numéro, signée par des initiales A. M.

*Ad Moldaviae Cursorem ab incolis Iassiensibus
Cursor Moldaviae! Noua res ab origine rerum!
Curre per immensas, gratus ubique vias*³⁰

Le 3 mars 1790 le journal autrichien *Wiener Zeitung* mentionnait: «Il faut remarquer comme une rareté la parution du journal sous le titre *Courrier de Moldavie*, journal qui aura une colonne dans la langue du pays

---

²⁹ CIUCHINDEL, C., *Despre începuturile presei românești «Courrier de Moldavie» (Sur le début de la presse roumaine «Courrier de Moldavie»)* in *Limba și literatura*, II, 1956, p. 350.

³⁰ POPA, Mircea, *Istoria presei literare românești din Transilvania (Histoire de la presse littéraire roumaine de Transylvanie)*, Cluj-Napoca, Dacia, 1980, p. 17.

et l'autre colonne en français.»³¹ Dans le projet qui a précédé l'apparition du journal, il était mentionné que le prix de la feuille serait de 3 galbeni.³² Le journal paraîtrait tant que l'armée russe resterait dans ses quartiers d'hiver, car «... en été on aura d'autres choses à faire.»³³

Nicolae Iorga mentionne avoir trouvé dans le livre allemand *Dymokritos, der hinterlassene Papiere eines lachenden Philosophen von dem Verfasser der Briefe eines in Deutschland reisenden Deutschen* les lignes suivantes qui confirment l'existence du journal: «Par la Haute Porte ne passe aucun journal sauf ceux des ambassadeurs étrangers, si on ne tient pas compte de la *Gazette de Iassy*, inaugurée par Potiomkin ou la *Gazette de l'Égypte* qui s'est endormie en même temps que les Français en Égypte.»³⁴

Le *Courrier de Moldavie* a existé très peu de temps. Il a disparu avec la fin de l'occupation russe de la Moldavie. Nous disposons de peu d'informations sur ce premier journal, mais nous savons qu'il a été bilingue roumain français. Le rédacteur en chef dont on ne connaît pas le nom a choisi comme deuxième langue à côté de la langue du pays, la langue française. Il convient de remarquer que le prestige de la langue et de la culture françaises à cette époque est considérable. Au milieu du XVIIIe siècle, on parle français à toutes les cours européennes ; on l'étudie dans toutes les familles bourgeoises et on l'utilise dans la diplomatie³⁵. La situation de la langue française peut être caractérisée par cette formule télégraphique: «refoulement général du latin, crédit stationnaire de l'italien, capacité de concurrence médiocre, en Europe du moins, de la part de l'anglais, de l'allemand et de l'espagnol».³⁶ Nous remarquons le triomphe de la langue française dans les milieux aristocratiques et cultivés des pays européens. Toutes les nations de l'Europe communiquaient entre elles en fran-

---

³¹Analele Academiei Române, XXX, secția literară (*Les annales de l'Académie roumaine*, XXX, section littéraire), p. 465.

³² Pièce en or servant d'argent à l'époque.

³³HODOS, Nerva, IONESCU- SADI, *Publicațiuni periodice românești. Gazete și reviste (Publications périodiques roumaines. Journaux et revues)*, Bucu-rești, 1913, p. 7.

³⁴WEBER, *Dymokritos, der hinterlassene Papiere eines lachenden Philosophen von dem Verfasser der Briefe eines in Deutschland reisenden Deutschen* in : IORGA, Nicolae, *Istoria presei romanesti (Histoire de la presse roumaine)*, p. 345.

³⁵Voir BRUNOT, François, *Histoire de la langue française*, tome I, Paris, 1905, p. 359 «Celui-ci s'éleva ainsi dans l'esprit des hommes du temps, sinon à la hauteur du latin, du moins aussi près de lui qu'il était possible à un idiome vulgaire (...) le français s'éleva à une *demi-universalité*. »

³⁶SCHOELL, F., *La langue française dans le monde*, Paris, 1936, p. 17.

çais. L'armée russe était conduite par des aristocrates qui connaissaient très bien le français. Il y avait même des officiers étrangers au service de la tsarine russe, le prince de Ligne, par exemple. Donc, le texte français aurait pu être écrit ou rédigé par l'un d'eux.

Par contre, l'auteur du texte roumain devait être une personne du pays mais qui bénéficiait de la confiance des autorités russes. Nicolae Iorga suppose que cette personne pouvait être Scarlat Sturza, le gendre de Constantin-Vodă Moruzi. C'était un homme très instruit qui avait fait des études à Lipsca. Il a été un «... des premiers boyards Moldaves qui a reçu là-bas (à Lipsca), une éducation scientifique et morale. Ses relations avec de grands hommes très instruits à l'étranger, ressortaient, de la manière la plus favorable de son comportement.»³⁷ Il faisait partie du cercle restreint des boyards qui « lisaient les journaux européens destinés aux princes, ... qui recevaient avant la guerre des journaux comme *Wiener Zeitung* et *Le journal encyclopédique*.³⁸

Comme nous l'avons déjà annoncé, en 1841 fait son apparition *Le Glaneur Moldo - Valaque* avec la mention *Journal scientifique, littéraire et industriel* contenant des textes en français et en roumain. En 1849 un autre journal bilingue intitulé *L'Enseignement (Éducation, Instruction, Littérature, Industrie)* est publié. Les articles sont en roumain et en français. Il sort deux fois par mois. Plus tard, plusieurs journaux et revues, quotidiens, hebdomadaires, bihebdomadaires, plus durables ou plus éphémères paraîtront illustrant le phénomène d'une presse francophone ou franco-roumaine d'une diversité extrême.

Bibliographie

1. Analele Academiei Române, XXX, secția literară (*Les annales de l'Académie roumaine, XXX, section littéraire*).
2. BRUNOT, François, *Histoire de la langue française*, tome I, Paris, 1905. CIUCHINDEL, C., *Despre începuturile presei românești «Courrier de Moldavie» (Sur les débuts de la presse roumaine «Courrier de Moldavie»)* in: *Limba și literatura*, II, 1956.

---

³⁷ VOLF A. in: IORGA, Nicolae, œuvre citée, p. 21: «cel d-intăiu moldovean dintre boieri care și-a căpătat acolo educația științifică și morală și ale cărui relații cu oamenii mari și învățați din străinătate ieșeau la iveală luminoasă, în chipul cel mai favorabil, din înseși purtările sale».

³⁸ IORGA, Nicolae, *Istoria literaturii românești în sec. XVIII-lea (Histoire de la littérature roumaine au XVIIIe siècle)*, p. II, p. 29: «citeau curent ziarele europene, rezervate de obicei numai domnilor, ... pentru care soseau înainte de razboi foi ca *Wiener Zeitung* și *Le Journal Encyclopédique*».

3. HODOS, Nerva, IONESCU- SADI, *Publicațiuni periodice românești. Gazete și reviste (Publications périodiques roumaines. Journaux et revues)*, București, 1913.
4. IORGA, Nicolae, *Istoria literaturii românești în sec. XVIII-lea (Histoire de la littérature roumaine au XVIIIe siècle)*, p. II.
5. POPA, Mircea, *Istoria presei literare românești din Transilvania (Histoire de la presse littéraire roumaine de Transylvanie)*, Cluj-Napoca, Dacia, 1980.
6. SCHOELL, F., *La langue française dans le monde*, Paris, 1936.
7. VOLF A. in: IORGA, Nicolae, *œuvre citée*.
8. WEBER, *Dymokritos, der hinterlassene Papiere eines lachenden Philosophen von dem Verfasser der Briefe eines in Deutschland reisenden Deutschen* in: IORGA, Nicolae, *Istoria presei romanesti (Histoire de la presse roumaine)*.

ON POLITICAL CORRECTNESS IN AMERICAN SOCIETY

Elena VARZARI, Senior Lecturer,
Alec Russo Balti State University

The article "**On Political Correctness in American Society**» aims at highlighting several issues of Political Correctness, which will help to enhance English teachers' awareness, and provide some information to be shared with students. Teachers of English will be able to explain their students how language is changing, and give them guidance on how to use various terms appropriately.

In the last decade Political Correctness has become an important topic in American intellectual life. PC debate has spread into newsrooms, movie studios, and even the halls of Congress Critics, mainly on the right, claim that only the "correct" views on these and other sensitive issues can be expressed without evoking extreme, stifling reactions from activists seeking to make their opinions into an enforced orthodoxy. Some of the following questions will be discussed in the article: What is Political Correctness? Which is its impact on Modern American Society? Are speakers treated respectfully regardless of the popularity of their views? Are some opinions given privileged access to the media? Are people sincere in their arguments? Who can talk about what topics, and when, without violating some unspoken canon of decency? Do advocates of one position seek to prevent, or discredit, the expression of opposing ideas? Do some arguments so offend the sensibilities of some citizens that they should be preemptively excluded from public debate?, etc.

**CERCETĂRI DE LEXICOLOGIE, LEXICOGRAFIE
ȘI DERIVATOLOGIE**

**DESPRE CAUZELE INTERPRETĂRII „FRAZEOLOGICE”
A LOCUȚIUNILOR**

Prof.univ., dr. **Gheorghe POPA**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Cei mai mulți lingviști, care s-au pronunțat pe marginea locuțiunilor, au încercat să dezvăluie și, implicit, să demonstreze, natura lor de unitate frazeologică, un atare punct de vedere fiind determinat de mai mulți factori. Remarcăm, în primul rând, faptul că o parte de „vină”, pentru situația creată, revine însăși semnificației inițiale neterminologice a cuvîntului *frazeologie* („fel propriu unei limbi sau unui scriitor de a construi frazele”), la care putem adăuga și pe cea figurată („vorbărie fără conținut, care ascunde sărăcia de idei; vorbe goale și umflate; pălăvrăgeală”), semnificații ce le-a oferit unor cercetători posibilitatea de a le folosi și pentru desemnarea, de această dată terminologică, a altor fenomene de limbă, decît acelea ce sînt cu adevărat unități frazeologice. În ceea ce ne privește, subscriem totalmente la dezideratul de a adăuga, „mai întîi”, celor două sensuri ale cuvîntului *frazeologie* și pe al treilea, de „disciplină lingvistică al cărei obiect de cercetare îl constituie *unitățile frazeologice* dintr-o limbă dată (ori dintr-un grup de limbi)”; avem însă rezerve față de includerea tuturor tipurilor de îmbinări stabile în cadrul unităților frazeologice.

O altă cauză ce a determinat calificarea locuțiunilor drept unități frazeologice rezidă în evoluția impetuoasă a frazeologiei în stadiul ei de constituire ca subdisciplină (subdiviziune) a lexicologiei. Invocăm, în legătură cu aceasta, un detaliu semnificativ: dacă, pînă în anii '80, manualele și tratatele consacrate limbii române standard „aminteau”, pur și simplu, de frazeologisme sau le acordau un spațiu limitat, apoi în ultimii 20-25 de ani acest fenomen de limbă a beneficiat de o atenție sporită.

Un alt motiv ce ar explica includerea locuțiunilor în obiectul de studiu al frazeologiei constă în însăși delimitarea incertă sau confuză, pînă în prezent, a volumului și limitelor frazeologiei ca subdisciplină lingvistică (firește, acest motiv trebuie izolat net de cel precedent: or, după cum se știe, victoriile repurtate într-o anumită direcție pot provoca nu numai certitudini, dar și nedumeriri în altă direcție). E regretabil, în această situație, faptul că repercusiunile unei atare „delimitări” se vor face simțite încă mulți ani înainte. „Și volumul frazeologiei, și structura ei sînt concepute de diferiți autori atît de felurit, menționează, pe bună dreptate, cunoscutul le-

xicolog rus D. Șmeliiov, încît e greu să se aștepte ca în timpul apropiat să fie găsite argumente indiscutabile în favoarea vreunuia dintre aceste puncte de vedere”.

NEOLOGIZMELE - ASALT NOVATOR DE ORDIN LEXICAL

Conf.univ., dr. **Elena BELINSCHI**,
Universitatea de Stat “Alec Russo” din Bălți

Influența cuvintelor străine asupra limbii române s-a făcut – în contextul internaționalizării și modernizării lexicului – cu mult mai mare, în ultimele decenii, prin “invaziile” împrumuturilor, cu predilecție anglo-americane. Tendințele limbii române largesc culoarele de acces ale neologismelor, evidențiindu-se deopotrivă și perspectiva lingvistică, și aspectele funcționale, derivate din relația limbă-cultură-societate. Lista neologismelor de împrumut, îmbogățindu-se zilnic în diferite domenii, câștigă tot mai mult teren, dar nu este scutită de anumite consecințe privind sistemul de formare a acestor cuvinte, grafia și pronunția lor.

Grație frecvenței inovațiilor terminologice actuale și a exploziilor informaționale (oral-scrise, audiovizuale etc.), bazate pe cuvinte noi, se largesc culoarele de acces ale acestora și apare necesitatea cercetării lor multidirecționale. Cuvintele de împrumut apar zilnic în diferite domenii: artă, sport, financiar, comunicații. Punerea în circulație a unor termeni și expresii terminologice noi, calificate ca *neologisme* (ne vom referi, în principiu, la împrumuturile din alte limbi) s-a realizat prin mai multe influențe, dintre care cele mai importante sunt: latină savantă, italiană, franceză, engleză, germană și rusă³⁹.

Cercetarea terminologiei neologice din ultimele decenii, cuprinse de sfîrșitul mileniului al doilea și începutul celui de al treilea, este o realitate lingvistică, poate chiar socio-culturală, ce vine să pună în circulație sau, după cum afirmă regretatul acad. N. Corlăteanu, „să familiarizeze specialiștii cu tot ce e nou în știință și tehnică în general, precum și publicul larg, care tinde a păși într-o lume civilizată europeană și mondială” [2; p. 7].

Că nu micșorăm importanța neologismelor pentru limba română atunci cînd observăm dificultățile în a le utiliza, recurgem la o comparație găsită la B. P. Hasdeu în studiul despre circulația cuvintelor: „Bine știm că cuvintele trebuie să fie ca banii; că banii aceia sînt buni carii împlă în toate țările, așa și cuvintele acelea sunt bune carele le înțeleg toți” [apud 3; p. 259].

---

³⁹ Unii termeni neologici de origine latino-romanică au pătruns în limba română încă din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea prin intermediul limbilor neogreacă, polonă și rusă [1; p. 60].

Referindu-ne la neologismele din limba engleză, deosebim două categorii, vechi mai întâi. Constatăm că ele au pătruns direct sau indirect în limba română. Începînd cu ultimele decenii ale sec. al XIX-lea, limba română a împrumutat o serie de anglicisme prin filiera altor limbi, cum ar fi: a) aproape exclusiv prin intermediul limbii franceze. La unele anglicisme sensul lor coincide cu cel al etimonului franțuzesc (*dancing, pick-up, smocking*), la altele modificările fonetice sunt asemănătoare cu cuvintele franceze (*beefsteak, rostbeef, sandwich*); b) prin sec. al XX-lea ne-au venit prin mijlocire germană sau rusă. În perioada interbelică, româna s-a îmbogățit cu o serie de termeni tehnici englezești preluați prin intermediul limbii germane (*boiler, diesel, coca*), iar după '40, prin intermediul limbii ruse: *radiolocație, conveier, buldozer*.

Alte anglicisme și americanisme, intrate mai recent în stocul lexical al comunității, denotă o tendință pe deplin firească a limbii române. Multe din ele se produc funcțional, „apoi sunt acceptate și adoptate între mijloacele individuale de exprimare ale destinatorilor” [4; p. 85]. Bazîndu-ne însă pe observațiile lingvistei Adriana Stoichițoiu-Ichim (dintr-o serie de lucrări la tema dată), cuvintele noi nu constituie o particularitate numai a limbii noastre sau un fenomen lingvistic izolat, ci se înscriu în tabloul complex al invaziei anglo-americanismelor în diverse limbi europene [5; p. 133].

Reacții diverse⁴⁰ atestăm atunci cînd neologismele, avînd caracter internațional, apărute la noi din engleză, din franceză ori dintr-o altă limbă influențată de engleza americană (de tip: *bluji (jeans), jazz, boss, holding, mass-media, motel, radar, cow-boy* etc.), sunt în măsură a surprinde și continuități (dacă sunt înregistrate în dicționare), și discontinuități (cînd prin aspectul lor „frapant” ele fac o dezordine în lexic și alta în morfosintaxă – dezordine lexicală explicabilă grație „convulsiilor comunicării jurnaliste” (cum le zice Gh. Bulgăr într-o prefață) [6; p. 6 - 7].

Ne dăm destul de bine seamă că se știrbesc calitățile limbii atunci cînd ea pretinde, cu orice preț, a se îmbogăți prin împrumuturi. Astfel, nu o mai putem obliga ca ea să respecte corectitudine sintactică și ortografică și,

---

⁴⁰ *Orientările puriste opun rezistență, duc o luptă împotriva folosirii vitalizate a anglicismelor. Spre exemplu: R. Etiemble (1964) numește aceste idiome hibride „franglais” sau „anglomanie care apare ca o maladie reală și gravă a limbii franceze”. Felix de Grand Combe (1954) vede în anglomanie „o rătăcire deplorabilă și antipatriotică”, Rene Georjin (1963) le apreciază drept „inflație stilistică”; Sextil Pușcariu (1976) – „barbarizme”, Louis Deroy utilizează termenul „peregrinism”, Louis Guilbert (1975) – xenisme sau Florica Dimitrescu (1982) le consideră „cuvinte străine” [5; p. 132-134].*

cu atît mai mult, precizie gramaticală și flexibilitate. De exemplu, numai în orașul nostru cîte „surprize” împrăștiate prin reclamele de pe garduri, piloni sau prin ziarele locale, sau cele de pe/și din troleibuze și autobuze; în numirile de firme comerciale, baruri, școli specializate etc. Să luăm cuvîntul *oficiu* (întîlnit separat sau în sintagme) care apare pe frontispiciul multor edificii prin toate cartierele municipiului Bălți, avînd și o ortografie liberă: *office, oficce, officce*, și *oficiu* sau altul, *WC*, înregistrat: *viceu, veceu, weceu, WC-ul*.⁴¹ Aproape toate parterele clădirilor de locuit „donate” firmelor, din apartamente ale locatarilor, au devenit: *Market, minishop, supermarket, store, UnicSupermarket/-ting* și multe alte inscripții certate cu ortografia și cu gustul estetic. Și dacă am zăbovi și-n satele moldovenești?! Comentariu de prisos!

Apariția unor creații lexicale noi în stilul vorbit și, mai ales, scris este o piedică și mai puternică în a crea o comunicare corectă, obligată a ține cont de mijloacele de realizare, din punct de vedere gramatical, a raporturilor dintre cuvinte, a funcției lor sintactice într-un enunț simplu sau compus. (Exemple: *Un week-end la Bălți al speaker-ului Petru Lucinschi*. – Curierul de Nord, 27 noiembrie 1993; *Se anunță un concurs pentru studenții de la facultățile de design, arhitectură... Câștigătorii vor beneficia de un curs de instruire la un centru de publishing la București*. – Idem, 20 noiembrie 1993 etc.).

Dacă, vorbind despre franțuzisme, Garabet Ibrăileanu considera că „suprasaturarea de cultură (lectură) franceză a intelectualilor este o piedică serioasă la perfecționarea limbii noastre literare-a limbii ideilor” [7.3; p. 249], credem și noi că procesul de neologizare cu anglicisme pentru vorbitorul contemporan (rural sau urban) prezintă dificultăți, „împiedicînd ușurința scrierii și claritatea cugetării” [2; p. 43].

Noi ne vom exprima doar neliniștea referindu-ne la limbajul elevilor, neformat încă, dar obligat, conform manualelor de limbă și literatură română, să utilizeze cuvinte noi, abrevieri al căror izvor de unde au pornit ele nu se mai sesizează ușor întotdeauna. (Exemplu: În manualul de cl. a VIII-a se studiază textul *Harry Potter* de J. K. Rowling (*un capitol*), în cl. a IX-a apare *Casa* de Ray Bradbury; sau desene, pictură străină, informații

---

⁴¹ Un caz similar și amuzant găsisem la scriitoarea Daria Donțova (în „Dorm jucăriile obosite”, - Moscova, 2004, p. 187). Numele de familie francez Chanel, scrie autoarea, devine Channel, iar Dior – Deor; Lagerfeld se vrea, la Moscova, Lagerfild, iar Paco Rabanne – Pacco Rabanna. Și doar o literă fiind schimbată, „în dulapul dv. cu producție de firmă, scrie D. Donțova cu sarcasm și umor, te-ai ales cu o cîrpă insuportabilă”.

despre modă la port; obiceiuri specifice altor popoare, dar nu nouă (!) etc. Parcă noi nu avem nici literatură, nici artă, nici istorie, în principiu, cultură națională!).

Vocabularul la zi, înregistrează nu numai un tip de neologisme – din limba engleză, ci, în general, o mulțime de cuvinte „aduse” de vilegiatura intercontinentală. Lexicul nostru tot se dilată, adăugînd cuvinte din limbile cu o circulație vădită. Unele din împrumuturi, fixate în mediul moldav, rămîn totuși neclare în pronunție și în ortografiere.

Printre neologisme se remarcă și așa-numitele *cultisme* – termeni despre care aflăm că „în general, trebuie evitați”, căci, după cum afirmă C. Ionescu și M. Cerkez, „se apropie foarte mult de elemente de jargon” [8; p. 23]. Autorii fac trimitere, pentru aceste cultisme, la periodică, la stilul publicistic (ziare, limbajul criticii literare, cinematografice și de televiziune), selectînd din ele exemple de tipul: *show, top-ul, business, spleen, sexy, pop, puzzle ș.a.*

Manualele noastre școlare de limbă română de orice nivel (primar, gimnazial sau liceal), „bombardate” fiind de asemenea neologisme, sunt și ele o cale de apariție a cuvintelor noi. Aceste cuvinte pot îngreuna comunicarea dintre elevi, barem cu riscul de a fi și obstacol în înțelegerea unor texte. De exemplu, dacă elevii de alte etnii, studiind româna, învață la orele de limbă și literatură română diferența dintre stilurile de muzică *DISCO, HIPPIE, NEW WAVE, PUNK, ROCK, HIP-HOP* și caracteristica psihoetică a reprezentanților acestor stiluri (Manual, *Vino cu noi!* (2000), cl. a VIII-a a școlii alolingve), noi suntem siguri că, să fi învățat elevii în orice limbă (română – de stat sau națională – rusă, ucraineană etc.), cuvintele noi *sexy, pop, puzzle ș.a.*, cum s-au citit la ora de limba română, așa se vor citi, pronunța și memora la ora de altă limbă. Avînd statut de neologism, poate că nu sunt ele atît de efemere și nici „cuvinte în vînt”, dar, să recunoaștem, nu cu scopul de a-i face pe străini să simtă, să înțeleagă mai ușor specificul limbii noastre jonglăm cu multe „perle” de exprimare modernă. E cunoscut faptul că în multe țări sunt ținute sub control atît influențele străine, cît și dezvoltarea limbii în general (de ex. Franța, Germania).

Un gest demn de urmat, fiind „ca o expresie a protecționismului lingvistic, în anul 1982 apărea la Paris o antologie de texte legislative... cu scopul de a garanta exclusivitatea limbii franceze în viața social-politică, științifică și culturală, unde locul ei era serios periclitat de expansiunea engleză” [5; p. 134]. Volumul cuprindea și lista de termeni franțuzești „recomandați oficial” pentru a înlocui anglicismele”: spre exemplu, termenii autohtoni propuși *cadreur, industrie de spectacle, palmares, animateur,*

moyens, ... ca alternativă pentru anglicisme *cameraman*, *show business*, *hit-parade*, *disk-jockey*, *media* ... [Ibidem]

Spre deosebire de neologismele asimilate („românizate”), cele recente își păstrează aspectul grafic și fonetic din limba de origine. Marcându-și caracterul „străin” prin ortografie, ele se apropie de sistemul de formare și structurare morfosintactică a limbii-gazdă, rămânând a fi și o enigmă în lecturarea de către noi a unui text: dacă pe aceeași pagină cuvintele noi sunt, de origine, diferite (pe același trolei/autobuz reclamele sunt din diferite limbi) vom putea face față în a citi, pronunța și transcrie aceste neologisme?

Supraapeciind trăsăturile unor limbi străine – trăsături “introduse în limba românească”, se produc greșeli considerabile. Traducerile greșite din limbile străine și preluarea unor sensuri străine pentru cuvintele existente în limba română aduc la confuzii și greșeli în vorbirea curentă.⁴² Printre cei ce-i poartă de grijă limbii noastre este și Ana Tătaru (Heidelberg) care și în titlul articolului se întreabă retoric “Limba română, încotro?”. În articol se cuprinde un șir de probleme importante ale vorbirii, printre care și influențele străine. Autoarea schițează o imagine clară a numeroaselor influențe străine asupra limbii române, “unele cu totul negative”, numindu-le cu îngrijorare “modificări negative contrare păstrării specificului românesc al limbii” [7.2; p. 971].

Acceptăm noi noul, dar în amploarea înnoirilor lexico-semantice din toate stilurile funcționale ale limbii noastre nu strică și o mai mare atenție în felul de adaptare, transpunere, la exprimarea scrisă și orală. Este semnificativă, în sensul acesta, și grija față de limbă, pe care purta T. Maiorescu, căci el zicea: “Acolo unde pe lângă cuvîntul slavon există în limba populară un cuvînt curat român, cuvîntul slavon trebuie să fie depărtat și cuvîntul român păstrat” [7.3; p. 439].

Neologismele, a căror prezență își face loc tot mai activ în limba noastră contemporană (în anumite medii și diferite domenii), câștigă teren, se vor recunoscute. Și să nu uităm însă că ele, după povăța lingvistului N. Corlăteanu, “se cer a fi nu numai adoptate, ci și adaptate la spiritul, “noi-ma” limbii noastre, adică la normele ei fonetico-fonologice, gramatico-

---

⁴² *Un caz autentic: Termenul management apare ca disciplină în nomenclatura planului de studii universitar, respectiv, în orarul lecțiilor din holul blocului de studii. Cum se pronunță? Aici îl auzim și ne uimim. Bogat în variante de pronunție pe coridor, rămîne enigmă și cînd apelăm la DLRC [9; p.332]. Vasile Breban l-a înregistrat tot management, și noi conchidem, naiv de tot: cuvînt alcătuit din patru silabe (regula!), după accent, proparoxiton. În realitate, și la origine, și în vorbirea orală mai există variante.*

derivative, lexico-stilistice și noționale, pentru a satisface setea generală de cunoaștere și înnoire a vieții politice, social-economice, culturale” [2; p. 7].

Referințe bibliografice

1. Andrei, Mihail; Ghiță, Iulian, *Limba română. Fonetică. Lexicologie, Morfosintaxă*, - București: Editura Corint, 1996.
2. Corlăteanu, Nicolae, *Încadrarea lingvistică în realitățile europene*, - Chișinău: Editura A.S.E.M., 2001.
3. Byck, Jacques, *Studii și articole. Pagini alese*, - București: Editura Științifică, 1967.
4. Chiriac, Marilena, *Probleme de vocabular prin explicații și texte*, - București: Editura Recif, 1996.
5. Stoichițoiu-Ichim, Adriana, *Observații privind influența engleză în româna contemporană. // Cursurile de vară și colocviile științifice de limba, literatura, istoria și arta poporului român*, - Universitatea București, 1993, p. 130-143.
6. Uritescu, Dorin N., *De la chioșcărie la vesternizare. Mic dicționar de termeni actuali*, - București: Editura Humanitas, 1993.
7. *Limba română – adevărata mea Patrie. Antologie filologică*, - București – Chișinău: Litera Internațional, 2005.
- 7.1. Maiorescu, Titu, *Originea, construirea și dezvoltarea limbii române literare. Neologisme*, p. 436 – 456;
- 7.2. Tătaru, Ana (Heidelberg), *Limba română, încotro?*, p. 971 – 981;
- 7.3. Ibrăileanu, Garabet (1871 - 1936), *Problema limbii literare (fragment)*, p. 243 – 250.
8. Ionescu, Cristina; Cerkez, Matei, *Gramatică și stilistică*, - București: Editura ALL Educațional. S.A., 1997.
9. Breban, Vasile, *Dicționar al limbii române contemporane de uz curent*, - București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1980.

PARTICULARITÉS DES NÉOLOGISMES DU LEXIQUE INFORMATIQUE

Vitalie PRISĂCARU, changé de cours,
Université d'État „Alecu Russo” de Bălți

La société de l'information offre un monde en expansion constante caractérisé par la généralisation de l'usage des nouvelles technologies de l'information et de la communication. Cette révolution de l'information bouleverse les contenus linguistiques en mettant à la disposition des utilisateurs un volume de données textuelles qui semble sans limite, ouvrant

ainsi un immense champ lexicographique et terminographique, grâce aux réseaux de type Internet.

Si nous feuilletons une revue informatique spécialisée, nous y trouvons un domaine lexical plein de néologismes. Le but de cet article est d'établir une typologie de la nouvelle terminologie informatique en français et en roumain, tout en analysant les procédés de formations de nouveaux termes dans les deux langues. Nous voulons entreprendre une analyse des phénomènes de création des néologismes et de leur utilisation.

La première voie c'est l'emprunt. Nous pouvons constater que le recours aux anglicismes est extrêmement fréquent dans les domaines qui se rattachent aux nouvelles technologies. Celui de l'informatique ne fait pas exception et ne se prive pas d'en user, voire d'en abuser. Le français, comme le roumain, se sert des termes anglais pour désigner certaines réalités de l'espace web ou du domaine informatique en général. Le problème est si cet usage des emprunts peut être justifié et si l'on peut donner un statut d'emprunt légalisé à ces mots. Prenons, par exemple, le terme anglais *chat*. En roumain il paraît avoir déjà un statut de mot «légal», c'est-à-dire on peut le rencontrer dans les dictionnaires explicatifs. Les puristes ont eu l'idée de le remplacer par le mot *taifas*, mais celui-ci est déjà un archaïsme et ne peut pas refléter pleinement la signification du mot anglais. En français la situation avec le même terme est un peu plus délicate. En France on utilise couramment le terme anglais *chat* (prononcé [tʃat] pour ne pas être confondu avec le mot «chat»). En 1999 la Commission générale de terminologie et néologie a proposé le terme *causette*, mais qui n'a pas été adopté par les internautes. Au Québec on utilise avec succès le terme *clavardage* (mot-valise composé de *clavier* et *bavardage*).

Aujourd'hui, en France, le recours aux anglicismes se vend bien, surtout là où le français se montre incapable de créer ses propres termes. Voici un exemple, fort à la mode, qui illustre cette tendance. Il s'agit du terme «browsing» qui signifie littéralement «brouter». Par ce néologisme, les informaticiens veulent évoquer une méthode de recherche de l'information dans une base. L'utilisateur ne cherche pas l'information avec des critères rationnels, selon une méthode linéaire ou séquentielle mais «il broute». R. Escarpit avait déjà adopté ce terme «browsing» comme seul capable de rendre compte d'un procédé de recherche d'informations dans un ensemble et, certes, il semble beaucoup plus parlant, et surtout plus bref, que les équivalents proposés comme «lecture projective» ou «parcours libre» ou «feuilletage transversal» ou «parcours instinctif». Cependant on utilise assez souvent le terme français *parcours*.

Le dernier temps on remarque une tendance de créer des termes français pour remplacer les termes anglais. Par exemple:

software – logiciel;

hardware – matériel;

internet browser – navigateur Internet, etc.

Le roumain ne dispose pas de possibilités semblables pour la formations de ses propres termes, c'est pourquoi il est obligé d'emprunter les termes anglais comme: *software*, *browser*, *hardware*, *firewall*, *cookie*, etc.

Certains néologismes naissent de la contraction de deux éléments lexicaux.

D'origine québécoise, le mot-valise «courriel» (contraction des mots *courrier* et *électronique*) présente l'avantage d'être court et peut concurrencer *e-mail*, emprunt intégral à l'anglais, qui est bien sûr à éviter en français. En France, le terme «courriel» a été adopté par la Commission générale de terminologie et de néologie et a été publié au Journal officiel de la République française du 20 juin 2003.

Par extension de sens (procédé de dénomination fréquent en néologie), on utilise les termes *courrier électronique* et *courriel* pour désigner le message lui-même.

En roumain on continue à utiliser le terme anglais *e-mail*, mais on remarque la tendance d'utiliser de plus en plus le terme *poștă electronică* qui reflète parfaitement la réalité désignée par le terme anglais.

On peut encore citer ici «modem» pour lequel seules les syllabes initiales des termes de base ont été retenues et concaténées (*modulateur-démodulateur*). Cette troncation peut être effectuée à partir d'une expression en anglais comme «bit» pour «binary digit»; ici ont été retenues la syllabe initiale du premier mot et la finale du second. Ajoutons que très souvent, le deuxième terme d'un mot composé tend à disparaître, d'abord et essentiellement à l'oral; ainsi on dit: «un micro» pour un «micro-ordinateur», «la micro» pour la micro-informatique, «une macro» pour une «macro-procédure».

Une autre voie de création des néologismes c'est à attribuer de nouvelles significations aux mots existants déjà dans la langue cible.

D'habitude l'objet prend son nom de sa fonction ou de son aspect; ainsi en est-il de: un «bouton», une «fenêtre», le «fenêtrage», le «multifenêtrage», un «ascenseur»... Tous ces mots suggèrent une forme ou une action concrète.

Il y a de nombreux termes qui font référence à des objets, des outils existants auxquels sont attribuées de nouvelles fonctions; ainsi des mots tels que «disquette» (bien qu'elle soit carrée), «tablette» (à digitaliser, à nu-

mériser), «stylet» (pour la reconnaissance de caractères) sont porteurs de nouvelles significations spécialisées.

On a souvent recours au lexique animalier. La métaphore zoomorphique apporte une forte coloration affective: le monde de l'informatique est peuplé de «souris» et de «puces».

On peut noter aussi le recours au lexique médical lorsque l'ordinateur, et par conséquent son utilisateur, est en danger, menacé ou «infecté» par un «virus», «protégé» par un «désinfectant», ou passé au «scanner». Ces emprunts sont révélateurs des relations affectives très fortes que véhicule, aujourd'hui, le domaine informatique.

Beaucoup de mots retrouvent une nouvelle vie dans le domaine de l'informatique. Par exemple, le mot «icône», réservé jusque là au champ lexical de la religion, est employé pour désigner les images symboliques de l'ordinateur, peut-être parce qu'il est plus court que *pictogramă* («pictogramme»), utilisé par le roumain. En français ce dernier terme est réservé à la bande dessinée ou «idéogramme», spécifique au domaine de la calligraphie.

Il en est ainsi de nombreux mots qui s'insèrent peu à peu dans le lexique commun par le biais de l'usage de plus en plus répandu de l'informatique. C'est le cas, par exemple, de «sauvegarder» (*a salva*) pour mémoriser, archiver (*a arhiva*), «valider» (*a valida*) pour ratifier, entériner, «générateur» (de textes, de programmes)... ou encore le «menu» (*meni*), très curieux lorsqu'il devient un «menu déroulant», concrétisant le phénomène visuel d'affichage vertical progressif.

Un autre moyen de créer des néologismes c'est le passage progressif du nom propre au nom commun. La marque commerciale de l'objet peut devenir un nom commun: un «apple», un «mac» (diminutif de «mackintosh», variété de pommes). Rappelons qu'un «mackintosh» a autrefois désigné un vêtement imperméable; ceci pour illustrer le fait que le lexique se renouvelle en fonction des besoins et des usages.

Un exemple de création par onomatopée est le verbe «cliquer», et son peu élégant dérivé «doublecliquer» mais son usage semble assez courant. Le substantif «cliquage» apparaît rarement. En roumain on utilise *a face clic*, *dublu clic*.

En conclusion on peut dire que le français est plus flexible que le roumain quant à la création de ses propres termes pour remplacer les anglicismes.

L'introduction de nouveaux termes dans la langue doit se faire en concordance avec les normes et les nécessités de la langue. En fait toute validation des néologismes informatiques doit être réalisée en collaboration avec les experts du domaine.

L'entrée des néologismes dans les dictionnaires courants peut être considérée comme une sorte de reconnaissance de l'usage. Ils seront d'abord consignés dans des ouvrages spécialisés, tels que «le Dictionnaire de l'Informatique» de Larousse.

Sources bibliographiques

1. Escarpit R. *L'Écrit et la Communication*. – Paris : PUF, 1973. - p. 58.
2. Robert et Collins. *Robert - Collins. Dictionnaire français-anglais, anglais-français*. – Paris: Le Robert / Glasgow: Collins, 1990. – 2620 p.
3. Le Petit Robert de la langue française grand format. – Paris: Le Robert, 2006.
4. <http://dexonline.ro/> (Dicționarul explicativ al limbii române)
5. <http://w3.granddictionnaire.com> (Le grand dictionnaire terminologique de l'Office québécois de la langue française)
6. <http://fr.wikipedia.org/wiki/Internet> (Wikipédia, l'encyclopédie libre)
7. <http://www.stilxxi.ro/pagini/dictionar-termeni-internet.php> (Dicționar de termeni internet)

TERMINOLOGIA INSTRUMENTARULUI ALIMENTAR ÎNTRE TRADIȚIE ȘI MODERNITATE

**Ecaterina CREȚU, Petronela GABUREANU,
Mihaela BUZATU, Violeta PREDA,**
Universitatea din Bacău

Demersul lexicografic înscris în proiectul de cercetare "Interspații" (Repere socioculturale, lingvistice și educaționale în comunitățile rurale de pe Valea Trotusului și de pe Valea Bistriței) vizează terminologia casei și gospodăriei tradiționale, cu precădere a celei privitoare la instrumentarul alimentar.

Studiul din perspectiva antropologiei socioculturale și lingvistice relevă faptul că structura și rostul casei se situează, în chip firesc și necesar, între tradiție și modernitate, neignorând, așadar, faptul că ruralul se dezvoltă alături de complementarul sau geografic și organizațional, urbanul, la care se raportează explicit și implicit, într-o diversitate de asemănări și deosebiri.

Arătăm, fără a manifesta un conservatorism excesiv, că noul ne apare, adesea, "sub forma unui vechi modificat", raport relevabil și prin constituenții lexico-semantici ai ariei lingvistice investigate în care coexistă termeni consacrați de tradiție cu cei care țin de inovația lexicală, marcând astfel un aspect esențial al dinamicii limbii române.

SIMILITUDINI DE REDARE A FORMELOR INTERNE INTERLINGVALE

Lect.sup. **Aliona MERIACRE**,
Universitatea „Perspectiva-Int” din Chişinău

Forma internă a unei limbi constituie un element esențial de identificare a viziunii etnolingvale asupra lumii. Astfel, pe lângă caracterul particular de organizare a complexului sonor „ca să corespundă sensului exprimat” (Al. Graur), forma internă denotă și unele asemănări sau trăsături generale, tipice pentru mai multe limbi. Bunăoară, cuvântul *curcubeu* și corespondentele lui din limbile franceză, engleză și germană au un element comun (*arc / bow / bogen* „arc”), realia desemnată asociindu-se, în viziunea acestora, cu un arc propriu-zis. Atît poporul englez, cît și cel german, utilizează complexe sonore specifice sistemului lor lingval, dar compusele *rainbow* și *Regenbogen* desemnează aceeași realie prin intermediul a două elemente constitutive, care trimit, respectiv, la realii comune („ploaie” și „arc”).

Un alt exemplu concludent este nominatemele *pitulice* și corespondentele lui interlingvale. Caracteristica *pitulicii* numită și *împărătuș* (care are un moț pe cap, asemănător unei coronițe) a servit drept trăsătură distinctivă propriu-zisă la desemnarea acestei păsări pentru multe popoare, utilizîndu-se drept formă internă nominatemele *rege* sau diminutivul lui. În așa mod, romanii o numeau *regaliolus* „regișor” (< *rex* „rege”), rușii, în mod similar, îi spun *королек* (diminutivul cuvîntului *король* „rege”), italienii – *reattino* „regișor”, suedezi – *kungsfågel* „pasărea-rege”, germanii – *Zaunkönig* „regele gardului”, adică „regele care stă pe gard”.

Nominatemele *floarea-soarelui* (rom. *floarea-soarelui*, fr. *tournesol*, engl. *sunflower*, germ. *Sonnenblume*), avînd forme interne interlingvale compuse, posedă și un element comun – *soare* (fr. *sol* de la *soleil*, engl. *sun*, germ. *Sonne*); celălalt element – *floare* (engl. *flower*, germ. *Blume*) în franceză este „substituit” cu radicalul *tourne* de la *tourner* „a se întoarce, a se roti, a se orienta”: or se știe că această plantă se întoarce mereu cu fața spre soare.

Rezumînd cele afirmate, putem menționa că formele interne ale nominatemelelor interlingvale, făcînd parte din „constituția intimă și primordială a sufletului omenesc” (I. Iordan), se constituie în mod specific, relevînd concepțiile proprii unor anumite popoare. Pe lângă caracterul lor deosebit, se întrevăd și nuanțe similare care vorbesc fie de o viziune, respectiv, comună sau asemănătoare ale acestor etnii, fie de aceleași experiențe trăite de către ele.

CARACTERUL SPONTAN SI CONSTIENT AL JOCULUI DE CUVINTE

Drd. **Tatiana DUBIȚKAIA**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Una dintre dificultățile care apar în procesul studierii jocurilor de cuvinte este dualitatea caracterului acestora: *spontan*, pe de o parte, și *conștient*, pe de alta. Cu alte cuvinte, utilizarea jocurilor de cuvinte în actele de vorbire poate fi motivată atât prin naturațea exprimării vorbitorului, cât și prin intenția sa de a imprima acestei exprimări un efect stilistic.

Orice vorbitor care „se joacă” cu cuvintele își propune niște obiective mai mult sau mai puțin definite. De regulă, vorbitorul creează jocuri de cuvinte pornind de la asemănarea lor sonoră cu unele modele deja existente. A se compara, în acest sens, îmbinările *burriculum vitae*, *canalele universității*. Astfel, putem presupune că CV-ul este asociat cu buricul, deoarece anume acest organ îi permite unui îns să se prezinte, într-o situație anumită, drept o persoană foarte importantă (de exemplu, frazeologismul *a se crede/a se socoti buricul pământului* „a se crede, a se socoti cel mai important dintre toți”). Această îmbinare este pasibilă și de o altă interpretare: buricul este cavitatea care se formează în mijlocul abdomenului după tăierea cordonului ombilical, iar CV-ul reprezintă expunerea orală sau scrisă a vieții unei persoane, făcută de ea însăși: precum fetusul primește hrana din corpul mamei prin cordonul ombilical, așa și CV-ul „se alimentează” din viața reală a unui individ. Efectul stilistic al acestui joc de cuvinte este potențat și de aspectul savant al cuvântului *burriculum*, acordat de terminația latină. Expresia *canalele universității* ne duce cu gândul la o posibilă „canalizare”, la o strecurare a unei informații „ne-salubre” din analele universității.

Firește, aceste îmbinări vizează segmente concrete din realitatea înconjurătoare și satisfac anumite intenții stilistice. Odată cu dispariția segmentelor respective, dispare și necesitatea utilizării îmbinărilor respective.

Ca atare, dihotomia spontan/conștient, examinată din mai multe puncte de vedere, ne-ar permite să dezvăluim mai plenar esența jocului de cuvinte ca fenomen de limbă.

QUELQUES ASPECTS DE DIFFICULTÉS DE TRADUCTION

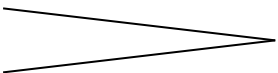
Conf.univ., dr. **Ivan SMIRNOV**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

1. LES DIFFICULTES D'ORDRE SÉMANTIQUE

Si on parle des difficultés d'ordre sémantique, alors il est nécessaire de concentrer notre attention sur la polysémie, les expressions phraséologiques, l'équivalence, la transmission des noms propres, etc.

La polysémie est un obstacle que l'apprenant aussi bien que les traducteurs doivent franchir afin de dégager une interprétation conforme aux intentions du texte source. Tout d'abord l'aire d'extension des hétéronymes peut être différente parce que le découpage de la réalité peut être plus analytique dans une langue par rapport à une autre.

Ainsi le roumain se sert de deux mots dérivés différents pour exprimer l'action et le résultat de l'action ou l'état, tandis que le français emploie le même mot; il y a donc focalisation:

aranjare		
arrangement		
aranjament		arrangement

Dans certains cas, la distance sémantique entre les deux mots focalisés est plus grande:

consum		
consumație		
consumare		consommation

Puis dans la majorité des cas, on peut choisir correctement l'hétéronyme en fonction de la distinction référentielle, il n'existe pas moins des locutions automatisées dans lesquelles le choix n'est dicté que par l'usage: Ex. A pune pe cineva pe picioare - remettre qn sur pied ; A avea plumb în picioare - avoir les jambes molles. Parfois les ressources du roumain sont plus grandes que celles du français. Par exemple: le mot français *bouquet* peut avoir en roumain plusieurs équivalents: *buchet, pâlc, legătură, mănunchi*.

Un autre problème, c'est celui des expressions phraséologiques, car c'est justement ici que les traducteurs rencontrent beaucoup de difficultés: elles sont spécifiques à une langue donnée, voilà pourquoi on ne peut pas toujours trouver des équivalents adéquats dans une autre langue. Dans les expressions phraséologiques le mot perd son indépendance et se traduit seulement dans le cadre de l'expression. Voilà pourquoi la traduction des phraséologismes se soumet aux règles particulières: (1, p. 214)

A) Si dans la langue cible il y a des équivalents constants de l'expression à traduire, alors on doit les employer obligatoirement. Telles peuvent être les expressions venues de la même source: de la mythologie antique (le cheval de Troie - Calul Troian), des textes religieux (le tour de Babel- Turnul Babel), ou ce sont des emprunts des autres langues (le secret de Polichinelle -secretul lui Polișinel). Les équivalents peuvent être des expressions de provenance différente, mais formées de la même sorte. Equivalent d'une expression phraséologique peut être un seul mot.

B) Si l'expression phraséologique a plusieurs significations, alors on choisit l'équivalent d'après le contexte.

C) Si l'expression phraséologique n'a aucun équivalent lexical ou l'équivalent a un spécifique tellement nationalisé qu'il ne peut pas être employé dans la traduction, alors il faut utiliser la traduction littérale.

D) S'il n'y a pas d'équivalents et la traduction littérale n'est pas tout à fait claire, alors on doit faire appel aux explications, aux traductions descriptives.

Les proverbes, les dictons, les aphorismes sont considérés aussi des phraséologismes. Ils se traduisent comme un tout entier.

Du point de vue de la traduction on peut classer les proverbes et les dictons en trois groupes: (2, p. 50)

1. Qui ont des équivalents adéquats dans la langue cible: Ex. «Ce qui naît de chatte, mange des souris». „Ce naște din pisica, șoareci mănâncă". (P. Istrati „Présentation des Haidoucs", p. 118-119). „Jusque chez Dieu, on peut être dévoré par les Saints!" „Până la Dumnezeu te mănâncă Sfinții!" (P. Istrati „Présentation des Haidoucs", p. 94-95)

„La forêt la plus verdoyante ne manque pas de branches sèches".

„Nu e pădure fără uscături".

(P. Istrati „Domnita de Snagov", p. 244-245)

2. Qui ont des équivalents qui conviennent d'après le sens:

Ex. „Je ne sais pas quoi faire de ma peau". „N-am nici un rost în viață". (P. Istrati „Domnita de Snagov", p. 156-157)

3. Qui n'ont aucun équivalent et alors on arrivera une traduction „mot-à-mot":

Ex. „Parle selon ta façon de t'habiller; ou habille-toi selon ta façon de parler". „Ori vorbește cum ți-e portul, ori te poartă cum ți-e vorba". (P. Istrati „Domnita de Snagov", p. 142-143) Mais la stabilité des unités phraséologiques ne peut pas toujours résoudre le problème de l'influence sur l'auditoire. Voilà pourquoi souvent l'auteur cherche à donner aux phraséologismes un autre aspect pas tout à fait habituel pour les lecteurs et pour les auditeurs, à changer son aspect formel. C'est une violation de l'intégrité des unités phraséologiques, car cela contribue à la décomposition des phraséologismes. Mais n'importe quel changement phraséologique ce soit, il est justifié. Charles Bally a affirmé que la violation des formes habituelles de la langue sert indirectement à l'expressivité de ce qui introduit de la diversité dans la langue. (3, p. 70)

Ainsi, par exemple, en changeant un terme d'une expression phraséologique ou d'un aphorisme, par un autre mot, on arrive à une transformation radicale: Ex. „La religieuse malgré elle". „Călugariță fără voie". (P. Istrati „Domnita de Snagov", p. 128-129)

2. LES DIFFICULTÉS D'ORDRE SOCIOCULTUREL

Un autre obstacle, on peut considérer que c'est la traduction des réalités et des noms propres.

Dans la transmission des réalités, il est nécessaire d'utiliser quelques moyens: (2, p. 40) la translittération: domnitza - domnița, tzap- țap, nalouca- năluca, doines - doine etc. La traduction approximative: mizericordioasă - miséricordieuse, doamnă- madame jupân - maître etc. Calque: mațe-fripte - le ventre-creux, coate-goale - le malotru, un scîrță-scîrță pe hârtie - un gratte-papier, etc.

La traduction descriptive: candelă - la veilleuse de l'icône, daraveri - mille affaires à régler, etc. Chacun de ces moyens a ses avantages et désavantages. Ainsi la translittération garde le coloris du texte, mais parfois il demande des commentaires si les mots ne sont pas trop explicites pour les lecteurs. La traduction approximative est tout à fait claire, mais elle affaiblit les particularités nationales du texte original. La création d'un mot nouveau à l'aide du calque, n'est pas toujours possible. Quant à la traduction descriptive, elle est employée seulement dans le cas où le lecteur a besoin d'une explication.

La traduction des noms propres a son spécifique à part. Voilà pourquoi c'est très difficile de choisir correctement le moyen de leur traduction pour pouvoir garder à la même fois la couleur locale.

Les noms propres d'habitude ne se soumettent pas à la traduction, ils sont plutôt transcrits. Mais les noms propres qui ont une signification à part peuvent être traduits: Tache-pantofaral - Take-le-Cordonnier, popa Zăbava - Père Trainard, Bursuc - le père Blaireau, Podul-de-Pamânt - Chaussée de Terre, etc.

Les noms des journaux, des magazines et les noms des théâtres gardent leurs formes d'habitude. L'association des signes linguistiques à la réalité environnante subit les contraintes d'un faisceau de facteurs tels que les conditions sociales et historiques dans lesquelles s'est développée la communauté en question, l'expérience linguistique et culturelle, les contacts avec les autres communautés, etc.

Les modalités de transfert du culturel concernent les termes marqués du point de vue civilisationnel (particularités locales: coutumes, croyances, culture matérielle: plats spécifiques, vêtements, monnaies, mesures de longueur, etc.) ou des particularités géographiques. Ces unités peuvent se ramener aux types généraux suivants:

- l'unité source marquée est traduite par une unité qui évoque une autre réalité. Ex. „Mă târăsc de-a bucelea pe schele și mă pome-

nesc înapoi aci..." „J'avance a quatre pattes sur l'échafaudage et me retrouve de nouveau ici..." (I. L. Caragiale „O noapte furtunoasă", act. I, scena VIII, p. 47-93)

- le traducteur substitue l'unité source avec une autre unité: Ex: „...că-i sarea ochelarii de pe ochi și giubenul din cap de auzea căinii din Giurgiu", „...je lui aurais fait valiser son lorgnon et son gibus ameuter les cabots, d'ici jusqu'au Danube". (I. L. Caragiale „O noapte furtunoasa", act. I, scena I, p.11-51)
- le terme marqué est traduit par un correspondant fonctionnel: Ex: „Cosea galoanele la mondirlul lui nea Chiriac." „...Elle cousait les galons sur la tunique a m'sieu Kiriac." (I. L. Caragiale „O noapte furtunoasă", act. I, scena III, p. 17-59)
- le terme marqué est neutralisé: Ex: „Bucuresti 15/27 Răpciune". „Bucarest, le 15/27 Septembre". (I. L. Caragiale „O noapte furtunoasa", act. I, scena IV, p. 19-61)

La principale difficulté à laquelle se heurte le traducteur est la non-correspondance des variétés de langue socio-situationnelles.

Une deuxième difficulté résulterait donc de la non équivalence des termes appartenant à des registres considérés comme équivalents, et l'équivalence de termes appartenant à des variétés non-équivalentes.

Dans ces deux oeuvres Panait Istrati ne recourt pas à la traduction des termes propres à la culture roumaine, il fait appel plutôt à la translittération.

La structuration linguistique de la réalité environnante est, pour une large part, dépendante de la civilisation de la communauté émettrice. Se plaçant dans une perspective sociolinguistique, l'étude de la dimension périlinguistique de la traduction devient une composante essentielle de l'activité de tout traducteur.

Pour un traducteur, l'intérêt que présente l'étude des zones fortement idiomatisées, réside surtout dans la découverte des procédés indirects lui permettant de retransmettre les connotations socioculturelles.

La fausse interprétation des faits de langue conditionnées historiquement conduit a des incongruences stylistiques. L'opacité des structures qui portent l'empreinte de ces conditions spécifiques est l'un des plus grands obstacles qui se dressent devant le traducteur. „Apprendre une langue signifie deux choses: apprendre la structure et les mots de cette langue, mais aussi apprendre la civilisation, la culture de cette langue, ce qui est tout autre chose. De la viennent les difficultés dues a l'apprentissage corrélatif des situations dans lesquelles sont utilisés les mots et les structures de cette langue". (4, p. 162)

3. LES DIFFICULTES D'ORDRE STYLISTIQUE

Pour donner une traduction adéquate et originale d'un texte artistique, le traducteur doit premièrement faire connaissance avec le style de l'auteur. On peut dire que c'est justement dans ce domaine que les traducteurs rencontrent les plus grandes difficultés. La traduction des tropes, notamment celle de la métaphore, présente une assez grande difficulté pour les traducteurs, même pour les traducteurs chevronnés.

Il convient pourtant de préciser que dans ce domaine il est risqué de viser à l'exhaustivité, le champ de la figurativisation ne se laissant pas borner.

Chaque auteur a sa manière d'écrire, son langage individuel. Ainsi les métaphores et les métonymies individuelles donnent une image vive, qui doit être transmise dans la traduction aussi. Ex. :

<i>Ca în camera ta să vin</i>	<i>Mais pour arriver dans ton monde</i>
<i>Să te privesc de-aproape</i>	<i>Et te regarder ainsi</i>
<i>Am coborât cu-al meu</i>	<i>Je renaiquis des eaux profondes</i>
<i>senin</i>	<i>Où mon serin descendit.</i>
<i>Și m-am născut; din ape.</i>	M. Eminescu, „Luceafărul”, p. 163-255

Dans cet exemple on voit que la métonymie a été transmise dans la langue cible, mais son effet n'est pas le même. Les tropes perdent beaucoup de leur signification. Il y a des cas où ils manquent dans la langue cible:

<i>Să ne privim nesățios</i>	<i>Que nos regards toujours s'épanchent</i>
<i>Și dulce toată viața</i>	<i>Doucement toute la vie.</i>
	M. Eminescu, „Luceafărul”, p. 169-260

Dans cet exemple on peut observer que la métaphore disparaît. Presque la même peut arriver aux autres figures de style aussi.

Un autre obstacle le processus de la traduction constituent les interjections et les onomatopées. On ne peut pas les traduire sans conteste car, elles expriment différentes émotions.

Ex : «Astai ! Una vorbim și basca ne-nțelegem.»

1. L. Caragiale „O noapte furtunoasă”, act I, scena II, p. 10-50.

Dans les œuvres artistiques, on rencontre des verbes et des noms formés d'interjections, par le moyen de dérivation, en ajoutant des suffixes. Ce sont d'habitude les verbes et les noms provenus des cris des animaux, des oiseaux, etc. Dans la traduction, il faut les substituer par les équivalents de la langue cible.

Bibliographie

1. Гак В. Г. *Курс перевода*. – Москва: Международные отношения, 1980.
2. Тучькова Т. А. *Пособие по переводу с французского языка на русский*. – Москва/Ленинград: Просвещение, 1964. – р. 50
3. Тетради переводчика. – Москва: Международные отношения, 1976.
4. Mounin G. *Linguistique et traduction*. – Paris: Seghers, 1995.

Textes littéraires

1. Panait Istrati. *Œuvres choisies. Présentation des Haïdoucs*. Vol. III. – București: Editura pentru literatură.
2. Panait Istrati. *Œuvres choisies. Domnitza de Snagov*. Vol. IV. – București: Editura pentru literatură, 1967.
3. L. Caragiale. *O noapte furtunoasă*.
4. M. Eminescu. *Luceafărul*. – București: Cartea românească, 1984.
5. L. Caragiale. *Oeuvres*. – Bucarest: Méridien-Éditions, 1962 (textes traduits sous la direction de Simone Roland et Valentin Lipatti).

PROBLEME LEXICOGRAFICE ÎN REDACTAREA DICȚIONARULUI TOPONIMIC AL BAZINULUI HIDROGRAFIC AL NEAMȚULUI

Cerc. Daniela BUTNARU,

Insitulul de Filologie Română "A. Philippide", Iași, România

Ne propunem, în comunicarea de față, să analizăm și să exemplificăm câteva din problemele lexicografice întâmpinate în timpul redactării *Dicționarului toponimic al bazinului hidrografic al Neamțului*, dicționar de tip structural, realizat pe baza conceptelor de *câmp toponimic*, *polarizare* și *diferențiere*, teoretizate de către Dragoș Moldovanu⁴³. În acest tip de dicționare se urmărește nu doar enumerarea unor toponime, cu precizarea localizării și a etimologiei acestora, ci și evidențierea raportului dintre nume și obiectul geografic desemnat, a relațiilor care se stabilesc între unele toponime și a comportamentului acestora în vorbire. Realitatea de pe teren ne arată că de la numele unui obiect sociogeografic își pot lua denumirea și alte obiecte din imediata sa apropiere, formându-se un câmp toponimic, adică un ansamblu de două sau mai multe toponime formate în jurul unui *toponim-bază* (sau *nucleu*), care are rol de centru polarizator.

---

⁴³Dragoș Moldovanu, *Principii ale lexicografiei toponimice*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, XXIII, 1972, p. 73–100.

Principala problemă întâlnită în abordarea lexicografică de tip structural este cea a identificării toponimului primar. Pentru cazurile în care nu există atestări documentare rămâne la latitudinea redactorului să stabilească acest lucru. De exemplu, pentru câmpul toponimic *Secul*, trebuie identificat obiectul care a purtat mai întâi acest nume, deoarece astăzi în zonă întâlnim toponimele *Pârâul Secul*, *Mănăstirea Secul* și *Vârful Secul*. Nicolae Iorga⁴⁴ susținea că acest nume a desemnat mai întâi mănăstirea și că mai târziu pârâul care curge în apropierea ei a preluat numele *Secul*. Însă faptul că există documente anterioare construirii acestei mănăstiri, care atestă *Pârâul Sec*, ne îndeamnă să considerăm *Pârâul Secul* ca fiind toponimul-bază pentru acest câmp.

Un alt caz dificil în privința stabilirii toponimului-nucleu este cel al câmpului *Neamțul*, deoarece nu există documente care să indice obiectul sociogeografic desemnat inițial cu acest nume. Este posibil ca *Cetatea Neamț* să fi precedat *Târgul Neamț*, ea putând fi construită de către coloniști sași, cu scopul de a apăra trecătorile ardelenene împotriva tătarilor, iar târgul să fi fost constituit mai târziu, lângă cetate. Așa după cum există și posibilitatea ca târgul, cu numele provenit de la un antroponim *Neamțul*, să fi existat deja când se construia cetatea, care a preluat denumirea. Am prezentat în acest rezumat doar una dintre problemele lexicografice întâlnite la realizarea dicționarului în discuție.

THE METHODS OF NEOLOGISM FORMATION

Ina VODOVOI, University Lecturer,
Alec Russo Balti State University

People can easily coin new words to suit their needs. Journalists, in particular, take advantage of the power that the English language has to generate neologisms. When we read a newspaper or a magazine, we are likely to come across words which we have never seen or heard before because they have just been coined by a creative speaker or writer.

But how do they appear in a language? It is clear enough that they do not come out of the blue, well some of them do. To answer this question is the aim of my article.

New words can be coined by combining already existing words into a new unit or a word with an affix, changing their word class, abbreviating them and combining abbreviated forms.

The following methods of neologism formation can be helpful to create new terms:

---

⁴⁴Nicolae Iorga, *Istoria românilor prin călători*, vol. I, București, 1920, p. 214.

1. compounding
2. derivation or affixation
3. pseudo suffixation
4. conversion, zero-derivation or functional shift
5. clipping
6. blending

Here should also be mentioned the abundance of borrowings from different languages as French, Russian, Spanish, German, Italian, Arabic and even Japanese.

Often these neologisms are impossible to find in English-Romanian, English-Russian dictionaries and even in the newest explanatory dictionaries, as each dictionary lags behind in the registration of the latest words and meanings at least on several years.

We live in the century of new ideas and their realizations, where every new tool, every new masterpiece, every new book or article gives birth to new words. We should master the rules which native speakers intuitively apply to form new terms not only in order to create neologisms but also to understand them, at least a significant part of newly formed terms.

CÎMPUL LEXICO - SEMANTIC AL VERBULUI "A MURI "

Lect.univ. **Mariana URSU**,
Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Unul dintre conceptele de bază ale oricărei culturi este moartea, și înălțând această noțiune la rang de concept, ne bazăm pe definirea conceptului din dicționarul lui I. Stepanov: "Conceptul este asemeni unui strop de cultură în conștiința omului... Conceptele nu sunt numai gândite, ele sunt trăite".

Întrădevar, problema vieții și morții îi frământă pe oameni, cred că, încă de când omul pentru prima oară și-a dat seama de morbiditatea sa. Conceptele de ființă și neființă au stat la baza uneia dintre primele științe - filosofia, iar frica de moarte a dus la apariția religiei. Moartea este atât o taină mare, cât și un final inevitabil al vieții fiecărui om. Moartea este obiectul de studiu al multor științe: filosofia, psihologia, medicina. Tema morții și problemele legate de ea, referitor la sensul existenței umane, este una dintre cele mai importante în literatura clasică.

Noțiunea de câmp lexico-semantic a fost introdusă în uzul lingvistic în legătură cu problema organizării sistemice a lexicului ce reiese din premisele generale ale abordării structurale a unei limbi. La baza teoriei câmpului lexico-semantic stă următoarea idee: cuvintele, într-o limbă, nu sunt izolate unul de celălalt, dar formează niște grupuri semantice. Fonda-

torul acestei teorii este considerat I. Trier, conform căruia, fiecărui grup semantic ce corespunde unei anumite sfere de experiență i se alipesc cuvinte ce formează un câmp lingvistic ce dezmembrează sfera de experiență.

Cu toate acestea, I. Trier consideră că pentru a înțelege un cuvânt, el trebuie să facă parte dintr-un câmp lexical, ca un tot întreg, deoarece un semn lexical separat poate fi înțeles numai într-un amalgam dintre el și câmpul lexical existent [Trier, I. 1931: 5 cit. Karaulov I., 1976: 6].

În lingvistica modernă, câmpul lexico-semantic este definit drept "o structură ierarhică a multitudinii de unități lexicale, reunite de o semnificație comună și care reflectă o sferă semnificativă în limbă [Kobozev I. M., 2000: 99].

În baza mai multor definiții ale câmpului semantic, I. Karaulov, evidențiază următoarele proprietăți ale acestui câmp :

1. legătura dintre elementele câmpului;
2. ordinea și definirea reciprocă ale elementelor;
3. independența câmpului, exprimată prin integritatea sa;
4. specificitatea sa în diferite limbi [Karaulov I., 1976 : 33].

THE INFLUENCE OF THE NEOLOGISMS UPON THE ROMANIAN VOCABULARY

Mihaela BUZATU, Teaching Assistant, Ph.D. Student,
University of Bacău, Romania

This paper deals with the way in which neologisms of different origins (Spanish, Italian, French and English) influence the Romanian vocabulary. Our attention is focussed on the effects of these neologisms upon the phonetical, morphological and semantic Romanian strata. It is obvious that the borrowings are diverse and that our vocabulary is a heterogenous one. But, in spite of all, these new words do not affect the Latin character of the Romanian language. They contribute to the enrichment and the *modernization* of the Romanian vocabulary.

ЭМФАТИЧЕСКИЕ ВАРИАНТЫ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ $\tau\alpha\lambda\alpha\varsigma$ И $\tau\lambda\eta\mu\omega\nu$ КАК ЧЛЕНЫ СИНОНИМИЧЕСКОГО РЯДА С ОБЩИМ ЗНАЧЕНИЕМ «НЕСЧАСНЫЙ»

О. И. МАЛИНОВСКАЯ,

Львовский национальный университет им. И. Франко, Украина

1. Эмфатических вариантов доминанты $\tau\alpha\lambda\alpha\varsigma$ и близкого к ней по значению прилагательного $\tau\lambda\eta\mu\omega\nu$ в древнегреческих трагедиях

3: *δυσταλας, παντλημων, πανταλας*. Все три прилагательных встречаются только в языке Еврипида, Эсхил употребляет *πανταλας*, а Софокл – *δυσταλας* и *παντλημων*.

2. В значениях названных прилагательных на первый план выступает оценочная функция, кваликативная структура [Вольф, 1978, С. 29], ярко прослеживается эмоциональная доминанта [Балли, 1961, С. 182]. Такие прилагательные передают страдание большой интенсивности. Первые компоненты этих сложных прилагательных не усложняют значение производного прилагательного дополнительными семантическими нюансами, а лишь прибавляют к нему кванторную сему. Эмфатические варианты реализуют в трагедиях только три усиленных кванторной семой значения доминанты *ταλας* (и *τλημων*): значения «испытывающий несчастье», «совершающий и одновременно испытывающий несчастье» и «исполненный несчастьем». Таким образом, к деференциальной семе «Несчастье» прибавляется кванторная сема «Интенсивное».

3. В текстах трагедий прилагательное *δυσταλας* может выступать в роли субъективной и объективной оценки, а прилагательные *πανταλας* и *παντλαμων* – только как объективная оценка. Образы Ифигении, Ифиса, Антигоны, Электры, Мегары и Агамемнона в трагедиях характеризуются эпитетом *δυσταλας*, образы Ниобы, Гекубы и Эдипа – эпитетом *παντλημων*, образ Андромахи – эпитетом *πανταλας*. Наиболее употребительным контекстуальным партнером прилагательных *δυσταλας* и *παντλημων* является местоимение *εγω* – «я».

Использованная литература

1. Балли Ш. Французская стилистика /Пер. с фр. К. А. Долинина; Под ред. Е. Г. Эткинда; Со вступ. ст. Р. А. Будагова. - М.: Изд-во иностранной литературы, 1961. – 389 с.
2. Вольф Е. М. Грамматика и семантика прилагательного (на материале иберо-романских языков) /АН СССР, Ин-т языкознания. - М.: Наука, 1978. – 200 с.

ASPECTO LÉXICO DEL REFRANERO ESPAÑOL

Oksana KUSHNIR,

Universidad Nacional “Ivano Francó” de Lviv

Los refranes son conocidos y transmitidos por todas las generaciones, y son considerados parte del patrimonio lingüístico universal de los

hablantes. Los refranes encierran la sabiduría popular, precientífica o supersticiosa, contraria a los postulados de la ciencia.

El uso de refranes en el lenguaje coloquial se ha extendido en todos los grupos sociales, independientemente del nivel cultural que éstos posean. El refrán se ha lexicalizado y se ha incorporado a la tradición cultural de los hablantes, quienes lo identifican y lo utilizan como parte de su patrimonio.

Si hablamos de propiedades lingüísticas del refrán, pues uno de los aspectos léxicos más destacados por los lingüistas y paremiólogos es la presencia de arcaísmos: *Quien tiene suegra, cedo le muera* [pronto], *Quien con gatos anda, a maullar se embeza* [=enseña], etc.

Lo característico para el refranero español es también la aparición de las palabras en latín. Es evidente debido a que numerosos refranes se forjaron en la Edad Media, desde los primitivos estados de formación del castellano: *Dijo el asno a las coles: pax vobis*; *Cuando el cuervo dice ¡cras!, el hombre diga: ¡ya!*; etc.

Otros refranes contienen palabras que han dejado de ser moneda corriente en la sociedad actual, lo que dificulta la comprensión del dicho. El ejemplo claro que ilustra la dificultad comprensiva de algunos refranes es el siguiente: *Pan leudo, escriño lleno*. En este refrán hay dos términos que pueden no entenderse correctamente en un primer momento: uno de ellos es “leudo”, cuyo significado es “fermentado con levadura” y la otra palabra es “escriño” que se refiere a una “cesta hecha de paja”. Al saber esto, entendemos el refrán: *El pan fermentado con levadura es tan grande que llena la cesta*.

Teniendo en cuenta la importancia que tiene el material fónico en la formación de las paremias, hay que hacer referencia al mismo —en especial, a la rima— para abordar algunas cuestiones léxicas. Esa dependencia del léxico a la fonética, la vemos, por ejemplo, en los refranes que contienen presuntos barbarismos formados por la acción de los metaplasmos: *Por San Silvestro, ata tu burro con el cabestro*; *Al perro conejero, miralde el florín*; etc. El factor rítmico es el que inicialmente determina que muchas palabras tengan una fisonomía particular. Se prefieren sufijos inusitados a otros existentes o posibles en el vocabulario: *La mujer y la gallina, caserina*; *Asno de gran asnedad, quien pregunta a una mujer su edad*; etc. Se crean voces novadas que, no obstante, pudieran seguir alguna pauta de formación regular: a) cambio de género: *No se cuece trucho sin conducho*; b) analogía: *Creí que y pensé que, asneque y burrequé*; c) composición: *Zanquivano, zanquivano, mucha paja y poco grano*; etc.

Así, concluyendo lo dicho anteriormente, podemos mencionar que el léxico de las paremias españolas es un campo muy amplio de estudio e investigación.

Bibliografía

1. García-Page M. Propiedad lingüística del refrán (I) // EPOS: Revista de Filología. – Madrid, 1990. – Vol. 6. – P. 499–510.
2. Martín Kleiser L. Diccionario general ideológico español. – Madrid: Editorial Hernando, 1986.
3. García-Page M. Aspectos fónicos en la configuración de los refranes // Notas y Estudios Filológicos. – Navarra, 1990. – №5. – P. 77–121.
4. Lázaro Carreter F. La lengua de los refranes: ¿Espontaneidad o artificio? // Estudios de lingüística. – Barcelona: Crítica, 1979. – P. 219–232.

INOVAȚIA ȘI NORMA LINGVISTICĂ

Lect.univ. **Svetlana STANȚIERU**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

0. Raportînd conceptul de *inovație* (1. unitate, trăsătură sau fenomen nou – apărute la un anumit nivel al structurii unei limbi <...>; 2. în lingvistica generală, ansamblu al modificărilor produse în structura oricărui idiom, ca urmare a acțiunii unor factori lingvistici și extralingvistici) la cel de *normă lingvistică* (sistem de reguli/instrucțiuni care privește, din mai multe puncte de vedere, uzajul unei limbi date [*Dicționar de științe ale limbii*, București, Editura Nemira, 2001]), constatăm că orice inovație încalcă norma. Cu alte cuvinte, norma elimină ceea ce în vorbire constituie aspect inedit, conservînd numai aspectele ce sînt comune în actele de vorbire.

1. E cunoscut faptul că sistemul limbii nu este imobil: în mod inevitabil, apar inovații care, în funcție de necesitățile sistemului, sînt acceptate sau respinse. Astfel, dacă inovația se repetă, impunîndu-se treptat în limbă, cu timpul însă ea poate deveni normă (prin urmare, precum nici un fenomen de limbă nu poate rămîne în stare statică, tot astfel nici normele unei limbi nu sînt imuabile: ele se schimbă, evoluează, într-un cuvînt, se conformează exigențelor timpului). Or o inovație devine normă (în momentul inițial atît inovația, cît și norma pot fi considerate niște tendințe) doar atunci cînd este adoptată conștient de un număr din ce în ce mai mare de vorbitori, contribuind astfel la evoluția și la unificarea limbii. E. Coșeriu menționa, în acest sens: „auditorul adoptă ceea ce nu știe, ceea ce îl satisface estetic, îi convine din punct de vedere social sau îi servește funcțional” [E. Coșeriu, *Sincronie, diacronie și istorie*, București, Editura Enciclopedică, 1997, p. 77].

2. Inovația și norma lingvistică sînt categorii istorice. Apariția oricărei norme este determinată de anumite condiții (și nu numai lingvistice), iar evoluția ei este în conformitate cu legile de dezvoltare a limbii, cu evoluția comunității care folosește limba respectivă. În orice stadiu al limbii, vom întîlni norme „vechi”, care continuă să fie puternice sau care încep să slăbească, din cauza unor tendințe noi.

Norma nouă apare, la început, sub forma unei inovații în raport cu norma veche, deci ca un fenomen strict individual. Se știe că inovațiile glotice sînt, la origine, tot individuale, însă nici inovația, nici norma nu pot fi impuse de cineva individual (oricît de puternică n-ar fi autoritatea acestuia), ci impunerea lor se realizează doar colectiv.

3. Ținem să menționăm că dintre toate inovațiile care apar în fiecare moment numai unele pot deveni norme. Reiese, așadar, că nu orice inovație devine normă. Legile limbii „selectează” din miile de inovații numai pe cele necesare, pe cele care contribuie la dezvoltarea și unificarea limbii.

РАЗВИТИЕ СЕМАНТИКИ ЛЕКСЕМЫ *O ARTOS* В ТЕКСТАХ НОВОГО ЗАВЕТА

Роксоляна Леонидовна ОЛИЩУК,

Доцент кафедры классической филологии

Львовского национального университета им. Ивана Франко

Важнейшим продуктом питания в Средиземноморье и на среднем Востоке издавна был хлеб. Среди номенов, обозначающих продукты питания в книгах Нового Завета, лексема *o artos*, служащая основной единицей названия хлеба, отличается наибольшей частотностью употребления.

Указанная лексема впервые фиксируется у Гомера в значении «пшеничный хлеб». В таком же значении это существительное употребляется и в классическую эпоху.

Гиппократ различает, например, *o artos* (пшеничный хлеб) и *h maza* (ячменный хлеб).

В книгах Нового Завета лексема *o artos* фиксируется 97 раз. В большинстве случаев она употребляется в значении «продукт питания, который выпекают из муки». Дважды в текстах Нового Завета номен *o artos* встречается в значении «ячменный хлеб».

Несколько раз исследуемую лексему зафиксировано в переносно-обобщающем значении «пища, еда». Тенденция переноса первичного значения «хлебный продукт из муки» на общее название

пищи отмечается у лексемы «хлеб» в лексических системах и других индоевропейских языков.

Согласно утверждению экзегетов, лексема о *artos* может охватывать и более широкое понятие, чем «пища», обозначая «материальные блага», которые противопоставляются животворящей силе Божьего Слова.

В некоторых контекстах отмечается метафорическое употребление исследуемой лексемы «хлеб», спускающийся неба, хлеб живой и истинный, каковым является сам Иисус Христос.

Значение «хлеб для причастия», развиваемое словом о *artos* в текстах Нового Завета, сохраняет в христианств свое значение до наших дней.

В современном греческом языке лексема о *artos* сохраняет значение «хлебное изделие из муки». В новогреческом языке бытует также словосочетание о *artos epiousios* (хлеб насущный). В значении «просфора», оно относится к литургийным понятиям.

CUVINTE POTENȚIALE ȘI OCAZIONALE: UNELE ASEMĂNĂRI ȘI DEOSEBIRI

Asist.univ. **Mariana PROCA**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

În ultimul timp, se utilizează tot mai frecvent pentru desemnarea unităților lexicale de tipul *a gorbaceviza* (< M. S. Gorbaciov, inițiatorul Perestroicii), *a hrușcioviza* (< N. S. Hrușciov, prim-secretar al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice), termenii *cuvînt potențial* și *cuvînt ocazional*. Considerăm însă că acești termeni comportă atît asemănări, cît și deosebiri.

Dintre asemănări menționăm următoarele:

- cuvintele potențiale și cele ocazionale sînt cuvinte neașteptate în momentul vorbirii, pe cînd celelalte cuvinte se reproduc în vorbire ca unități lexicale deja existente;
- cuvintele potențiale și cele ocazionale sînt niște unități lexicale ce se creează la un moment dat, cu un anumit scop, adică „cu o ocazie”;
- cuvintele potențiale, ca și cele ocazionale, sînt, în majoritatea cazurilor, purtătoare de o informație inedită, proaspătă;

Dintre deosebiri menționăm următoarele:

- cuvintele ocazionale se utilizează mai rar decît cele potențiale. Motivul rezidă în natura diferită a apariției lor. Astfel, cuvîntul potențial apare în baza unui material preluat gata din limbă, deci după un model deja existent (e cazul substantivelor epicene de tipul: *elefant* – *elefantă*, *cangur* – *canguroaică*), iar cuvîntul ocazional apare în baza combinării

morfemelor deja existente în limbă și dau naștere unor cuvinte neobișnuite (*aurist* „posesor de aur”, *activiperă* „activistă ce e ca o viperă” ș.a.).

- cuvintele potențiale se creează în conformitate cu legile de formare a cuvintelor, iar ocazionalismele, deseori, încalcă aceste legi (de exemplu, cuvintele inventate de P. Goma, deși sînt alcătuite conform modelelor existente, totuși ele nu cadrează, într-un anume fel, cu firea limbii: *a sătiza* „a face din oraș sat”, *desșărați* „oameni rămași fără țară”);
- spre deosebire de cuvintele potențiale, ocazionalismele nu pretind să fie incluse în dicționare, adică rămîn, de cele mai multe ori, în afara lexicului uzual;
- cuvintele potențiale pot fi deciptate în afara contextului, iar cele ocazionale doar într-un anumit context. Astfel, în enunțul „...în fiecare zi de la Dumnezeu lăsată mereu cu altă cămașă. Și-n plus, **ncrăvăt**, cravata mă-si!” (P. Goma). devine limpede numai în cadrul contextului (adică „legat cu cravata”);
- coloratura stilistică a unui cuvînt potențial e mai puțin palpabilă decît a unui cuvînt ocazional. A se comp. cuvintele potențiale *a mafiot* , *a videoclipa* și cuvintele ocazionale *a se trandafiri* „a căpăta calitățile unui trandafir” (< trandafir), *a gigibecaliza* „a avea un limbaj asemănător cu cel al lui Gică Becali” (< *Gică Becali*, președintele clubului de fotbal „Steaua”), *a se stepi* „a rămîne pustiu în interior” (< *stepă*)..

LES MOYENS D'EXPRESSION DE LA DIMINUTION EN FRANÇAIS MODERNE

Ana DOROSENCO, maître-assistant,
Université de Tiraspol

Bibiche, chaton, culotte, risette, tyranneau... bleuet, verdâtre, sa-laud... rêvasser, sautiller, voleter... peut-on être sérieux quand on parle de diminutifs ? Les diminutifs sont si familiers que les linguistes ne leur consacrent pas une longue étude. Pourtant, dès que l'on se penche sur cette catégorie linguistique, les certitudes volent en éclats et les questions abondent, à commencer par celle de la définition. En termes de grammaire fonctionnelle, le diminutif est un procédé linguistique qui affecte un item lexical, I.e.: un mot auquel est associée une valeur affective, le diminutif ajoute une certaine spécificité aux mots auxquels il est associé. Fut-elle appréciative ou dépréciative selon les conditions de son emploi dans des contextes familiers ou affectifs etc. Le diminutif reflète une certaine attitude modale subjective de la part de l'énonciateur. Cette attitude octroie à la diminution une valeur spécifique.

La diminution au niveau du nom est très fréquente en français. Les suffixes nominaux diminutifs sont: -et, -ette, -ot, -otte, -eau, -on, -elle, -elet, -elette, -ille, -illon, -in, -iole/-ole, -ule, -icule: livret, tablette, îlot, cocotte, jambonneau, aiglon, tourelle, moucheron, faucille, moinillon, diabolin, bestiole, veinule. Ajoutés aux radicaux nominaux, ils forment des noms propres, des noms communs, et des adjectifs.

Il arrive que la signification diminutive s'est éteinte soit à cause du radical qui a disparu, soit parce que le dérivé a pris une signification nouvelle: alouette, corset, prunelle, tabouret. Parfois le mot simple disparaît devant le dérivé qui a pris sa signification: couteau, marteau, taureau. On s'aperçoit d'abord que de nombreux diminutifs proviennent de noms qui n'existent pas ou plus. Ainsi, par exemple, on se demande de quels étranges "raque", "lue" ou "aloue" les mots "raquette", "luette" ou "alouett" sont les diminutifs ! La même question se pose avec des mots comme "houlette", "moquette" et "sornette". Dans ces cas là, l'étymologie nous apprend qu'il s'agit presque toujours de mots d'origine étrangère ou dialectale. Parfois on rencontre des mots tombés en désuétude: la "jaque" par exemple, avant de devenir "jaquette" était une sorte de tunique, la "choue" était un oiseau nocturne plus grand que la "chouette", la "gourme", avant de devenir "gourmette", était une petite chaîne fixant le mors du cheval.

Plusieurs suffixes nominaux diminutifs ont acquis au cours des siècles une valeur péjorative. Les suffixes à valeur collective -aille, -asse: françailles, semaille, paillasse, forment dans le français moderne les dérivés à valeur dépréciative: canaille, politicaille.

Au niveau de l'adjectif, on ne pourrait pas parler d'une abondance! Tout au contraire, une grande pauvreté se manifeste. Au fait, la diminution au niveau de l'adjectif n'est utilisée que très rarement, et ce qui a marqué notre attention est l'emploi fréquent des suffixes: -elet, -elette, -et, -ette, -ichon, -ichonne, -in, -ot, -ote, -otte: rondelet, aigrette, propret, pâlichon, rouquin, pâlot, vieillotte.

Les suffixes diminutifs nominaux peuvent exprimer non seulement une attitude subjective du sujet parlant envers tel objet ou phénomène, mais ils reçoivent parfois une valeur quantitative. Ainsi le suffixe -âtre marque l'affaiblissement de la qualité exprimée par le radical: blanchâtre, rougeâtre.

Une multitude de verbes appréciatifs sont formée à l'aide des suffixes diminutifs. Les suffixes diminutifs s'intercalesnt entre le radical et la terminaison verbale en ajoutant aux verbes une signification particulière: -eler, -eter, -iller, -iner, -onner, -oter, -otter, -ouiller: craqueler, moucheter, mordiller, pleuviner, tâtonner, chantonner, sifloter, gratouiller. Ces dérivés peuvent avoir une valeur fréquentative et marquer une action régu-

lièrement répétée (toussoter, mordiller), ou affaiblie (chantonner). Ils sont répandus surtout parmi les verbes intransitifs et servent à rendre les nuances stylistiques les plus diverses.

UNELE EXIGENȚE PRIVIND CREAREA ABREVIERILOR

Conf.univ. **Zinaida TĂRÎȚĂ**,
Universitatea de Stat “A. Russo” din Bălți

Analiza formațiilor neologice din limba română confirmă faptul că la etapa actuală s-a activizat formarea unităților lexicale prin abreviere. Acest mijloc compresiv de formare a cuvintelor, bine reprezentat pe plan național și internațional, deosebit de viu și de productiv, nefiind ferit de vulnerabilitate, este deschis greșelilor sau confuziilor. De aceea se cere aplicat cu atenție, grijă și respect pentru corectitudinea și frumusețea limbii.

Problemele de corectitudine, ce vizează abrevierile, se referă la modul de realizare, structura, scrierea, pronunțarea, regulile de utilizare a acestor unități nominative de tip special .

Lucrările normative și cele lexicografice, atestând unitățile lexicale formate prin abreviere, stabilesc și anumite norme ortografice, ortoepice, flexionare. Complementar la normele care privesc aspectul diverselor abrevieri în parte, se impune respectarea anumitor cerințe generale ale abrevierii ca procedeu, cunoașterea lor servind atât la înțelegerea unor abrevieri existente, cit și la formarea unor eventuale abrevieri noi.

Astfel, exigențele specifice abrevierilor literale (din inițiale) privesc, în primul rând, limitele formale ale acestor unități lexicale. Principala condiție a unei abrevieri pertinente este să aibă dimensiuni rezonabile, șirurile prea lungi de inițiale fiind rebarbative, mai ales în cazul când acestea conțin succesiuni de litere care reprezintă consoane citite izolat (ASCHFR “Asociația de Sprijin a Copiilor Handicapați Fizic din România” “ANFDUM “Asociația Națională a femeilor cu Diplomă Universitară din Moldova”). Abrevierile criptice de acest tip sînt ineficiente și sub aspectul economiei, căci înțelegerea lor necesită mai mult timp decît ar fi cerut menținerea bazei polilexicale. Deși se întîlnesc abrevieri în structura cărora intră mai mult de zece inițiale, limita acceptabilă pentru aceste structuri, după cum recomandă specialiști [1, 5], este de șase componente.

Abrevierile trebuie să îndeplinească și condiții de ordin estetic, ținînd atât de formă (aspectul grafic sau cel sonor), cît și de conținutul sugerat. Sînt de evitat abrevierile care produc efecte auditive neplăcute (*F.S.Î.S.* “Federația Sindicatelor din Învățămîntul Superior”, *F.S.M.* “Federația Sindicală Mondială”).

Identitatea sau asemănarea parțială cu un cuvânt existent poate fi în favoarea sau în defavoarea unei abrevieri. Sigle de tipul *ARD* “Agenția Română de Dezvoltare”, *BEM* “Banca de Economii a Moldovei” evocă noțiuni nedorite.

Drept criteriu de formare a abrevierilor din silabe sau fragmente, de rînd cu eufonia și concizia, va servi și transparența lor, aceste abrevieri sugerînd, pe cît e posibil, baza formativă pe care o substituie.

Referințe bibliografice

1. Avram M. *Abrevieri din actualitate* // LLR, nr. 1, 1995

CORAPORTUL POLISEMIE / DERIVARE SEMANTICĂ

Lect. univ. **Lucia BALANICI**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Pentru a pătrunde în esența modificărilor ce se produc în subsistemele limbii și, în special, în cel glosematic, este necesar să ne bazăm pe un studiu orientat în două direcții, în două domenii diferite, ce se influențează și se determină reciproc. Acestea sînt: domeniul realității linguale și domeniul realității extralinguale, domenii care, printr-o interferență de relații, formează tabloul glotic al lumii.

Toate metamorfozele ce se produc în sistemul realității extralinguale se reflectă, în formă de unități linguale, în sistemul limbii, fapt prin care se și explică, probabil, ipoteza conform căreia glosemele sînt oglinda realităților și a relațiilor dintre ele, iar schița legăturilor logice dintre diferite realități, și interacțiunea lor în realitatea extralinguală, se reflectă în sistemul de semnificații din limbă și determină constituirea anumitor asociații, căi și motive posibile de dezvoltare a structurilor semantice ale cuvintelor unei limbi.

Evoluția subsistemului lexico-semantic al limbii (evoluția semantică a cuvintelor – metasemia, apariția sensurilor și a cuvintelor noi etc.), fiind condiționată de schimbările din realitatea extralinguală, nu se poate produce în limbă independent de relațiile semantice deja existente între elementele ei. Prin urmare, cuvîntul polisemantic poate fi analizat din perspectiva unei viziuni sema-onomasiologică, considerînd realitatea extralinguală o sursă generatoare de proiecții linguale ale denotațiilor existenței.[1, p.29]

Polisemia este tratată ca un fenomen ce constituie un raport semantic între sensurile motivate, exprimate prin forma unui singur cuvînt și delimitate în text datorită pozițiilor diferite, ce se exclud reciproc. Ea este condiționată de gîndirea linguală generalizată, întrucît anume această gîndire permite de a concentra și a structura într-o unitate materială sonoră diverse

sensuri.[5, p.92] În accepția simplă și destul de răspîndită, polisemia este capacitatea cuvîntului de a reflecta mai multe aspecte ale realității, iar faptul că un singur semn lingual desemnează o realitate extralinguală, pe lîngă o altă realitate de aceeași natură, că el este capabil să fie semn lingual pentru exprimarea unei realii numai dacă are această funcție și pentru altă realie, îi atribuie limbii calificativul de instrument al cunoașterii.[9, p.232] Din această aserțiune rezultă că polisemia poate fi comparată cu un sistem constituit din două elemente asimetrice, în care unei singure expresii îi este atribuită o serie de sensuri.[6, p.55]

Polisemia este considerată drept un fenomen inevitabil în limbă și, totodată, cea mai prețioasă calitate a limbilor naturale, condiționată de antinomia limitat-nelimitat. Pe de o parte, vastitatea conținutului conștiinței umane, pe de alta, caracterul cantitativ limitat al inventarului de semne linguale determină polifuncționalitatea unui complex sonor cu o structură semantică destul de dezvoltată.[6, p55] Potența creatoare a creierului omnesc este invers proporțională cu cantitatea de unități denominative ale unei limbi. Aceași inversă proporționalitate poate fi atestată și la o eventuală comparare a efectivului de elemente ale realității cu efectivul de elemente lexicale dintr-o limbă, oricît de bogată sub raport cantitativ ar fi cea din urmă. Deci numărul de segmente ale realității, reflectate în conștiința noastră, este mult mai mare decît numărul de elemente lexicale, menite să le reflecte pe primele, iar „întrucît cantitatea de cuvinte este limitată, iar numărul de realii nelimitate, apare inevitabil situația în care unui singur cuvînt îi sînt proprii mai multe sensuri”. [6, p.56]

Polisemia lexicală este generată de cauze eterogene: de ordin lingual, ontologic, gnoseologic și psihologic.[2, p140] Cauza linguală a polisemiei este evoluția internă motivată a cuvîntului, fapt ce ne permite să vorbim despre un sistem derivațional de sensuri în structurile polisemantice, adică despre derivarea semantică, sistem în care sensurile sînt cumulate pe baza unor legități motivaționale. [2, p.141] Cauzele ontologice ale polisemiei derivă din faptul că elementele realității înconjurătoare (substanțele, fenomenele, procesele, calitățile etc.) se întrepătrund, formînd continuumul lumii. Inexistența unor limite tranșante între obiectele realității crează premisele folosirii aceluiași cuvînt pentru denumirea unor obiecte diferite, dar care posedă însușiri comune. [2, p.141] Gnoseologic, polisemia este generată de o particularitate a cunoașterii umane ce urmează „un drum mereu ascendent și mereu reversibil”, manifestîndu-se, în limbă, prin folosirea recursivă a unităților linguale; la baza acesteia stă asemănarea dintre obiectele „vechi” și „noi” ale realității sau coincidența caracteristicilor

funcționale ale acestora; „cunoaștem noul prin intermediul unei experiențe deja dobândite, ne depărtăm de la concret pentru a cuprinde lumea abstractului, colorându-l prin intermediul sensibilității senzoriale”. [2, p.141]

Cauzele analizate ale polisemiei se actualizează, de fiecare dată, prin apariția sensurilor derivate din sensurile derivante, *polisemia constituind aspectul rezultativ al procedurii de derivare semantică* ce satisface necesitatea de noi unități de denotație. Se susține că „derivarea semantică se manifestă sub forma polisemiei lexicale” [4, p.38]

Limba este creatoare, ea posedă în sine o „putere generatoare” care o determină în mod normal să formeze sensuri lexicale noi în corespundere cu o experiență concretă și cu condițiile pragmatice ale comunicării, în baza mecanismului lingvo-gnoseologic. În cazul când pentru o realie nouă se potrivește o unitate linguală veche, această unitate își completează structura semantică, modificându-și și legăturile stabilite deja în paradigma sa semantică. Studiarea polisemiei în coraport cu teoria denominării aruncă o nouă lumină asupra cauzelor apariției noilor sensuri. Polisemia se prezintă ca o manifestare a legăturilor firești dintre elementele unui tot întreg ce formează, în structura semantemului, o ierarhie de sememe. Existența polisemiei ca atare implică clasificarea sensurilor cuvântului polisemantic și stabilirea tipului și locului fiecărui sens în structura semantică a acestuia, or, o astfel de structură se formează *ca rezultat al derivării semantice* din necesitatea de a desemna realii noi sau recent apărute.

Conform opiniei lui V.Pisani, adevărata cunoaștere a provenienței și a evoluției sensurilor unui cuvânt polisemantic se întemeiază pe o analiză etimologică și pe aserțiunea că există sensuri primare (etimonul) din care provin, direct sau indirect, sensurile derivate, secundare în raport cu primele. O structură cu o ordine interioară strictă, argumentată științific, ar fi cea în care elementele s-ar distribui conform *cronologiei apariției* lor în diacronie, în concordanță cu anumite legități, și nu haotic.[9, p.33] . Atît în lingvistica română, cît și în cea franceză, termenii „derivare semantică” și „polisemie” sînt deseori utilizați în același context, iar procesul polisemizării, adică mecanismul prin care cuvîntul își lărgeste sfera semantică, este privit ca derivare semantică.[4, p.39] Polisemizarea își află afinități directe, ca termen, cu derivarea semantică. Cu toate acestea, termenii în cauză nu se pot suprapune. Polisemia și derivarea semantică se presupun reciproc, primul fiind de natură exclusiv semasiologică, al doilea – de natură sema – onomasiologică. Polisemia constituie un sistem derivațional de sensuri, format în rezultatul derivării semantice. Elementele unui astfel de sistem posedă un grad mai mic sau mai mare de dependență unele de altele, realizarea cantitativă a căruia depinde de tipul filiației sensurilor, ce se produce

în cazul fiecărui tip de polisemizare, altfel spus, de direcția în care se produce derivarea semantică. O analiză a unui cuvânt polisemantic este de neconceput fără consemnarea faptului că acesta este rodul derivării semantice, procedeu al denominării ce generează constituirea și funcționarea paradigmelor semantice. [6, p.54] Conform unor aserțiuni, polisemia și derivarea semantică sunt generate de o tendință a economiei în limbă. O altă cauză rezidă în caracterul mereu ascendent și mereu reversibil al cunoașterii. [6, p.55] Derivarea semantică înglobează, într-un anumit fel, procesul polisemizării, care constituie latura internă, semasiologică a procedurii derivării semantice. În ceea ce privește aferența polisemiei cu teoria denominării, polisemia este generată de „posibilitatea de reflectare, prin cuvânt, a ordinii și interrelațiilor din natură, a jocului continuu a gândirii de la concret la abstract, de la particular la general, de la propriu la figurat”, or, în aceasta rezidă importanța reflectării și motivării ca etape ale procedurii denominării elementelor realității. Atît apariția sensurilor noi, ca proces, cît și constituirea structurilor polisemantice, ca efect al procesului consemnat, decurg din necesitățile denominării și sînt indispensabile de realizarea procedurii de derivare semantică. [6, p.53]

Polisemia reflectă și tendința omului spre expresivitate, de aceea un dicționar dialectal e necesar să conțină anumite mențiuni stilistice, căci unele sensuri derivate inserează și anumite valori conotative, sesizate și depistate în context, de altfel, polisemia și contextul formează un suport integral pentru organizarea și funcționarea sistemică a limbii.[7, p.131]

La clasificarea cuvintelor în monosemantice și polisemantice, apare problema delimitării cuvintelor polisemantice de cuvintele cu „semnificație largă” – o varietate a semanticii lexicale. Se susține că numărul cuvintelor de acest fel este redus în limbă. Cuvintele cu o semnificație largă sînt înzestrate cu un singur sens constant, dotat cu capacitatea de a-și lărgi, în general, volumul și de a se face util în situații concrete de vorbire. Aceste cuvinte nu pot fi considerate polisemantice din cauză că se folosesc cu unul și același sens care, de fiecare dată, în contexte diferite, constituie o variantă a unui singur sens larg. În context, sensul larg întotdeauna se îngustează, se specializează. De altfel, e remarcabil rolul contextului și pentru cuvintele polisemantice: „ele se concretizează în actul de comunicare scrisă, orală sau gândită prin fiecare din sensurile lor, niciodată global”. Sensurile cuvîntului polisemantic se stabilesc în comunicare, contextului revenindu-i sarcina de a alege, în dependență de situații concrete, un sens sau altul.[3, p.20]

În concluzie, susținem că structurile polisemantice constituie o totalitate de elemente virtuale, între care există relații de condiționare și deter-

minare reciprocă și că aceste elemente virtuale se actualizează în cazuri concrete de comunicare, adică în context. Derivarea semantică se produce în concordanță cu necesitățile denominării: apar sensuri lexicale, din necesitatea de a denumi obiecte recent apărute, pe baza asemănărilor dintre obiectele „vechi” și „noi” ale realității sau grație coincidenței anumitor caracteristici ale acestora. Acest procedeu se realizează în procesul de cunoaștere a noilor realii. Structurile polisemantice constituie sisteme derivaționale în care sensurile sînt cumulate conform unor legități motivaționale. Aceste sisteme sînt rezultatul procedeeului de derivare semantică.

Referințe bibliografice

1. Bucă M., Evseev I. Probleme de semasiologie. - Timișoara: Facla, 1976 , 202 p.
2. Evseev I. Semantica verbului. - Timișoara: Facla ,1974 , 184 p.
3. Forăscu N. Categorii semantice: polisemia // Limba și literatura română, 1999, Nr.3, p.18-22
4. Mureșanu I. Organizări de procese în limbă: polisemia și derivarea // Cercetări de lingvistică, 1984, Nr.1, p.38-46
5. Touratier Ch. La sémantique. - Paris: Armand Colin, 2000, 191p.
6. Zgardan A. Derivarea semantică: procese și rezultate // Revistă de lingvistică și șt. literară, 1996, - Nr.6, p. 51–60
7. Колшанский Г. Контекстная семантика .- Москва: Наука, 1980, 152 стр.
8. Пизани В. Этимология. – Москва: Наука, 1956, 188 стр.
9. Ульманн С. Стилистика и семантика // Новое в зарубежной лингвистике.- Москва, 1980, IX том, стр.227-253

N EUPHEMISMS AND TABOO WORDS

Angela CĂLĂRAȘ, Senior lecturer,
Alec Russo Bălți State University

There are words in every language that are instinctively avoided because they are considered indecent, indelicate, rude, too direct or impolite. As the “*offensive*” referents for which they stand, they are often described using substitutes, called *euphemisms*.

The aim of this article is to state the role and the functions of euphemisms in communication touching upon the cultural background of the speakers.

Linguists say that this device is dictated by social conventions which are at times oversensitive, which see “*indecenty*», where there is none and seek refinement in absurd avoidances and pretentiousness. At the same

time it should be pointed out that euphemisms are usually in close connection with taboo words, as neither could exist without the other.

Horia Hulban, a Romanian scholar affirms that the word taboo usually denotes “*words that are either forbidden to use or banned on grounds of mortality or taste*”. And the euphemism is “*the substitution of an agreeable word for one that is taboo, harsh, indelicate, and it is usually a less explicit and more delicate term*”. Also here Irina Arnold says that “*euphemisms are milder ways to express a rude or unpleasant notion*”.

It has been stated that the taboo spheres of a vocabulary reflect the taboo spheres of human life in a given society and at a given time. At peoples of a developed culture and civilization euphemism is dictated by the social usage, etiquette, advertising, tact, diplomatic considerations and political propaganda. Anyway different peoples may have different taboo spheres, but as a rule the spheres banned by most peoples are: religion, swearing, parts and functions of the body, dress, eating, illness and death, physical disability, some professional activities and social status. In the vocabulary of any language there can be found: synonyms that soften some coarse or unpleasant ideas, because euphemism is sometimes figuratively called as “*a white – washing device*”. And the linguistic peculiarity of euphemism lies in the fact that each of them must call up a definite synonym in the mind of the reader. For example euphemistic synonyms as: *to possess a vivid imaginations, to tell stories* (- to lie) are part of the language – as a system and of course can be found in any good dictionary.

Recent linguistic researches show that according to their field of functioning the most widely spread euphemisms can be divided into such groups as: religious, moral, medical, parliamentary.

The life of euphemism is short, because it soon becomes closely associated with the referent and gives way to a newly built word or combination of words, which throws another veil over an unpleasant, or indelicate concept.

After a thorough study of medical terms it has been proved that, the evolution over the years of a civilized mental health service has been marked by periodic changes in terminology. The *madhouse* became the *lunatic asylum* and then it changed into *mental hospital* – even if the building remained the same. *Idiots, imbeciles* and the *feeble-minded* became *low medium*, and *high-grade mental defectives*. And they all can be lumped together and called now as *patients of severely, subnormal personality*. The insane became persons of unsound mind.” Linguists say that though “*unimportant in themselves, these changes of names are the signposts of*

progress". The reasons for using euphemisms may be various: because of one's feelings (that are especially connected with a painful reality or something unpleasant) and decency (in case of vulgar terms). In order not to hurt someone's feelings a liar can be called *a person who doesn't always strictly tell the truth* and a foolish man can be called *not exactly brilliant*.

It has been noticed that euphemisms also touched the sphere of superstitions. Since ancient times all words denoting evil spirits, dangerous animals or the powers of nature threatening danger were referred to in a roundabout descriptive way. So, a dangerous animal might be described *as the one lurking in the wood*, an incurable disease – *as the Black Death*. Euphemisms are probably the oldest types of synonyms, because it is reasonable to say that superstitions that caused real fear called for the creation of euphemisms long before the need to describe things in their various aspects caused the appearance of other synonyms.

The Christian religion also made certain words taboo. For example the word *devil* was replaced by a number of substitutes like: *The Prince of the Darkness*, *the black one*, *the evil one*; *dickens* (coll.), *deuce* (coll.), *Old Nick* (coll.) And the word God, according to its considerations in meaning, has many substitutes which can still be traced in such phrases as "Good Lord!", "By Heavens!", "Good Heavens!", "(My) Goodness; "Gracious me!"

Though we live in an emancipated world we try to avoid words associated with death, and give our preference to such euphemisms as *to kick the bucket*, *to go under*, *to fade out*, *to kick off*, *to pass away*, *to pop off* (verbs); the one way-ticket, the fade out, the finish, the last call (nouns); chocked out, done for, finished, gone under, done and out(adj.).

In Irina Arnold's opinion "it is less emotional to call countries with a low standard of living *underdeveloped*, and it is more tactful to call them - *developing*".

In conclusion it should be emphasized that in general euphemisms are used to avoid the so-called social taboos. Their use and existence has been inspired by social conventions or by certain psychological factors. The problem is, as many scholars of the phenomenon have remarked, that the words used euphemistically tend to become bearers of negative connotation themselves, and accordingly they have to be replaced, in their turn, by other euphemistic words and expressions.

Bibliography

1. Irina Arnold "The English Word" M. 1973.
2. Cristina Tătaru "An Outline of English Lexicology" B, 2002.
3. Horia Hulban "English Lexicology", I. 2000.
4. A. Koonin "English Lexicology" M. 1980

ZUM WESEN DER RUSSISCHEN GESCHLECHTSSPEZIFISCH MARKIERTEN PHRASEOLOGISMEN

Natalia PASTUHOVA, Universitätslehrerin,
Staatliche Alecu-Russo-Universität Bălți

Die Frage nach der Existenz geschlechtsspezifisch markierter Phraseologismen im Deutschen und im Russischen wurde lange vernachlässigt. Im Deutschen galt das deutsche Idiom *Haare auf den Zähnen haben* in der Phraseologieforschung als Paradebeispiel, weithin auch als das einzige Beispiel für eine geschlechtsbedingte Restriktion („auf Frauen zu beziehen“). Jochen Sternkopf untersucht die Frage nach geschlechtsspezifisch markierten Phraseologismen nur anhand einer sehr begrenzten Materialbasis. Die umfangreichste Studie über geschlechtsmarkierte Phraseologismen macht Elisabeth Piirainen, deren Materialbasis anhand von drei phraseologischen Wörterbüchern gesammelt worden war. Dabei sammelt sie rund 120 Phraseologismen, die auch heute noch eine Geschlechtsmarkierung aufweisen. Im Russischen hingegen gibt es bis jetzt noch keine Untersuchungen, die Phraseologismen nach der Geschlechtsspezifität untersuchen.

Im Mittelpunkt unserer Untersuchung stehen also 173 von uns aus zahlreichen lexikographischen Quellen gesammelten geschlechtsspezifisch markierten Phraseologismen des Russischen. Bei der Absonderung der geschlechtsmarkierten Phraseologismen aus dem ganzen Korpus des Wörterbuches und deren Einbezug ins Korpus der Untersuchung haben wir uns in erster Linie auf die Angaben des Definitionswörterbuches gestützt. Da es aber in vielen Fällen an den nötigen Hinweisen auf die geschlechtsbedingten Gebrauchsrestriktionen mangelte, ließen wir uns bei der Auswahl der Belege nicht selten vom Sprachgefühl leiten. Bei einer Anzahl von Phraseologismen war es die Bildlichkeit der Phraseologismen, die für die Einschließung ins Korpus ausschlaggebend war. Auf der Suche nach den geschlechtsmarkierten Phraseologismen richteten wir uns sowohl nach den Komponenten *Mann-Frau, Weib, Braut-Bräutigam, Mädchen* als auch nach den Konstituentengruppen Verwandtschaftsbeziehungen, Eigennamen, Kleidungsstücke.

Bei der Analyse und Klassifikation der russischen Phraseologismen bedienen wir uns der von E. Piirainen vorgeschlagenen Typologie der geschlechtsspezifischen Phraseologismen. Die Geschlechtsmarkierung beruht auf den Kriterien: 1. die aktuelle Bedeutung des Phraseologismus 2. die Bildlichkeit des Phraseologismus, durch die die Restriktionen auf das männliche/weibliche Geschlecht bedingt sind. Innerhalb dieser zwei Hauptgruppen ergibt sich eine Unterteilung in erstens biologisch-physiologisch und zweitens soziokulturell bedingte Ursachen der Restriktion.

Zu der I. Untergruppe (Geschlechtsspezifik aufgrund der aktuellen Bedeutung; Phraseologismen mit den biologisch-physiologischen Ursachen der Restriktionen) gehören 45 Phraseologismen, die auf biologisch-physiologische Spezifika des Mannes oder der Frau referieren. Die Phraseologismen innerhalb dieser Untergruppe lassen sich in weitere Mikrogruppen unterteilen: die Phraseologismen der 1. Mikrogruppe zeichnen sich durch ihre Referenz auf das äußere Erscheinungsbild aus (*коломенская верста, косая сажень в плечах*), die Phraseologismen der 2. Mikrogruppe auf die Reproduktion (*быть в интересном положении, быть на сносях*) und die Phraseologismen der 3. Mikrogruppe beziehen sich auf die spezielle Bereiche der biologischen Geschlechtlichkeit (*пойти по желтому билету*).

Neben den „selbstverständlichen“ Restriktionen aufgrund der Biologie des Menschen finden sich einige Phraseologismen, deren geschlechtsspezifische Restriktionen auf dem soziokulturell bedingten Referenzbereich beruht. Diese Phraseologismen bilden die umfangreichste Untergruppe innerhalb der ganzen Klassifikation. Da sie unterschiedliche gesellschaftliche und kulturelle Werte anschnitten und versprachlichen, haben wir sie konventionell in 5 Mikrogruppen eingeteilt:

1. Einschätzung der Kleidung, des Äußeren und des Ganges (*ходить гоголем, мало каши ел*)
2. Allgemeine Charakteristik der Frau/des Mannes (*кисейная барышня*)
3. Rollenverteilung/Machtverhältnisse in der Familie (*вить веревки*)
4. Berufliches (*морской волк*)
5. Vorgeschriebene Verhaltensweisen (*волочиться за юбками*).

Die Klassifikation der Phraseologismen, deren Geschlechtsrestriktion in der Bildlichkeit der Phraseologismen bedingt ist, wird im Rahmen der biologisch-physiologisch bedingten Ursachen der Restriktion durch die Optionen „sekundäre Geschlechtsmerkmale“ und „Früchte“ erweitert. Im Rahmen der soziokulturell bedingten Ursachen der Restriktion wird die Klassifikation durch vier Mikrogruppen vervollständigt: „Kleidung“, „Menschliche Verhaltensweisen, verglichen mit der Tierwelt“, „Bestimmte Gesten“ und „Andere Gegenstände“.

LES CONDITIONS D'ÉMERGENCE DES NÉOLOGISMES

Natalia COLODROVSKI, maître-assistant,
Université d'État „Alecru Russo“ de Bălți

Tout code implique la possibilité de se situer en dehors et d'en transgresser certaines règles. La langue ne fait pas exception et c'est notamment dans le domaine du lexique que les transgressions sont les plus nombreuses.

ses. Certaines circonstances favorisent même l'éclosion de formes néologiques. La créativité lexicale n'est pas exercée d'une manière uniforme par tous les membres de la communauté linguistique et dans toutes les situations d'énonciation. Un certain nombre de raisons peut expliquer l'émergence de néologismes, qui sont souvent perçues en français comme des violations du code, des hardiesses que beaucoup jugent injustifiables. L'irruption d'un élément lexical non conventionnel obéit à des pressions sur lesquelles les récepteurs peuvent difficilement ne pas s'interroger quand ils le perçoivent: pourquoi ce néologisme? Il n'y a pas bien sûr de réponses assurées à ces questions, mais dans la présente étude nous nous proposons néanmoins identifier un certain nombre de facteurs qui favorisent l'émergence des néologismes.

Il y a unanimité à penser qu'une langue qui n'évolue plus est une langue morte. La langue doit pouvoir permettre de parler des nouvelles réalités qui apparaissent ainsi que des nouvelles manières d'être ou de penser de la ou des communautés qui la parlent. C'est pour cette raison que nous croyons que l'une des causes des plus importantes de l'émergence des néologismes est celle due à l'**évolution du monde**.

Le souci d'adapter les langues à leur époque a toujours existé, mais il a pris une autre vigueur récemment, avec l'accélération des découvertes, la rapidité de leur transmission dans de larges franges des populations, et l'internationalisation plus grande. Une partie de cette évolution relève de la terminologie. L'Institut National de la Langue Française a relevé 900.000 néologismes jusqu'en 2004. Les deux tiers des publications françaises actuelles relèvent de langues de spécialité et on compte 45.000 désignations nouvelles chaque année.

Les néologismes révolutionnaires constituent un deuxième facteur favorisant l'apparition de nouvelles créations. Derrière la langue, c'est la société, le monde, qui sont visés, avec une volonté de remise en question, un désir de bousculer des situations établies, pour créer autre chose.

Le rôle du vocabulaire au moment de la Révolution française a été fondamental, comme l'illustre, pour ne prendre qu'un seul exemple, l'institution du calendrier révolutionnaire avec les nouveaux noms de mois. Les néologismes d'A. Rimbaud (comme *bombiner* dans "Voyelles": A, noir corset velu des mouches éclatantes/ Qui bombinent autour des puanteurs cruelles), de L.-F. Céline, des surréalistes (Il le pratèle et le libucque et lui baroufle les ouillais) de Michaux⁴⁵ ne relèvent pas du seul souci esthétique, mais ont de plus vastes ambitions.

---

⁴⁵ YAGUELLO (M.), «Alice au pays du langage», Paris, Seuil, 1981, p. 106

Parfois aussi le changement de dénomination démasque une volonté de modifier la manière de concevoir certaines réalités. Il n'est pas indifférent d'avoir remplacé l'infamant *fille mère*, donné comme vieilli ou péjoratif dans le *Petit Robert*, par *mère célibataire*. Puis la discrimination femme/homme (*père célibataire* n'est pas attesté) disparaît avec les *foyers monoparentaux*.

Le troisième facteur pourrait être nommé les **néologismes dus au principe d'économie**. Abréviations et siglaisons sont, comme le rappelle G. Mounin⁴⁶, deux procédés qui répondent au souci d'économie, dont le rôle important dans le fonctionnement des langues a été mis en relief par Martinet.

Un néologisme peut être économique de deux autres façons. Il permet d'éviter une périphrase (ou une définition qui serait plus longue), ou bien il permet l'omission d'un discours explicatif, puisque le mot porte en lui-même un jugement de valeur sur ce qu'il dénomme. *Chimiquier*, par exemple, désigne «le navire conçu pour transporter des produits chimiques».

La fonction dénominative a pour rôle essentiel de remplacer par une lexie une phrase ou un syntagme descriptif, plus ou moins long. Dès qu'en particulier un objet manufacturé vient à être mis sur le marché, une désignation par néologisme s'impose. *Lave-vaisselle* est plus économique que *machine à laver la vaisselle*.

Les néologismes dus au souci d'exactitude forment une cinquième cause dans notre classification. Le rêve de disposer d'un mot pour chaque chose et de pouvoir désigner chaque chose par un mot n'est pas près d'être réalisé, et ne peut être formulé que par des personnes ignorant ce que sont les langues naturelles. Néanmoins, on ressent parfois le besoin de créer un nouveau mot, pour éviter des confusions possibles.

Un niveau de langue plus élevé ou des exigences pratiques conduisent à donner de nouveaux noms à de nouveaux objets ou à de nouveaux concepts. Particulièrement instructifs sont les cas où des progrès dans une technique conduisent à différencier des produits et à donner des noms non seulement aux nouveaux mais aussi aux anciens pour éviter tout risque de confusion. Le concept de «néologie à rebrousse-temps» de J. Pohl⁴⁷ n'est pas très éloigné des conceptions présentées ici. C'est ainsi que l'apparition

---

⁴⁶ MOUNIN (G.), «Quelques observations sur le lexique français d'aujourd'hui», in *Europe*, n°738, octobre 1990, p.10

⁴⁷ POHL (J.), «Néologie à rebrousse-temps», in *Cahiers de lexicologie*, n°63, 1993, p. 99

des *disques compacts* a fait dénommer *disques noirs* ou *disques vynil* les objets qu'on appelait du simple nom de *disques* auparavant.

De la même manière, la diffusion des *lave-vaisselles* a conduit à l'élimination de *machine à laver* (qui pouvait devenir ambigu) au profit de *lave-linge*.

Les travaux sociolinguistiques inspirés par la thèse de W. Labov⁴⁸ ont montré que les variantes dans les emplois ou les appréciations de formes linguistiques sont liées à des paramètres d'âge, d'appartenance socio-culturelle et d'origine géographique. En ce sens, nous croyons que les néologismes seraient aussi **une marque d'intégration dans le monde**. G. Matoré⁴⁹ a bien montré que les néologismes dits «de luxe» correspondent en fait à des besoins. Leur création obéit à des nécessités liées aux circonstances de temps, de lieu, etc. Un des rôles essentiels de certains néologismes est d'intégrer l'individu dans un groupe plus ou moins grand, plus ou moins stable, défini par des critères divers. Il s'agit souvent de s'intégrer dans un ensemble plus vaste, d'être de son siècle, d'être branché. Ce souci conduit à adopter certaines lexies ou certaines manières de s'exprimer. Les mots «à la mode» se renouvellent vite dans la mesure où ils sont repris par une grande partie de la population et qu'il y a dès lors une rapide usure et le désir de se démarquer à nouveau. *C'est géant* a supplanté, *c'est extra* qui commence à dater, mais pas autant que *c'est sensass*, *c'est bath* ou *c'est épatant*, par exemple.

Le sentiment de néologocité dure néanmoins un certain temps et on peut à juste titre considérer comme néologiques les mots à la mode tant que dure ce sentiment. La durée n'est pas même pour tous les membres de la communauté linguistique, certains groupes sociaux, constitués de personnes plus âgées, par exemple, n'adoptent des néologismes qu'après qu'ils sont passés de mode chez leur créateur. Outre le choix de certaines lexies, le parlé «à la mode» reflète une prédilection pour quelques suffixes. Malgré tout ce qui a été écrit sur l'inaptitude du français à la dérivation, force est de constater qu'elle ne se porte pas si mal. Des suffixes indiqués comme moribonds ont un sursaut de vie remarquable. Nous avons, par exemple, le suffixe *-esque* (*ayatollesque*, *pélicanesque*, *clochemerdesque*, *guignolesque*), le suffixe *-issime*, utilisé pour la formation du superlatif (*connissime*, *soldissime*, *sobrissime*).

---

⁴⁸ LABOV (W.), «Sociolinguistic patterns », trad. fr. coll. *Le sens commun*, Les Editions de minuit, 1976, p. 34

⁴⁹ MATORE (G.), «Le néologisme: naissance et diffusion», in *Le français moderne*, n°2, 1952, p. 89

Défendre et illustrer la langue est aussi une raison pour créer des néologismes. Ce goût pour la langue sur lequel se fonde un grand nombre de jeux de mots se manifeste aussi par le désir de la défendre et de l'enrichir, comme l'avaient fait, entre autre, les poètes de la Pléiade. A l'heure actuelle à l'attitude puriste hostile à toute innovation s'opposent le laisser-faire et le laisser-aller. Entre ces deux extrêmes, des attitudes nuancées se manifestent. Toute langue qui n'évolue plus devient vite une langue morte: l'innovation dans le lexique d'une langue est inéluctable, mais elle se manifeste dans des proportions différentes dans la langues générale et dans les domaines de spécialité et elle recourt à des procédés divers. Comme le XIXe siècle l'avait fait contre les emprunts aux langues savantes et surtout au grec, on se focalise depuis le milieu du XXe siècle, sur les anglicismes et donc sur ce qu'Étiemble a appelé le *français*. Dans les années 1950, les linguistes ont écrit sur la déficience de la dérivation française, et certains, tels que Robert-Léon Wagner⁵⁰, préconisaient le recours à de «vigoureux plans étrangers» plutôt qu'à une morphologie qui, comme une terre qu'on ne laisse pas reposer, ne produit plus rien de bon. D'autres (Emile Benveniste, Louis Guilbert⁵¹) montraient l'apparition de nouvelles formes de composition nominale. Confrontés à ces discussions, certains choisirent d'agir et de montrer par exemple la vivacité du français, en remettant ainsi en circulation des mots ou des expressions oubliés (*lourpidon, vespériser*), en créant de nouvelles formes ou de nouveaux emplois.

En guise de conclusion nous voudrions dire que, comme nous avons pu remarqué dans la présente recherche, les conditions d'émergence des néologismes et les pressions responsables de leur création sont à la fois nombreuses et variées. Il serait prétentieux de prétendre les avoir énumérées toutes, mais on a essayé d'analyser quelques-unes de celles qui nous ont semblé le plus souvent présentes et déterminantes.

---

⁵⁰ WAGNER (R.-L.), «Les mots construits en français», in *Essais de linguistique*, 1980, p. 27

⁵¹ HAGEGE (C.), «Voies et destins de l'action humaine sur les langues», in *La réforme des langues*, vol. I, Hambourg, 1983, p. 15

LIMBAJE SPECIALIZATE (JURIDIC, ECONOMIC, MUZICAL, AGRICOL ȘI SPORTIV)

POESIE ET METAPHORE DANS LE DISCOURS JURIDIQUE

Simina MASTACAN, chargée de cours,
Université de Bacău, Roumanie

Toujours placé entre expression technique, rigoureuse, voire scientifique et langage courant, le discours juridique est habituellement défini, dans ses aspects linguistiques, comme forme essentiellement logique, codifiée. A un examen plus attentif, on s'avise que le langage du droit dévoile son côté créateur, imaginatif, qu'il s'agisse de la rédaction législative ou de l'aspect juridictionnel.

La poésie du droit se réalise, d'abord, grâce à son pouvoir de mettre en scène, par le biais de différentes catégories lexicales, des énonciateurs/sujets et allocutaire/destinataires implicites, compétents pour tout ce qui est du côté historique, archaïque de la langue (les termes redevables à la Grèce – *démocratie, théocratie*, etc. ou à la Rome – *constitution, consulat, législature*, etc.) mais aussi plongés dans l'actualité (à noter l'emploi des néologismes – *copyright, deficit spending, know-how*, etc.). L'institution judiciaire se trouve donc cachée – et protégée – comme derrière un masque au-delà de cet écran linguistique (Cf. L. M. Raymondis, M. Le Guern, *Le langage de la justice pénale*, Lyon, Editions de CNRS, p. 184). D'autre part, il faut noter que les métonymies, les synecdoques et les métaphores empruntées au langage courant contribuent à un enrichissement considérable du droit: par exemple, on emploie «Parquet» pour désigner *les magistrats du ministère public*. N'oublions aussi le stock considérable d'expressions imagées, qui ne cesse de se renouveler de nos jours encore (cf. G. Cornu, *Linguistique juridique*, Paris, Montchrestien, 1990, p. 79): «homme de pailles» pour les *personnes interposées* et les images-parabole qui reposent, en général, sur une comparaison («*corps de fonctionnaires*», «*obligations à fenêtres*»).

A un autre niveau d'évocation se placent les symboles juridiques, qu'ils soient non-verbaux (vestimentaire ou de objets spécifiques à une salle de Tribunal) ou linguistiques. Dans cette dernière catégorie, on pourrait ranger, en guise d'exemple, les termes à emploi métaphorique de la sphère sémantique du **conflit**: *attaquer une décision, duel judiciaire*, les parties sont des *belligérants*, ou d'autres syntagmes tels *la loi veut / dit que, la loi est permissive / dure*, etc.; l'accent y tombe sur le caractère anthropomorphe du symbole.

Tous ces procédés concurrent à établir un rituel censé évoquer, symboliquement, l'autorité du discours du droit, son caractère fictionnel, imaginé comme événement unique, solennel, singulier. Ce caractère lui est rendu, à nos yeux, non pas seulement par le sens de certains mots, mais aussi par le milieu culturel où le droit et son langage gagnent leur force. (voir Simina Mastacan, *Discursul implicit al dreptului*, Iași, Junimea, 2004).

LE LANGAGE DU DROIT

Argentina SÂRGHI, chargée de cours,
Institut Dnestrien d'Économie et de Droit de Bălți

“Pourquoi est-ce que notre langage commun,
si aise a tout autre usage,
devient obscure et non intelligible
en contract et testament”
(Montaigne, *Essais*, III, 13).

On ne peut pas se permettre de traduire une loi comme on traduit un autre texte, car la traduction est aussi loi. Ainsi, le linguiste observe les faits de langue, les décrit et les classe sans porter de jugement. Il constate.

Depuis quand le langage juridique est-il français? S'il est français, pourquoi demande-t-il un effort de compréhension au citoyen francophone non juriste? Quels liens unissent et quelles tensions séparent le langage spécialisé du droit et la langue française commune?

Le langage juridique peut être étudié de différents points de vue. Certains auteurs le font du point de vue des constituants lexicaux, focalisant les unités essentielles. Par exemple: loi (*lex*), législation (*legislatio*), juge (*judex*), juridiction (*juridictio*), justice (*justicia*), patrimoine (*patrimonium*), cession (*cessio*)...

D'autres cherchent en définitive une réponse à l'interrogation “Que dit le droit?” Ce type d'interrogation dépasse le cadre de l'analyse lexicale, car il essaie d'en élucider la fonction pragmatique. Par exemple, on pourrait prétendre que le langage juridique a une fonction descriptive. Cependant, cette fonction n'est pas celle qu'on retrouve directement dans nos législations. Il suffit de lire quelques articles du Code pénal pour s'en rendre compte.

Le droit implique une communication de type spécialisé. Le langage du droit mis en œuvre ou mis en action au service du droit produit le discours juridique ou le texte juridique. L'un et l'autre constituent chacun simultanément un acte linguistique et un acte juridique.

En tant qu'acte linguistique, le discours juridique appartient à l'usage de la langue commune et relève de la grammaire commune, de la syntaxe et du style. Remarquons qu'un discours peut être juridique même s'il n'utilise aucun terme qui appartienne exclusivement au vocabulaire juridique: *Témoin, levez-vous!* Il peut aussi être juridique, s'il n'emploie aucun terme juridique: *Faites évacuer la salle.* Quoi qu'il en soit, la langue est le principal instrument de travail des magistrats et des auxiliaires de justice.

La fonction du juge ne se trouve pas tout entière dans le devoir d'"être juste". Être juge, c'est être juste, c'est aussi "*se justifier*". Comment? Au moyen du droit et de la langue. Le droit légitime le pouvoir. La langue, instrument du droit, devient *instrument de justification* ou *de légitimité*. La langue ne sert pas seulement à communiquer ni à se justifier ou à se légitimer, elle est un *instrument de pouvoir*. Elle sert à convaincre, à influencer et à faire agir les autres. En droit, la langue sert plus qu'à décrire des actions, elle *est* l'action, par exemple, dans les formules: *Je promets, je le jure, oui.* Les actes consistant à promettre, à jurer, à accepter n'existeraient pas sans ces verbes qui ont finalement chacun la valeur d'un geste.

Bref, recourir à un langage spécialisé est une façon d'exercer son pouvoir parce que ce langage distingue celui qui l'utilise. Peu importe qu'il soit technique, informatique, jargonant brutal ou précieux. L'important est qu'il distingue et donc qu'il **sépare** l'initié du non-initié, en l'occurrence **le juge et le justiciable**.

References

1. CORNU Gerard – *Linguistique juridique*. Paris, Montchrestien, 1990, 412 pp.
2. SOURIOUX Jean-Louis et – *Le langage du droit*. S.I., P.U.F., 1975, 133 pp.

THE BASICS OF POLITICAL CORRECTNESS

Ana LITVINIUC, Teaching Assistant,
Alec Russo Balti State University

Articolul de față este dedicat noțiunii de corectitudine politică, ce reprezintă un obiectiv lingvistic care afirmă că limbă trebuie să contribuie la respectarea drepturilor omului și să reflecte așa-numite minorități în modul neutru, fără să le umilească. Articolul prezintă regulile de bază ale corectitudinii politice și tipurile de limbaj care le calcă. De asemenea, articolul demonstrează necesitatea predării regulilor corectitudinii politice viitorilor specialiști în domeniul limbii și descrie în linii generale principalele obiective ale predării.

One of the indispensable elements of language teaching is cultural awareness or what is sometimes called “country study”. It should be taught together with the four basic skills to ensure a comprehensive mastery of the language. Cultural awareness is essential for learners as it enhances their adoptability to a new linguistic environment and facilitates communication with the native speakers. An integral part of the modern English speaking reality is undoubtedly political correctness.

Political correctness is understood in this context as a linguistic policy which requires that language should reflect fair treatment of all members of society regardless of their ethnicity, sex, beliefs or lifestyle. The origin of the notion is unknown but is hypothetically considered to have appeared in the United States of America in the 60s-80s under the pressure of minority groups (especially African-Americans and women) fighting for their civil rights. Since then political correctness has spread to many countries of the world and has been assimilated into many languages. Besides it has considerably eased the process of establishing contact in today’s global village. Therefore it is advisable to get acquainted with this phenomenon if one studies the English language seriously.

When teaching political correctness to the learners of EFL it is necessary to meet two goals:

1. Familiarize learners with the politically correct vocabulary
2. Train them to construct politically correct discourse

The first goal presupposes acquainting learners with the rudiments of political correctness.

According to Maggio (1990) these include:

- Calling people the way they want to be referred to and not the way “outsiders” choose to call them (*Roma* instead of *Gypsy*, *African American* instead of *Negro*, *Hispanic* instead of *Mexican*)
- Judging people on the basis of their individuality, not stereotypes (not all the Arabs are rich terrorists; not all the African-Americans are poor ghetto-dwellers; not all the men are smarter than women, etc.)
- Including everyone in the category of people (“*Every person has a right to live*” instead of “*every man*”)
- Avoiding unnecessary mention of belonging to a certain group or of possessing certain characteristic features (the fact that Condoleeza Rice is a single African-American woman does not influence her ability to fulfill her duty of Secretary of State of the USA)
- Considering people’s feelings when talking about sensitive issues

The above mentioned rules instruct learners to avoid certain types of language. These types include:

1. Racist (reflecting biased treatment of some races and nationalities)
2. Sexist (discriminating people of a definite gender, especially women)
3. Ageist (underestimating some age groups, especially the elderly or the young)
4. Ableist (treating people with disabilities as second-rate or nonexistent)

Crystal (1997) suggests the following examples:

5. Heterosexist (offending people of a non-traditional sexual orientation)
6. Lookist (being harsh on plain looking people)
7. Heightist (discriminating against people of certain height, either very tall or very short)

Proceeding from modern language practices it is possible to point out some other types, such as:

8. Healthist (denigrating people with a disease considered contagious or “dirty”)
9. Classist (belittling representatives of various social classes both higher and lower)
10. Familist (slighting people who have no family or children)
11. Theologist (classifying religions into true and pseudo religions)

Unfortunately this list is not exhaustive: it is constantly replenished by numerous examples of offensive language as new groups provoke public dissatisfaction and draw discrimination upon themselves.

The second goal presupposes helping learners to acquire the techniques of building politically correct discourse. This implies, first of all, instructing them what topics are considered taboo and should therefore be avoided. Such topics include sex, bodily functions, extremist political and religious views, money matters, etc. Secondly, it requires informing learners how to address sensitive issues. The main objective in this case is shifting the emphasis from the unpleasant to the neutral and keeping to the norms of politically correct vocabulary as much as possible. For example, instead of dwelling on *the negative attitude of society to AIDS victims* it is desirable to speak about *the enhancement of a better attitude of society to people living with AIDS*.

Teaching political correctness is vital for creating specialists with an all-round development and a thorough knowledge of the language. It will enable learners to sound proper and natural when speaking English. Besides, it will facilitate the establishment of lasting and enduring relationships with diverse inhabitants of our global village.

Bibliography

1. Crystal D., "The Cambridge Encyclopedia of Language" – Cambridge: CUP, 1995
2. Crystal D., "The Cambridge Encyclopedia of the English Language" – Cambridge: CUP, 1997
3. Fairclough N., "Political Correctness: The Politics of Culture and Language": "Discourse and Society" – London: SAGE Publications 2003, volume 14, nr. 1, pp. 17-27
4. Hayakawa S. I., Hayakawa A. R., "Verbal Taboo" in "Language Awareness", New York: St. Martin's Press, 1990. pp. 58-60.
5. Hayakawa S. I., Hayakawa A. R., "Words with Built-in Judgments" in "Language Awareness", New York: St. Martin's Press, 1990. pp. 62-68.
6. Maggio R., "A Guide to Nondiscriminatory Language" in "Language Awareness", New York: St. Martin's Press, 1990. pp. 25-34.

PROBLEME DE FILOSOFIE ȘI LOGICĂ A LIMBAJULUI

DINCOLO ȘI DINCOACE DE SEMNUL LITERAR. OGLINDA OSMOTICĂ

Prof., dr. **Paul MICLĂU**,
Universitatea din București, România

Stendhal vorbea de faptul că un roman este o oglindă plimbată de-a lungul drumului. Arta deci ca reflectare a realității.

Semnul literar, ca orice semn, este triunghiular, alcătuit din referent, semnificant și semnificat. Primul capătă formă prin al doilea, întru inducerea de sens în al treilea.

Propun acum o structură dreptunghiulară cu o bandă semantică la mijloc, aceasta despărțind de fapt două patrate. În față este realul, încoace este forma semnificantă. De la amândouă se proiectează impulsuri care converg spre stratul semantic.

În relația analogică de mimesis prioritate are primul, dar estetica, deși pusă în plan secund, îl acoperă pe al doilea. Oricum, acest model corespunde artei tradiționale plane.

În cadrul modernității se impune modelul vertical, ce presupune o structură etajată: arta este o explorare a adâncimii, culminând cu suprealismul căruia i-am zice mai bine subrealism, ca tehnică de sondare a inconștientului. Așadar, subsol de formă semnificantă, etaj referențial și parter de iluminantă semnificație.

Aici nu se mai află o oglindă ca reflectare, ci o o consistentă membrană care filtrează de sus în jos realul, și de jos în sus forma semnificantă. De fapt este o zonă în care frumusețea este convulsivă, delirantă, de la Rimbaud la Paul Eluard.

Postmodernismul le amestecă ironic și chiar cinic. Acum realul se face ficțiune și invers.

Oglinda va fi ilustrată romantic și realist; membrana devenită senzorială este interpretată în termeni impresionisti, cubiști și suprarealiști. Peste tot însă membrana se instaurează ontologic, instaurând ființa semantică.

ARGUMENTAREA ÎN LIMBĂ VS ARGUMENTAREA LOGICĂ ȘI LIMBAJUL PUBLICITAR

Asist.univ. **Brîndușa-Mariana AMĂLĂNCEI**,
Universitatea din Bacău, România

Văzută ca *proces discursiv care constă în înlănțuirea enunțurilor-argumente de enunțul-concluzie*, argumentarea poate fi interpretată, pe de

o parte, din perspectivă sintactică, prin prisma noțiunii de ordine discursivă, iar, pe de altă parte, din perspectivă semantică, adică ținând cont de sensul anumitor „morfeme argumentative”, cum ar fi: *or, dar, de altfel* etc. Argumentarea înscrisă în limbă implică existența unui enunț care se instituie în argument pentru un al doilea enunț, concluzia. Sensul enunțului raportat la intențiile enunțării sale redată lingvistic este definit de *pragmatica integrată*, iar, câtă vreme enunțul rostit presupune o anumită continuare, se poate vorbi, după Jean-Claude Anscombe și Oswald Ducrot, despre *structuralismul discursului ideal*.

Argumentarea, ca „act lingvistic fundamental”, are la bază anumiți indicatori argumentativi, care conturează orientarea argumentativă. Astfel, dacă două propoziții *p* și *q* se află în raport de coordonare prin *dar*, se subînțelege, în primul rând, că o anumită concluzie *r*, pe care destinatarul o poate intui, este sugerată prin *p*, dar infirmată prin *q* (cu alte cuvinte, *p* și *q* au față de *r* orientări argumentative inverse), iar, în al doilea rând, că forța argumentativă a celor două orientări nu este aceeași, ansamblul *p dar q* mergând în direcția lui *non r*.

Datorită faptului că actul argumentării se poate înfăptui și pornind de la enunțuri interogative sau injonctive, s-a vorbit despre prioritatea argumentativității asupra informativității. Există, bineînțeles, și enunțuri esențial informative, dar, de cele mai multe ori, se poate efectua reducerea unui informativ aparent la funcția sa principală argumentativă. Asociind enunțurilor evaluative un alt rol decât cel informativ, concepția lui Jean-Claude Anscombe și Oswald Ducrot se apropie de teza ascriptivistă, dar, în același timp, se îndepărtează de aceasta prin faptul că actul argumentării este mult mai general decât o simplă recomandare.

Așadar, se poate remarca prezența, chiar în sensul propoziției, a unei mărci argumentative care, apelând la implicitul contextului, determină o anumită concluzie și conferă astfel textului o orientare argumentativă. Observația care se impune cu privire la publicitate este faptul că în textele multor reclame întâlnim enunțuri cu rol informativ, a căror înlănțuire se face cu intenția (concretizată sau nu) de a se ajunge la un act argumentativ, ce ia, frecvent, forma argument(e) → concluzie (aceasta din urmă introdusă/neintrodusă printr-un indicator).

STRATEGII ARGUMENTATIVE

Lect.univ. **Renata GRĂDINARU**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Dintre toate formele de influențare a atitudinilor și conduitei umane argumentarea este singura ce respectă demnitatea, autonomia și integritatea

spirituală a interlocutorului nostru. Ea nu umilește și nu constrânge prin forță, ea nu corupe și nu amenință, ci supune liberului arbitru al conștiinței umane, o idee, o teză, o atitudine, o decizie, sau un program. Argumentarea se adresează rațiunii și sufletului, propune interlocutorului temeuri sau suporturi pentru acceptarea unei teze, a unui program sau a unei judecăți de valoare.

Strategiile argumentative au ca scop de a persuade (de a prezenta convingător elementele informative alese). Strategiile argumentative ca: interogația, negația polemică, respingerea cauzei, metafora argumentativă vizează să inducă o anumită opinie asupra unei situații sau persoane.

Interogația este de natură informativă (obligație de răspuns existînd și la întrebările de tip examen sau la cele retorice). În cazul întrebării retorice valoarea argumentativă intrinsecă a întrebării este exploatată pentru realizarea unui act de argumentare. Ex: “Televiziunea nu fabrică niște leneși?” a cărei argumentare este asertivă (“Televiziunea fabrică niște leneși”) – dezinteresare argumentativă. Enunțatorul consideră în aceste cazuri că răspunsul este de la sine înțeles (atît pentru el cît și pentru interlocutor), rolul întrebării fiind de a aserta (indirect) acest răspuns, prezentat ca opinie admisă.

Negația polemică este consolidarea orientării argumentative a propoziției pozitive respinse. Ex: Ana nu este frumoasă. Ana nu este frumoasă, este superbă. Negația polemică este o strategie argumentativă bazată pe contestarea unui enunț anterior. Încărcătura sa polifonică este incontestabilă: în ea intervin două instanțe enunțative – enunțatorul afirmației devalorizante și locutorul enunțului care se desolidarizează de aceasta. Negația polemică are un caracter dialogic, replicativ, polifonic.

Respingerea cauzei se efectuează cu scopul de a demonstra că un eveniment sau relație nu a existat, nu s-a produs.

Metafora cu rol argumentativ prezintă o caracteristică constantă: semele menținute în procesul de selecție semică sunt seme evaluative, subiective. Spunînd despre cineva “x este un măgar” îi vom asocia doar semele “prost” și “încăpățînat”, singurele compatibile cu referința la o ființă umană (celelalte seme “cu patru picioare”, “cu urechi lungi” etc. legate de animal, nefiind interesante din această perspectivă). În măsura în care aceste seme traduc o judecată de valoare ele sunt mai ușor de reținut decît “sensul propriu înecat în masa trăsăturilor de substanță”.

THE CONCEPT SUCCESS IN THE UKRAINIAN AND ENGLISH LANGUAGES

Antonina SNIZHKO,

PhD Student, Kyiv National Linguistic University

Modern contrastive analysis is aimed at finding common and culturally specific features in the linguistic and conceptual models of the world

of different ethnical groups. Ethno concepts or cultural concepts – specific mental and psychological complexes, which contain information about different forms of knowledge, including sensual images, – are considered to be the basic models of comparison.

Taking into consideration the topicality of the contrastive analysis of cultural concepts, we decided to analyse the concept *success*, using the methodology of cognitive linguistics. As a result of semantic analysis we found out that the semantic field *success* contains such lexemes: ukr.: *успіх, успішний, успішно, успішність, тріумф, фурор, перемога, результат, досягнення, визнання* and others; eng.: *a success, successful, successfully, to succeed, success story, triumph, result, to prosper, prosperous, to get on, to get ahead, to achieve, achievement, to come through, effective, high point* etc. The semantic field consists of the nucleus, periphery, and fuzzy ends.

The nucleus of the concept is represented by the semes ‘result,’ ‘achievement,’ ‘acknowledgement.’ Our further research is aimed at finding and structuring the periphery of the concept.

American linguist R. Langacker explains the concept in terms of profile and base. The base is the information which is activated by the linguistic sign, profile – is a part of the base which is reflected in the meaning of the linguistic sign. R. Langacker claims that we perceive not the parts, but the whole concept (whole image). In the analysed concept the profile is represented by the lexemes ukr. *результат, досягнення, визнання, перемога* and eng. *result, to achieve, achievement, to prosper, prosperous*. These language units accentuate different aspects of the base i.e. holistic structure of the concept. The reconstruction of the conceptual bases in both languages is the aim of our investigation.

Identical perception of the phenomena by members of different language communities leads to the parallels in the cognitive models and accordingly in the cognitive or conceptual metaphors.

For example, in Ukrainian and English exist metaphorical schemes ‘success = going up,’ ‘failure = going down.’ In both languages *success* is associated with some kind of victory, being on top, (conquering the top). In English, reaching *success* is connected with risk and fear, e.g. ‘*to reach dizzy heights*’, ‘*to be on the crest of the wave*.’ In Ukrainian, *success* can get negative connotation ukr. “*сн’янути від успіху*” (to be drunk with success).

The contrastive analysis of the concept *success* is very actual now because of the active globalization and internationalization of the Ukrainian society, which can lead to marginalization of typically Ukrainian values and perception of *success*.

APPROCHE ÉNONCIATIVE DU DISCOURS THÉÂTRAL

Raluca BĂLĂIȚĂ, maître-assistant,
Université de Bacău, Roumanie

La théorie de l'énonciation tient actuellement une place importante dans l'enseignement universitaire de la grammaire et des textes. Une analyse du discours théâtral doit tenir compte nécessairement de son statut énonciatif particulier lié à l'existence de deux situations communicatives: une situation externe, qui a pour énonciateur l'auteur et pour énonciataires les lecteurs/spectateurs, et une situation interne où les différents personnages sont successivement énonciateurs et énonciataires. Les définitions que l'on a proposées jusqu'à présent sur la communication théâtrale font appel à des termes utilisés pour la définition de la communication ordinaire: émetteur, récepteur, message, code, canal. Tous les sémioticiens du théâtre ont insisté sur la particularité de ce type de communication, à savoir sa *duplicité* (D. Mainueneau). Au théâtre on a affaire à un double destinataire, à une double réception (interne et externe): apparemment, les personnages sur la scène échangent des propos, leurs messages étant destinés à des interlocuteurs intra-scéniques, mais, en fait, le véritable destinataire est le lecteur/spectateur qui n'a pas la possibilité de réagir verbalement. Ce récepteur extrascénique doit interpréter l'ensemble des discours qui lui sont adressés indirectement, donner un sens à la pièce tout entière. Le discours théâtral fonctionne sur le mode du *trope communicationnel* qui "opère un renversement de la hiérarchie des destinataires" (Catherine Kerbrat-Orecchioni).

Une étude de l'organisation énonciative du discours théâtral doit être centrée sur des faits énonciatifs tels que: instances énonciatives et aspects polyphoniques, connecteurs, focalisation, structure informationnelle (thème-rhème), discours représentés, implicite de la première et de la seconde énonciation, actes de langage, expressions référentielles, etc. Certainement, les instruments offerts par la linguistique de l'énonciation, la pragmatique, les théories de l'interaction et de la conversation, la linguistique et la sémiotique textuelles sont utiles pour la description du dialogue de théâtre. Pour ce faire, on peut prendre comme point d'appui le cadre théorique proposé par E. Benveniste, O. Ducrot, C. Kerbrat-Orecchioni, H. P. Grice, J.-L. Austin, J. R. Searle, la théorie de la pertinence de D. Sperber et D. Wilson, les travaux de J. Moeschler et A. Reboul, la théorie scandinave de la polyphonie linguistique (La ScaPoLine). Comme une étude du discours théâtral doit prendre en considération tant l'aspect dra-

maturgique que l'aspect linguistique de cette forme de discours, les analyses avancées par les théoriciens du théâtre (P. Pavis, M. Corvin, N. Fourrier, G. Girard, M.-C. Hubert, P. Larthomas, M. Pruner, F. Rullier-Theuret, A. Ubersfeld, etc.) constitueront, elles aussi, un instrument important dans notre démarche.

SUGGESTIONS ON TEACHING PRESENT AND PAST PROGRESSIVE

S. CAPMARU, Phd. D.,
Eugenia BABĂRĂ, Associate Professor,
State Pedagogical University „I. Creangă”, Republic of Moldova

By tense we understand the correspondence between the form of the verb and our concept of time (present, past or future), aspect concerns the manner in which a verbal action is experienced or regarded (ie as complete or in progress).

Since tense relates the meaning of the verb to a time scale we should first pay attention to the different kinds a verb may have. Thus, in a broad sense, verbs may refer either to an *event* (ie a happening thought of as a single occurrence, with a definite beginning and end) or to a *state* (ie a state of affairs which continues over a period and need not have a well-defined beginning and end). This does not mean that there is real distinction between these verbs, it is sooner a conceptual one, as the same verb can change from one category to another and the distinction is not always clear.

The difference between *state* and *event* presupposes the following kinds of verb meaning:

state – *He is a scientist.*

single event – *He leads the department of physics.*

set of related events (habit) - *He meets a lot of people at scientific gatherings.*

To these, another type of verbal meaning can be added, ie the *temporary* meaning expressed by the progressive aspect. e. g. *She was preparing supper.*

The meaning of the progressive aspect is „limited duration”. For comparison, let's analyse the two present forms, that of simple present and present progressive, in parallel examples:

It *rains* a lot in autumn. (habit) - I can't leave the house, it's *raining* hard
He usually *sleeps* well. (habit) - I am sorry, you can't have him on the
phone, he *is sleeping*.

They *live* in the country. - They *are living* in town now.
(permanently) (temporary)

So, we can conclude that, for single events which involve a limited time-span, the effect of progressive is to point out the durational aspect of the event:

He *serves* in the army. (at this moment). He *is serving* in the army. (the service is a continuing activity)

Used with state verbs, the effect of the progressive is to put emphasis on the *limited* duration of the state of affairs:

They *live* in the country. (permanently). They *are living* in town now. (temporarily)

Present progressive is used to express temporary habit, thus combining the *temporary* meaning of the progressive with the *repetitive* meaning of the habitual present.

Accompanied by *always* or similar adverbs of indefinite time, the present progressive conveys not temporariness but continuousness. She *is always* (continually) *interrupting* people.

This use of the progressive aspect carries with it some feeling of disapproval. There is another case when temporary and habitual meanings are combined to show a repetition of temporary happenings. She *is cooking* something whenever I come to see her.

Thus, the joint and parallel investigation of the two present forms – simple present and present progressive helps the learners to see and feel the difference of the verbal meanings.

The progressive aspect refers to activity in progress, therefore it shows not only that the activity is temporary (ie of limited duration), but that it need not be complete. This meaning is best seen in the past tense from the examples given below.

He *wrote* a book two years ago. (he finished it)

He *was writing* a book two years ago. (it is not clear whether he finished it)

In a similar way, the verbs referring to a change of state, the progressive aspect indicates movement towards the change, rather than completion of the change itself.

The woman *was falling*. (but at the last moment somebody came to her rescue).

When it is linked to a non-progressive event verb, or to a point of time, the progressive usually indicates that at that point the activity is still in progress, that it has started but has not yet finished.

At two o'clock when I came in they *were* (already) *having* dinner.

It means that dinner has started before 2 o'clock or the moment I came in, and it still continued after that.

We should distinguish between verbs taking and not taking progressive. Typically the verbs denoting activities (read, write, work) or processes (grow, improve, change) take progressive and those denoting momentary events (nod, jump, knock) used with the progressive suggest repetition.

He *nodded*. (one movement of the head). He *was nodding*. (repeated movements of the head)

State verbs usually do not take the progressive, but there are special circumstances in which they are used, thanks to the fact of being changed into activity verbs and being replaced by synonymic activity verbs as it follows, the verbs *look at* and *listen to* are used in place of *see* and *hear*. *I am looking at* you. *She was listening to* the news when I rang up.

Bibliography

1. Rogova G. V. *Methods of Teaching English*. – Moscow. – Prosveschenie. – 1983.
2. Stevick E. W. *Memory, Meaning and Method. Some Psychological Perspectives on Language Learning*. – USA. – 1976.
3. Svartvik G. L. Ian. *A Communicative Grammar of English*. – Moscow. – Prosveschenie. – 1983.

DESPRE EDUCAȚIA FORMALĂ ÎN DOMENIUL TEHNIC LA OBIECTUL DE STUDIU LICEAL LIMBA FRANCEZĂ

Conf.univ., dr. **Emil FOTESCU**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți;
Conf.univ., dr. **Mihai RUMLEANSCHI**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

O trăsătură principală a epocii contemporane este dezvoltarea vertiginosă a tehnicii. Tehnica provoacă transformări radicale în majoritatea sferelor de activitate a oamenilor, influențând puternic asupra vieții societății.

Este știut faptul, că oamenii contactează permanent în viața cotidiană cu diverse obiecte tehnice: la vârsta preșcolară copii utilizează diverse jucării modele în funcțiune; la vârsta școlară – biciclete, motociclete, scutere etc.; la vârsta matură – autoturisme, mașini de cusut, mașini de spălat etc.

Orice profesie practică cere utilizarea anumitor obiecte tehnice: de exemplu, pedagogul utilizează aparatul de proiecție; medicul – laserul; strungarul – strungul etc.

Aceste obiecte tehnice care formează o parte indispensabilă a realității contemporane poate fi numită convențional „lume tehnică”.

Tehnica, datorită particularităților constructive și funcționale are caracter universal. De exemplu, automobilul produs de diferite firme locali-

zate în Franța, Canada sau Australia, în principiu, au aceleași componente. Adăugînd la aceasta și fenomenul deplasării rapide a oamenilor pe planetă se poate constata, că oamenii sînt nevoiți să utilizeze frecvent în procesul de comunicare un limbaj tehnic. De aici se vede, că oamenii contemporani trebuie să posede un minimum de cunoștințe tipice din domeniul tehnic, respectiv anumiți termeni tipici din diferite domenii, în una sau mai multe limbi de comunicare utilizate frecvent în diverse țări.

Din această cauză cultura generală trebuie să includă, la rînd cu alte componente (cultura matematică, cultura istorică, cultura filologică etc.) și cultura tehnică ce constituie cea mai „tînără” componentă a culturii generale a omului contemporan.

Necesitatea studierii tehnicii în școală ca cerință a societății contemporane, este formulată de mai mulți pedagogi contemporani. De exemplu, Bontaș I. menționează că pregătirea tinerii generații pentru activități în societățile postindustriale „necesită integrarea în conținutul culturii generale școlare și a altor conținuturi – cum sînt cele oferite de disciplinele fundamentale – matematica, fizica, științele naturii, limba maternă și limbile străine, științele sociale – ca și introducerea unor conținuturi noi, cum sînt cele ale ... tehnicii” (1).

Revenind la limbajul tehnic trebuie de menționat, că datorită complexității și dezvoltării vertiginoase a tehnicii se observă că oamenii în procesul de comunicare utilizează încorect și neadecvat termeni tehnici. Asupra acestui fapt a atras atenție și E. Coșeriu, menționînd, că „limbajul este un fenomen complex, implicînd mai multe aspecte simultane, dar care se prezintă în planuri diferite și pot fi abordate prin urmare din punct de vedere diferite” (2). Această idee se referă și la următorul exemplu: „prin cuvîntul „cilindru” se subînțelege o componentă a motorului cu ardere internă precum și un tip de pălărie ce se îmbracă pe capul omului; evident, că traducătorul va comite o greșeală mare dacă la traducerea unui text cu caracter tehnic va încurca sensul cuvintelor. Exemplele sînt numeroase: volan, cameră, piesă ș.a.

Sugestiile expuse mai sus au stat la baza studierii surselor informaționale utilizate în licee. Analizînd cîteva manuale putem constata, că unele compartimente conțin informații cu caracter tehnic. De exemplu, manualul de Limba Franceză pentru clasa XI (autori L. Ranga ș.a. Editura Prut Internațional, 2001), în compartimentul 3 „Les „erveilles du cinema”, p.54 autorii au inclus informații privitor la istoria apariției și dezvoltării cinematografului francez în care remarcăm o parte din terminologia tehnică specifică acestei arte: *cinéma muet*, *cinéma sous-titré*, *cinéma sonore*, *volume*, *espace*, *cinéma en relief*, *cinérama*, *circarama*, *stéréophonie*, *vidéo* etc. Această terminologie este actuală pentru oricare subiect uman care se vrea socotit inteligent.

Un alt exemplu binevenit: în compartimentul 9 „Paris sera toujours Paris” la pag. 178 este propus textul „Moyens de transport à Paris” unde este inclusă o terminologie destul de vastă: *métro, autobus, train, artèterminus, ligne de métro, indicateur, bouton, distributeur automatique* ș.a. după cum vedem, unii termeni au căpătat o uzanță largă alții sînt mai puțin cunoscuți.

O atenție binemeritată se acordă terminologiei ce se referă la noile tehnologii de comunicare (internet, télématique ș.a.). în alte cazuri informația tehnică este cu mult mai plecară; ea se limitează doar la o vedere de ansamblu a unor obiecte tehnice: un automobil, un avion, un tramvai, un portabil etc.

Uneori obiectul tehnic este reprezentat cu anumite lacune ceea ce provoacă uimire și discuții. De exemplu, în același manual de clasa XI, la pag. 119 o doamnă calcă o batistă cu un fier de călcat fără fir electric. La o lecție de analiză a manualelor școlare am fost întrebați dacă există deja astfel de fiere de călcat și ni s-a solicitat să explicăm cum ele funcționează. Nu putem afirma că am putut da un răspuns convingător.

Studiul manualelor sus numite ne-a condus la următoarele concluzii:

1. conținuturile manualelor sînt expuse în ordine ce corespunde logicii interne specifice tradiționale a obiectului de studiu Limba Franceză;
2. în unele compartimente ale manualelor informația vizuală sugerează necesitatea familiarizării elevilor cu informații din domeniul tehnic;
3. manualele nu conțin suficient informații textuale ce ar servi drept suport informațional pentru însușirea termenilor tehnici în limba franceză;
4. este recomandabil ca elaboratorii de manuale de Limba franceză să includă variate texte în vederea formării la elevi a limbajului tehnic tipic.

Referințe bibliografice

1. BONTAȘ, I. *Pedagogie*. București, 1998. p. 107.
2. COȘERIU, E. *Introducere în lingvistică*. Cluj: Echinoux, 1995. p. 92.
3. RANGA, L. et. al. *Manuel de français XI*. Chișinău: Prut Internațional, 2001. 200 p.
4. COTELEA, M. et. al. *Manuel de français XII*. Chișinău: Prut Internațional, 2001. 159 p.

DE LA MÉTHODE TRADITIONNELLE À LA PERSPECTIVE ACTIONNELLE

Galina AZEMCO, chargée de cours,
Université de Tiraspol

Tout apprentissage est conditionné par un besoin (une nécessité externe et/ou une motivation interne), que sans besoin communicatif, l'acqui-

sition d'une langue étrangère est très peu probable, et que les progrès s'arrêtent dès que ce besoin est, ou semble être, satisfait.

Au cours du dernier quart de siècle, la linguistique, qui devient pragmatique, s'émancipe du structuralisme pour s'intéresser - au-delà de la phrase, de l'énoncé, et de leur fonctionnement et c'est dans les circonstances de ces bouleversements scientifiques (et culturels) qu'apparaissent les méthodes communicatives. Les méthodes précédentes estimaient qu'il fallait commencer par enseigner la langue sous ses différents aspects (prononciation, vocabulaire, morphologie, syntaxe) avant que l'apprenant, puisse (éventuellement) l'utiliser pour communiquer. Les méthodes communicatives partent au contraire du principe que c'est seulement en communiquant, dès le premier jour, que l'on peut espérer apprendre la langue. La communication est donc à la fois le moyen et le but de l'apprentissage. Encore faut-il, pour qu'il y ait vraiment communication, que la situation soit réelle ou plausible, qu'il y ait une interaction authentique avec un interlocuteur, qu'elle soit entreprise dans un but précis.

La culture participe pleinement au fonctionnement de la langue et de la communication, et est devenue une compétence au même titre que les autres (phonétique, grammaire, lexique). Elle joue en outre un rôle important au niveau de la motivation des apprenants et de la justification de leur apprentissage. Les méthodes communicatives prennent donc le soin de l'associer étroitement aux différentes activités de compréhension, de production, de réflexion en classe, et de veiller à son authenticité en recherchant les contacts directs avec les natifs, en exploitant des documents et des objets réels et actuels, et non pas seulement conçus pour les besoins de l'enseignement.

La situation de l'apprenant a aussi beaucoup changé. Il ne peut effectivement plus se contenter d'assister au cours comme à l'époque de la méthode grammaire-traduction, ni de répéter, sans trop y réfléchir, les énoncés de son professeur ou de l'enregistrement. Non seulement il doit prendre une part active dans les activités de communication et de réflexion en classe, mais il est aussi appelé à prendre des responsabilités dans l'organisation de cet enseignement.

Sous l'influence de la psychologie cognitive se sont renversés et rapprochés les pôles de l'enseignement et de l'apprentissage, le professeur reprend en classe la position centrale, il est maintenant invité à s'intéresser de plus en plus au profil de ses apprenants et à leurs stratégies pour apprendre la langue qu'il leur enseigne.

Dans le cadre de la méthode *perspective actionnelle* mis en pratique par le Cadre européen commun de référence pour les langues, la *méthode*

par tâches-problèmes commence à connaître un certain succès en didactique des langues, même si elle nécessite un assouplissement de l'organisation scolaire tout entière pour pouvoir donner toute sa mesure. Cette méthode vise encore davantage la compétence communicative en l'exerçant dans des situations critiques. Elle est effectivement basée sur le principe qu'apprendre consiste principalement à trouver une solution, notamment linguistique, à un problème qui se pose à nous. Au lieu de programmer le cours en fonction de points de grammaire que l'enseignant ou le manuel estiment essentiels, la méthode *perspective actionnelle* propose de partir d'activités spécifiques de la vie courante. Si, par exemple, on désire s'inscrire à un cours de musique (ou prendre un train, ou consulter un médecin, etc.), on doit être capable d'accomplir une série d'actes de langage tels que se présenter, demander des renseignements, décrire son niveau et ses objectifs, s'enquérir des tarifs, prendre rendez-vous... C'est la *tâche* à accomplir qui détermine alors le choix des actes de langage et des moyens linguistiques correspondants, et qui motive leur apprentissage.

Reste la question de la sélection du problème. Dans le respect des principes de la méthode communicative, on choisit des situations que l'apprenant est le plus susceptible de rencontrer. Il doit s'agir d'un problème qui représente un véritable défi pour l'apprenant tout en restant à sa portée: il s'agit de le stimuler sans le décourager. La situation doit l'amener à acquérir des connaissances ou des stratégies nouvelles qui seront ensuite réutilisables dans d'autres contextes. Une fois la tâche énoncée, l'apprenant suit une procédure décomposée en trois étapes: 1-il doit d'abord prendre conscience qu'il est face à un problème, à une question qu'il n'est pas capable de résoudre par une procédure connue; 2-dans un second temps, il lui faut analyser le problème et discerner ses composants (que certains appellent des tâches-problèmes); 3-enfin, pour résoudre le problème, il lui reste à imaginer des solutions hypothétiques et à les mettre à l'épreuve.

Après que le problème a été posé, chacune des activités organisées en classe devrait concourir à sa solution. Si le problème consiste, par exemple, à déclarer le vol d'un sac au commissariat, on peut imaginer, entre autres, différents exercices (sur les plans de la compréhension, de la production, de l'interaction) de description de personnage, de narration de l'incident, d'échanges avec un agent de police, de rédaction d'un procès-verbal... qui touchent aux fonctions langagières, aux formes syntaxiques.

Sources

1. *Cadre européen commun de référence pour l'apprentissage/ enseignement des langues*. Conseil de l'Europe, Strasbourg, 2000.

2. Defays J.-M. *Le français langue étrangère et seconde*. Sprimont (Belgique), 2003.
3. Louis V. *Compétence culturelle et découverte interculturelle en didactique du français langue étrangère*, thèse de doctorat, Université de Liège, 2001.
4. Poirier-Proulx L. *La résolution de problèmes en enseignement*. Paris, Bruxelles. 1999.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ФРАНЦУЗСКИХ ПЕСЕН НА ЗАНЯТИЯХ ПО ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Надежда Геннадьевна ШУЛЕПОВА,
методист языкового центра
Политехнического Университета г. Томска

*«La chanson est une toute petite chose
qui a une très grande importance».*

В жизни любого человека постоянно присутствует музыкальный фон, который создается передачами ТВ и радио. Благодаря широкому распространению звуко- и видеозаписи, песни наиболее популярны среди учащихся и являются объектом их особого интереса. *Основная педагогическая цель* – разбудить желание изучать иностранный язык. Песне, как любому другому произведению искусства, присуща коммуникативная функция общения, то есть передача заложенного ее автором содержания адресату. Современная музыка открывает реальность взаимодействия различных культур в стране. Учитель выступает как комментатор, как стимулятор познавательной деятельности. Песня является средством более прочного усвоения и расширения лексического запаса, так как включает новые слова и выражения, а уже знакомая лексика встречается в новом контекстуальном окружении, что помогает ее активизировать. В текстах песен можно встретить имена собственные, географические названия, реалии страны изучаемого языка. Это способствует развитию чувства языка, знанию его стилистических особенностей. Сегодня песня широко представлена видеоклипами. Они вносят дополнительную информацию в песню – изображение. Видеоклипы избегают простого представления артиста во время пения, это небольшие произведения, неразрывно связанные с темой песни. Музыкальный канал Франции TV5 предлагает современные видеоклипы и методические разработки к ним. Песни могут стать темой для обсуждения, устного или письменного высказывания, использоваться на праздниках, вечерах. Что касается этапов урока, на которых песен-

ний матеріал може бути применен, то вони різні в залежності від методическої задачі. Робота з песней ґрунтується на 4 параметрах, котрі залежать від цілі навчання: *лінгвістический* (знати мову, його словниковий запас, структури, граматику); *познавательный* (відкрити світ, себе); *інтерактивний* (обмін інформацією з іншими при допомозі мови); *ігрової* (ігра зі словами, зі звуками, зі значенням). Використання песні для самостійної роботи може передбачати два варіанти: виконання учнями невеликого завдання в часі уроку з наступним обговоренням (перевіркою); виконання учнями завдання більшого обсягу в позурочний час. Контроль може здійснюватися в формі письмового реферату, усного виступу на уроці, спільного обговорення на уроці. В продовження роботи з темою песні учням надається можливість вибрати один з декількох питань для написання невеликого твору. На наступному уроці учасні діляться на групи і кожна група представляє своє мненіє по вибраному питанню, використовуючи при цьому твору. Найкращі твори оформляються в довідку по темі. Мистецтво завжди привносить щось нове: несподіваність форми або стилю і, звичайно, задоволення від мови.

СИТУАТИВНІ ЗАВДАННЯ – СКЛАДОВА ДИСКУРСИВНОГО МОВЛЕННЯ

Марина ТУНИЦЬКА, доктор педнаук, конференціар,
Бельський держ. університет А. Руссо

Мовна освіта в Молдові зорієнтована на комунікативно-діяльнісний, культурологічний та особистий підходи до навчання рідної мови. Відповідно до куррікулуму модель навчання української мови має на меті розвиток мовленнєвої діяльності учнів у взаємозв'язку чотирьох її видів – аудіювання, читання, говоріння і письма – на основі системи текстів з виразним виховним спрямуванням.

Подальше удосконалення роботи з розвитку мовлення можливе за умови більш глибокого і послідовного врахування специфіки мовленнєвої діяльності і як особливого виду когнітивної здатності людини. Ця специфіка полягає в тому, що мовлення завжди звернене до певного адресату, без якого спілкування неможливе. Мовленнєве спілкування розглядається як дискурсивне мовлення, що стало об'єктом наукових пошуків багатьох лінгвістів (Н. Арутюнова, Ф. Бацевич, Є. Бенвеніст, Л. Соловйова, О. Сиротиніна та ін.). За Є. Бенвеністом, "дискурс – це будь – яке висловлювання, що передбачає

мовця, слухача та намір першого певним чином вплинути на другого". Отже, дискурс не можна розглядати поза комунікативною ситуацією, у якій він здійснюється. Поняття сучасного дискурсу охоплює не тільки мовну систему, всі форми мовленнєвої діяльності, тексти з усіма їх різновидами, але й екстралінгвістичні чинники, без яких будь-яке спілкування між людьми неможливе.

Для здійснення дискурсивного мовлення необхідна текстова основа уроку, інтерактивні методи і прийоми та ситуативні завдання. Ситуативна обумовленість мовлення – одна із вимог сучасної методики навчання мов. Наскрізними у підручниках, створених для українців Молдови, є теми з розвитку зв'язного мовлення (про процес праці, опис місцевості, пам'яток історії та культури, зовнішності людини тощо). На основі 4-х фаз породження висловлювання (орієнтування в ситуації спілкування; планування змісту майбутнього висловлювання, реалізації замислу у зовнішньому мовленні; контролю за результатами мовленнєвої діяльності) учням пропонується не просто скласти власний текст, а описуються ситуації спілкування (реальні чи уявні). Такі вправи і є ситуативними у них враховуються фази породження висловлювання. Наприклад: уявіть, що вам подарували фотоапарат, Ви маєте навчитися самостійно виготовляти світлини. Опишіть цей процес, використовуючи професійну лексику (проявник, фіксаж, знімок, об'єктив, фотопапір). На нашу думку, використання ситуативних вправ забезпечує розвиток дискурсивного мовлення.

CONCEPTUL DE COMUNICARE

Asist.univ. **Lidia CIOLACU**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Lumea exterioară, natura în varietatea ei, ca și nenumărații indivizi, semeni ai noștri, și uneori noi înșine, cu toții emitem semnale, în afară sau spre propria noastră persoană. Ni se întâmplă, apoi, să adunăm, să primim sau să captăm aceste semnale, pentru a le da, grație raportării lor la experiențe sau construcții anterioare, valoare de semne. Transformarea semnelor captate în semne, care să ne aducă la cunoștință o anumită informație, presupune interpretarea lor, prin apelul la un cod adecvat, testat în prealabil.

Orice mesaj presupune emiterea unei informații, prin semnale codificate, în direcția unei ținte determinate, cel mai adesea un interlocutor, fără retur obligatoriu. Dacă acest retur există, intrăm în domeniul comunicării, prin posibilitatea apariției redundanțelor cerute.

Comunicarea presupune reversibilitatea mesajelor în cadrul relației care reunește două entități, chiar dacă mesajele nu sînt de același ordin. Ea

implică crearea unui sens, în funcție de corelările neîntrerupte dintre facultățile noastre de percepere a semnalelor, de bogăția vocabularului, de imaginație, ca și de memorie, pentru a le menține coerente atunci când, la rîndul nostru, devenim emițători și adresăm mesaje în retur. Comunicarea se stabilește prin crearea de sens, grație unei suite de verigi, care permit instituirea unor raporturi de contrast sau de opoziție între obiectivele, rolurile, atitudinile și cenzurile proprii fiecăruia și care fac legătura cu mediul, în funcție de diversitatea proiectelor.

Cercetările au dovedit că omul este capabil să comunice cu animalele, cu natura, însă în cea mai mare parte a timpului, este indispensabil și chiar obligatoriu, ca el să poată intra în comunicare cu semenii săi. Însă raporturile dintre diferiții membri ai unui grup ar deveni dificile, nesigure, cu puternice oscilații emoționale dacă nu ar exista roluri marcate, niște sarcini prescrise, o metodă impusă, o rețea de schimburi raționalizate, niște obiective accentuate, un nivel de schimburi convenit. Pe parcursul comunicării indivizii se plasează unii față de alții în funcție de anumite presupoziii, după cum ei au nevoie de structură, de consolidări sociale, pentru a putea conviețui și lucra împreună. Într-o situație de grupare sau de reunire care îi pune în interacțiune, stimulîndu-i, indivizii sînt interesați să-și pună în comun reprezentările modurilor de a percepe la un nivel relativ egal, prin care pot evita izolarea sau o fărîmițare excesivă. Facilitarea sau reglementarea comunicărilor presupune o experiență suficientă, căci în absența unei inginerii suficient de bine dezvoltate, responsabilii sau formatorii s-ar afla în situația de a improviza prin tatonări sau a recurge la unele combinații mai mult sau mai puțin hazardate sau de a dovedi un elitism de suprafață.

Bibliografie

1. Bachelard, G., *L'Eau et les Rêves*, Corti, Paris, 1942.
2. Bourdieu, P., *Le Métier de sociologue*, Mouton-Bordas, Paris, 1968.
3. Cyrulnik, B., *La Naissance du sens*, Hachette, Paris, 1991.
4. Jakobson, R., *Essais de Linguistique générale*, Points, Seuil, 1970.
5. Mucchielli, R., *Communications et réseaux de communication*, ESF, 1971.

MODERNIZAREA TEHNOLOGIEI ȘI STRATEGIILOR DIDACTICE

Asist.univ. **Lidia CIOLACU**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Referitor la acest aspect al modernizării putem distinge două tendințe convergente: transformarea celui care învață în subiect activ al propriei deveniri și apropierea cunoașterii didactice de cunoașterea științifică.

Rolul tehnologiei și al strategiilor didactice este acela de a crea un context situațional, astfel încât cel care învață să fie angajat și să participe în mod activ la realizarea obiectivelor predării. În acest sens, pe baza celor studiate, nu putem declara în mod aprioric o metodă sau un mijloc de învățămînt ca avînd un rol activ sau pasiv. Clasificarea metodelor în active și pasive nu se justifică din punct de vedere psihologic, iar asocierea dintre modern și activ concretizată în afirmația că metodele moderne ar fi și active este forțată și artificială. Aceasta, pe de o parte, pentru faptul că primul termen se referă la un domeniu de natură pedagogică, iar celălalt la un domeniu de natură psihologică, iar pe de altă parte, pentru că, puși în relație, dependența nu rezultă cu necesitate și nu are un caracter univoc. Ea depinde de condițiile concrete în care este aplicată acea tehnologie (metodă sau mijloc) și de modul în care este folosită și dirijată de către profesori. Nici un mijloc, oricît de perfecționat ar fi el, și nici o metodă oricît de „modernă” ar fi ea, nu au o forță activatoare imanentă, în sine, ele pot, însă, impune și determina o participare activă din partea celui care învață. Activizarea rezultă tocmai din aportul constructiv al subiectului la procesul propriei formări. Ea presupune, din punct de vedere psihologic, interferența celor doi parametri, unul de natură cognitiv-intelectuală format din procesele cognitive (senzații, percepții, reprezentări, imaginație, memorie, gândire, inteligență, etc., cu toate operațiile pe care le implică) și altul de natură stimulatив-motivațională, constituit din factori nonintelectuali (trebuiețe, intenții, stări afective, interese, nivel de aspirații, atitudini, trăsături caracteriale, etc.). Orice metodă sau mijloc de învățămînt își aduce, în felul său, aportul nu numai la declanșarea componentelor acestor parametri, ci și la realizarea unui echilibru între ei. Folosirea izolată sau unilaterală a unor metode sau mijloace poate duce la dereglarea unui echilibru, devenind, prin aceasta, o frînă în calea activizării.

Pe baza acestor considerente putem conchide că modernizarea tehnologiei și a strategiilor didactice constă în crearea unui cadru adecvat care să asigure transformarea celui care învață în subiect al propriei formări. Activizarea este cu atît mai intensă cu cît sunt declanșate și puse în funcțiune componentele superioare ale celor doi parametri, concomitent cu menținerea unui echilibru optim între ele.

Bibliografie

1. Bârzea, Cezar *Reforma învățămîntului din România: condiții și perspective*, București, 1993.
2. Berger, Gaston *Omul modern și educația sa*, EDP, București, 1973.
3. Cerghit, Ioan *Perfecționarea lecției în școala modernă*, EDP, București, 1983.

4. Moraru, Ion *Argumente și sugestii pentru realizarea unui învățământ creativ*, în *Revista de pedagogie* 5/1991.
5. Potolea, Dan *Reconsiderarea conceptuală a activizării școlare*, în *Revista de pedagogie* 12/1990.

GAME ALE TEHNICILOR DE GRUP

Asist.univ. **Lidia CIOLACU**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Utilizarea tehnicilor joacă un rol primordial în asigurarea unei stabilizări a structurii și a activității unui organism sau ale unui grup. Lucrarea dată oferă informație privind tehnicile adecvate organizării unui grup în subgrupuri, ca și punerii în interacțiune a indivizilor aflați în situație de grup complet. Totodată ea aduce la cunoștință unele practici vizînd raportul cu realul, precum și unele tehnici de creativitate.

Un preambul va permite, de asemenea, situarea instrucțiunilor așa cum se prezintă ele: mai întîi în plan spațial sau temporal, la nivelul fenomenelor afective și emoționale, raționale, dar și imaginative, sau, în sfîrșit, în funcție de formele de schimb pluraliste; în al doilea rînd, din perspectiva repartiției subgrupurilor, fie prin atribuirea de funcții identice sau diferențiate, fie prin atribuirea mijloacelor.

Fiecare tehnică, oricît de generală ar fi aplicarea ei, permite, grație semnificației instrucțiunilor pe care le instituie, atingerea anumitor obiective, bine definite; totuși, nici una nu poate răspunde tuturor așteptărilor pe care, în mod legitim, le poate avea un formator (sau un profesor), în vederea organizării de comunicări sau a susținerii unor dezvoltări personale.

Gamele tehnicilor de grup expuse în lucrare sunt distribuite, pentru o mai ușoară reperare a lor, în patru capitole, vizînd organizarea în subgrupuri, interacțiunea în situație de grup complet, raportarea la real și creativitatea. E posibil însă să distingem varietatea instrucțiunilor care le diferențiază în funcție de modalitățile multiple pe care le instituie și care vizează raporturile dintre persoanele dintr-un grup sau dintr-o echipă, ca și formele de lucru adecvate anumitor obiective.

Constrîngerile definite de astfel de instrucțiuni se pot stabili în primul rînd din punct de vedere topologic: în ceea ce privește spațiul; din perspectiva timpului; la nivelul fenomenelor afective și emoționale; din perspectiva unor considerații raționale; în funcție de căile imaginației; conform multiplelor modalități de schimb.

În al doilea rînd, structural, ele se pot traduce prin repartiția: în subgrupuri cu funcții egale sau diferențiate, dar și între indivizi, avînd roluri egale sau diferite, dincolo de atribuirea de mijloace, identice sau distincte.

Bibliografie

1. Barlow, M., Barlow, C., *L'expression orale et les techniques de travail en groupe*, Nathan, Paris, 1979.
2. Bion, B., *Recherche sur les petits groupes*, PUF, Paris, 1976.
3. Ferry, G., *La pratique du travail de groupe*, Dunod, Paris, 1970.
4. Limbos, E., *L'animateur et les groupes de jeunes*, Ed. de Fleurus, 1973.
5. Maisonneuve, J., *La dynamique des groupes*, PUF, Paris, 1990.

ACCEPTING EVERYONE AND APPRECIATING DIFFERENCES AT EFL PRIMARY CLASSES

Micaela ȚAULEAN, University Lecturer, Ph.D. Student, ISE, Chisinau;
Viorica PĂLĂRIE, Ph.D., University Professor, ISE, Chișinău

In the article "Accepting everyone and appreciating differences at EFL primary classes" the authors highlight the idea that valuing diversity and practicing tolerance are central to the goal of achieving peace and good will in our lives and the world. At English lessons the primary classes' children may learn about diversity through readings and discussions. Language skills are developed through new vocabulary from readings and discussions, reading critically and writing responsively, and practicing the skill of oral presentation.

Cultural diversity, the differences between the behaviors, values, beliefs, and attitudes of different cultural groups, is becoming more apparent throughout the world because of the increased frequency of contact of people from different cultures nowadays. Today, with the support of technology for rapid communication and inexpensive and accessible travel for business and pleasure, we see the appearance of multicultural societies at the community, the national, and the international levels. Cultural diversity is apparent in our lives, and cultural understanding has become a necessary part of our educational experience.

Mr. Federico Mayor, Director-General of UNESCO in "A Year for Tolerance" (1995) highlighted "Tolerance is not concession, not indifference. Tolerance is the knowledge of the other. It is mutual respect through mutual understanding. Let's throw out the old myths and take up the results of current research. Man is not violent by nature. Intolerance is not 'in our genes.' Fear and ignorance are the root causes of intolerance, and its patterns can be imprinted on the human psyche from an early age." In this ever-changing world, children face more change, see more places, learn more things, and are exposed to more people and cultures than any other generation in history. Advances in communication, transportation, technology, and economics will provide more opportunities — and more challenges — for our children. We strongly agree that to succeed in this complex and diverse

world, they need to develop the ability to tolerate differences that is considered by psychologists the essential part of healthy emotional development.

Teaching tolerance in ESL primary classes requires listening to and learning from our pupils. This is the approach to education and language learning Paulo Freire advocated, and it is the essence of a learner-centered curriculum. James Banks in his book “Multiethnic Education: Theory and Practice” [1; 45] emphasizes the point that multicultural education involves more than just teaching students about holidays and customs of other countries. Such lessons are interesting and very useful but we also need to look at issues and topics important in our students' immediate lives. Banks says that students should study content and problems related to the world in which we live. Freire makes the same point in his writings. T. Graman in the article “Education for Humanization: Applying Paulo Freire's Pedagogy to Learning a Second Language”[2; 12] explains how the ideas of Freire taught him that students are more likely to develop intellectually and linguistically when they analyze their own experiences and build their own words to describe and better understand these experiences.

The development of tolerance requires active learning. Analyzing psychological and pedagogical literature we come to the idea that fortunately, children at the age of 7-10 can learn to accept and understand different views, cultures, and values. Both research and experience with young learners indicate that primary classes children notice differences in people, try to understand and experience them. The majority of psychologists (Vygotsky, Piaget) say that children are not born with prejudices and biases, the children learn attitudes towards difference from the important people around them – from their parents and teachers, from what they observe and experience. We, the teachers, need to do all that we can to help children grow up with strong convictions and values and with comfort with cultural difference.

As FL teachers are in an excellent position to develop our pupils' broad cross-cultural awareness and to encourage tolerance for other cultures. The language teachers may use problem solving situations at their lessons and group discussions of these situations as well. Language skills are developed through new vocabulary from readings and discussions, reading critically and writing responsively, and practicing the skill of oral presentation. As a starting point for teachers interested in exploring the themes of diversity, tolerance, and empathy in their classes, we found some ideas taken from James Banks' book [1; 67-68] where he suggested some useful classroom activities for promoting tolerance:

- Have children paint self portraits, mixing colors to match their skin tone. Children learn that everyone has a color, that no one is actually "white";

- Establish a "You can't say you can't play" policy;
- Promote inclusion and fairness, but allow discussions of all feelings, including bias learned at home and the street. Establish a "Peace Table" where children learn to "fight fair", perhaps with hand puppets in which conflict is acted out;
- Promote diversity by letting children tell stories about their families, however different they may be. Diversity embraces not just race, but age, religion, marital status and personal ability. Remember that charting "family trees" can be a challenge to some children, such as those who are adopted or living with single parents;
- Teach older children to look critically at stereotypes portrayed by the media. Ask them to close their eyes and imagine a lawyer, doctor, rap musician, gang member, bank president, hair stylist or criminal. What did they "see" and why? Confronted with their own stereotypes. Children begin to question how they've been shaped by the media.

To **examine different cultures** of the world the EL teacher may use the activity "Looking at different cultures". Together with pupils the teacher may define the word "culture" on the board. Let the class give examples of things that make up Moldovan/Russian/other culture (music, clothing, food, customs, etc). Ask if all people in the country are alike and lead into a discussion of "subcultures." In order to **develop the pupils' sensitivity to others' points of view** the teacher may work with a traditional story from India "The Blind Men and the Elephant". The story perfectly illustrates how different people can have distinctly different perceptions of the same thing. We are sure that pupils will readily see the faulty thinking behind the blind men's arguments, but they may need some help understanding that even when presented with a real elephant, each man could "see" only what he already believed to be true. We strongly recommend use this story to encourage primary classes pupils to develop perspective awareness--awareness that each of us creates a unique view of the world based on personal experience, language, and culture. To make the pupils **accepting of other races and cultures** Lindy Nelson (Peace Corps Volunteer) suggests the teachers to use some examples of color poems at English lessons. Here are few examples.

What is Red?

Red is a heart filled with love.
 Red is a face when it's angry and mean.
 Red is when the door is slammed.
 Red is Moses and the burning tree.

What is Black?

Black is the color of hatred.
 Black is a gloomy night, ashes,
 Black is the funeral, dragging slow,
 A midnight sound, dark and low.

After the teacher provides warming-up activities as: What is your favourite colour and why? Name things that can be red/ pink/ green etc., the teacher encourages the children to write a descriptive colour poem as a class, with all pupils offering ideas and suggestions. Then the teacher puts the pupils into small groups to write their own colour poems and makes them work well together, cooperating and sharing.

The activity “Everyone has a culture-Everyone is different”, found at Paul Gorski’s [Multi-cultural website](#), invites pupils to **identify aspects of culture** that influence their own behavior and sometimes make it difficult to understand the behavior of other people. Culture is a complex idea, and teachers should be prepared to offer students many examples of cultural features. The teacher asks students to complete the worksheet in order to help them identify aspects of their own cultures. Each pupil should answer each question with one sentence or phrase, for example: What language(s) do you speak? What is your religion? What music do you listen to? What foods do you eat at home? What do you wear on special occasions? What holidays and ceremonies are important? What things do you believe are right and wrong? etc. Then students should rank each item as to how important they feel it is to their culture. Then pupils share their answers in small groups where they compare and contrast various aspects of their individual cultures.

To our mind the ideas presented in the very article are meant to serve as a starting point for language teachers interested in exploring the themes of diversity, tolerance, and empathy in their classes. One goal of education for peace and tolerance is to develop students’ awareness of the elements that promote peaceful living and harmonious relations among families and friends; neighborhoods and social groups, school, and professional communities; and states and nation-states at the national and global level.

References

1. Banks, J., *Multiethnic Education: Theory and Practice*, Allyn&Bacon, 1998.
2. Graman, T., *Education for Humanization: Applying Paulo Freire's Pedagogy to Learning a Second Language*, *Harvard Educational Review*, Volume 58, Number 4, 2000
3. The Southern Poverty Law Center, *Ten Ways to Fight Hate: A Community Response Guide*, 1999.
4. www.nirsa.org/naturalhigh/pdf/icebreak.pdf
5. <http://www.peacecorps.gov/http://www.peacecorps.gov/>

KOMMUNIKATIVE TEXTARBEIT

Tatiana CONONOVA, Universitätslehrerin,
Staatliche Alecu-Russo-Universität Bălți

Im vorliegenden Artikel wird untersucht, wie die kommunikative Funktion des Textes den Lernenden befähigt, seine kognitive und kommunikative Kompetenz zu entwickeln, die Bedeutung, die Funktion der Sprachmittel, die im Text verarbeitet sind, zu erkennen und sie rezeptiv und produktiv verwenden zu können.

Der Text sei unter folgenden Zielsetzungen zu betrachten:

- als Grundlage für den angestrebten sprachlichen und enzyklopädischen Bildungsgewinn und als Grundlage für die erzieherische Einwirkung auf den Lernenden;
- als Mittel zur Entwicklung unterschiedlicher sprachlicher Kennenqualitäten;
- als erfass- und bewertbares Ergebnis der Lehr- und Lernprozesses;
- als Demonstration der kommunikativen Verfahren;

Also, es gibt verschiedene Methoden der Textarbeit, nicht jede aber entspricht dem kommunikativen Ansatz. Wie wird der kommunikative Ansatz in einem sprachorientierten Lernprozess entfaltet, wie muss man den Unterricht so gestalten, damit Arbeitslust und Arbeitsbereitschaft entstehen und die Schüler sich mit Engagement und Neugier an die Arbeit machen?

Die generellen Prinzipien dafür sind in drei Textarbeitsphasen darstellen:

- 1) Die Präsentationsphase
- 2) Texttransformation
- 3) Die Kommunikationsphase

Alle drei Phasen haben die Funktion, den Schülern mit Hilfe der Aufgaben die Möglichkeiten zu geben, sich aktiv mit dem Unterrichtsgegenstand auseinanderzusetzen.

THE LANGUAGE OF SIGNS AND NOTICES

Liubovi TOMAILÎ, Senior lecturer,
Alecu Russo Balti State University;

Eugenia PROȚIUC, Senior lecturer,
Alecu Russo Balti State University;

Larisa LAZARESCU, University lecturer,
Institute of International Relations of Moldova

The purpose of the article is to highlight the importance of the special language of signs and notices. It also aims at enhancing the teachers' /

learners' awareness of developing a better understanding of this special language, which can help educators improve their teaching skills.

People communicate with each other by means of various systems of signs, of which the most universal is the language, a system of auditory communication; gesture language and writing - two systems of visual communication. For the general science of signs, several terms have been proposed, of which the term semiotic, or semiotics, may perhaps be the most appropriate.

Semiotics is the study of *signs* and sign-using behavior. It was defined by one of its founders, the Swiss linguist Ferdinand de Saussure, (1966) as the study of "the life of signs within society." Another famous linguist Peirce, defined a sign as "something which stands to somebody for something," and one of his major contributions to semiotics was the categorization of signs into three main types:

- (1) an *icon*, which resembles its referent (such as a road sign for falling rocks);
- (2) an *index*, which is associated with its referent (as smoke is a sign of fire);
- (3) a *symbol*, which is related to its referent only by convention (as with words or traffic signals). Peirce also demonstrated that a sign can never have a definite meaning, because the meaning must be continuously qualified.

Signs and notices in English often use words and expressions that are rarely seen in other contexts. In this paper we try to make learners understand the language of signs and notices better.

ON TEACHING DISCOURSE MARKERS

Eugenia PROȚIUC, Senior lecturer,
Alecu Russo Balti State University;

Liubovi TOMAILÎ, Senior lecturer,
Alecu Russo Balti State University;

Larisa LAZARESCU, University lecturer,
Institute of International Relations of Moldova

Some words and phrases help to develop ideas and relate them to one another. These kinds of words and phrases are often called discourse markers. It must be noted that most of these discourse markers are formal and used when speaking in a formal context or when presenting complicated information in writing.

Primarily we are interested in the pragmatic and semantic properties of these things, but occasionally we produce spin-offs for language teaching purposes as well, since they are an important and neglected compo-

ment of pragmatic competence in language. Our main issues of linguistic interest include:

1. Semantic and pragmatic properties of particles and connectives, leading eventually, someday, to a well developed linguistic model of these items.
2. How they might affect psycholinguistic processing of language, as measured, for example, in reaction time experiments and comprehensions experiments.
3. How they differ cross-linguistically, and how cross-linguistic differences might shed light on their semantic/pragmatic properties.
4. How they affect or participate in information structure of language, and how they inform more sophisticated theories of information structure beyond the simple new/old information distinction.
5. How their use might be affected by or play a role in social cognitive aspects of language use.
6. Their historical pragmatic development in the language.
7. What sentence-initial and sentence-final markers can show us about the properties of the left and right peripheries of sentences?

So, then like what are discourse markers? Well, depending on what kind of linguists we read, this label encompasses one of two types of lexical items.

1. Discourse particles: extra syntactic particles, i.e., items that don't fit into normal categories of function words, and don't really form or belong to a typical syntactic constituent. These often occur sentence initially, and sometimes sentence finally or before certain types of constituents within a sentence. These include:
  - Pause markers or hesitatives – *uh, uhm, er,*
  - Information management markers – indicating that something is new to the speaker, that the speaker believes something is new/old/inferable to the listener, etc., such as *you know, gee, gosh, I mean.*
  - "Expectation" markers – indicating responses that are contrary to expectation, including unexpected topic shifts, such as *now, well.*
  - Sentence final particles in Chinese, Korean, Japanese, and other languages, such as interrogative, suggestive, and tag question particles (e.g., Mandarin *ma, ba, ne*).
  - The common colloquial particle *like*, especially among younger people, which is often treated as a focus marker (for new or contrastive information) or a hedge marker (pragmatic "softener").

2. Discourse connectives: conjunctions, conjunctive adverbs, and other structures that connect sentential units and thoughts (excluding temporal and irrealis conjunctions such as *if, when, unless, before...*).

TEACHING ENGLISH THROUGH CRITICAL THINKING

Dina PUIU, University Lecturer,
Alec Russo Balti State University

Living in times of advanced technology and the widespread expansion of information means that each individual should possess a vital ability of being a critical thinker which helps to distinguish between facts and opinions, judgements and inferences, and objective and subjective impressions.

Sometimes, we come across with the fact that our students lack the critical thinking skills. This happens as they explain, because from the very beginning they are taught to view their teachers as the embodiment of knowledge. The authority and control that teachers exercise can deter students from freely expressing their opinions. In this firmly established teacher-centred system, it is often offensive for students to contradict the teacher's point of view. As a result students display a passive attitude and an unequal relationship appears in the classroom.

Littlewood (2000, 33) believes that if students display passivity, it is more likely to be a consequence of the educational contexts that have been or are now provided for them, than of any inherent dispositions of the students themselves”.

Critical thinking appears as a challenging idea for teachers and students. To promote critical thinking means to observe how students produce knowledge rather than how they merely reproduce knowledge. “Producing knowledge requires the use of a number of thinking skills such as analytical, lateral, problem solving, critical, creative and reflective thinking, judging ambiguity (Rose and Nicoll 1997).

The aim of this article is to demonstrate that changing the teacher-centered style into learner-centered makes students more reluctant to question ideas or to express their opinions or individual preferences.

For Marshal and Rowland (1998) critical thinking occurs when students express their own beliefs of what they are told. I consider critical thinking an important feature for the improvement of teaching and learning. Learning to think critically can produce enthusiastic language learners. Marshal and Rowland (1998, 34) describe how critical thinking produces "joy, release, relief and exhilaration as we break through to new ways of looking at our personal, work, and political worlds”.

To encourage critical thinking in the classroom we have to incorporate elements of it into materials, use more techniques that make activities different from only one-way questions from teachers and answers from students.

One of the activities used to do develop critical thinking is the use of wh-questions. They require students to think deeply and use complex language to respond avoiding the questions that require ‘yes’ or ‘no’ answers. That is the questions should be meaning based, and not focused solely on form, to rely on reason rather than emotion, to be aware of one’s own prejudices and biases (Kurland, 1995).

In a language classroom, we should elicit meaningful students reactions to texts and also signal that they are permitted to disagree with the text and to ask questions as well.

Richard and Rodgers (2001, 210) write that ‘language learning is also motivating when students are focusing on something other than language, such as ideas, issues, and opinions. “To achieve this, one can follow Paran’s (2003) suggestion to construct activities that train students to distinguish fact from opinion, supported opinions from unsupported opinions, texts with factual mistakes in them, corroborating information within and between texts. I noticed that these activities develop higher thinking skills and make students active participants in the acquisition of knowledge.

To stimulate critical thinking we can also provide two articles that present totally different views on the same matter and invite students to discuss and debate. The materials that are used to work with students should be authentic because students learn not only English but also other skills beyond the language.

The EFL teaching environment presents a special problem, and teachers face great challenges to counter-act passive learning and make students more thoughtful and engaged. The learner-centred approach permits to create a classroom environment that supports interaction and critical thinking.

TAXONOMY OF EDUCATIONAL CHATS FOR EFL LEARNERS

Elena VARZARI, Senior Lecturer,
Alecuro Russo Balti State University,

Oxana CEH, Senior Lecturer,
Alecuro Russo Balti State University

Ala MIHAILOV, Teacher of Iulia Hasdeu Liceum of Chisinau

At present more and more language teachers around the world are introducing online components into their face-to-face classes to offer students

the opportunity to communicate with speakers of the language, whether native or non-native. This exposure to the languages of the world through synchronous modes of communication evidently has numerous positive sides. On the one hand, it provides the opportunity to interact and learn with and from people from different cultures and different native languages. On the other hand, while using these means of communication, students get prepared for the use of web tools, which is an added value for their future as professionals in any area. However, to be able to take this challenge, language teachers need to be computer literate, or e-literate, should learn to make the most of web tools available and apply this knowledge to their educational contexts, which is not an easy task. Some teachers are afraid of technology either because they have not been offered training or do not feel ready to shift their traditional educational paradigms to more collaborative and student-centered paradigms needed in e-learning. We hope this article will familiarize language teachers with such e-terms as *CMC*, *chat*, *chat line*, *chat room*, *chat show*, *face-to-face (f2f) conversation*, etc. and will urge teachers of English to use modern technologies in their class.

It seems natural that teachers, who are motivated and interested in using on-line communication for educational purposes and willing to plan their activities more exactly, should know the characteristics and particularities of different chat tasks according to the objective they pursue, to the role of moderator as well as to the structure of the interaction to be generated. That's why we have considered it appropriate to offer in this paper a taxonomy for educational chats. While synchronous communication refers to real time communication, interaction with live audience, chats are traditionally viewed as synchronic communicative spaces widely incorporated into on-line activities, especially in EFL classes, which is explained by the possibilities chats offer participants to interact with native and non-native speakers of the L2.

Almeida d'Eça (2002) defines the 'chat' as "*a two-way synchronous form of computer mediated communication (CMC), a dialogue in real time as we keyboard or speak our words, an online conversation between two or more people by means of a computer*" (Almeida d'Eca, 2002). This definition contains all the elements that describe the nature and characteristics of chat which, in turn, make them a great tool for foreign language learning, especially in the context of English as a Foreign Language (EFL). Basically the word "chat" means informal conversation, as defined in Oxford Advanced Learner's Dictionary (2000:198); while to chat means "*to talk in a friendly informal way to somebody*", and that is what makes chats a natural space for communication to take place.

As a rule the language in chat is composed of short phrases and a special lingo, “chat language”, which makes communication closer to a face-to-face conversation. That is one of the reasons why chats should not be used for teaching or correcting lexical items or syntax and cannot be taken as a product to be evaluated in terms of grammar and spelling. In face-to-face conversations people make mistakes, restart their sentences, self-repair, etc. In this sense, conversations in chats are very similar to face-to-face conversations for the following reasons:

- Greetings are part of the “meeting” rituals.
- People talk without respecting turns, as it is very frequent that people start answering without waiting for the person who has the floor to finish.
- People introduce new topics without finishing previous ones.
- Turn taking is not usually well distributed. Some people tend to hold the floor or participate more than others.
- Some people only listen to the dialogues taking place.
- Different threads may be going on at the same time: two or three people are talking about something while others are pursuing some other topic.
- People attend to the thread that is of their interest, and may change their attention after a while, while some may participate in two or more different threads at the same time, which only depends on their ability to concentrate.

The fact that there are different threads does not mean that at the end each person has not taken anything out of the conversation, especially when they have met with a purpose. This also happens in a chat, with the advantage that at the end of the conversation, we can read the log and learn about all the topics treated even by those we were not paying attention to.

Of course, there are traits of face-to-face conversation that are missing in chats, namely body language and voice suprasegmental levels. The use of videos (webcams) and voice may help to overcome these obstacles; however, voice applications and webcams are still far from substituting the physical presence of the interlocutor, even though modern technology helps to express some feelings in text chat. Chats have been neglected in the classrooms mainly due to the bad reputation of public chat rooms, and in spite of the fact that research is needed regarding its benefits for language acquisition, practice with students and colleagues has revealed many ways in which chat can be used to offer practice in a second or foreign language. Warschauer (1998) narrates his own experience as a language learner of Hawaiian and how CMC was useful for him. He states that

during oral class discussion, it was not infrequent that he become lost, and thus received no benefit. However, during computer-mediated discussion, no matter how complex, he was always able to reread the sentences, consult the dictionary, ask questions of the person next to him-in other words he found some way to make the input comprehensible and thus benefited from it (Warschauer, 1998: 5).

This reflection reveals that CMC can reduce the level of anxiety of a language student enhancing simultaneously the affectivity of language communication which has been considered by such educators as Dewey, Montesory, Vygotsky, Rogers as an influencing factor in the learning process, emphasizing that the affective domain needed to be considered if global education was to be achieved. In the field of second language acquisition, Krashen & Terrell's Natural Approach (1983) proposed activities which are especially designed to minimize stress, following one of Krashen's five hypotheses for language acquisition: the affective filter hypothesis. In this sense, the social nature of chat contributes to lowering the affective filter by offering a relaxing atmosphere for learning to take place.

Thus we may deduce that e-learning has both positive and negative sides, one of the main criticisms towards e-learning being the lack of human contact, the isolation of the students in cyberspace. However, chats bring us the live, real time contact and interaction with and among colleagues and students, which, in turn, enhances discussion, interaction and collaboration. According to Kimura human interaction, discussion and collaboration is still the foremost in leading to new knowledge and enabling us to overcome the challenges that face us in the classrooms. (Kimura, 2003). Most language teachers have always been interested in learning and applying new methods and technologies to enhance their pedagogical practices. A lot of university students and teachers have mentioned that group work in chat has been the most useful component for them in terms of learning gains and reflecting about their learning process.

Poole, Axmann, Calongne & Cox (2003) also claim that given the right conditions, the synchronous environment of the chat room can be a successful medium for learning.(Poole, B.J et ell:2003). These are several characteristics of chat which may be taken advantage of to enhance language learning:

- Interaction with real audiences (those who listen in order to get the message and not its form).
- Receive input and produce output
- Immediate feedback from interlocutors.
- No restrictions regarding location.

- Opportunity for negotiation of meaning.
- Collaborative learning towards knowledge construction.
- Opportunity for intake (what the language learner retains from the input received) through “language noticing” (A hypothesis of second language acquisition which states that for language to take place, students should be aware of what they learn, e.g. vocabulary, grammar, pronunciation, etc.).
- Chatlogs (written transcription of chat) allowing for further analysis of conversation and adding coherence to the different threads of the conversation.
- Promotion of learner autonomy.

Most of these aspects have been considered by different hypotheses of second language acquisition: the input hypothesis (Krashen, 1985); the output hypothesis (Swain, 1985, 1993); the interactionist hypothesis (Long, 1985); the intake hypothesis (Schmidt; 1990), among others. The negotiation of meaning through interaction and modification of input has also been mentioned as a factor facilitating language learning (Long, 1985, 1996). More recently, Egbert, Chao & Hanson-Smith (1999) have discussed several conditions for optimal language learning environments, most of which can be fostered in a chat:

- opportunities for interaction and negotiation of meaning,
- interaction with authentic audiences in the target language,
- students' involvement in authentic tasks,
- exposure to and encouragement to produce varied and creative language,
- feedback,
- metacognitive guidance,
- an ideal anxiety or stress level.

Not many studies have investigated the use of chat in language learning, but the ones carried out reveal some interesting aspects. Pelletieri (2000) found that some of the patterns of computer mediated interaction are similar to those encountered in face-to-face interaction: all aspects of the discourse serve as triggers for negotiations, task types influence the kind and amount of negotiation (difficult tasks promote more negotiation than easy ones), self-repair, corrective feedback, negotiation within negotiations. This seems to indicate that students make efforts to ensure their understanding of the messages. Chun (1994) also found that chatting seems to improve students' interactive competence, as the instructor takes relatively fewer turns and the students direct most of their comments to each other rather than to the teacher. In addition the turns are more equally

distributed among the students; shy students participate more. And a small number of assertive students dominate less often than in face-to-face conversation. Language students, however, may find some difficulties in chat. Mynard (2002) points out some of them:

- If students' keyboarding skills are slow, they may miss part of the conversation taking place.
- Slow readers may find difficult to follow the sometimes fast scrolling screen.
- Chat lingo may result incomprehensible for newbies (people new to the use of web tools or Internet).
- Culturally-specific issues may result in misunderstandings arising, etc.

However, the positive aspects of chats tend to outnumber the possible difficulties, which can be minimized with a good lesson plan and preparation on part of the teacher.

Furthermore, most language teachers would agree that chats can be used to improve different aspects of our teaching development and practice. As teachers usually lack time to attend meetings, or to collaboratively plan activities, chats provide a great alternative to meet with colleagues from all over the world to write lesson plans, to prepare events, and to design joint projects. Collaboration and sharing are key words in professional development. The Internet gives the opportunity to share teachers' experience, work and findings in online synchronous events that take place at different chat platforms. Methods, evaluation, activities, course design, are just some of the topics that may be found in various on-line chatlogs. Computer experienced language teachers mainly use text chat, however, voice, webcams, web pages and Power Point are also frequently used to enhance the presentations. E-learning and online components for courses are the main issues behind our sharing and collaboration efforts, but teachers who do not teach online could benefit from online activities to enhance their face-to-face practice. It also provides practice in e-moderation with students. Moderating online is a rather difficult and responsible task because it is not the same as teaching face-to-face and the only way to learn is with practice. Tutoring a student in chat is quite different from working with groups of students or whole classes in this environment. Internet offers the possibility to get in touch with students from all over the world (Yeh, 2003) who are eager to practice their English with native or non-native speakers of the target language. Teachers may also start practicing with their own students in the classroom, setting group tasks to be completed through chat. Teachers are also given the possibility to explore various web tools, which is a never-ending activity for online educators as

these tools sometimes seem difficult and above our understanding, chats give us the opportunity to explore and evaluate them with the collaboration and scaffolding (the help given by experts to non-experts) of one or more colleagues, who may have experience with them, or more technological knowledge to guide us in the process. CMC gives language teachers a chance to participate in online conferences both as audience and as participants: participants have the opportunity to attend presentations given by people who can be in another continent, ask questions as if face to face without leaving their homes and presenters have the chance to discuss their work with a wider and diverse audience which makes his/her work more relevant.

Dafne Gonzalez who teaches in Venezuela, after participating in many chats for different purposes observed differences in terms of the objective of the session, the role of the moderator and the performance expected of the participants which later helped her to develop the taxonomy of chats.

Free Topic Chats: The main purpose of these chat is to practice the target language, to learn about and to explore web tools with the social scaffolding of colleagues or peers. There is not a pre-established agenda, and there is free moderation. Different threads are going on at the same time and each one joins the conversational thread of his/her interest. A good example of this kind of chat are on line meetings, where English teachers and students get together to discuss about web tools and the best way to incorporate them into their educational contexts in a friendly atmosphere.

Collaborative Task-Oriented Chats: Participants get together in a chat to accomplish a real-life task. The activity should be planned and structured in such a way, the once in the chat, participants know what they are there for, and they are responsible for going through a process to be able to accomplish the objective of the activity, which might be a final product, or only a sub-product to be used as resource for a following activity. In this kind of chat, there is no need for a moderator: the same group establishes the norms and handles the situation to complete the task in the allotted time. Two good examples for this type of chat: some teachers gather in a chat to design a strategic plan for a week they have to moderate for one of the online meetings; and students can work to share their knowledge and come up with the shared issues/characteristics, which are going to be used in further tasks.

Academic Seminars –Academic Presentation Chats: These chats aim at presenting material. Usually, the moderator has prepared the material in advance, and the topic for discussion has been previously announced to the audience. It may be in the form of a *workshop*, where the

presenter shows, or explains, how to do something and the participants have to get involved in the “doing”; *a demonstration*, where the presenter shows how to do something and the audience asks questions but is not involved in any other action; *a presentation*, where the speaker only presents information and expects the audience to ask questions (it can be the presentation of a program, a methodology, results of a research, etc.); *a swap shop*, where each participant brings material on a given topic to be shared, discussed and analyzed during the chat; or *a discussion*, where the presenter brings a couple of questions to be discussed or brainstormed. Guest speakers could be an enhancing element for these academic presentation chat.

Practice Chats: The objective is that students in the chat practice a given function of the language with other students and the moderator (e.g. role playing an interview, practicing a function of the language, individual or group tutoring). These are very closed-topic chats, and the moderator usually establishes the rules and turn-taking style.

Evaluation Chats: As far reaching as it might seem, chats have been used to assess students’ learning (Marta, 2002). Teachers can administer online quizzes while in a chat with students, ask questions to be answered by individual students, prepare debates on a given topic and then use the chatlog to check the participation and contributions of each student. Immediate feedback is an asset of chat as a medium to administer evaluations.

It is important to point out that some chats may mix some of these categories, whether because the session has different objectives or because there is a need to introduce a new element.

Conclusion: As we have seen through our paper, chat is an unexploited tool for language learning and teacher development. Teachers should especially consider the collaborative construction of knowledge that can take place through chat. Social constructivism emphasizes the importance of learning through social interaction and collaboration (von Glaserfeld, 1989), and chat seems to be the ideal space for this kind of learning. In recent research, Margalit & Sabar (2003) found that:

- Most students and teachers believe it is possible to learn using chat.
- They like learning via this medium.
- They believe moderators are important to conduct the sessions.
- Students and teachers believe chats have a positive influence on creativity, thought-generation, social relations, and learning.
- Teachers place great importance on the e-moderation aspect of chats.

Still, it should be noted that chats do not promote learning on their own; their effectiveness lies in the way the activities are planned and carried out within the framework of the syllabus of a course. It is our respon-

sibility as teachers to learn to use this environment to ensure optimal conditions for the students' performance. Some teachers may argue that in Moldovan universities, colleges and high schools we do not always have regular access to Internet, but we are sure that we must use all available resources in order to update our teaching/learning strategies.

It is our hope that this taxonomy of educational chat elaborated by Dafne Gonzalez and reviewed by the authors will help teachers to plan chat activities for their students, and to select the type of chats that suits their syllabus, students' age, level and interests, and at the same time will stimulate teachers to use chats to enhance their own professional development. We strongly believe that in due time, the power of computers and the Internet may help us not only increase our understanding of the on-line classroom communication, but also unlock broader mysteries of the language learning process.

References

1. Almeida d'Eça, T. (2002). "To chat or not to chat in the EFL classroom." Paper presented at the "Language – Communication - Culture" International Conference, University of Evora , Portugal, November 29, 2002, <http://www.malhatlantica.pt/teresadeca/papers/evora2002/chat-and-efl.htm>.
2. Chun, D. (1994). "Using computer networking to facilitate the acquisition of interactive competence." *System*, 22 (1), 17-31.
3. Egbert, J., Chao, C., Hanson-Smith, E. (1999). "Computer-enhanced language learning environments. An overview," in J. Egbert & E. Hanson-Smith (Eds.), *CALL Environments*. Alexandria , VA: TESOL Publications, 1-13.
4. Hornby A. S. (2000) Oxford Advanced Learner's Dictionary. Oxford University Press
5. Kimura, B. (2003). Welcoming e-mail address at the TCC 2003 Online Conference. April 22, 2003 . <http://makahiki.kcc.hawaii.edu/tcc/2003/conference/greetings>.
6. Krashen, S. (1985). "The input hypothesis: Issues and implications." London: Longman.
7. Krashen, S., Terrel, T. (1983). "The Natural Approach. Language acquisition in the classroom." Oxford: Pergamon.
8. Long, M. H. (1985). "Input and second language acquisition theory," in S. M. Gass & C.G. Madden (Eds.), *Input in second language acquisition*. Rowley , MA : Newbury House Publishers, 377-393.
9. Margalit, Z., Sabar, N. (2003). "The use of textual chat in distance learning: Students' and teachers' attitudes toward online educational

- conferences in 4th-12th grades in the Israeli school system." Paper presented at the TCC 2003 Online Conference, April, 2003, http://makahiki.kcc.hawaii.edu/tcc/2003/conference/presentations/margalit2_p.html.
10. Marta, J.(2002). "Giving exams in an online chat room." *Syllabus*, January 1st., 2002. <http://www.syllabus.com/article.asp?id=5932>
  11. Long. M. H. (1996). "The role of the linguistic environment in second language acquisition," in W.C. Ritchie & T.K. Bhatia (Eds.), *Handbook of research on language acquisition. Vol.2: Second language acquisition*. New York : Academic Press, 413-468.
  12. Margalit, Z., Sabar, N. (2003). "The use of textual chat in distance learning: Students' and teachers' attitudes toward online educational conferences in 4th-12th grades in the Israeli school system." Paper presented at the TCC 2003 Online Conference, April, 2003, http://makahiki.kcc.hawaii.edu/tcc/2003/conference/presentations/margalit2_p.html.
  13. Mynard, J. (2002). "Introducing EFL students to chat rooms." *The Internet TESL Journal*, Vol VIII, 2, Feb. 2002, <http://iteslj.org/Lessons/Mynard-Chat.html>
  14. Pelletieri, J. (2000). "Pelletieri, J. (2000). Negotiation in cyberspace: The role of chatting in the development of grammatical competence. In M. Warschauer & R. Kern (Eds.) *Network-based language teaching: Concepts and practice* (pp. 59-86). Cambridge: Cambridge University Press.
  15. Poole , B.J., Axmann, M., Calongne, C.M., Cox, D. (2003). "To chat or to chatter: Making online sense of the chat room environment." Paper presented at the TCC 2003 Online Conference, April, 2003, http://makahiki.kcc.hawaii.edu/tcc/2003/conference/presentations/poole_p.html.
  16. Schmidt, R. (1990). "The role of consciousness in second language learning." *Applied Linguistics*, 11 (2), 129-158.
  17. Swain, M. (1985). "Communicative Competence: Some roles of comprehensible input and comprehensible output in its development," in S. Gass & C. Madden (Eds.), *Input in second language acquisition*. Rowley , MA : Newbury House, 235-253.
  18. Swain, M. (1993). "The output hypothesis: Just speaking and writing aren't enough." *The Canadian Modern Language Review*, 50, 158-164.
  19. von Glasersfeld, E. (1989). "Cognition, construction of knowledge, and teaching." *Synthese*, 80 (1), 121-140.
  20. Warschauer, M. (1998). "Interaction, negotiation, and computer-mediated learning." Paper presented at INSA Lyon, France. - Crl- interaction, <http://www.insalyon.fr/Departements/CDRL/interaction.html>.

21. Yeh, A. (2003). A Collaborative Online Project: What's in a Name?
http://www.geocities.com/aidenyeh/shih_chien/2ndsem/whatsinaname/main.htm

PRAGMATICS AND LANGUAGE TEACHING

Elena VARZARI, Senior Lecturer,
Alecuro Russo Balti State University,
Oxana CEH, Senior Lecturer,
Alecuro Russo Balti State University

The goal of this paper is to explore the notion of teaching with respect to pragmatics, the role that pragmatics research plays or should play in bringing pragmatics into the language classroom. The paper also studies the classroom as a source of input, and the role of classroom activities and pedagogical materials as part of that input, proving that bringing pragmatics into the classroom successfully will require the joint effort of many professionals involved in different endeavours related to it.

Pragmatics, although it is becoming more and more popular and it's possible to find hundreds of resources on-line, is still considered a very sophisticated and confusing field of study, open to further research and requiring a lot of thorough investigation.

Generally, pragmatics is agreed to be regarded as a component of communicative competence, whose concept and notion, if examined scrupulously, have, by the 1980's, already been considered by Bachman and Savignon (1986) to have been overused and misused (Hadley, 1993:381). Yule has defined pragmatics as the study of the relationships between linguistic forms and the users of those forms (Yule, George, 2003: p.4); Canale and Swain (1980, 1988) have outlined the four separate subgroups of communicative competence (grammatical, discourse, strategic, and pragmatic/sociolinguistic), while Hudson (1980:220) considers that the term "communicative competence" also includes attitudes, values, and motivation.

At the same time a more recent survey of communicative competence by Bachman (1990) divides it into the broad headings of "organizational competence" and "pragmatic competence". Grammatical and textual competence are placed under organizational competence, which is the first branch of Bachman's (1990) Language Competence Model, called "Pragmatic Competence", with grammatical competence including knowledge of vocabulary, morphology, syntax, phonology, and the graphemic elements of the language; cohesion and rhetorical organization being within textual competence.

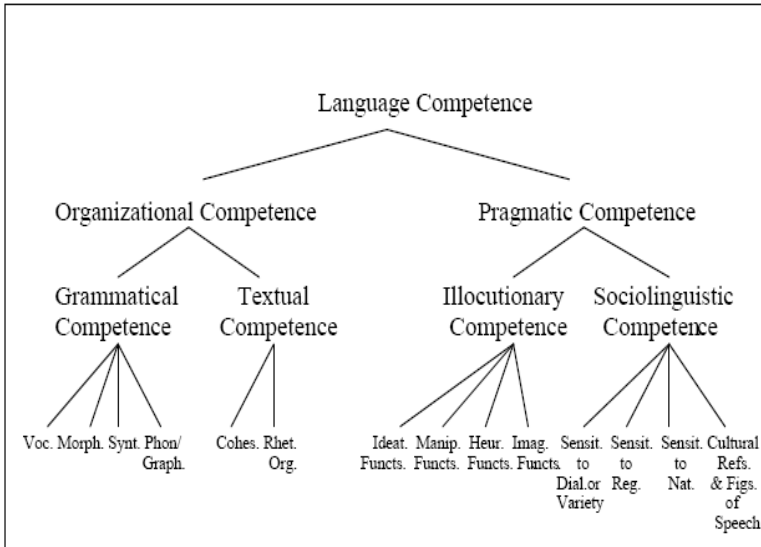
The second main branch of the model includes both illocutionary and sociolinguistic competence. Illocutionary competence refers to the functional use of language while sociolinguistic competence refers to the appropriateness of an utterance to context. Illocutionary competence comprises four functions or abilities, i.e.

- the ability to express ideas and emotions, i.e. ideational functions
- the ability to get things done, i.e. manipulative functions
- the ability to use language to teach, learn, and solve problems i.e. heuristic functions
- the ability to be creative, i.e. imaginative functions.

Sociolinguistic competence includes four categories called “sensitivities”:

- sensitivity to dialect or variety
- sensitivity to register
- sensitivity to naturalness, i.e. native-like use of the language
- sensitivity to cultural references and figures of speech. (p.87-98)

Figure 1.1: Bachman’s (1990) Model of Language Competence

Source: Bachman, 1990:87

Unanimously recognized by contemporary researchers as an important part of communicative competence and being concerned with the stu-

dy of meaning as communicated by speaker (or writer) and interpreted by a listener (or reader), pragmatics should necessarily be taught in the FL class. As Poole (2000, p.11) states "**the disparity between what we intend to communicate and what we actually say is central to pragmatics**", and, having more to do with the analysis of what people meant by their utterances than what the words of phrases in those utterances might mean by themselves, pragmatics becomes an integral component of FL teaching.

Gradually, more and more researchers and teachers are becoming interested in structuring conversation classes and designing appropriate methodologies and sequenced teaching materials (Richards 1990; Celce-Murca et al. 1995; Bou-Franch 2001, etc.); trying to introduce a wide range of communicative oriented activities and situations in their teaching practice; often aiming at promoting learners' pragmatic competence, that is the successful acquisition of social norms in the target language and the ability to select linguistic forms appropriate for a given situation. Recent research into pragmatic competence, which has repeatedly proved that even proficient speakers of English often lack necessary pragmatic knowledge; that is, that they are not aware of the social, cultural, and discourse conventions that have to be followed in various situations (Bardovi-Harlig 1999), has again enhanced one of the indisputable advantages of studying language via pragmatics: the possibility to talk in the class about people's intended meanings, their assumptions, purposes or goals, and the kind of actions (e.g. requests) that they are performing while speaking.

Although some researchers claim that we do have a pragmatic competence, which can be formally described and is universal, and that namely this competence allows us to use language in concrete situations, to utter relevant arguments and to be considered a competent conversant; pragmatics is rightly thought to be difficult to teach and to have serious real consequences for second language learners that include not only the failure to get jobs and good grades, but also serious cross-cultural misunderstanding. Thomas (1983: 96-97) underlines the importance of pragmatic failure by comparing it with grammatical errors: grammatical errors may be irritating and impede communication, but at least, as a rule, they are apparent in the surface structure, so that the hearer is aware that an error has occurred. Once alerted to the fact that the speaker is fully grammatically competent, native speakers seem to have little difficulty in making allowances for it. Pragmatic failure, on the other hand, is rarely recognized as such by non-linguists. If a non-native speaker appears to speak fluently (i. e. grammatically competent), a native speaker is likely to attribute his/her apparent impoliteness or unfriendliness, not to any linguistic deficiency, but to boorishness or ill-will.

While grammatical errors may reveal a speaker to be a less than proficient language user, pragmatic failure reflects badly on him/her as a person.

Developing pragmatic competence in an L2 can be perceived as developing one's sociocultural savvy (Cohen, 1996), but, though most textbooks contain appropriate grammar and vocabulary data, focusing on lexical, syntactic, and phonetic development, they usually fail to provide the necessary and appropriate input in speech acts, and the material they present often differs from real life speech. Nowadays FL teachers are becoming aware that comparative studies and needs analyses might be carried out to address the most challenging pragmatic issues facing particular groups of students, with special emphasis given to pragmatic rules that are different from or nonexistent in the students' first language. To achieve this language teachers/ trainers should change their vision of FL teaching, considering communicative competence as the overall goal of language acquisition and assessment. That's why it seems reasonable to start introducing pragmatic competence as soon as the learners are more or less able to communicate, as experience shows that pragmatic studies are extremely important and beneficial to students' final skills and knowledge. FL teachers are not only aware that students learning a foreign language find difficulties in acquiring pragmatic knowledge independently, but they also realize that not all learners who have a good command of English (or any other foreign language) possess corresponding pragmatic abilities and skills, which finally leads to the interpretation of the consequences of pragmatic differences on a social or personal level rather than as a result of the language learning. Besides, unfamiliar communicative situations and over-reliance on linguistic cues may also contribute to L2 learners' difficulty in matching the utterance to a familiar context, thus hindering comprehension.

Bardovi-Harlig (2002) claims that input that is available from television, radio, books, plays and the internet (all sources available to foreign language learners as well as second language learners)-and even the ambient input in the host environment – may not be salient to learners. As a result, the language learner and the language instructor face two problems: the absence of input and its potential lack of salience. The classroom is the place where learners can encounter pragmatically appropriate input whose salience is enhanced through the instructional process; it is also a place where they can safely experiment with using the target language. As learners show different rates of acquisition, students in the same class are often at different acquisitional stages which imply rich, varied and unmodified input. The developmental aspect of L2 pragmatics suggests that learners may need even more guidance instructionally than previously

thought and that instructors should be prepared to assist learners in making form-function associations, because without this association of form and function, even syntactically advanced learners cannot be expected to produce such suggestions themselves.

Some scholars (Jens Allwood, 2002) have already identified and singled out several of the most important practical applications of the pragmatic research:

A. Language Teaching

Developing into an important element of all teaching, pragmatics is especially useful in language acquisition where not only the language used as the medium of instruction can be pragmatically analyzed but also the language which is to be learnt. A syllabus, that would integrate the study of grammatical and linguistic development with the study of the acquisition of pragmatic competence should urgently be developed, because, as it is suggested by Bardovi-Harlig, even in the light of the role that grammatical development plays, in order for learners to acquire L2 pragmatics in second or foreign language classrooms, they must be exposed to a variety of pragmatically appropriate language. (Bardovi-Harlig, 2002). There are also a number of pragmatic phenomena which doubtlessly are part of an individual's communicative competence and also vary from culture to culture which so far have not been included in traditional language instruction. Since many of these pragmatic phenomena are of great importance to any individual wishing to communicate effectively in a strange culture, this is a very unsatisfactory state of affairs. The answers to such pragmatically-oriented questions, as, e.g. "How can we teach students differences in the ways attitudes and emotions are expressed in different languages? Do satire and irony work the same way in various languages? To what extent are things such as these communicated non-verbally and to what extent are they communicated verbally?" are crucial for the proficient language learners. But the problem is that this intricate field is only being studied and much more research into these areas should be done. Still, it seems reasonable and even necessary for the teachers/trainers to work out teaching pragmatics utilizing what they already know.

Besides, very often the case is that one learns a foreign language more easily when it is being used purposefully, i.e. in communicative acts and language games. As a consequence it seems relatively clear that these notions could be beneficially used as the theoretical backbone of language instruction programs. This does not mean that instruction in the grammatical and phonological patterns of a language should be abandoned. It only means that they should be seen and taught in relation to the pragmatic purposes they serve.

Pedagogy

Classroom teaching is not always as effective as we would like it to be. One thing that is missing in our efforts to correct this is insight into the nature of communicative interaction in the classroom. That's why the instructors should constantly bear in mind the questions that will help them to improve the situation: "What are the typical language games of the classroom? Why are we there? What are their effects on the systems of beliefs, emotions and attitudes of teachers and students?"

Political and Social Effects

The use of pragmatics in pedagogy shows that in understanding some of the patterns our various language games force upon us, we simultaneously create the possibility of freeing ourselves from these patterns if we find their effects non-desirable. Then, it is fairly clear that certain types of both verbal and non-verbal communication have such non-desirable effects in that they reinforce certain patterns of power and dominance distribution. So, by understanding these mechanisms we will somewhat enhance the chances of creating a society with access to power, information and responsibility for more members of that society.

Clearly, the goal of getting pragmatics into the classroom represents the huge work of joining pragmatics research and language teaching. It also implies the development of preliminary materials, utilizing not only authentic language, but also taking into account distribution and frequency of occurrence of the alternative forms presented to learners. It is obviously a meaningful task for everyone interested in working on pragmatics, whether your speciality is second language acquisition, material development, innovations in language teaching, methods, classroom oriented research; whether you are a researcher, teacher educator, or language teacher; whether the language you teach is English, French, German, or Italian.

References

1. **Allwood Jens**, (2002) A Bird's Eye View of Pragmatics, in Gregersen (Ed.) Papers from the Fourth Scandinavian Conference of Linguistics, Odense University Press, pp. 145-159.
2. **Bachman, Lyle & Savignon, Sandra**. (1986). A Critique of the ACTFL oral interview. *The Modern Language Journal*. 70 (ii). 380-390
3. **Bachman, L. F.** (1990). *Fundamental considerations in language testing*. Oxford: Oxford University Press.
4. Bardovi-Harlig, K. 1999. Exploring the interlanguage of interlanguage pragmatics. *Language Learning* 49 (4): 677-713.
5. Bardovi-Harlig, K, 2002. Understanding the Role of Grammar in the Acquisition of L2 Pragmatics.

7. **Bou Franch, Patricia** (2001) "Conversation in Foreign Language Instruction." In: Codina, V. & Alcón, E. (eds) *Foreign Language Learning in the Language Classroom*, Castellón: Servei de Publicacions de la UJI
- Canale, M. & Swain, M.** (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics 1*, 1-47.
8. **Celce-Murcia, Marianne, Dörnyei, Zoltan, & Thurrell, Sarah** (1995). "Communicative competence: a pedagogically motivated model with content specifications." *Issues in Applied Linguistics*, 6.2, pp. 5-35
9. Cohen, A.D. (1996). Developing the ability to perform speech acts; *Studies in Second Language Acquisition*, 18, 253-267.
10. **Hadley, Alice Omaggio.** (1993). *Teaching language in context*. Boston: Helinle&Helinle
11. **Hudson, Richard A.** (1980) *Sociolinguistics*. New York: Cambridge University Press
12. Poole, S. (2000). *An Introduction to Linguistics*. PRC (China): Foreign Language Teaching and Research Press
13. **Richards, J.C.** 1990. *The Language Teaching Matrix*. Cambridge: CUP.
14. **Thomas, J.** (1983). Cross-cultural pragmatic failure. *Applied Linguistics*, 4, 91-112.
15. **Yule, George**, 2003, *Pragmatics*, Oxford University Press,

КАЧЕСТВО – ОСНОВОПОЛАГАЮЩЕЕ СВОЙСТВО ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Ирина Андреевна ЦАТУРОВА, д-р пед. наук, проф.,
Таганрогский государственный радиотехнический университет,
Лидия Борисовна КОВТУН, канд. пед. наук, доцент,
Таганрогский государственный радиотехнический университет

XXI век открыл новые перспективы развития системы высшего профессионального образования. Одной из ключевых проблем является проблема обеспечения качества образования и измерения результатов образования, т.е. определение качества профессиональной готовности выпускника вуза к самостоятельной деятельности.

В литературе имеется большое количество определений феномена «качество». Исследовав определения, данные Гегелем, Н.И. Кондаковой, С.Н. Ожеговым и Н.Ю.Шведовым нами была предпринята попытка сформулировать определение «качество лингвистического образования».

Качество образования в целом и лингвистического образования в частности представляет собой многомерное и многоаспектное свойство результата учебной деятельности, детерминированное множеством учебно-методических и учебно-воспитательных факторов.

Основываясь на данном определении, мы разработали целостную систему лингвистического образования, обеспечивающую высокое качество профессиональной готовности выпускника вуза. В основу разработки данной системы были положены психолого-педагогические и методические (дидактические) принципы. Под дидактическими принципами мы понимаем основополагающую фундаментальную идею, исходное положение, на основе которого осуществляется учебный процесс. К этим дидактическим принципам относятся:

- целостность содержания образования;
- психологическая и академическая готовность обучающихся к восприятию содержания образования;
- соответствие содержания образования возможностям учебно-материальной базы вуза (кафедры, специальности);
- осознание участниками образовательного процесса потребности, возможности и результативности образования;
- готовность преподавательского состава работать в условиях новой образовательной парадигмы.

С проблемой разработки системы лингвистического образования связано выделение критериев качества лингвистического образования. Исходя из определения критерия как отличительного признака, мерила, «пробного камня», а также средства убеждения для определения достоверности, критерием которой является практика, человеческая деятельность (в нашем случае – профессиональная деятельность лингвиста-переводчика), мы выделили следующие критерии качества: 1) способность выпускника (дипломированного специалиста) осуществлять профессиональную деятельность в избранной им сфере; 2) способность осуществлять следующие виды деятельности: научно-исследовательскую и профессионально-организаторскую; 3) уровень сформированности компетенций: переводческой, информационной и межкультурной.

В докладе будут подробно рассмотрены как принципы, так и критерии качества лингвистического образования.

ON ENGLISH LANGUAGE DIDACTICS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Nicanor BABĂRĂ, Ph. D., Professor,
Moldova State University

It is known that methods of teaching the native language and those of teaching foreign languages are special fields of applied linguistics. A good grounding in linguistics is therefore the main qualification of a specialist in foreign language methods and he/she must concern himself/herself with keeping abreast of modern development in language didactics. Comparative, contrastive and confrontative linguistics should be widely applied in teaching foreign languages, this being in accordance with such principles of foreign language teaching as: consciousness, accessibility, durability, visualization, individualization etc.

Comparison contributes to the thorough understanding of the material studied, since it causes the learner to observe and analyse the linguistic phenomena. These may be compared with other phenomena of the mother tongue, or with their counterparts in the foreign language. Didactics of foreign language is most closely related to linguistics, since linguistics deals with language and thinking, grammar and vocabulary and many others problems which are of paramount importance for didactics.

The traditional approach to foreign language didactics is characterized by the use of the native language for explanation, retention and checking, the deductive explanation of grammar and the use of grammar exercises, the development of all the language skills, i.e., reading and writing, hearing and speaking from the beginning of the course. This approach is called traditional and we consider it the most scientific one. Thus in teaching a foreign language it is necessary to cope with the mother tongue of the pupils.

Fries Ch. in this context stresses the idea that "the most effective materials are those that are based upon a scientific description of the Language to be learned carefully compared with a parallel description of the Native Language of the learners".

The comparative and contrastive studies of English and Romanian Phonetic and Phonological systems are keenly needed at present in the Republic of Moldova. Special, Experimental and Contrastive Phonetics of British and American English compared with Romanian is directed at the elucidation of studying the Phonetic and Phonological systems of both languages in order to evaluate the similitudes and differences, the results

of which should be of great use both from theoretical and practical point of view.

To fulfill the intended tasks it is also necessary to get acquainted with the literature available on Phonetics (general, special and experimental), Comparative linguistics, to get to know the theoretical courses in Phonetics delivered in the institutions of speaking English countries, to work in the experimental laboratories to attend lectures of specialists in the given fields of science, to master the methods of teaching languages to foreigners (English, French, Russian, Romanian), to meet with scientists dealing with these problems, to exchange experience of teaching languages by specialists in foreign language didactics. This will give the possibility to gain a lot concerning problems interested in and returning home it is possible to disseminate the knowledge obtained in these countries, improve the methods of teaching languages in particular English, to be more exact, different aspects of the English language both theoretical and practical.

The results of the theoretical and practical investigations obtained will be of great use in the Republic of Moldova, for creating new manuals which are in great demand at present. At the same time it is possible to combine the research work while in these countries with teaching English, Romanian and Russian at different institutions (higher or secondary) using the practice of teaching a foreign language.

On the basis of our examined material we figure the following conclusions: learning a language both as a means of communication and as an object of scientific investigation presupposes the studying of all its aspects; within the language aspectual framework it is phonetics that plays the role of paramount importance since it presents the language material of expressing the words; in order to master a foreign language pronunciation and then other language sides consciously, it is necessary to study them in comparison with the native language, the teaching of a foreign language, must be based upon carefully selected contrastive materials; in teaching foreign languages the main and principal points are the **pupil** (class), the **teacher** and the **books**; the teacher of a foreign language needs a good command of the language he teaches and a sufficient knowledge of its phonic, graphic, grammar systems and vocabulary, a knowledge of pedagogics and psychology, a knowledge of teaching methods and techniques etc. This will allow the teacher to find the right approach to each particular situation and, thus to be really proficient.

Bibliography

1. Bogdan M. *Fonetica limbii engleze*. – Cluj. – Editura Științifică. – 1962. – 311 p.
2. Chițoranu D., Pârlog H. *Ghid de pronunție a limbii engleze*. – București. – Editura Științifică și Enciclopedică. – 1989. – 206 p.
3. Fries Ch. *Teaching and Learning English as a Foreign Language*, Ann Arbor, 1945. – P. 9.
4. Cogălniceanu C. *The English Phonetics and Phonology*. – Iași. – Editura Fundației Chemarea. – 1993. – 354 p.
5. Kenworthy J. *Teaching English Pronunciation*. – London and New York. – Longman. – 1994. – 164 p.
6. Lado R. *Predarea limbilor. O abordare științifică*. – București. – Editura Didactică și Pedagogică. – 1976. – 261 p.
7. Tătaru A. *The Pronunciation of Rumanian and English: Two Basic Contrastive Analyses*. – 1. Anfl. – Frankfurt/Main. – Haag und Herchen. – 1978. – 211 p.
8. Рогова Т.В. *Методика обучения английскому языку*. – Москва. – Просвещение. – 1983. – 352 с.

TEORIA ȘI PRACTICA TRADUCERII. PROBLEME DE TRADUCERE ASISTATĂ DE CALCULATOR

UTILIZAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE ÎN TRADUCERI

Lic. în fil. **Veaceslav MUSTEAȚĂ**,
Asociația Traducătorilor Profesioniști din Moldova

Slide 1

GENERALITĂȚI DESPRE TI

Moduri de utilizare:

- Procesare text
- Procesare sunet
- Procesare imagine
- Procesare date video
- Comunicare
- Programare

Slide 2

UTILIZAREA TI ÎN TRADUCERI

Procesare Texte (format electronic):

- MS Word (*.txt, *.doc, *.rtf),
- Corel Word Perfect (*.wpd),
- MS Excel (*.xls, *.xlw),
- MS PowerPoint (*.ppt)
- Altele (*.htm, *.pdf)

NB: elemente grafice, tabele.

Slide 3

UTILIZAREA TI ÎN TRADUCERI

Mijloace electronice

- a) **Procesoare texte**
  - i) instrumentarul lingvistic (ortografie, gramatica, stil, sinonimie);
  - ii) căutarea și înlocuirea cuvintelor și îmbinărilor de cuvinte;
  - iii) modificarea textului
- b) **Mijloace de procesare a textului**
  - i) Digitalizarea (scanare + OCR)
  - ii) Transcrierea vocii (voice recognition)
  - iii) Converteare de texte

Slide 4

UTILIZAREA TI ÎN TRADUCERI

- c) Dicționare /Enciclopedii /Baze de date autonome /on-line;
- d) Sisteme de traducere automatizată: Promt, Systran, Trados, Wordfast, ...;
- e) Internetul (siteuri tematice/specializate, motoare de căutare, baze de date terminologice, forumuri ...)
- f) Alte mijloace (dezvoltarea tehnicii de dactilografie, calcularea simbolurilor, arhivatoare, convertoare, AntiVirus ...)

Slide 5

UTILIZAREA TI ÎN TRADUCERI

Tipuri de dicționare imprimare /electronice:

- a) Dicționare explicative/monolingve
- b) Dicționare bilingve, plurilingve
- c) Dicționare tematice, glosare
- d) Alte dicționare (enciclopedice, combinatorice, tezaure, de sinonime, frazeologice, etimologice, fonetice, ...)
- e) Îndrumare gramaticale, stilistice

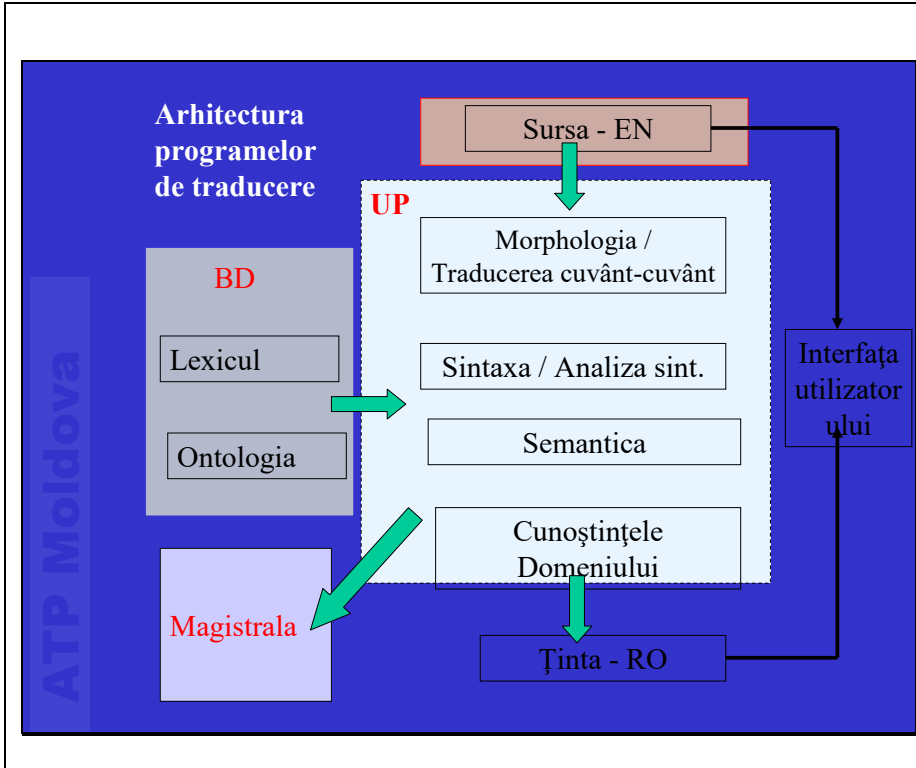
Slide 6

UTILIZAREA TI ÎN TRADUCERI

Sisteme de traducere automatizată:

- a) PROMT, Systran, Google, Translator En-Ro de Catalin Zaharia, ...
<http://www.adresa.ro/traducere/index.asp>
- b) TRADOS (Transl. Memory, Term.Man.), Wordfast, DejaVu, Star Transit, SDLX ...

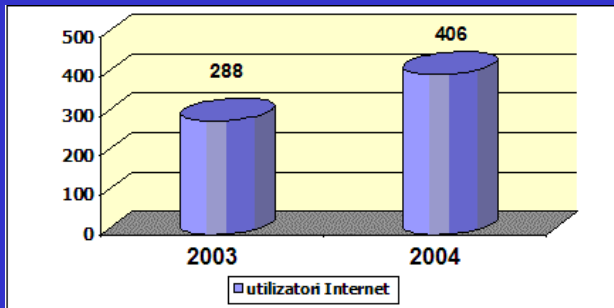

RESURSELE INTERNET UTILIZATE ÎN TRADUCERI

- Dicționare
- Sisteme de traducere
- Glosare
- BD terminologice: ONU, UE, BM, FMI, OCDE, etc.
- Texte de referință: BD legislative, cataloage, biblioteci electronice
- Liste de acronime, denumiri geografice
- Siteuri tematice/specializate, motoare de căutare ...

Utilizarea TI la nivel național

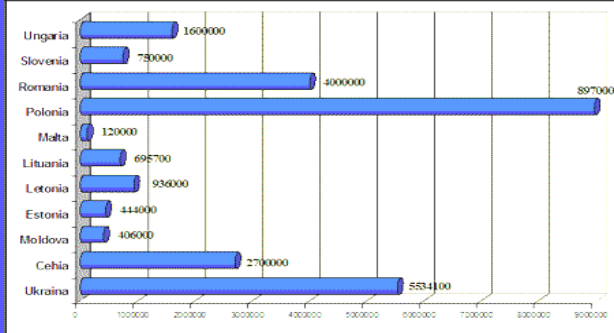
Numărul de utilizatori Internet (mii)

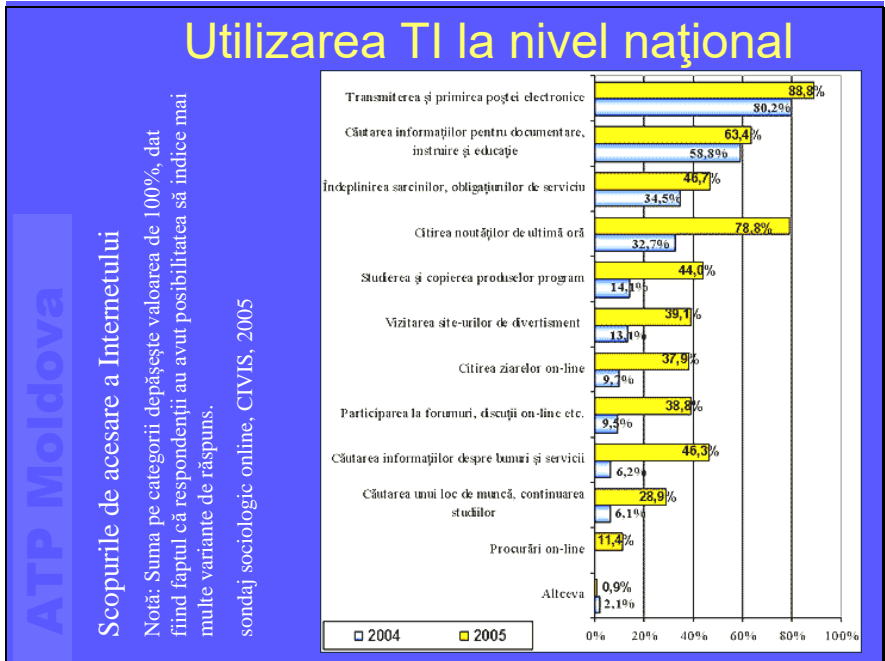
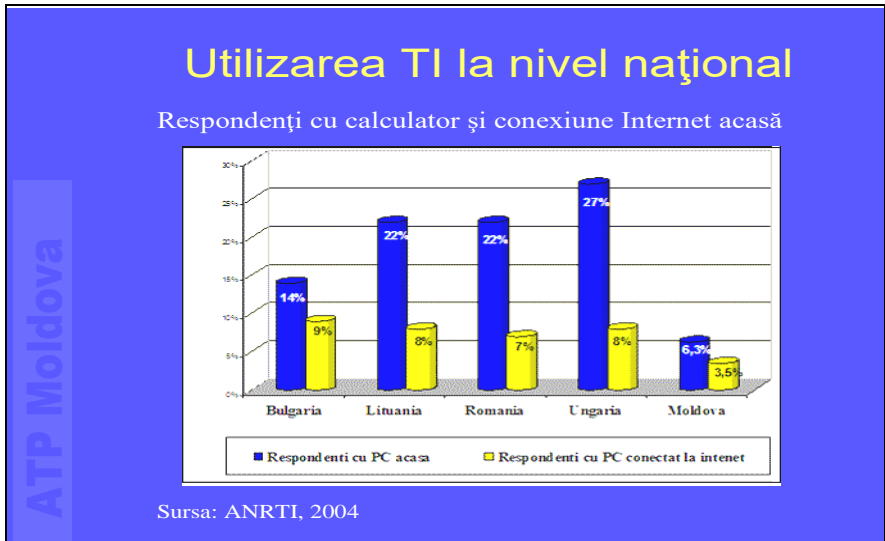
Sursa: ANRTI, conform datelor raportate de către operatori 2005

Utilizarea TI la nivel național

Numărul utilizatori Internet în comparație cu alte țări

Sursa: ANRTI, 2005

AVANTAJELE TI UTILIZATE ÎN TRADUCERI

- Comoditate
- Precizie
- Schimb de informații
- Costuri relativ mici
- Interactivitate
- Accesibilitate

LANGUAGE OF ADVERTISING AND ITS PECULIARITIES IN TRANSLATION

Daniela VASILIEVA, Senior Lecturer,
Moldovan Cooperative-Comercial University, Chișinău;
Natalia HIOARĂ, University Lecturer,
Moldovan Academy of Economic Studies, Chișinău;
Ecaterina RUGA, Dr., Associate Professor,
Moldovan Academy of Economic Studies, Chișinău

Translation studies tend to be source-oriented in nature, arguing that the original embodies some sort of sort of deep structure, which contains the information necessary for its subsequent encoding in other language to which the translator remains faithful. A study of figurative language used by the translators mainly in the advertisements, tells about the status of the translation as a textual act. Many theories of translation range from “Tower of Babel” up to the metaphor about the translator as a “tightrope walker” caused by numerous difficulties, namely: the original author’s rhythm, rhyme patterns, figures of speech like: Isocolone determined by syntactical parallelism; antithesis representing the opposition among situations which cover a large sphere than the Antonyms; Litotes underlying the positive by the negative and vice-versa; Anadiplosis which involves the repetition of a word placing it at the beginning of the following sentence; Anaphora represents the repetition of a word or of a sintagma at the beginning of two or more sentences; Epiphora deals with the recurrency (repetition) of the same word or group of word at the end of some sentences and phrases, Repetition in chain as well as the difficulties connected with the ability to recognize and interpret an idiom correctly; and the difficulties involved in rendering the various aspects of meaning that an idiom or a fixed expression conveys into the target language – many of them hardly ever matches that of native speaker. The latter can be manipulated by the SL authors that lend further sup-

port to the argument that translators should only work into their language of habitual use or mother tongue.

The translator encounters difficulties when an idiom or fixed expression may have a similar counterpart in the target language, but its context of use may be different and the two expressions may have different connotation; often they are not pragmatically transferable (Ex: This formula will never go to the dogs; meaning, it will never lose its good qualities. If German counterpart can be used only in the context dealing with a person and never with a place).

Speaking about the accuracy and naturalness the words used in ads like hard drink which refers only to spirits in English (for example whisky, gin and brandy). An Arabic hard drink includes also other alcoholic drinks such as beer or sherry. Their meanings in both languages do not overlap totally. While translating into Arabic the translation should try to distinguish both collocations by using hard and soft alcoholic drinks if they are significant in a certain context. Nevertheless a certain amount of loss, skewing is often unavoidable.

Considering the translation as a complex task, a great deal of skill, preparation, knowledge and intuitive feeling for the text is necessary while translating the idioms in ads, while finding the proper techniques for their translation as to remain faithful to the original text. There are some idioms met in the ads: *not to let a deep melancholy settled down upon smb's spirit* – a nu lăsa să se ciubărească mîhnirea în inima ciuva; to wall eyes - a acoperi ochii; *with the eye of an artist* - cu ochii de artist (a cerceta ultimele trăsături); *to give wings to smb's feet* - a da aripi; *arrest his flight* - a-l opri din fugă (pe consumator); *like a benediction* - ca o binecuvîntare; *we don't want to walk you a plank* - nu dorim să săriți în mare (cu ochii legați); *to draw a safe breath* - a putea răsufla în voie; *by gone times* - timpuri trecute, etc. All idioms were translated by using the first type of translation retaining figurative sense of idioms using the equivalent idioms in Romanian having the same emotive, stylistic and literal characteristics.

Another characteristic feature of ads are the use of adjectives, the composition of which are: 1) adjective (A)+Past Participle (PP) (a big framed man); 2) A+noun (N) (a long-distance telephone call); 3) N+PP (snow-covered peaks, moon lit); 4) Adverb+PP (far-fetched, well-monk); 5) N+A(colour blind; crystal clear); 6) A+A (evergreen); 7) Adv.+PP (hard working); 8) Verb (V)+Adv (a go-ahead man); 9) N+N (a sound-proof room); 10) Prep.+N (over-ground; underage); 11) Numeral + N(sing) (a forty-acre farm) etc.

Literature

1. Babyre E. D. „, Studiu comparat al adjectivului din limba engleză și moldovenească”, Chișinău, 1976
2. Catford I.C. A linguistic theory of Translation, Oxford University Press, London, 1965
3. Francois Brune, Fericirea ca obligație, Eseu despre standardizarea prinpublicitate, București, Ed. 3, 1956

TRANSLATOR'S COMPETENCE TO EXPRESS THE THOUGHTS IDIOMATICALLY CORRECT

Olga STRATULAT, University Lecturer,
Aliona CHIMACOVSKI, University Lecturer,
Natalia BOLGARI, Senior Lecturer,
Ecaterina RUGA, Ph.D., Associate Professor,
Moldovan Academy of Economic Studies, Chișinău;
Corina DEMCENCO, University Lecturer,
Moldovan Academy of Economic Studies, Chișinău;

Usually words do not occur on their own. They almost always occur in the company of other words, as they are not strong together of random in any language. One can see always restrictions on the way the words are combined in order to convey different meanings: whether they are propositional, expressive, presupposed or evoked.

There is a certain number of rules (restrictions) which do not admit exceptions. Usually they can be applied to classes of words. Adjectives as determinants cannot come after nouns in English and vice-versa; nouns cannot come after adjectives in Romanian (*a nice story – o poveste frumoasa*). These restrictions can be identified as recurrent patterns in the language. Some of these restrictions are more likely to admit exceptions and can be applied to individual words rather than recurrent patterns (models). The latter difficulties encountered by translators, though their naturalness or typicality of these word combinations are the result of differences in the lexical paternity of the source and target languages.

As lexical paternity deals with collocations on the one hand and idioms and fixed expressions – on the other hand, - we shall pay special attention to non-equivalence (and partial equivalence) within idioms that resist variation in form being more flexible than others. Flexibility of paternity (as in the case of colorations (dry nurse, dry person, dry country, dry cow, dry run) and transparency of meaning (as in the case of idioms and fixed expressions) are the extreme ends of the scale, often carry meanings which cannot be deduced from their individual components.

Under normal circumstances the speaker using frozen patterns of language cannot a) change the order of the words, b) delete a word from it, c) add a word to it, d) replace a word within another, e) change its grammatical structure.

The competence of a person that uses actively the idioms of a foreign language hardly ever match that of a native speaker. Many translators cannot hope to achieve the same sensibility that native speakers seem to have to judging when and how an idiom can be changed and manipulated. The translators with ‘native knowledge’, i.e. with the ability to speak and write a language so fluently that the expression of thought is structurally, grammatically and idiomatically correct can recognize, interpret, render various aspects of meaning as in the following:

1) Hither and thither

Ex. “Tom dodged hither and thither through lanes until he was well out of the track of returning scholars”.

-“Tom merge pe cărări lăturalnice, ca să nu dea ochii cu școlarii care se înapoiau de la școală”.

Literature

1. Andrei Bantas, Elena Croitoru, Didactica traducerii, Teora, Bucuresti, 1998;
2. Gregory M.G., Perspectives of translation from the Firthian Tradition, in Meta, 1980;
3. Levițchi, Leon, Manualul traducătorului de limba engleza. Teora, Bucuresti, 1993;

STATISTICAL DISTRIBUTION OF IDIOMS AND THE METHODS OF THEIR TRANSLATION

Corina DEMCENCO, University Lecturer,
Moldovan Academy of Economic Studies, Chișinău;

Angela CHIOSEA, University Lecturer,
Moldovan Academy of Economic Studies, Chișinău;

Ecaterina RUGA, Ph.D., Associate Professor,
Moldovan Academy of Economic Studies, Chișinău;

Daniela VASILIEVA, Senior Lecturer,
Moldovan Cooperative-Comercial University, Chișinău;

Ecaterina MISTREANU, University Lecturer,
Moldovan Academy of Economic Studies, Chișinău

Bolinger and SEARS (1968) answering the question why do builders not produce a building or authors not invent a novel, since they do invent stories and plots? They said: “We don’t say it because we don’t say it.”

We also say it when we refer to collocations under presupposed meaning and define it tentatively as ‘semantic arbitrary restriction’ which do not follow logically from the propositional meaning of a word.

There is a tendency of certain words to co-occur regularly in a given language and when translating then their lexical patterning are largely arbitrary than can lead to certain degrees of mismatch when comparing synonyms and near-synonyms in two languages 9Ex. To deliver news- a difuza noutăți; to deliver a baby - a ajuta la naștere; to deliver a verdict - a pronunța verdictul).

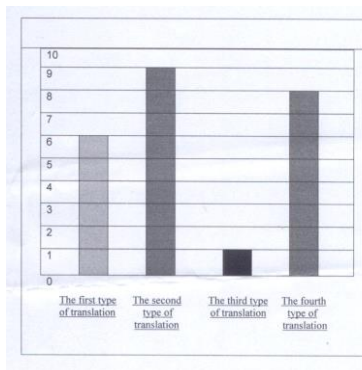
The same happens with idioms which can ‘mislead’ the translator; some of them seem transparent offering both literal interpretation and idiomatic meanings. The idioms’ semantics is a complex entity and there are five aspects of meaning that will influence the translator’s choice of an equivalent in the target language; they are: figurative meaning (as the basic element of idioms’ semantics), its literal sense, its emotive character, stylistic register and national colouring.

The complex character of the idioms’ semantics makes their translation no easy matter, as there exists some other additional factors that complicate the task of adequate identification, understanding and translation. First, an idiom can be mistaken for a free-word combination, especially of its literal sense is not “uncommon” (Ex: To let one’s hair down – a se relaxa); the Second factor when a SL idiom may be identical in form to a TL idiom but have a different figurative meaning (Ex: to stretch one’s legs – a-și întinde picioarele, meaning to take a stroll); the Third factor concerns a SL idiom that can be wrongly interpreted due to its association with a similar, if not identical TL unit (to pull the devil by the tail – a căuta nod în papură and not a-l apuca pe Dumnezeu de picioare), the Fourth factor of wrong interpretation of a SL idiom may be caused by another SL idiom similar in form and different in meaning (Ex: to make good times - a termina mai repede o călătorie and have good time- a-și petrece bine timpul), the Fifth factor misleading the translation apparently identical in form and meaning (Ex. To get out of hand – (more restrictive in Romanian) a scăpa de sub control (copiii). The translator may use several techniques to handle a SL idiom.

The table shows that the second type of translation dominate when the translator uses TL idiom which is identical to SL idiom (to pull out of fire for somebody – a băga mina-n foc pentru cineva, then comes the forth type- the explication of figurative meaning (to hand somebody a lemon - a păcăli pe cineva), next position is occupied by presentation of emotive and stylistic characteristic, but has a different literal meaning (make hay while the sun shines - cosește cit e ziua de lungă) the word – for – word transla-

tion is minor statistically (people who live in glass houses should not throw stones – oamenii care locuiesc in case de sticlă nu trebuie să arunce pietre).

TECHNIQUES OF TRANSLATING IDIOMS

Ecaterina MISTREANU, University Lecturer,

Angela CHIOSEA, University Lecturer,

Tamara GERU, Ph.D., Associate Professor,

Ecaterina RUGA, Ph.D., Associate Professor,

Moldovan Academy of Economic Studies, Chişinău,

Daniela VASILIEVA, University Lecturer,

Moldovan Cooperative-Comercial University, Chişinău

Coming across an idiomatic expression the first difficulty for a translator is to be able to recognize and identify it, because some of them are more easily recognizable as they:

- a) violate the truth conditions (It's raining old women and sticks; she is a duck of a girl),
- b) seem to be ill-formed because they do not follow the grammatical rules of the language (Blow someone to kingdom come),
- c) start with like i.e. simile-like structures, all suggesting that they should not be translated literally. When they are difficult to understand and make less sense in a text, they are more likely a translator recognize as idioms.

Opaque idioms which do not make sense of an expression in a certain text will alert the translator to the preference of the difficulty of misinterpretation if he (or she) is not familiar with it. Two approaches one can take to the treatment of idioms:

1. to try to represent them as single units in the monolingual dictionaries;
2. to treat them with special techniques, rules, that change the idiomatic source structure into an appropriate target structure.

This paper presents four techniques used by Frida Papadache in the translation of “The Adventures of Tom Sawyer”. The first type – translation through a total equivalent, a translation that preserves the figurative sense of idiom using the equivalent idiom into Romanian language which have the same emotive, stylistic and literal characteristics.

Ex: Lord bless her dear heart – Dumnezeu s-o ție, draga de ea.

“Lord bless her dear heart, no! interposed the nurse.”

“Nu, nu, Dumnezeu s-o ție, draga de ea!, se amestecă îngrijitoarea.”

The second type less transparent, idioms are translated through partial equivalence which have the same figurative meaning, preserve the same emotive and stylistic characteristics but are based on a different image, i.e. have a different literal meaning.

Ex: They were good for their face – au făcut față așteptărilor.

„But there was not getting around it – here were the certified checks and they were good for their face...”

„Dar n-au încotro; dovezile erau în regulă și indiscutabile.”

The third technique (word-for-word translation) is possible if the reader will be able to deduce the figurative meaning.

Ex: To turn tail – a face stînga-mprejur

„And they turned tail and like an entelope.”

„Apoi, făcînd stînga-mprejur, o rupse la fuga, sprinten ca o căprioară.”

The fourth technique used by the interpreter is translation through explanation, i.e. the explanation of English idiom without giving the Romanian equivalent, giving the figurative meaning of SL idioms. It is not the reproduction of the SL idiom in a satisfactory way. The translator has no other way out.

Ex: smb’s mouth full of harmony. – vesel.

“And he strode down the street with his mouth full of harmony and his soul full of gratitude.”

“Tom porni fluierînd de-a lungul străzii, vesel și cu inima plină de mulțumire.”

All authors agree that dictionaries, are not always reliable tools, as they are limited in length and the translator is to decode opaque, unfamiliar idioms which can actually be blessing of disguise.

Literature

1. Catford, G.C., A linguistic theory of translation, Oxford Univ. Press, London, 1969
2. Croitoru, Elena, Interpretation and translation. Ed. Porto-Franco, Galați, 1996
3. Levițchi, Leon, Traduceri și traducători, contact și inferențe culturale, Simpozionul de anglo+americanistică, Univ. „Al. I. Cuza” Iași, 1988

ZUM PROBLEM DER ÜBERSETZBARKEIT DER METAPHERN IN DER DEUTSCHEN LITERARISCHEN PROSA

Natalia ROMANOVA, Universitätslehrerin,
Staatliche Alecu-Russo-Universität Bălți

Articolul „Zum Problem der Übersetzbarkeit der Metaphern in der deutschen literarischen Prosa“ studiază problemele traductibilității în proza literară germană. În centrul interesului, se află metafora în textul literar și traducerea ei în limba rusă. Autorul compară și completează tipologia procedurilor de traducere ale metaforelor ca soluții potențiale ale problemelor traductibilității pe baza exemplelor literare germane din nuvelele lui Thomas Mann și romanul lui Erich Maria Remarque și traducerilor lor în limba rusă.

Metaphern sind ein typisches Merkmal der Kommunikation und stellen auch für das Übersetzen eine Herausforderung dar. Da Metaphern verschieden sind und auf unterschiedlichen sprachlichen Grundlagen beruhen, ist es nicht immer leicht, sie adäquat und äquivalent in eine andere Sprache umzusetzen.

Die Frage nach der prinzipiellen Übersetzbarkeit von Metaphern wurde erstmals durch den Artikel von Dagut *Can metaphor be translated?* ins Leben gerufen. Für Dagut besteht der Hauptaspekt der Metapher in der Schockwirkung auf die Leserschaft. Metaphern sind daher Ergebnisse der schöpferischen Verletzung semantischer Regeln des Sprachsystems und zutiefst kulturspezifisch. Das bedingt oft zahlreiche translatorische Implikationen bei der Auseinandersetzung mit dem sprachlichen Phänomen der Metapher.

In dem vorliegenden Artikel werden die von Newmark herausgesonderten Übersetzungsverfahren als eventuelle Lösungen des Problems der Übersetzbarkeit aufgrund der literarischen Texte untersucht und durch zwei andere ergänzt, die in der einschlägigen Fachliteratur noch nicht registriert worden sind. Dabei wird bei der Analyse aller translatorischen Verfahren auf vier wichtige Parameter eingegangen, uzw. auf die Bedeutung, pragmatische Wirkung, Struktur sowie kontextuelle Einbettung der ausgangs- und zielsprachlichen Metapher. Es wird ersichtlich gemacht, dass bei der Reproduktion des gleichen Bildes alle erwähnten Aspekte maximal übereinstimmen müssen.

DAS UNÜBERSETZBARE IN DER ÜBERSETZUNG

Lina CABAC, Universitätslehrerin,
Staatliche Alecu-Russo-Universität Bălți

Bei der Wertung einer Übersetzung wird in der letzten Zeit häufiger die Sorgfalt des Übersetzers gelobt, da er alle Realienwörter gefunden und

erläutert hat. Selbstverständlich ist das eine wichtige Bedingung, jedoch immer nicht die einzigste und weit nicht die ausreichendste. Die Realien in einem Text herauszufinden ist eine technische Aufgabe, diese Realien aber in die Zielsprache so wiederzugeben, dass sie nicht als etwas Fremdartiges klingen, ist das komplizierteste.

Allgemein akzeptiert sind zwei Möglichkeiten die Realien in der ZS wiederzugeben: erstens, transkribiert oder transliteriert der Übersetzer das entsprechende Lexem in der ZS und führt eine Erklärung in Form einer Fuß- oder Endnote hinzu, zweitens wird der entsprechende Begriff durch in der ZS vorhandenen Mittel erläutert oder verändert. Beide Möglichkeiten führen zu gewissen Verlusten. Die Fußnote verlangsamt das Lesen, zerstört die Illusion des Originals und löst beim Leser Gereiztheit aus. Andererseits, wenn man sich nur auf die Inhaltswiedergabe beschränkt, verliert die Übersetzung an Ausdruckskraft. Man hat Glück, wenn man ein adäquates Ersatzwort findet. Nicht selten erscheinen in solchen Fällen Anachronismen. Diese kleine Unexaktheiten widersprechen dem eigentlichen historischen Verlauf der Handlungen, helfen aber dem Leser bzw. Hörer das Gelesene/Gehörte besser zu verstehen.

Ein anderes Problem, worauf der Übersetzer bei der Wiedergabe literarischer Texte stolpert, ist das Vorhandensein im Text verschiedener mehr oder weniger bekannter Zitate aus anderen Werken. Erfahrene Übersetzer verzichten in diesem Fall oft auf die Wiedergabe des eigentlichen Inhalts der beinhalteten Aussagen zugunsten einer in der ZS gebräuchlicher Redensart oder der metaphorischen Wirkung auf den Empfänger.

Eine weitere schwierige Aufgabe entsteht bei der Wiedergabe der Realien, deren zielsprachliche Äquivalente, obwohl manchmal gut bekannt sind, die ausgangssprachliche emotionelle Schattierung nicht besitzen. Diese Tatsache verhindert den Übersetzer solche Lexeme durch die üblichen Entlehnungen auszudrücken und zwingt ihn, wieder zugunsten der ursprünglichen Wirkung auf den Leser, sie durch zielsprachliche, der extralinguistischen Situation passenden Mittel wiederzugeben.

Zum Schluss möchten wir noch einmal betonen, dass wenn es dem Übersetzer nicht gelingt durch eine geniale Formulierung eine gewisse Stelle im Text wiederzugeben, falls ihm die Sprache selbst eine solche nicht zu Verfügung stellt, wird er gezwungen bestimmte Opfer zu bringen (denn die Fußnote auch ein Opfer ist).

Literaturverzeichnis

1. Черняховская Л.А. *Перевод и смысловая структура*.// Москва, 1976.
2. Комиссаров В.Н. *Лингвистика перевода*// Москва, 1980.

3. Snell-Hornby, M., Hönig, H. G., Kussmann, P., Schmitt, P. A. (Hrsg.). *Handbuch Translation*// Verlag Stauffenburg, Tübingen, 1998.

THE ART OF TRANSLATION OF THE MODERNIST CREATIONS

Natalia CUROCICA, Teaching Assistant,
Alecuro Russo Balti State University

Many scientific works are dedicated to translation. Some of them state that this process can be performed, the others consider the exact equivalents impossible, especially when they belong to literature, in particular to modernism.

According to Gr. Rabassa, translation is a transformation, a form of adaptation making the new metaphor fit the original one, but not exactly copying it. Translation is in essence the closest reading of a text. The translator has to use not only his skills, but his instinct called by Ortega y Gasset “vital reason”. With time one’s instinct may give one some new ideas and thus the translation is never ended, and could continue perfecting to infinity. William Weaver, however, does not agree with the idea of an instinctive choice of a variant. He, on the contrary, believes that the translator should know the author’s work perfectly well, and only then start translating and choose different variants depending on that knowledge.

When word-for-word translation is not possible, the translator in many cases uses paraphrase. However, Friedrich Schleiermacher in his article showed that everyone admitted loss of splendor of a paraphrased work of art and thus understood the impossibility to treat a masterpiece freely, depending only on the translator’s wish. The person who takes the responsibility to translate a work of art should be inspired by its value and communicate its power to those who speak his/her own language.

The literary translation in such a way needs the most careful attention to totally different things: the implicit meanings of the words and phrases from the text, the sounding like that of the original, the significance of the work in general, the features of the original text that are traces left by its production, the signs indicating the literary genre and the style. It is especially difficult in case of rebellious texts as modernist fiction and poetry, because their form plays in majority of cases great role in the understanding of the meaning and needs to be close to the original while translating to keep the whole beauty.

In such a way, the translator is a creative writer who rises to the author’s challenge and transmits the connotative power of the masterpiece to those who do not share the same language, compensating for the losses

in the cultural transfer. His task is enormous, for the reason that he brings the universal significant visions into his own cultural community.

Modernist literature represents a tremendous challenge for translation, especially if it is poetry. The reason for this is that the words chosen by the modernists are infinitely connotative and compose an aura, which is more significant for the texture of the creation than the conceptual content. Eliot, for example, uses a great number of words ending in “-sion” and their sound creates an effect that has to be rendered in translation. This sound is an integral part of the poem’s impact on the readers, and if it is lost, the complexity and mystery of the poem disappears as well. Without rendering the structural, musical and semantic interplay of images within the creation, its essence is dissolved.

TRANSLATING SPECIFIC CULTURAL ITEMS

Ludmila RĂCIULA, University Lecturer,
Alec Russo Balti State University

The translator often finds elements in a text which seem untranslatable. There are however, certain ways to measure and estimate the translatability of a text. These suggestions do not solve translation problems but provide the translator with means to approach a problematic text.

Translatability can be influenced by the expression possibilities of the target language. No two languages are similar. During the translation process some cultural colouring nuances will be lost, but could also be gained due to the vocabulary and lexical diversity of the target text. There will always be a certain degree of loss in meaning when a text is translated, if the text describes a situation which has elements peculiar to the natural environment, institutions and culture of its language area, there is an inevitable loss of meaning, since the transference to the translator’s language can only be approximate.

In the case of advertisement translation the translator would have to be very sensitive to the losses and gains of cultural elements. S/he should assess the “weight” that is connotation, denotation, register, of cultural elements in the source text in order to translate them into the target text and bring about the same effect as in the source text.

One of the most difficult problems regarding advertisement translation is specific cultural items, which could include objects, historical references, customs and habits. The current trend in advertising is to use emotive situations which transcend cultural barriers in international advertising companies such as Nike. (Characters are portrayed in situations where they are encouraged by the slogan and the sentiment “Just do it”. Universal themes such as winning and losing are used).

This is not possible for all product advertising. Many products need to have a specific cultural angle, for instance death cover insurance company. In different cultures, different signs, symbols and customs will be used. Thus, we can conclude that translating cultural texts often involve rewriting rather than translating a text, the cultural context and references are newly created.

Among the "technical" knowledge of cultural nature to be mastered, the following can be named:

- The adaption of dates and hours, weights and measures, currencies and addresses that often vary according to countries and languages.
- The meaning of colours and and the symbolism of geometrical and architectural forms that could be contradictory sometimes from one region to another.
- The cultural stereotype and social clichés in use in the hosting societies of the advertising message (ethnic preferences, religious convictions, national spirit, the representations of oneself and others).

ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ ЛИНГВИСТОВ-ПЕРЕВОДЧИКОВ

Ксения Александровна АВЕТИСОВА,

магистрант медиа лаборатории

Университета искусств и дизайна г. Хельсинки (Финляндия),

Максим Анатольевич АФАНАСЬЕВ,

студ., Таганрогский государственный радиотехнический университет,

Ирина Андреевна ЦАТУРОВА, д-р пед. наук, проф.,

Таганрогский государственный радиотехнический университет,

Алексей Александрович ЯКОВЛЕВ, ст. преп.,

Таганрогский гос. радиотехнический университет

Идея перехода к инновационной системе образования, предполагающая отказ от традиционного принципа «образование на всю жизнь», вместо которого выдвигается принцип «образование через всю жизнь», появилась в России, Европе и США относительно недавно, но уже получила широкое распространение.

В академической среде начали осознавать, что студентам следует овладеть новыми видами компетенций, необходимыми в глобальном информационном обществе. Одна из таких компетенций называется *информационной (media)* - это способность критически осмысливать и использовать информацию, получаемую из цифровых сетей в различных формах из широкого диапазона источ-

ников. Медиа-компетенция представляет собой многомерное понятие с познавательными, эмоциональными, эстетическими, нравственными и коммуникативными аспектами.

Такого рода инновации в образовательной системе приняты на вооружение лучшими западными вузами и успешно применяются в обучении молодых специалистов, помогая им постоянно совершенствоваться, даже покинув *Alma Mater*.

В 2004 году кафедра лингвистического образования (ЛО) Таганрогского государственного радиотехнического университета (ТРТУ) начала сотрудничество с Научно-исследовательским центром профессионального образования университета г. Тампере (Финляндия) и медиа-лабораторией университета искусств и дизайна г. Хельсинки (Финляндия).

20 декабря 2004 г. и 12 декабря 2005 г. в рамках данного сотрудничества состоялись первые видеоконференции, на которых обсуждались проблемы: «Система глобального университета» и «Медиа-грамотность и медиа-компетенция». В работе семинара принимали участие ТРТУ, ун-ты городов Тампере и Хельсинки (Финляндия). На семинарах обсуждался широкий круг вопросов, посвященных Интернет-образованию и формированию медиа-компетенции, а также проблемы интеграции России в общеевропейскую образовательную систему и участия российских университетов в международных образовательных проектах.

В весеннем семестре, с марта по май, 2006 года в рамках сотрудничества между ТРТУ и университетами Финляндии проводился интерактивный курс «Новые средства массовой информации, коммуникация и мирное сосуществование в глобальном информационном обществе». Организаторами и партнерами нового проекта выступили ТРТУ, университет г. Тампере и два университета г. Хельсинки (Финляндия). Ведущий лектор курса – проф. Тапио Варис, председатель комитета ЮНЕСКО по медиа-образованию.

В докладе подробно будут описаны: цель, содержание, организация и порядок работы курса.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ ПЕРЕВОДУ КАК СПЕЦИАЛЬНОСТИ

Юлия Владимировна ИВАНОВА, канд. пед. наук, доц.

Таганрогский государственный радиотехнический университет

Стратегия развития современного общества на основе интегрированных знаний и высокоэффективных технологий требует внесения

значительных корректив в педагогическую теорию и практику, способствует поиску новых моделей обучения.

Необходимость внедрения компьютерных технологий в процесс обучения переводу обусловлена решением одной из первоочередных задач при подготовке студентов специальности «Перевод и переводоведение», а именно: формирование профессионально-переводческой (или профессионально ориентированной переводческой) компетенции студентов. Данное утверждение следует из необходимости принимать во внимание изменение характера и особенностей профессиональной деятельности в условиях компьютеризации. Ведь в будущей профессиональной деятельности студенту-переводчику придется в основном выполнять переводы в электронном варианте, используя современную компьютерную технологию, таким образом, он должен владеть навыками работы на компьютере, уметь быстро находить необходимую ему информацию при помощи сети Интернет, уметь пользоваться электронными ресурсами и т.д. Для успешного выполнения профессиональной деятельности у студента должен быть сформирован не просто высокий уровень переводческой компетенции, а высокий уровень профессионально-переводческой компетенции, что невозможно без внедрения компьютерных технологий в процесс обучения переводу.

Система подготовки будущих переводчиков должна нацеливать студента на творческий характер его будущей деятельности, на овладение навыками самостоятельной поисковой деятельности, умениями свободно ориентироваться в окружающем его информационном пространстве.

Компьютер сам по себе не может гарантировать повышение результативности обучения. Необходимо также принимать во внимание конкретные формы и способы его использования в конкретном контексте, то есть контингент студентов, характер их деятельности, цели и условия мотивации, опору на те или иные представления об обучении переводу. Простой перенос методического материала на компьютер не имеет особой эффективности и может лишь сократить затраты времени на его выполнение и повысить мотивацию студентов. Таким образом, внедрение компьютерных технологий в процесс обучения переводу требует создания новой, прочной научно-обоснованной психолого-педагогической и методической базы.

**O MANIERĂ SPECIALĂ DE TRADUCERE
ÎNTR-UN TEXT VECHI ROMÂNESC:
Hronograful den începutul lumii... (MS. 3517)**

Cercet.șt. princ. III, dr. **Mioara DRAGOMIR**,
Institutul de Filologie română „A. Philippide”, Iași, România

Hronograful den începutul lumii... este tradus după cronograful lui Matheos Kigalas (1650), cu unele adăugiri din cel al lui Dorotheos de Monemvasia (1631) și dintr-o *Biblie* slavonă. În ipoteza noastră, susținută cu argumente filologice și lingvistice, acest text a fost tradus de Nicolae Milescu Spătarul, probabil în perioada 1658 – 1661. Analiza modalității de traducere a *Hronografului...* (dar și a altor texte din epoca veche) pune alte probleme decât cea a unei traduceri moderne. Acest fapt se datorează inexistenței unei teorii asupra traducerii la noi în perioada veche (excluzînd din discuție traducerea *Bibliei*, care a avut un regim special), fapt ce a acordat traducătorului *Hronografului...* o mare libertate în redarea textului în românește, susținută de dorința de comunicare a faptelor cât mai convingător și mai clar. Dintr-un alt punct de vedere, studierea tehnicii de traducere în cazul acestui text scoate la iveală un real talent literar, din care derivă expresivitatea ridicată a textului *Hronografului...*

Comparația cu textul grecesc relevă diverse tipuri de situații ce reflectă modalitatea expresivă în care a fost redat *Hronograful...* Astfel, într-un fragment precum *slăvește putere urdzătorului și nu te mai sili a cercătară adîncurile lui Dumnădzău* (f. 549^r), tradus după

(p. 493) (= slăvește puterea Creatorului și nu mai dori să cercetezi cele ascunse ale lui Dumnezeu) substantivul

(= cele ascunse) este tradus metaforic, prin substantivul *adîncurile*, care sugerează mai puternic profunzimea paroxistică a misterelor divine. Un alt izvor de expresivitate reiese din exprimarea atitudinii față de anumite personaje, sfinți etc. (textele între croșete aparțin traducătorului), ca în textul: *Ascultă, [spurcate Nestorie], pre Pavel, [vasul cel curat], ce dzice la poslaniē sa cătră Galatom*

(= Ascultă-l pe Pavel spunînd). O altă sursă a expresivității *Hronografului...* o reprezintă anumite construcții cu valoare superlativă, care reflectă o hiperbolizare a faptelor. Uneori aceste construcții au corespondent în textul grecesc, însă traducătorul le amplifică, printr-o adăugire care accentuează hiperbolizarea din original, precum, pe de o parte, adverbul la gradul superlativ *mult foarte* și, pe de altă parte, repetiția

acestui adverb, din exemplul: *Dumnădzău va să mulțască sămințiē acestui cucon cu adevărat [mult, mult foarte], cît să nu mai aibă număr*

[60p] (p. 28) (= Dumnezeu va înmulți seminția ta și mulțimea nu va avea număr). De multe ori, accentuarea unor aspecte este realizată printr-o circumstanțială consecutivă fără corespondent în textul grecesc, prin care se exprimă hiperbolic și expresiv o situație: *Și era plîngeri și bocete, [cît să audziē în ceri]*

(= S-a făcut mare bocet); *în trei ceasuri de dzi s-au cutremurat pămîntul la Antiohiē [...]. Și s-au făcut un urlet [cît s-au spămîntat oamenii că va pieri lumē]*

(p. 273) (= La ora trei din zi, s-a făcut la Antiohia un cutremur mare și a ținut o oră și un vuiet pînă la cer); *apoi vor veni alți 7 ai lipsiți și cu foamete mare, [cît să vor cumpăni să mănînce om pre om]*

(= sînt alți șapte ani neroditori, care vor aduce mare foamete).

În acest rezumat, din economie de spațiu, am precizat doar cîteva dintre elementele relevante pentru intervențiile de tip expresiv, fără corespondent în textul grecesc, ale traducătorului *Hronografului den începutul lumii...*, însă trebuie să precizăm că textul, în ansamblu, prezintă o diversitate de elemente de acest tip și nu numai, fapt pentru care analiza tehnicii traducerii unui astfel de text trebuie să aibă în vedere o problemă parțial diferită în comparație cu analiza unei traduceri moderne.

NARATOLOGIA ȘI ȘTIINȚA LITERARĂ ÎNTRE TRADIȚIE ȘI INOVAȚIE

UN PROFESIONIST AL PROZEI: NICOLAE VIERU

Dr. Felicia CENUȘĂ,

Institutul de Literatură și Folclor al A.Ș.M.

Faptul că s-a vorbit relativ puțin despre creația lui Nicololae Vieru explică absența până nu demult a unor considerații de poetică (necesare și funcționale) a prozei românești din Basarabia. Autorul a făcut parte din scriitorii pentru care proza este expresia unei profesionalizări pretențioase a scrisului destinat unui cititor real, însetat de narațiune și de imprezizibilul construcției epice. El a fost un abil asimilator de modele, un dornic căutător de inovație, un scriitor care și-a pus în față probleme de stil, tematică și de discurs narativ. În scrierile sale deseori se întrevede biblioteca cu autori precum: Camus, Faulkner, Hesse, Thomas Mann, Dostoievski.

Nicolae Vieru s-a născut la 4 noiembrie 1947 în satul Bezeni, județul Soroca. Între anii 1965 și 1971 își face studiile la Universitatea de Stat din Chișinău. Între anii 1977 și 1979 urmează Cursurile Literare Superioare la Moscova. A fost redactor la revistele *Tinerimea Moldovei*, *Nistru*, Editura *Literatura Artistică*, studioul *Moldova-film*.

Volume de proză: *Vânt și lumină* (1974), *Maria* (1977), *Inele de iarbă* (1981), *Râul și frunza* (1982), *Omul din oglindă* (1984), *Ecouri*, *Studioul Ileana –film* (1988), *Noli me tangere* (1990), *Târziu și rece* (2003).

Debutul său din care face parte și nuvela *Pisica de stof* anunță relativ sigur prozatorul pasionat de aventură epică, de tramă și de invenție narativă, iar *Noli me tangere*, carte de maturitate, echilibrată stilistic, apărută în anii de la urmă, vine să facă literatură din tabuurile din epoca socialistă.

Ceea ce caracterizează romanul *Omul din oglindă* este fraza faulkneriană, tehnica punerii în abis, dar și încărcătura de indeterminări latente conținută în subsidiar. Această scriere aduce în receptare un spor substanțial de surpriză, în raport cu multe proze din anii '80, prin discontinuitatea care alimentează emoția cititorului și mobilitatea formelor. Asociațiile neașteptate de imagini generează cititorului revelația, surpriza unei intense colorități a individualității creatoare. Acest roman este o exclamație cu aripile întoarse înăuntru, fără bătaie zgomotoase, teatrale. E un roman al lumilor interioare, clocotitoare în adânc.

Proza lui Nicolae Vieru, prin originalitatea sa, rămâne a fi una de referință pentru literatura română din Basarabia.

METAMORFOZELE ROMANULUI ROMÂNESC MODERN

Lect.univ. **Tatiana POTÎNG**,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Modernismul ca mișcare sintetică a rezultat în mare măsură din schimbările fundamentale în mentalitatea și în structura existențială a societății umane și a fost determinat de impactul extraordinar asupra conștiinței europene a studiului inconștientului inițiat de Sigmund Freud și continuat de discipolii săi, Alfred Adler și Carl Gustav Jung.

Nimic din această confruntare de idei nu rămîne în afara sferei de interes a intelectualilor români din perioada interbelică. Într-un timp relativ scurt, practic doar două decenii, romanul românesc traversează vârste diferite, trecînd de la realismul epic, orientat exclusiv spre lumea exterioară, la realismul subiectiv, interesat să descopere realitatea infinit mai complexă a spiritului. Este evidentă opțiunea unora dintre scriitorii interbelici pentru relativizarea perspectivei narative, obținută adeseori prin multiplicarea punctelor de vedere asupra aceluiași eveniment, ceea ce duce la abandonul privilegiului narativ, pentru analiza în profunzime a conștiinței personajelor în detrimentul acțiunii și cauzalității.

Necesitatea de a oferi viziuni asupra lumii, și nu fotografii sau descrieri ale acesteia, determină o altă strategie narativă și o altă atitudine față de tehnica romanescă, ani de-a rîndul considerată un fel de cenușă a genului. Subiectivarea discursului și recunoașterea primordialeității subiectului și atitudinii sale față de obiect și realitate a deschis noi posibilități de manifestare a perspectivei narative homodiegetice.

Acest moment coincide cu apariția la critici și la scriitori a nemulțumirii față de libertățile pe care și le lua romancierul tradițional și, mai ales, față de intruziunile lui perturbatoare în desfășurare acțiunii. Într-un cuvînt, „dictatura” auctorială e înlăturată în favoarea „democrației” și a relativismului caracteristice mentalității moderne.

Narațiunea homodiegetică a permis constituirea unui nou model al realității, a unei paradigme literare întemeiată pe opoziția real/imaginar, în care este estompată exigența certitudinii și se procedează la o recreare poetică a realului prin intermediul memoriei involuntare, imaginației, visului. În aceste romane personajul, intriga, povestirea capătă un caracter relativ, plasîndu-se sub semnul incertitudinii.

Putem afirma că într-o anumită măsură modernizarea romanului românesc interbelic a însemnat trecerea de la narațiunea heterodiegetică cu narator omniscient și omniprezent la narațiunea homodiegetică în care naratorul este un personaj participant sau martor la evenimente.

În romanul modern cu narațiune homodiegetică se modifică raportul dintre Narator - univers diegetic – personaj. Se modifică de asemenea statutul naratorului, statutul personajului și structura universului reprezentat.

ERZÄHLUNG UND HELDEN IN HEINRICH MANNS *IM SCHLARAFFENLAND*

Cătălina BĂLINIȘTEANU, Universitätslehrerin,
Universität Bacău, Rumänien

In dieser Arbeit gilt die Beobachtung nicht allein den Figuren, sondern auch dem Charakter der Erzählung. Wir haben nicht nur auf theoretische Überlegungen beschränkt, tatsächlich enthält unsere Analyse auch einen interpretatorischen Teil, indem wir einen Anwendung auf Heinrich Manns *Im Schlaraffenland* darstellen.

Hinsichtlich der Erzählsituation unterscheidet Franz Stanzel zwischen *berichtender Erzählung* (das Ereignisse werden aus zeitlicher und räumlicher Ferne präsentiert) und *szenischer Darstellung*. Im Fall des Romans *Im Schlaraffenland* sprechen wir von szenischer Darstellung, indem der Leser wird zum Augenzeuger des Geschehens und die zeitlichen oder örtlichen Elemente werden genau angegeben.

Wenn wir die Zeit der Erzählsituation analysieren, benutzen wir Begriffe wie *erzählte Zeit* und *Erzählzeit* (Günther Müller) und betonen wir auf den Unterschied zwischen den realen oder fiktiven erzählten Ereignissen und dem Erzählungsdiskurs. Wir ziehen in Betracht auch Lämmerts Skala zwischen zwei extremen Darstellungssituationen: von *Krisengeschichte* (kürzere Zeit-erstreckung, vorgezogen von Heinrich Mann) bis zur *Lebensgeschichte* (lange Handlungsdauer).

Manns Erzähler erweist sich als einen allwissenden Erzähler (Nullperspektive) und als eine *Reflektorfigur* nicht als eine *Erzählfigur*, die Dialoge zwischen den Helden und nicht die Erzählung der Ereignisse herrschen vor. Die auktoriale Stimme läßt sich nicht nur von Gérard Genette als *heterodiegetische Erzählung* (Er-Erzählung), sondern auch von Franz Stanzel als *personale Erzählsituation*, indem die Anwesenheit des Erzählers wird dem Leser nicht bekannt.

Eine andere Grenze, die diese Arbeit zieht in der Bestimmung ihres Untersuchungs-verfahrens, betrifft die Helden dieses Romans. Im Vordergrund unserer Analyse stehen Claude Bremonds *erzählerische Funktionen* (*der Patient* –von Handlungen des Agenten geschädigt und *der Agent*-initiiert oder führt die Handlungen durch) und Greimas' Schema, das die Verhältnisse zwischen den Aktanten vorschlägt:

1. Verhältnis des Wunsches oder der Suche (*wollen*):

Subjekt→Objekt

2. kommunikatives Verhältnis (*wissen*):

Sender→(Subjekt→Objekt)→Empfänger

3. kämpferisches Verhältnis (*können*):

Helfer→(Subjekt→Objekt)→Gegner

Wenn wir dieses Schema auf den Roman *Im Schlaraffenland* anwenden, stellen wir fest: wer die Rolle des Patienten und die des Agenten spielt, ob die Agenten entweder freiwillig oder unfreiwillig sind, ob die Patienten beeinflusst werden oder sie Nutzgenießer oder Opfer sind.

Die Jahrhundertswende wirkt auch auf Heinrich Manns Helden durch die Identitätskrise, den pragmatischer Charakter, der Verfall der moralischen Werte, die sexuelle Anarchie ein, deswegen erscheinen Helden ohne edlen Ursprung, die nach besserer gesellschaftlicher Rangordnung streben, wie der Dandy, der Dekadent, der Junggeselle und Heldinnen als *femme nouvelle* und *femme fatale*, mehr als Verführerinnen und Liebhaberinnen präsentiert werden, die eine besondere Suche nach Liebe, Passion in Menschen aus anderen Sozialschichten zeigen. In unserer Analyse der Helden unterscheiden wir zwischen privatem Leben (Frauen) und öffentlichem Leben (Männer) und damit weisen wir die Rolle auf, die die Frauen und die Männer in der Gesellschaft spielen.

THE WORLD OF ON-LINE FICTION

Oxana STANȚIERU, Lecturer,
Alec Russo Balti State University

Although the past five years has given rise to a flood of commentary on how the Internet is changing our lives and our culture, these discussions have remained silent when it comes to one of the areas where the online world may be having the greatest impact: literary society.

This silence is a result of the dismissing attitude of the literary and academic establishment toward on-line publishing efforts. The traditional critics seem to admit the validity of internet-based works only to the extent that these works case themselves as “new media” pieces. Until very recently, all cyber texts, multimedia e-projects, and interactive fictions were either treated as amateurish and not worthy of serious attention by the literary authorities, or simply ignored. Whether the authorities of print literature admit it or not though, the quality and importance of internet fiction is on the rise. One may discover that a remarkable amount of genuinely original and powerful prose is published on-line.

At present, even the most widely read literary journals have an extremely limited circulation. New on-line literary journals appear monthly and often have a circulation far in excess of even the most successful publications. By comparison, the venerable journals have an annual circulation of around 8000; new literary sites get over 100000 visitors each month.

In recognition of the Internet's power to reach a mass audience, a growing number of traditional journals have started to produce online versions of their publications. Many of them offer only teaser versions of their print journals, but others provide full-text access to their content. The real fact is that on-line writing will play a greater and greater role in forming cultural beliefs about what literature can and should be.

This is not to suggest that on-line publishing will replace paper journals; for the foreseeable future at least, most authors will continue to consider literally seeing their names print as the ultimate hallmark of success, and paper and ink carry an emotional and visual weight that are in no danger of being substituted by pixels and bytes. By providing a low-cost, wide-circulation medium, the Internet will increasingly serve as the frontier where new and experimental literary works can flourish and where new trends and aesthetic expectations are created.

Many writers turn to publishing on-line as a matter of convenience and out of a sense of desperation. Most print literary journals receive hundreds if not thousands of submissions, out of which only a few dozen are chosen for publication; most journals have a response time of three or more which means that it may take years for a writer to find his story published in a journal. All of these things, combined with effort of sending out a print manuscript, led the authors to turn to on-line publications.

Surveying the field of on-line fiction, we can come to the conclusion that the Internet affected the ways the stories are written. Stories on the Internet are much shorter. The simple fact is that that many people find it harder to read texts on a computer screen than on a page. In addition to their length, the tone of on-line stories tends to differ from their printed versions. This may be a result of the way in which most people use the Internet. A final difference between on-line fiction and print fiction is the willingness of internet literary publishers to accept experimental works. The lack of a traditional canon on-line also contributes to this spirit of inclusiveness and experimentation; internet publishers are not faced with the same pressures as print journals. As the influence of internet fiction continues to grow, we can expect to see many of these trends filter back to the print mainstream as a new generation of writers find their voices on-line. The Internet should not be regarded as an alternative to traditional

literary venues; it is time to recognize the world of on-line publishing for what it really is: a frontier of great opportunity.

LES PROLEPSES NARRATIVES DE BALZAC A ZOLA

Maria BĂRNAZ, docteur ès lettres,
Université de Bucarest, Roumanie

Dans la narratologie classique, la prolepse narrative a une fonction d'anticipation qui consiste à raconter ou à évoquer d'avance un événement ultérieur.

Dans *Figures III*, Gérard Genette distingue les prolepses *internes*, qui posent le problème de «l'éventuel double emploi entre le récit premier et celui qu'assume le segment proleptique», les prolepses *externes*, qui ont le plus souvent la fonction d'épilogue, ainsi que les prolepses *complétives*, qui viennent combler par avance une lacune ultérieure, et les prolepses *répétitives*, qui jouent un rôle d'annonce. La formule canonique de ces dernières est généralement «on verra plus tard» ou «nous verrons». On se rappelle les interventions proleptiques du narrateur chez Balzac, où la suite de ce qui est en train d'être raconté est annoncée ouvertement.

Zola, dans son hantise d'«impersonnalité», n'intervient que très rarement et fait de ses personnages des maîtres de la narration. Par exemple, le premier chapitre de *La Fortune des Rougon* contient déjà des éléments annonciateurs du drame de Miette, qui mourra à la fin du roman. La pierre tombale, sur laquelle elle vit son histoire d'amour avec Silvère, porte l'inscription prophétique : «Cy-gist ...Marie... morte...». C'est l'annonce de la fin tragique de Miette qui voit elle-même dans l'épithaphe la prémonition de sa mort.

Plusieurs romans zoliens sont parsemés d'allusions, de tableaux et de scènes annonçant en prolepse l'histoire des personnages.

Bien que très rarement, Zola emploie la prolepse externe à la manière balzacienne. Un exemple classique est livré par *La Curée*, où la dernière phrase du roman relève une anticipation de quelques mois: «L'hiver suivant, lorsque Renée mourut d'une méningite aigue, ce fut son père qui paya ses dettes».

Au niveau du cycle zolien, quand on parle de prolepse externe, on pense évidemment au *Docteur Pascal*, en tant qu'épilogue de la série de vingt romans. Il s'avère que la fin du cycle ne présente pas de prolepses externes dans le sens genettien du terme; cependant elle déborde de ce que Geoff Woollen appelle *prolepse ouverte* et qui constitue une des nouveautés de Zola.

A ce propos, il faut constater l'originalité de Zola par rapport à Balzac, qui négligea le procédé messianique de la prolepse ouverte, au profit de la prolepse externe.

HIPERLITERARITATE ÎN TEXTE ROMÂNEȘTI VECHI DIN SECOLUL AL XVII-LEA

Lect.univ., dr. **Luminița DRUGĂ**,
Universitatea din Bacău, România

Hipercorectitudinea (<hiper "peste"<gr.*hyper*„deasupra”, „excesiv de ”+ *corectitudine*, cf. lat. *correctitudo*) este definită de către Constantinescu-Dobridor în *DTL*, p. 170 ca „ o greșeală de limbă sau de scriere izvorâtă din necunoașterea adevăratei forme a etimonului unui cuvânt de către vorbitori și din teama de a nu greși”. Hipercorectitudinea reprezintă un tip special de abatere lingvistică datorată efortului conștient al vorbitorilor de a se conforma normelor limbii literare.

Conceptul de *hiperliteraritate* sau *hipercorectitudine* prin falsă regresie sau hiperregresie a fost abordat în literatura română de specialitate în diverse studii. Fenomenul lingvistic este tratat exhaustiv în lucrarea lingvistului Th. Hristea, *Probleme de etimologie*, București, 1968, p.277-315. Autorul acordă un amplu spațiu în economia lucrării, discutării problemelor legate de terminologia referitoare la acest concept pe care îl consideră ca fiind „ o abatere generată de teama de a nu greși, rezultând dintr-un efort conștient de a se încadra în norma literară”. Tot aici se vorbește despre o „hipercorectitudine latentă” pe care o definește ca pe o situație în care vorbitorul are posibilitatea de a alege între 2 moduri de pronunțare, ambele etimologice, sau una „originară și alta explicabilă, la rigoare, pe cale pur fonetică” (*op.cit.*, p.285). Vorbitorii aleg acea variantă pe care o socotesc conformă cu sistemul lor fonetic, în opoziție cu cea pe care o tratează ca pe un produs al vorbirii populare sau regionale.

Studiul limbii textelor vechi românești din secolul al XVII-lea relevă numeroase exemple de asemenea „greșeli de limbă”, cu atât mai mult cu cât este bine știut că în secolul al XVII-lea nu exista o normă unică supradialectală, ci mai multe variante literare. Lucrarea noastră analizează prezența în texte (*Cazania lui Varlaam*, texte juridice, cărțile populare, cronicarii moldoveni) a unor forme ca: *vicleșug*, *poftă*, *singe*, *ternacop*, *a ridica*, *zemisli* forme hiperliterare. Unele dintre acestea au devenit apoi norma literară. Prin hiperliterarizare, uneori vocala *î*, provenind dint-un *ă*, care la rândul lui provine din *a* neaccentuat, trece la *i*. Ilustrative în acest sens sunt formele

ridica, nisip, risipi. Credem că aceste forme demonstrează efortul vorbitorilor de a se conforma normei pe care o considerau la un moment dat literară.

КОНТЕКСТЫ ИЗОБРАЖЕНИЯ СЕЛЬСКОГО ТРУДА В ЭЛЕГИЯХ ТИБУЛЛА

Маркиян Богданович ДОМБРОВСКИЙ,
ассистент Кафедры классической филологии
Львовского национального университета им. И.Франко

В настоящем докладе предлагается обзор картин (контекстов), содержащих в себе образы сельского труда (в элегиях римского поэта I в. до н.э. Альбия Тибулла). Доклад фиксирует подготовительный этап более широкого исследования, изучающего вопросы художественной структуры и функций образа сельской идиллии у Тибулла. Сельский труд является важным структурным элементом сельской идиллии.

Контексты можно разделить на несколько типов.

1. Прежде всего – наиболее свойственный контекст – картины **(современного) сельского быта**. Именно здесь находим наибольшее количество упоминаний о труде, в его наибольшем разнообразии и наиболее детальном представлении.

2. Вторым важным источником упоминаний о труде являются картины **золотого века**. Золотой век – образ, изображаемый во многом теми же средствами и наделенный теми же атрибутами, что и современная лирическому герою деревня. Но существует между ними и ряд принципиальных различий. Золотой век является идеальным образом прошлого, снимающим все оппозиции реальной современности. Он еще не знает войны и сопутствующих ее реалий – денег, алчности, городской культуры, неверной корыстной любви (то есть не существует к образу золотого века оппозиции в одной с ним временной плоскости и в плоскости общей реальности). И более того – патриархальный быт золотого века не отмечен еще и внутренней оппозицией, свойственной селу современному – *труд :: отдых*. Современное село – это *labor* и *paupertas* в качестве вознаграждения, тогда как золотой век – это *abundantia*, которую нет надобности добывать посредством *labor*.

3. Образ **экзотических стран**. Ему свойственны в общем те же черты, что и золотому веку (та же девственная природа, безвозмездно питающая дикий первобытный народ, та же нетронутая первозданность, без войны и без труда). Золотой век – мифический идеал мифического прошлого, экзотическая же страна – мифический идеал

мифического далекого, тридесатое царство. Это территория, не испытывавшая пока власти Юпитера.

4. Свообразным вариантом золотого века следует считать также **Элизийские картины**, изображенные в элегии 1.3. Быт блаженных здесь такой же беззаботный и счастливый, земля так же девственна и точно так же безвозмездно дает все необходимое.

5. Мотив **зарождения сельского труда**. Занимает у Тибулла особое место. В нем изображается как бы некое переходное состояние между золотым веком и современной деревней. Главная гармония золотого века еще не тронута: еще господствует мир, но уже слышны первые ноты, предвещающие будущую потерю рая: нарушена девственность земли, благосостояние уже не дается само, его надо добывать в труде, хотя и мирном.

6. **Несвойственные контексты**. Вышеописанные контексты являются основными источниками описаний труда. Но, разумеется, они не охватывают всех случаев. Имеются также сельские картины с несвойственной (для Тибулла) и случайной функцией, картины, не имеющие ничего общего с формированием идилличности и т.п. Примером может служить место из 9-й элегии (9.7-8), где сельский труд оказывается иллюстрацией погони за наживой – при том, что обычно деревня у Тибулла – это образ, подчеркнуто лишенный корыстности и подобных атрибутов. Имеется также ряд других подобных случаев.

7. Отдельного внимания заслуживает также сквозная **сельская метафорика**, когда предметный мир деревни дает материал для метафоричного изображения явлений из совсем другой сферы, на основе некой подобности. В большинстве своем это метафорика, закрепленная в языковой практике (не обязательно поэтической), либо мифологического происхождения. Такие случаи тоже следует учитывать: предметный материал метафоры дополняет представление о предметном мире поэта в целом.

A PAYS NOUVEAU, NOUVELLE LITTERATURE ? L'EMERGENCE DE LA LITTERATURE QUEBECOISE

Pierre MOREL, docteur ès lettres,
Université Libre Internationale de Moldova

La littérature québécoise se présente à l'heure actuelle dans le monde francophone comme la seule qui ait acquis une réelle indépendance vis-à-vis de la littérature française. Ce fait est-il seulement dû à l'éloignement géographique et à la discontinuité historique ? Il est certain que l'histoire

québécoise est marquée de manière indélébile par la séparation d'avec la France en 1763, qui inaugure la période canadienne-française, et la Révolution tranquille des années 1960 qui marque l'affirmation d'une identité propre. Ce dernier point est essentiel dans la constitution d'un intertexte autonome. Mais il ne saurait suffire sans la reconnaissance institutionnelle qui permet un soutien réel à l'édition locale, donnant ainsi un exemple concret d'exception culturelle, et la reconnaissance des milieux éducatifs et scientifiques.

DER ERZIEHUNGSROMAN

Irina CIORNAIA, Universitätslehrerin,
Staatliche Alecu-Russo-Universität Bălți

Meine Forschung des Erziehungsromanes in der deutschen Literatur habe ich mit einer Umfrage der 18-20jährigen Studenten begonnen, in der eine Frage gestellt wurde: Welche Werte sind für die heutige Jugend wichtig? Man hat feststellen können, dass solche Werte wie Freundschaft, Treue, Barmherzigkeit, Ehrerbietung und Verständnis des anderen Menschen von der Mehrheit heutiger Jugend nicht hochgeachtet werden. Solche Charaktereigenschaften wie Anpassungsbereitschaft und Unterordnung werden sowie in der Familie als auch im Kollektiv ignoriert. Woher kommt das und welche Folgen ergeben sich daraus? Hier sind die Konflikte der Generationen im Spiel. Vom Nachwuchs wird das oft verlangt, was unsere Eltern von uns verlangt haben. Selbstverständlich führt das nicht immer zu einem guten Educationsergebnis. Wie auch immer unterscheidet sich die heutige junge Generation von der vorhergehenden Generation. Die Epoche, Entwicklung der Gesellschaft, Politik üben ihre Wirkung auf die soziale Einstellung jedes Menschen aus. Der Mensch als soziales Geschöpf versucht selbst seine Laufbahn einzuschlagen, sein Leben nach seinem Wunsch zu gestalten, aus seinen Fehlern zu lernen, aber allein schafft er das nicht. Er braucht Vorbilder, Lehrer, Berater, die ihm bei seiner Entwicklung behilflich sein können. Andererseits lernt man aus den Fehlern der anderen Leute, und das lässt sich sehr gut in den Werken der schöngeistigen Literatur finden.

Das oben Erwähnte hat mich dazu bewogen, mich mit dem Erziehungsroman als der Widerspiegelung der Familienlebensformen und –verhältnisse unter gesellschaftlicher und politischer Bedingungen aus literarischer, pädagogischer und sozialer Sicht auseinanderzusetzen. In der deutschsprachigen Literatur findet man zwei Werke, den Erziehungsroman des Mittelalters von Wolfram von Eschenbach, Parzival und den postmo-

dernen Roman von Adolf Muschg, *Der Rote Ritter. Eine Geschichte von Parzival*. Die Denk- und Sprachspielräume der Figuren in beiden Romanen sind verschieden, deswegen könnten zwei Gestalten desselben Urbildes, Parzivals und zwei Legenden seiner Erziehung und Entwicklung der vergleichenden Analyse unterzogen werden. Die beiden Erziehungsromane stellen den inneren und äußeren Werdegang eines Menschen von den Anfängen bis zu einer gewissen Reife dar, den man durch Erlebnisse und Begegnungen, durch Welt- und Selbsterkenntnis gewinnen lässt.

Solche Erziehungsromane können den Leser geistig und ästhetisch erziehen, sein Selbstbewusstsein, sein sozialpolitisches Ich zu entwickeln verhelfen, weil es eine von der wichtigsten Aufgaben der modernen Gesellschaft den Nachwuchs zu erziehen und ihm die wichtigsten sozialen Normen seiner Einstellung und Orientierung beizubringen ist. Die Eltern von heute stellen in den Mittelpunkt die Selbstständigkeit des Kindes und des Jugendlichen. Diese werden im Laufe ihrer Kindheit und Jugendzeit von den Eltern, Altersgenossen und Lehrenden erzogen, bei ihrer Entwicklung und Erziehung kommt auch eine große Rolle der Literatur zu.

Literaturverzeichnis

1. Muschg, A. , *Der Rote Ritter. Eine Geschichte von Parzival* - Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main, 1993. – 1000 S.
2. Kühn, D. *Der Parzival des Wolfram von Eschenbach* - Frankfurt am Main, 1997.
3. Ernst und Erika von Borries *Deutsche Literaturgeschichte* Band I: Mittelalter, Humanismus, Reformationszeit, Barock – Deutsches Taschenbuch Verlag DTV, München, 1991. – 431 S.
4. Gabert W./ Mulot, A./ Nürnberger H. *Geschichte der deutschen Literatur* – Bayerischer Schulbuch-Verlag, 1979. – 286 S.

DAS PHANTASTISCHE BEI E. T .A. HOFFMANN

Ecaterina NICULCEA, Universitätslehrerin,
Staatliche Alecu-Russo-Universität Bălți

Die phantastische Welt E. T. A. Hoffmanns ist komplex und lässt sich in ihrer Variation schwer eindeutig festlegen. Ihre enge Verbindung mit Religion, Mystik und oft unerklärbaren Begebenheiten auf der Sujetebene; die Verleibung und das Verleihen der Vernunft, der Urteilskraft, d.h. rein menschlicher Eigenschaften den Nichtlebewesen bzw. Tieren; derer Zusammenspiel mit den in die Handlung der Werke hineingezogen Lebewesen, die zwar fiktiv sind, aber über Charakterzüge real existie-

render Menschen verfügen und gemäß ihren Verhaltensnormen in lebensstrenuen Situationen handeln; dazu noch schriftstellerische Verfahren zum Zwecke, diese vielschichtige Synthese zur Geltung kommen zu lassen, stellen nur einige Aspekte dar, mit denen der Schriftsteller so graziös und geschickt umgehen konnte.

Die aufgeführte Paradigma der wesentlichen Züge bezieht sich vor allem auf die Besonderheiten des Gesamtwerks des Autors. Die Entwicklung, anders gesagt der zeitliche (diachronische) Aspekt des Fantastischen bzw. der Fantastik, darf aber auf keinen Fall außer Acht gelassen werden. Er führt uns zur Erkenntnis, dass der Begriff selbst einen langen Weg der Umdeutung durchgemacht hat. Die Bedeutung, die der Verfasser ihm [dem Begriff] verliehen hat, und sein Inhalt fallen mit denen in den heutigen Definitionen nicht zusammen. Die Hoffmann'sche Zeit und die Ansprüche des heutigen Lesers zur fantastischen Literatur bilden zwei unterschiedliche Blickwinkel, unter denen die ausgewählten Texte betrachtet werden.

Die Märchen „Der Sandmann“ und „Prinzessin Brambila“ auch das letzte große Werk des Schriftstellers der Roman „Die Lebensansichten des Katers Murr“ weisen einen wichtigen Merkmal auf, das sie in eine Reihe mit modernen phantastischen Erzählungen, im weiten Sinne des Wortes, stellen. Dazu gehört die **Anwesenheit der technischen Geräte**.

Sie stehen nicht im Mittelpunkt des Geschehen, aber ihre Rolle wird aus diesem Grunde nicht weniger bedeutend: durch sie nimmt die Handlung eine tragische („Der Sandmann“) oder schließlich eine glückliche („Prinzessin Brambila“) Wendung. Auch Meister Abraham bedient sich eines Geräts.

Das Ding, dem solche große Bedeutung verliehen wird, ist eine magische Brille, an die das Motiv des Sehens anknüpft.

DAS RATIONALE WELTBILD ALS MITTEL DER MENSCHLICHEN EXISTENZ IM MAX FRISCHES ROMAN „HOMO FABER“

Irina CIORNAIA, Universitätslehrerin,
Staatliche Alecu-Russo-Universität Bălți

„Ich bin Techniker und gewohnt, die Dinge so zu sehen, wie sie sind“ – das selbstbewusste Bekenntnis und die Lebenshaltung des Protagonisten Walter Faber wird im Max Frisches Roman „Homo Faber“ explizit repräsentiert und die von dem Erzähler selbst durch die Konfrontation mit einer unberechenbaren Wirklichkeit zuschanden gemacht. Wie kommt die

Главная проблема романа — это крах в его рационалистическом мировоззрении? Или это случайность, закономерность или предопределение? Можно ли рассчитать жизнь человека и при этом отрицать судьбу, можно ли избежать грехопадения? Ответы мы находим в романе и пытаемся их обосновать на основе тщательного содержательного анализа и объяснить.

В послевоенное время проблема взаимодействия государства, в нашем случае Швейцарии с манипулированной современной массово-потребительской культурой очень актуальна. Новая интеллигенция не признает традиций, угрожает идентичности швейцарской культуры. У Макс Фриш эта идентичность часто сама по себе проблематична, когда речь идет о политическом и интеллектуальном провинциализме. Образ романиста Вальтера Фабера показывает жизнь инженера с важными переживаниями. Фриш показывает человека, чья особенность — это то, что его имя Фабера служит для названия нового человеческого типа, «homo faber». Фабера, инженер-фанатик потерял связь с природой, но ищет в ней спасения перед смертью. Противоположностью к нему является Анна Ландсберг, которая хочет жить с природой и наслаждаться ее красотой — без техники. Фабера стоит к своей работе, как «каждый настоящий человек», он живет с ней. Он хочет, но не может иначе и ценит одиночество и хочет жить в одиночестве.

У Вальтера Фабера есть две отдельные сюжетные линии, два мировоззрения: «Homo Faber — человек без свойств» и «Homo Faber — человек со свойствами». Первый Homo Faber — это рационалистический, верующий человек, второй — это человек, который совершил ошибку и «искупил».

ОБЛОМОВ И ШТОЛЬЦ – ДВА МИРОВОСПРИЯТИЯ.

Владимир БРАЖУК, преподаватель,
БГУ им. А. Руссо

В посвященном роману «Обломов» критике утвердилось мнение, что образ Обломова более психологически достоверен, чем образ его оппонента — Штольца. Образ Штольца более схематичен и более жестко очерчен. Обломов — полнее, объемнее, значит — реальнее и убедительнее.

Идеал Обломова — гармония, идеал Штольца — движение. Подобное противопоставление жизненных позиций характерно для всего творчества Гончарова.

Идеал Обломова безыскусен и непротиворечив — он мечтает о покое «от полноты удовлетворенных желаний». Апатическое состояние, в котором пребывает Обломов, есть, по сути, бегство от жизни, которая все же его «трогает». «Мир и покой» — вот фразеологизм, который может стать ключом к пониманию идеала Обломова: его утомляет не только труд как созидательная деятельность, его утомляет и бессмысленно суетный досуг. Герой одержим вполне понятным страхом пропустить за этой суетой саму жизнь. Обломов восстает против модной шумихи и светской суеты, ибо в том, что другие считают средоточием жизни, он видит угрозу цельности человеческой личности.

Если сравнивать Обломова и Штольца, то отличия между ними покажутся не столь существенными. Те, кто симпатизирует Обломову, не имеют оснований обвинить Штольца в бессердечии и холодности. Точно так же апологеты Штольца не могут отрицать достоинств Обломова, его мягкости и душевной теплоты. Дружба этих героев кажется вполне естественной, если обратить внимание на сходство их чувств и жизненных стремлений в юности, когда они оба увлеклись поэзией, черпая в ней вдохновение и идеалы. Но если для Штольца поэзия — лишь одна из составляющих познания жизни, общеобразовательный материал, то для Обломова поэзия есть жизнь.

Для Штольца жизнь — труд. Если Обломов — это сердце, влекомое к покою, то Штолец — разум, побуждающий к движению. В отличие от Обломова Штолец способен меняться, приспосабливаться к новым условиям общественной и личной жизни. В характере Штольца преобладает практичность.

Воображение (фантазия, мечта, поэзия, творчество), точнее, его присутствие или отсутствие, одно из центральных понятий, организующих в романе оппозицию Обломов—Штолец.

МИФОПОЭТИЧЕСКИЙ ФЕНОМЕН ДЕТСТВА В «КОТЛОВАНЕ» ПЛАТОНОВА

Т.Н. СУЗАНСКАЯ,

доктор конференциар, БГУ им. А. Руссо

1. Во всём творчестве Андрея Платонова, и в частности в повести «Котлован» (1929), одной из ведущих стала идея, характерная для многих произведений русской и мировой классики: идея гармонического мироустройства, строительства новой жизни, светлого будущего. Она неразрывно связана с евангельским тезисом «будьте как дети», с традициями Руссо и Стерна («чистое исповедание»,

которым наделён взрослый, уподобляющийся ребёнку, либо сам ребёнок, вступающий в жизнь); с семейной хроникой С. Аксакова, представляющей своеобразную версию русской идиллии; с толстовским «опрошением» до уровня детского сознания; с темой детства в творчестве Достоевского (знаменитый тезис о «слезинке ребёнка», мысли об объединении мальчиков в «Братьях Карамазовых» в «неформальной церкви союзников») и др.

2. Платоновское представление о семье, которая в «Котловане» разрушается, своими корнями уходит в античные и библейские мифы. «Мать» – это земля, женское начало, душа, жизнь, прародительница и кормилица; «отец» – пастырь, мужское начало, дух, разум, свет, логос. «Мать», «Отец» и «Дитя», которому они дают жизнь, составляют «семью». Семья для Платонова – важнейший символ, одна из главных мифологем, константа бытия, основа «идиллического хронотопа» (Бахтин). Утрата семьи – всегда трагедия, разрушение семейного Дома – разрушение мира, апокалипсис и смерть.

3. В основание грандиозного общепролетарского и общечеловеческого Дома, на строительство которого попадает главный герой «Котлована» Воцев, положен ребёнок, девочка Настя. Так Платонов изображает суровую реальность эпохи индустриализации и коллективизации. Надо полагать, что трагический финал повести, с одной стороны, связан со стремлением писателя к индивидуально-авторскому созиданию мифа о современной эпохе, а с другой – навеян образами Достоевского. Иван Карамазов говорит Алёше: «...Если все должны страдать, чтоб страданием купить вечную гармонию, то при чём тут дети?... Зачем им покупать страданиями гармонию? Для чего они-то тоже попали в материал и унавозили собою для кого-то будущую гармонию?.. Пока ещё время, спешу оградить себя, а потому от высшей гармонии совершенно отказываюсь. Не стоит она слезинки хотя бы одного только того замученного ребёнка...» Платонов до крайности обнажил трагизм и абсурд такого строительства нового мира, когда в его основе лежит смерть. Страшнее всего для писателя когда «во имя будущего» умирают дети, т.е. надежда. Ребёнка он называл «душой мира», «владыкой человечества».

POEZIA SOCIALA A LUI GRIGORE VIERU

Lect.sup. **Anatol MORARU**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Este aproape imposibil, ca să-l parafrarez pe sociologul Robert Escarpit, să cuprinzi poezia lui Grigore Vieru într-o singură operație inte-

lectuală. Și asta pentru că poetul nostru este arhitectul unui destin artistic oarecum neobișnuit, el reușind să devină o figură de primă mărime în peisajul cultural basarabean postbelic.

Lirica lui Gr. Vieru s-a aflat suficient de mult în câmpul atenției criticii literare interrivarane și s-a bucurat de o popularitate crescândă ornată de Premiul de Stat al Moldovei (1978) și de prestigioasa Diplomă de Onoare Andersen (1988). Totodată, autor de succes, poetul a știut să nu exagereze dimensiunile propriei importanțe, narcisismul fiindu-i, pe atunci, un confort repudiat. Evoluția și impactul liricii sale, pot fi împărțite, în opinia noastră, în două faze: de pînă la și de după perestroikă-anul de frontieră fiind, în opinia noastră, 1989, receptarea operei sale traversînd cu consecvență, în ultimii 15 ani, etape de apreciere și de antipatie.

Temperament liric prin excelență, creator înzestrat cu arta de a penetra și condensa în verb geografiile și ritmurile lumii, cosmosului, lui Gr. Vieru nu-i displace nici poezia socială. A profesat și o lirică ”*nespus de sensibilă la neliniștele secolului*” (M. Cimpoi), deschiderea majoră spre social producîndu-se, credem, odată cu apariția volumului *Taina care mă apără* (1983) ce conținea texte gen: *Un secol grăbit, Imn globului pămîntesc, Stau înfipte în glob, Un secol grăbit*.

În anii perestroikăi, poetul nostru, care părea confiscat iremediabil de cele ”trei teme sfinte” pe care le-a consacrat și care l-au consacrat: **Mama, Limba română și Dragostea**, va prefera să dea expresie socialului ardent. Texte incendiare precum: *Scrisoare din Basarabia, Inscripție pe stîlpul porții, Glontele internaționalist, Sunt, Ascultă* etc., la care s-a adăugat angajarea politică directă (în 1989 este ales deputat al poporului și va pleda cauza Basarabiei), vor impune figura unui poet-tribun, astfel că mai mulți critici literari din Țară (Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mihai Drăgan, Răzvan Teodorescu etc) au reținut tocmai substratul dramatic al liricii sale. Altfel spus, dacă pînă la '89 Gr. Vieru a manifestat un mesianism latent, acum își asumă un destin de vizionar (mesianismul fiind, de altfel, o marcă a poeziei basarabene din epocă), dar, se pare, nu întotdeauna și consecințele.

Important e că, după decenii dominate de falsă poezie ”angajată”, lirica socială, profesată în scurta și tumultoasa perioadă de renaștere națională de Gr. Vieru, Ion Vatamanu, Dumitru Matcovschi, Leonida Lari, Nicolae Dabija ș.a., a reabilitat genul și a făcut pe merit carieră.

Vieru devine un revoltat, un protestatar, lirica lui, dominată de tonuri ce evitau stridențele, una domestică, devine acum, urmînd tradiția *Doinei* eminesciene, o cutie de rezonanță a durerilor și speranțelor băștinașilor. Problemele identității spirituale, relațiilor interetnice, vitregiei istoriei, revenirii la grafia latină etc., obțin o dicțiune profetică în: *Scrisoare din*

Basarabia, Cîntare scrisului nostru, Inscripție pe stîlpul porții, Ascultă, Tămie și licheni etc. Crezul său artistic cristalizează dorința de a propaga adevărul, de a exprima zbuciumul Basarabiei, afirmă un Eu decis la martiraj. Poezia *Sunt* capătă semnificația unui destin invocat, dar și a unui veritabil manifest: ”*Sunt, poate, însuși viitorul / Poporului cu chip de salce/ Pe care-l mai învață chiorul / Pe unde și-n ce fel să calce./ Sînt cel ce vrea să cînte-n Piață / A libertății dulci prescură,/ În gură c-un baston de gumă,/ Cu un căluș cazon în gură./ Sunt pata cea de sînge, zisă Republica Moldovenească / Ce-n loc să frigă ucigașul,/ Încearcă veșnic să-i zîmbească./ Sunt dorul care zboară peste / Zăgaz și apă înspumată-/ Un fel de tristă libertate/ Cu lacrimi mari încoronată.(...) Sunt doina, taina ei, pe care/ Nu poți s-o năbuși, nici s-o sperii/ Chiar dacă-ar fi acoperită / Cu-o mie una de Siberii*”. Lirica socială a lui Gr. Vieru, turnată în “forme frumoase” cum ar spune-o Maiorescu, are, neîndoielnic, meritul de a fi alimentat, catalizat și canalizat energiile compatrioților săi porniți, la finele anilor ’80, să pună la respect o istorie care le-a fost dintotdeauna potrivnică.

ZUM GEBRAUCH UND ÜBERSETZUNG DER ZWILLINGSFORMELN IM LITERARISCHEN TEXT (ANHAND DES ROMANS „STILLER“ VON MAX FRISCH)

Olga GORBAN, Universitätslehrerin,
Staatliche Alecu-Russo-Universität Bălți,
Olesea JUFLEAC, Universitätslehrerin,
Staatliche Alecu-Russo-Universität Bălți

Im vorliegenden Artikel werden die Zwillingsformeln als eine Art der festen Wortkomplexe untersucht. Die Häufigkeit, mit der die Zwillingsformeln in literarischen Texten verschiedener Gattungen auftreten, wirft für die Phraseologieforschung und Phraseodidaktik die Frage auf nach den Gesetzmäßigkeiten ihres Gebrauchs und der Aufbewahrung ihrer pragmatischen Funktionen im Übersetzungstext. In diesem Zusammenhang wird es im gegebenen Beitrag versucht, festzustellen, inwieweit die textbildenden Funktionen der im Roman „Stiller“ von Max Frisch registrierten Zwillingsformeln bei der Übersetzung erhalten bleiben, welche zwischensprachlichen Umwandlungen dabei ausgeführt werden, und wie sie sich auf den Übersetzungstext als Resultat auswirken.

Die Zwillingsformeln – die aus zwei Wörtern der gleichen Art bestehenden binären Wortfügungen, die durch ein Binde- oder Verhältniswort verknüpft sind, und durch eine semantische Ganzheit gekennzeichnet werden – bilden eine besonders zahlreiche und produktive Gruppe phraseolo-

gischer Einheiten, die im Deutschen mehr entwickelt ist, als im Russischen. Daher sind auf Grund der durchgeführten Untersuchung folgende Ergebnisse zu registrieren: Nur 37% aller im Roman fungierenden Zwillingsformeln werden durch russische phraseologische Entsprechungen übersetzt. 21% werden bei der Übertragung ins Russische weggelassen, infolgedessen verliert der russische Text an Ausdruckskraft, zeichnet sich durch Neutralität, Sachlichkeit aus, behält aber seinen allgemeinen Sinn. 42% aller im deutschen Text dokumentierten Zwillingsformeln werden ins Russische frei übersetzt, dabei weisen sie keine feste Struktur auf, ihr phraseologischer Charakter geht verloren. Es wäre zu bemerken, dass nur die Hälfte der durch russische phraseologische Entsprechungen übersetzten Zwillingsformeln wortgenau oder äquivalent-genau übersetzt werden, d.h. sowohl die Bedeutung als auch die binäre Struktur bewahren. Wie schon oben erwähnt, hängt es mit den kulturspezifischen Eigenschaften der Zielsprache zusammen. Es wäre auch bemerkenswert, dass die sogenannten tautologischen Zwillingsformeln einen beträchtlichen Teil der wortgenau übersetzten Zwillingsformeln ausmachen, z.B.: *Arm in Arm mit Julika, die ich vielleicht einfach nicht verstehe, so stehe ich nun also vor dem Verteidiger...* – *Рука об руку с Юликой, которую я может быть, просто не понимаю, стою я перед защитником...* Was die Weglassung als eine häufig verwendete Übersetzungstransformation anbetrifft, so werden nicht nur stilistisch neutrale sondern auch bildhafte, zur Emotionalität des Ausdrucks beitragende Zwillingsformeln weggelassen, was sich nicht immer pragmatisch bewährt, vgl.: *...Ich fand es nun ebenfalls traurig, dass zwei Menschen, obwohl sie einander gegenüber sitzen, Aug in Auge, einander nicht wahrzunehmen vermögen.* – *Меня опечалило, что два человека, сидя друг против друга, не в состоянии друг друга понять.* Unseres Erachtens verfolgt der Autor das Ziel der Aussageverstärkung, indem er das Wortpaar als Schaltwort gebraucht; aber durch die Weglassung büßt die übersetzte Textstelle an der referentiellen und vor allem pragmatischen Bedeutung ein. Die oben angeführte Übersetzung dürfte durch Einschließung des russischen phraseologischen Äquivalents „лицом к лицу“ präziser gemacht werden: *Меня опечалило, что два человека, сидя друг против друга, лицом к лицу, не в состоянии друг друга понять.*

Außerdem sind verschiedene okkasionelle Abwandlungen und kontextbedingte Veränderungen der Zwillingsformeln auszuzeichnen, sowohl in der deutschen als auch in der russischen Fassung, z. B.: *Ziemlich schweigsame Fahrt durch Felder und Wälder.* – *Молчаливая поездка по лесам и лугам.* Die im Lexikon fixierte Zwillingsformel sieht anders aus:

„durch Wald und Feld“. Die stattgefunden Permutation der Zwillingsformel, dazu auch die Änderung der grammatischen Form ihrer Konstituenten, verleiht der Aussage eine Eigentümlichkeit und wird vom deutschen Leser als eine besondere Charakteristik der Hauptfigur empfunden, während der russische Leser diesen Aspekt überhaupt nicht mitbekommt. Daher kann man sagen, dass obwohl die referentielle Bedeutung der Zwillingsformel in vollem Maße auftritt, wird ihre pragmatische Seite nicht völlig zum Ausdruck gebracht. Im folgenden Beleg wird die äußere Kongruenz zwischen der deutschen Zwillingsformel und ihrer russischen Entsprechung durch Permutation in russischer Variante verletzt: ..., *ein paar Zeilen drauf, die **kurz und bündig** versicherten, dass man Julika arg vermisste,...* - ...- *всего несколько строк, в которых **ясно и коротко** было сказано, что всем им страшно недостаёт Юлики...*

Der russische Phraseologismus lautet „коротко и ясно“ und bedeutet wie der deutsche „ohne Umschweife, mit wenigen treffenden Worten“. Aus dem Kontext wird es klar, dass eben der Umfang des Zettels von großer Bedeutung ist. Deshalb verändert der Übersetzer die Reihenfolge der Konstituenten der russischen Zwillingsformel, wobei die für die eigentliche Zwillingsformel typische Akzentstelle auf der zweiten Komponente unverändert bleibt. So wird die vom Kontext bedingte pragmatische Bedeutung des Phraseologismus durch äußere Modifikation bewahrt.

Zusammenfassend wäre es zu sagen, dass die textbildenden und stilistischen Funktionen der Zwillingsformeln in den literarischen Texten von besonderer Bedeutung sind, und dementsprechend stellt das zu untersuchende Thema ein großes Interesse für weitere Arbeit dar.

BREF APERÇU DE LA LITTÉRATURE FRANÇAISE A PARTIR DU 19-E SIÈCLE

Rodica BOGATU, maître-assistant,
Université d'État „Alecu Russo” de Bălți

Secolul 19 este traversat de trei mari curente literare – Romantismul, Realismul și Simbolismul – ce au dat naștere la trei școli, la trei concepții de artă, fiecare, însă, corespunzând unei viziuni originale despre om și despre lume.

Există o particularitate destul de curioasă precum că toți tinerii poeți ar fi romantici și că toți criticii tineri, influențați de Maurras, ar fi « neo-clasici ». Acest fapt se va confirma într-o bună zi, căci totul se rezolvă sau se uită și rămâne să subziste doar geniul, fără să aparțină vreunei școli.

Le XIXe siècle est traversé par trois grands courants littéraires, le Romantisme, le Réalisme et le Symbolisme. Ils ont donné naissance à trois

écoles, à trois conceptions de l'art, mais chacun d'eux correspond à une *vue originale sur l'homme et sur le monde*. En fait ils s'entremêlent, et l'on assiste, de l'un à l'autre, à des *échanges* féconds. *Balzac*, créateur du roman réaliste, fut aussi un romantique et un *visionnaire*. J.K. Huysmans est passé du réalisme le plus avancé, le *naturalisme*, à l'*idéalisme mystique*.

A. Le Romantisme

Les «Méditations» de *Lamartine* (1820), la bataille d'Hernani au Théâtre-Français (1830) et l'échec des Burgraves (1843) marquent les grandes dates du romantisme, mais sa vitalité s'affirme bien plus avant dans le siècle: les écrivains nés vers 1820, *Baudelaire*, *Renan*, *Flaubert*, *Fromentin*, sont profondément marqués par le romantisme de leur jeunesse, même lorsqu'ils le renient, ou veulent s'en «guérir».

Il est difficile de définir le romantisme dans sa diversité. Prférant l'*imagination* et la *sensibilité* à la raison classique, il se manifeste d'abord par un magnifique épanouissement du *lyrisme personnel*, qu'avait préparé *Chateaubriand*, et avant lui le préromantisme du XVIIIe siècle. Il est inspiré par l'exaltation *du moi*, exaltation inquiète et passionnée chez *Stendhal*. Ce lyrisme traduit aussi un large mouvement de *communion avec la nature* et avec *l'humanité tout entière*. Enfin le romantisme poursuit la *libération* de l'art: le drame rejette les règles de la tragédie classique; *Hugo* veut substituer l'ordre, plus souple, à la régularité monotone; tout devient sujet pour la poésie, qui peut s'exprimer en prose comme en vers; elle rejette la superstition du langage noble et prend ainsi une vigueur nouvelle.

B. Le Réalisme

Né du romantisme, le réalisme se révolte bientôt contre lui. L'idéalisme romantique déformait parfois la vérité pour des raisons, esthétiques ou sentimentales. En relation avec le positivisme et le scientisme, une nouvelle école va professer le *respect des faits matériels*, étudier les hommes d'après leur comportement, dans leur *milieu*, à la lumière de théories sociales ou physiologiques, elle se défiera du rêve, de l'imagination, de la métaphysique.

Le domaine d'élection du réalisme est le *roman*, qui connaît au XIXe siècle une prodigieuse fortune. *Balzac* le conçoit comme «l'histoire des moeurs» et l'enracine solidement dans la *réalité matérielle*. Le réalisme de *Stendhal* est surtout *psychologique*, mais il s'étend aussi à la peinture des moeurs. Pour *Flaubert*, le réalisme est d'abord une *discipline*, puis il devient son mode d'expression naturel. D'autres écrivains, *Zola* en particulier, vont renchérir encore sur le réalisme et créer le *naturalisme* et le *roman expérimental*.

On risquait aussi d'abaisser l'art *littéraire* en donnant dans le vérisme ou le «chosisme», reproduction pure et simple des objets. Mais en fait les

maîtres du réalisme ont été aussi des *artistes*. *Flaubert* communie avec les poètes de l'art pour l'art et les Parnassiens, dans un même effort pour immortaliser, grâce au miracle d'une *forme impeccable*, les spectacles passagers et les êtres éphémères.

C. Le Symbolisme

En pleine période réaliste, *l'idéalisme* trouve d'ardents défenseurs comme *Barbey d'Aurevilly* ou *Villiers de l'Isle-Adam*. Déjà, Hugo et Nerval avaient eu une *expérience* de l'au-delà, mais c'est surtout *Baudelaire* qui ouvre la voie au symbolisme. La confiance, chez lui, se fait allusive et voilée ; la poésie cesse d'être éloquente, descriptive ou sculpturale pour devenir *musicale* et *incantatoire*. Un autre poète, *Paul Valéry* lui rendra grâce d'avoir «enjendré» *Verlaine*, *Rimbaud* et *Mallarmé*. Pour transcrire leurs impressions, leurs visions, ils ont recours au « paysage intérieur », au symbole, à la métaphore ; au lieu de *nommer* un objet, ils tentent, avec *Mallarmé*, de créer en nous, par tous les ressources du verbe poétique, *l'impression* que nous donnerait sa présence, ou son absence.

Les maîtres de la littérature française actuelle sont *Bergson*, *Barrès* et *Maurras*. *Bergson* est considéré par presque tous les philosophes et par le public tout entier comme le plus profond philosophe qui ait existé depuis Platon. *Barrès* soutient dans des livres très médités (moitié romans, moitié réflexions philosophiques), les doctrines *traditionnistes*. *Maurras* professe le «nationalisme intégral», c'est-à-dire la monarchie absolue, la haine de la littérature romantique.

Au second rang, des romanciers comme de *Boylesve* («l'Enfant à la Balustrade») et *Henri Bordeaux* (le «Lac Noir» et la «Neige sur les Pas»). La poésie qui a perdu trop tôt pour sa gloire les Samain et les Guérin, héritiers de *Sully Prudhomme*, a encore pour la soutenir *Henri de Régnier*, nommé plus haut *Fernand Gregh*, *Madame de Noailles*, *Hélène Picard* et *Paul Fort* qui rappelle très souvent *La Fontaine*.

Il y a cette particularité assez curieuse que tous les jeunes poètes sont romantiques et que tous les jeunes critiques, sous l'influence de *Maurras*, sont «néoclassiques». Cela s'accordera un jour, car tout s'arrange ou tout s'oublie et il n'y a que le génie, sans acception d'école, qui subsiste.

Bibliographie

1. Emile Faguet. Petite histoire de la littérature Française. Paris: Georges Crès et Cie, 323 p.
2. André Lagarde, Laurent Michard. XIXe Siècle. Les Grands Auteurs Français du Programme. Anthologie et histoire littéraire. Bordas, Paris, 1985, 578 p.

3. André Lagarde, Laurent Michard. XXe Siècle. Les Grands Auteurs Français du Programme. Anthologie et histoire littéraire. Bordas, Paris, 1995, 896 p.

ФЕНОМЕН КНЯЗЯ МЫШКИНА

Вячеслав ДОЛГОВ,
БГУ им. А Руссо

В записных книжках Ф. М. Достоевского подчеркивалась задача представить князя Мышкина «сфинксом». Необычайная емкость этого образа, с которым связаны ключевые вопросы романа «Идиот» о природе человека, идеала, потери веры в Бога и пр., привела к тому, что за всю историю интерпретации сформировались две традиции. С одной стороны, князь Мышкин трактуется как воплощение идеала «положительно прекрасного человека», чья трагедия обусловлена несправедливым устройством общества, мира, с другой – как крушение «великой идеи».

«Желание нарисовать образ современного русского человека, наделенного высоким нравственным совершенством» было связано во многом со спецификой нравственных исканий эпохи. Своеобразная «обостренная духовность» Мышкина является следствием размышлений и оценки Христа в Евангелии, литературе и искусстве, философии и исторической науке; она базируется на богатой культуре православного юродства и особом понимании Достоевским идеала.

Князь Мышкин до конца романа останется верен нравственным принципам любви и милосердия. Но весь ход романного повествования будет развиваться по пути постепенного развенчания высокого образа юродивого (как эманации Христа в христианском понимании). Несостоятельной оказывается идея замещения Богочеловека человеком даже при всем его «благообразии». Сама же фигура Мышкина, его трагическая судьба станет мерилем истинности жизни, верности своему идеалу даже перед лицом смерти. Второе пришествие Мессии не оказывается напрасным. Нередко те, кто в романе соприкасаются с князем, становятся лучше, чем есть на самом деле. Ценность идеи писателя утверждается ценой жизни (отсюда аллюзии на распятие Христа, смертью искупившего все грехи человека).

Полное воплощение в человеке Божественного также невозможно. Недаром Ф. Достоевский отмечал, что «возлюбить человека, как самого себя, по заповеди Христовой, – невозможно. <...> Я препятствует. Один Христос мог <...>. Между тем после появления

Христа, как *идеала Человека во плоти*, стало ясно как день, что высочайшее, последнее развитие личности именно и должно дойти до этого <...>». Страстное стремление отыскать идеал (воплощённое в фигуре «Князя Христа»), соседствует с осознанием его невозможности, видимо, поэтому в ходе обдумывания фабулы романа Достоевский отметит «все, что выработалось бы в Князе, угасло в могиле», что само по себе может служить знаком ограниченности идеи бесконечной веры в человека (любовь к Богу равна любви к человеку, но лик Бога даже в Мышкине оказался искаженным). Таким образом, неоднозначность оценки князя Мышкина объясняется известной долей неопределенности идеала Достоевского, наличием идеала самого героя и полифонизмом романа.

THE POETRY OF *THE WIND IN THE WILLOWS* BY KENNETH GRAHAME

Lara ALADINA, Senior Lecturer,
Alecuro Russo Balti State University

The Wind in the Willows reveals the author's feeling of beauty, which he shares with his readers, his ability of awakening in the reader powerful emotional feelings. Kenneth Grahame does it with the help of repetitive stylistic devices at phonological, lexical, and grammatical levels.

The value of stylistic devices consists in awakening visual images. Repetitive stylistic devices are beautiful in themselves even without the context due to their symmetry and ambiguity. The emotional impact consists not only in that they point out what needs to be intensified and thus noticed by the reader but also due to estrangement and delayed effect. An analysis of such devices in Grahame's *The Wind in the Willows* constitutes the subject matter of the article.

UN MANUAL DE LITERATURĂ UNIVERSALĂ ÎNTRU TRADIȚIE ȘI MODERNITATE

Prof.univ., dr.hab. **Sergiu PAVLICENCU**,
Universitatea de Stat din Moldova

În contextul dorinței de integrare europeană a Republicii Moldova studierea literaturii universale, în primul rând a celei europene, capătă o actualitate incontestabilă. Introducerea disciplinei *Literatura universală* în liceele noastre, în clasele cu profil umanistic, trebuia însoțită și de un manual, dar la noi nu a existat o tradiție de elaborare a unor asemenea

manuale, de aceea apariția unui astfel de manual a întârziat. Profesorii filologi din licee au recurs la cunoscutul manual de literatură universală, coordonat de Ovidiu Drimba. Și noi am recomandat acest manual în liceele din Chișinău („Vasile Alecsandri”, „Spiru Haret”, „Miguel de Cervantes”), unde am predat literatura universală. Experiența acumulată ne-a permis să scriem un manual de literatură universală, apărut în 2006 la editura „Litera”. Este primul manual de literatură universală elaborat și publicat în Republica Moldova, care își propune lărgirea orizontului de cultură generală și completarea cunoștințelor literare ale liceenilor. Numărul limitat de ore și câmpul vast al literaturii universale au determinat selectarea și structurarea cronologică a materiei în compartimente, în care au fost incluse doar cele mai semnificative opere de valoare universală din Antichitate pînă în prezent.

Fiecare compartiment se deschide cu o pagină care prezintă cele mai importante **Obiective și competențe** de referință în planul cunoștințelor, capacităților și atitudinilor se urmează a fi achiziționate. La începutul fiecărui compartiment este introdusă o mică secțiune ce vizează unele **Repere istorice și culturale** ale perioadei studiate. Interiorul compartimentelor include expunerea temelor respective, urmată de texte sau de fragmente de texte literare ce ilustrează materia studiată și, în primul rînd, creația unor scriitori reprezentativi. Textele (sau fragmentele de texte) sînt însoțite de un **Chestionar pentru lectură comentată**, care poate fi completat sau modificat de către profesor în funcție de obiectivele urmărite. Fiecare temă este însoțită de un șir de formule generice (**Teorie literară, Nota bene, Amintiți-vă, Aprecieri critice**), al căror scop este lărgirea și aprofundarea cunoștințelor la tema respectivă. Toate temele studiate (cu excepția celor introductive sau de caracterizare generală) se încheie cu **Momente ale receptării**, conținînd diverse informații referitoare la receptarea creației scriitorilor studiați în spațiul cultural românesc. La sfîrșitul compartimentelor sau al unor teme importante se propun **Teste de evaluare**, care pot fi modificate de către profesor în funcție de circumstanțe.

Ne exprimăm convingerea că manualul, situat între tradiția manualelor din trecut și orientările moderne ale didacticii literaturii în școală, va fi de un real folos nu numai pentru liceeni, ci și pentru toți împătimiții de marile valori ale literaturii universale. Totodată, vom fi deschiși oricăror observații sau sugestii în vederea îmbunătățirii manualului.

GRAMATICA ȘI SEMANTICA FRAZEI ÎNTRE TRADIȚIE ȘI MODERNITATE

CORELAȚIA „LEGĂTURĂ SUBORDONĂTOARE – LEGĂTURĂ PREDICATIVĂ”

Conf. cerc., dr.hab. **Alexandru DÂRUL**,
Institutul de Filologie al A.Ș.M

În revelarea mecanismului de îmbinare a unităților nominative ale limbii în unități comunicative trebuie să se pornească de la supoziția că acesta ar putea fi, într-un fel, codificat în însuși modul de structurare categorială a vocabularului limbii. Și de bună seamă, după cum se poate ușor constata, limba și-a organizat și și-a sistematizat astfel lexicul său încât dispune, pe de o parte, de cuvinte prin care sunt numite obiecte, lucruri, fenomene, adică cuvinte cu semnificație de substanțialitate (în gramatică ele sunt numite substantive), și pe de alta, – de cuvinte prin care sunt numite caracteristici statice (adjective), caracteristici dinamice (verbe), caracteristici ale caracteristicilor (adverbe). Dintre acestea numai cuvintele din prima categorie (substantivele) au legătură nemijlocită cu denotatul, fapt ce determină autosuficiența lor semantică și funcțională. Cuvintele din cea de a doua categorie, numind semne, calități, proprietăți, caracteristici de diferită natură, care nu există în afara obiectului determinat, și, ca urmare, fiind lipsite de autosuficiență semantică și funcțională, caută sprijin în cuvintele – substantive prin intermediul cărora ar putea face legătură cu denotatul. Astfel cuvintele din a doua categorie devin dependente de cele din categoria întâi. Tot odată, prin atribuirea cuvîntului-substantiv a unui cuvînt-caracteristică, prin actualizarea primului, se obține o informație mai amplă, decît cea prezentată printr-un singur cuvînt, chiar dacă acesta ține de clasa categorială a substantivului.

Existența în limbă a cîtorva tipuri de cuvinte-caracteristici (utilizarea acestora, la rîndul său, depinde de semnificația semantic-categorială a cuvîntului complinit) face ca de pe urma folosirii lor pe lîngă cuvintele determinate de care devin dependente să se obțină diverse modalități de actualizare a entităților reale exprimate de cuvintele determinate. Drept mărci formale de diferențiere a acestor tipuri de relații de dependență (subordonare) servesc formanții derivativi ai cuvintelor ce țin de diferite clase categoriale. Asupra acestora se suprapun și alți indici (mărci) (desinențele cazuale și conjugationale, cuvintele auxiliare, ordinea cuvintelor) prin mijlocirea cărora se disting între ele relațiile subordonatoare dintre cuvinte.

Una din condițiile obligatorii ale posibilității de subordonare dintre cuvintele autosemantice este compatibilitatea lor semantică, ceea ce în-

seamnă că între noțiunile, numite de cuvintele ce urmează a fi îmbinate, potențial se pot stabili anumite raporturi. De exemplu, datorită compatibilității semantice se pot stabili raporturi atributive între unitățile lexicale: *vioară și scumpă, băiat și deștept, munte și pietros*, dar nu și între *vioară și deștept, băiat și pietros, munte și deștept*.

Dintre tipurile de raporturi subordonatoare ce se stabilesc între cuvintele îmbinate, în cele ce urmează, vor fi examinate două: legătura adjectivului cu substantivul, pe de o parte, și legătura unei forme finite a verbului cu substantivul la nominativ, pe de alta. Și aceasta din motivul că în unele lucrări între sintagmele realizate prin cele două tipuri de legătură nu se face deosebire. În parte, se consideră că prin construcțiile *o casă mare și casa este mare* se exprimă același conținut (cf. rus. *большой дом și дом большой*).

Or, între structurile sintagmatiche (tip: *capră neagră, ied zburdalnic, copil cuminte*) și structurile predicative (tip: *Capra paște; Iedul zburdă; Copilul citește*) există diferențe vădite. Deși și într-o situație și în alta caracteristica este inseparabilă de obiect, totuși în primul caz aceasta este prezentată drept o trăsătură permanentă a obiectului, pe când în cel de al doilea – ea (caracteristica) este o manifestare dinamică a însuși obiectului (acțiune, stare, transformare, în genere o mișcare), aceasta prezentându-se drept o evoluare în timp.

Structurile formate prin cele două tipuri de legătură subordonatoare se deosebesc între ele după câțiva parametri.

– Legătura predicativă se află la baza relațiilor dintre două poziții structural-funcționale („subiect–predicat”), aspectul funcțional–comunicativ al conținutului acestei legături fiind determinat de categoria modalității de pe contul căreia la semnificația caracterizării obiectului se plusează ideea despre caracterul real/ireal al faptelor desenate. Or, legătura subordonatoare atributivă poartă caracter nominativ–determinativ; prin aceasta se obține exprimarea raporturilor semantico–relaționale care se manifestă prin diferite moduri de a actualiza, de a preciza, de a explica un component al sintagmei prin mijlocirea celui de al doilea.

– Unitatea sintactică formată pe baza legăturii predicative este o unitate comunicativă, ea dispune de proprietatea de a forma enunțuri, prin care se comunică ceva localizat în timp. Unitatea sintactică formată pe baza legăturii completiv–atributive poartă caracter nominativ: ea doar numește ceva actualizat, trăsătura atribuită obiectului fiind prezentată drept o caracteristică permanentă.

– Componentii structurii predicative se prezintă drept centre organizatorice ale propoziției: subiectul și predicatul se înfățișează drept categorii corelative ce se condiționează reciproc. Or, rolul și funcția legăturii subor-

donatoare date în organizarea propoziției constă în introducerea diferiților componenți prin care sunt redată raporturi explicative.

Considerațiile de mai sus vin să confirme faptul că cele două tipuri de legătură subordonatoare sunt proprii unităților ce țin de nivele diferite ale limbii: legătura subordonatoare–atributivă ține de nivelul sintagmei, cea subordonatoare–predicativă – de nivelul propoziției.

La stabilirea deosebirilor dintre cele două tipuri de relații subordonatoare pare că ne poate ajuta analiza acestora din perspectiva corelației „temă–remă”. Vorba e că deosebirea dintre cele două modalități de actualizare a obiectului (prin raport atributiv, pe de o parte, și prin raport predicativ, pe de alta) constă în faptul că prin sintagma nominativă – semnul, calitatea, proprietatea obiectului sunt sesizate ca ceva dat (de ex., *băiat, deștept*), pe când prin enunț aceleași semn, calitate, proprietate ni se înfățișază ca o informație nouă despre obiect (*Băiatul este deștept*).

Se știe de fapt că cele mai diverse raporturi relațional–semantice obținute prin legătura subordonatoare dintre cuvinte, inclusiv raporturile atributive de diferită natură, pot fi privite prin prisma modalității și temporalității, transformându-se în raporturi predicative. Din aceasta urmează că legătura predicativă poate fi considerată o treaptă superioară relațiilor subordonatoare atributive. Totodată raporturile atributive pot figura în propoziție fără a fi transformate în raporturi predicative.

În cazul acesta ele introduc diferite elemente completiv–atributive prin care sunt redată diferite raporturi explicative.

LA SITUATION STEREOTYPEE ET SA QUALIFICATION DANS LA STRUCTURE DE LA PHRASE COMPLEXE COMPARATIVE

Prof. univ. **Anna BONDARENCO**,
Université d'État de Moldova

La comparaison, comme figure de langue, est actualisée tant dans la structure du syntagme et de la phrase simple que dans la phrase complexe, la distinction résidant dans les spécificités de l'acte d'attribution de la propriété et de la nature de l'objet auquel on l'attribue. Au moyen du syntagme et de la phrase simple on attribue la qualité connue et pas actualisée d'un objet à un autre objet: *des feuilles pareilles à des papillons; Il avait des dents pareilles à des aiguilles*.

L'intention communicative de l'émetteur dans le deuxième exemple se résume à l'assignation de la propriété constante du comparant *aiguille* au comparé *dent*, celle-ci, n'étant pas explicitée dans nombre des phrases

de ce genre, se présente comme implicite. Le décodeur du message identifie la qualité en s'appuyant sur ses compétences linguistiques et extra-linguistiques, ces dernières dans ce cas-ci ne sont autre chose que des savoirs comme effets de la cognition. Le critère linguistique de l'identification de cette propriété c'est l'identité du radical du comparant et du lexème désignant la propriété *aigu-ë*; le critère cognitif réside dans la connaissance de la propriété pertinente de l'objet *aiguille*, le destinataire l'induit au moyen de l'implication.

Par suite, dans ce cas-ci la propriété implicite, au premier abord, a son signifiant, tandis que dans le premier exemple la qualité attribuée à l'objet *feuilles*, n'a pas son signifiant, elle est vraiment de nature implicite; le locuteur pose un problème devant le destinataire, celui de la définition de la qualité implicite attribuée à l'objet *les feuilles*. Pour la définir le récepteur doit connaître la propriété immédiate de l'objet *le papillon*, celle d'être *léger*, faisant aussi partie des compétences extra-linguistiques des deux instances de l'interlocution. On parle de l'émetteur et du récepteur, acteurs immédiats de l'acte de la communication, car la qualité identifiée tient des compétences générales pas uniquement du décodeur, mais en premier lieu de celles de l'encodeur qui, en la présentant implicitement avait dû tenir compte, lors de la structuration de son unité énonciative, des savoirs générales de son destinataire. Seule cette condition assure le succès de l'acte communicatif et de l'interaction verbale des instances énonciatives.

Par la phrase complexe comparative on attribue la même propriété pas à un objet, mais à la situation ou à l'événement de la principale et de la subordonnée: *Il tombe doucement comme tombe un arbre* (A. de Saint-Exupéry). Par cette phrase on énonce explicitement en premier lieu la qualification de l'action de la principale et ensuite la façon par laquelle se produit l'événement de la subordonnée. En effet, le qualificatif *doucement* au niveau du signifié appartient à la structure de la subordonnée, parce que le locuteur a construit l'unité syntaxique grâce à la connaissance de la manière dont tombe un arbre et ensuite il a effectué la comparaison entre la manière de tomber d'une personne et celle d'un arbre. L'émetteur, en déterminant les outils linguistiques de la construction de la phrase comparative de ce genre, analyse dans son langage intérieur les compétences générales du récepteur et lorsqu'il est sûr que l'identification de *la manière dont tombe un arbre* est connue par le décodeur de son message, c'est alors qu'il construit l'unité syntaxique. Il ne l'actualise pas dans la structure de la subordonnée, car son actualisation aurait effacé l'effet que produit cette partie de la phrase: *comme tombe doucement un arbre*.

La connaissance de la qualification du comparant constitue la condition obligatoire que pose devant l'énonciateur la structuration d'une phrase simple ou complexe de nature comparative, ce critère est important pour le décodage du message par le destinataire. L'identification de cette qualité confirme que l'encodeur connaissait *la manière dont tombe un arbre*, comme une de ses expériences, acquise suite à l'observation de ce qui se produit et de ce qui existe dans ce monde. Lors de l'association se formant entre deux ou plusieurs situations ou événements l'énonciateur trie les situations, les événements connus et inscrits dans sa conscience pour en choisir celle ou celui dont la qualification est identique à la situation individualisante de la principale.

L'actualisation d'une comparaison a pour fondement l'expérience d'un individu se fusionnant avec celle collective, avec la mémoire collective des individus d'une communauté sociale. Cette dernière reproduite par la structure de la subordonnée, répond au besoin communicatif du locuteur, c'est une situation ou événement connu par les deux acteurs de l'acte verbal. Le nouveau que veut transmettre par son énoncé Saint-Exupéry c'est la manière de tomber de l'objet de la principale, ceci représente le motif de l'énonciation, la qualification du comparant constituant l'inconnu pour le récepteur. La transmission de la qualité de tomber d'une personne représente à la fois le côté intentionnel de l'émetteur, ce constituant détermine la production de la phrase comparative.

L'émetteur actualise la qualité de l'événement de la subordonnée dans la structure de la principale et par son explicitation il facilite le processus du décodage de cette propriété et du message en général: *l'arbre tombe doucement, les racines, l'attachant à la terre, ne lui permettent pas de tomber autrement, par exemple, brusquement*. La qualité de l'événement de la subordonnée, faisant partie des connaissances collectives du monde, n'a pas besoin d'être explicitée dans la structure de la subordonnée. C'est une autre raison pour laquelle le locuteur l'actualise dans la structure de la principale, le qualificatif *doucement* appartenant au niveau structurel et significatif à la subordonnée.

La situation ou l'événement représentés par la subordonnée sont des fragments de la réalité dont la qualité reste identique dans nombre infini de leur production et manifestation dans différents contextes de la même société et dans des sociétés différentes. Cette spécificité de la subordonnée permet de la qualifier comme situation stéréotypée. Le processus de formation d'une situation de ce genre ou d'un événement-type suppose leur répétition, leur reproduction lors de laquelle les traits pertinents et identiques du phénomène ou de la situation de la réalité persistent, se répètent.

Il s'agit des propriétés se soumettant au stéréotypage par des actes répétitifs ou par leur itérativité. L'observation de la répétition du même fragment situationnel ou événementiel de la réalité avec tous ses traits pertinents forme une image constante, stéréotypée sur ce fragment.

Par suite, la répétition et la constance de la qualité d'un fragment de la réalité déterminent le caractère stéréotypé de la situation désignée par la structure de la subordonnée. L'identité de la qualification d'une situation itérative préservée lors de sa répétition la transforme en situation stéréotypée, celle-ci se présentant comme une expérience collective. Cette dernière condition assure l'inactualisation du nom de la qualité.

L'actualisation du qualificatif *doucement* dans les limites de la principale démontre que ce n'est pas par la structure de la subordonnée dans son intégrité qu'on qualifie l'événement de la principale, comme on affirme dans nombre des sources grammaticales, c'est uniquement le qualificatif de l'événement de la subordonnée qui qualifie la manière de tomber de l'objet de la principale.

Par conséquent, la subordonnée comparative, introduite par l'adverbe qualificatif *comme*, a une fonction particulière dans la structure de la phrase, celle de représenter une situation stéréotypée, une situation-type, connue par les membres d'une communauté sociale.

Le caractère stéréotypé de la subordonnée, les compétences de différents genre du partenaire locutionnel de l'émetteur permettent de ne pas actualiser dans nombre des structures syntaxiques le qualificatif des situations de la phrase comparative:

1. *Transformé par sa robe rouge, ni bonhomme, ni affectueux, sa bouche grouillait de phrases immenses, qui sans arrêt, en sortaient comme des serpents (A.Camus. La Peste).*

2. *Et cependant je me découvrais plein de songes. Ils me vinrent sans bruit, comme des eaux de source, et je ne compris pas, tout d'abord, la douceur qui m'envahissait (A.Camus. La Peste)*

L'interprétation de la phrase comparative pose une série de problèmes dont l'un est celui de la structure de la subordonnée dans laquelle on fait l'ellipse du verbe, ce phénomène s'explique par l'identité lexicale de ce constituant dans les deux parties prédicatives de la phrase.

La deuxième spécificité de la phrase complexe comparative c'est celle du caractère implicite de la qualification des événements de la principale et de la subordonnée. Notons aussi que la qualification de l'objet comparé dans la structure de la proposition simple est toujours explicite, dans la phrase complexe la qualification de la situation de la principale et de la subordonnée est plutôt implicite.

Les critères linguistiques de l'identification de la qualité des deux événements de la phrase comparative sont différents: dans la première phrase on la définit au moyen de la valeur sémantique du verbe *grouiller*, ce dernier comporte dans sa structure sémantique la manière de *grouiller*: *remuer en masse*. La construction prépositive *en masse* à valeur quantitative sert de qualificatif implicite des deux événements de la phrase. A part ce critère d'identification du qualificatif événementiel ou situationnel, le décodeur peut recourir à la connaissance de *la manière dont sortent les serpents d'un trou*, les savoirs du locuteur et du destinataire supprimant le besoin de l'actualisation de la qualité d'une situation connue.

Dans le deuxième exemple la qualité est désignée par le qualificatif *sans bruit*, propriété primaire des eaux de source: *ne pas être entendues, mais de murmurer sans faire de bruit*.

Le choix de l'événement stéréotypé se fait à partir de l'identité de sa qualification à la qualification de l'événement de la principale, néanmoins ce n'est pas la structure de la situation stéréotypée qui détermine la structure syntaxique de la principale, bien au contraire c'est celle de la principale qui commande au locuteur de trouver une situation similaire à la principale. Le caractère similaire des deux situations s'exprime dans l'identité de leur qualification, c'est cette identité qui reste à la base de la production d'une comparaison comme création de l'instance émettrice. Au niveau de la langue les deux unités prédicatives doivent se caractériser par un parallélisme dans leur structuration.

Le qualificatif, étant identique pour les deux événements de la phrase, effectue des fonctions communicatives différentes: rapporté à l'événement de la subordonnée il exprime une propriété interne et naturel de ce fragment de la réalité, dans la structure de la principale il sert à expliciter un jugement de valeur du locuteur, sa subjectivité sur ce fait.

Le caractère explicite de la qualité de l'action de la principale démontre l'objet de la qualification dans les deux unités prédicatives de la phrase, le qualificatif se rapporte directement à l'action et ensuite à la situation dans son intégrité. Les deux constituants de la comparaison, se présentant au niveau référentiel comme des situations dont la première est de nature individualisante et la deuxième comme situation à valeur générique. La dernière est envisagée comme situation-type suite au stéréotypage auquel elle avait été soumise par la persistance de la qualité identique. La répétition et l'inchangeabilité de cette qualité ont transformé le caractère individualisant de la situation en situation-typisante. Par conséquent, la structure sémantique des phrases comparatives se résume à la désignation d'une situation individualisante et d'une autre générique, la première étant qualificativement identique à la deuxième.

Pour que la situation soit qualifiée comme stéréotypée il faut qu'elle soit envisagée comme un fait habituel, que ses traits pertinents soient connus:

Et le plus étonnant, c'est que les choses se passent ensuite comme on lui a prédit qu'elles se passeraient (G. Simenon. Pedigree).

Pour le destinataire la manière dont se passaient les choses dans la famille reste inconnue, indéterminée dans les limites de cette phrase, pour la définir il faut recourir au contexte qui suit, servant d'outil explicatif du qualificatif *comme*: *Mlle Frida rentre comme d'habitude, descend quand les autres sont à table et prend sa boîte sur la planche, coupe son pain, beurre ses tartines. On dirait qu'il ne s'est rien passé.*

Le qualificatif *comme d'habitude* de l'action *rentrer* explicite la manière dont se passaient les choses, ce qualificatif représente un stéréotype de la manière de faire et de se comporter. Cette habitude exprime le caractère stéréotypé de la subordonnée.

Conclusion

Nous avons essayé de démontrer le rôle de la qualité de l'action de la principale et de la subordonnée pour la structuration de la phrase comparative, de définir les motifs pour lesquels cette qualité reste implicite dans la structure de ce type de phrase.

L'explicitation du qualificatif situationnel ou événementiel se fait par des qualificatifs verbaux, par le sème qualificatif que comportent nombre de verbes dans leur structure sémantique ou dans la structure d'autres constituants des deux unités prédicatives.

Cette analyse nous a permis de distinguer à côté de la qualification et de l'appréciation de l'objet **la qualification situationnelle et événementielle**; l'attribution de la qualité aux derniers fragments de la réalité se fait au moyen de la phrase complexe comparative dont la subordonnée désigne une situation stéréotypée, celle-ci se formant suite à sa répétition, à l'identité de la qualité qui y persiste malgré la différence des temps dans lesquels la situation est localisée.

ОПРЕДЕЛЕННЫЙ АРТИКЛЬ СОБСТВЕННЫХ ИМЕН (на материале французского языка)

Н.И. ДМИТРАСЕВИЧ,

Львовский Национальный Университет им. И. Франка

Важной проблемой лингвистического статуса имен собственных (ИС) является проблема соотношения ИС и имен нарицательных (ИН) на грамматическом уровне.

Так как проблемы грамматического статуса и семантики ИС тесно связаны, а в вопросе семантики ИС нет единства, взгляды лингвистов на соотношение грамматической категории определенности и ИС очень разнообразны. Исследователи, которые отрицают присутствие значения в ИС объясняют отсутствие артикля перед ИС отсутствием для ИС категории определенности/ неопределенности [Москальская О. И., Артикль в немецком языке, ИЯШ, 1956, №5, с. 35].

Большинство лингвистов, анализируя употребление артикля перед ИН при изучении грамматической категории определенности, не обращают внимания на личные ИС. Ученые только указывают, что ИС употребляются без артикля, так как обозначают единичные предметы. Некоторые лингвисты употребление артикля перед ИС объясняют как способ “для уточнения определенности уже известной личности” [Парамонова И.П., Об артикле при именах собственных в устно-разговорной речи//Вопросы романской и германской филологии. Л. 1968, с. 126, 130]. Х.Матсубара отсутствие артикля перед ИС мотивирует психологическими факторами указывая, в частности, что нет необходимости обращать внимание слушателя на тот факт, что артиклем обозначаем единственное в своем роде существо [Matsubara H., Essai sur la syntaxe, P., 1932, с. 92].

Артикль, как грамматическая форма определенности / неопределенности употребляется в большинстве случаев с именами нарицательными (ИН). Перед именами собственными артикль употребляется только в отдельных, закрепленных языковой традицией случаях перед географическими именами собственными (ИС). Но в художественной литературе, публицистике, и в разговорной речи мы встречаем примеры употребления с артиклем личных имен собственных. Так как ИС вместе с ИН составляют подкласс существительных, который имеет свои особенности лингвистического и нелингвистического характера, мы можем сравнить ИС и ИН с точки зрения грамматической категории определенности, присущей существительному в французском языке:

“L’Andre Gide qui nous parle dans Oedipe est bien celui que, une douzaine d’annees plus tard(...)” (A. Gide par lui-meme, p.172).

“Un Gounod, un Saint-Saens, un Massenet aurait pu mettre cette journee. Un tel sujet se trouvait a porte de leur talent et a hauteur de leur ambition” (D. Fernandes, Porfirio et Constance, p. 399).

“(Ramiz Alia) qui aurait voulu etre un Gorbatchev mais qui ne le sera jamais...”(Liberation,1990, 26/10).

“Cela devrait fermer la bouche a des Jacques Chirac, dont je n’ai toujours pas tres bien compris après l’avoir entendu dimanche chez Anne Sinclair, s’il se plaint qu’on en fasse trop ou pas assez” (Nouvel Observateur, 1992, 28/5-3/6).

Как известно, ИС всегда индивидуальны, они обозначают индивидуальные понятия. Денотатом ИС всегда есть индивидуальный субъект. В случае присутствия нескольких денотатов одного имени дополнительная информация уточняет сигнификативную специфику имени собственного, которое употребляется в речи. Таким образом, в конкретной ситуации ИС всегда обозначает единичный объект. Употребление его в речи включает реальное и потенциальное присутствие другого объекта в данной ситуации. Это есть инвариантным признаком определенности. Именно такое постоянное присутствие в семантике ИС вишеназванного признака делает ИС автодетерминированным.

THE PREPOSITION IN DIFFERENT GRAMMATICAL STRUCTURES OF LANGUAGES

Ina COJOCARU, University Assistant,
Alec Russo Balti State University

English has an abundance of prepositions compared with many other languages. For example Spanish has one preposition “en” that serves as the equivalent of three prepositions in English: *in*, *on*, and *at*. Then there are many languages which do not use prepositions at all. Canadian Algonquian languages for example, attach directional or location markers to nouns where English uses prepositions. And the opposite situation is also common. What English expresses through the use of prepositions, many other languages accomplish through the use of different cases – which are grammatical markers attached to nouns or verbs. So a language like Romanian has many different cases. The differences and the common cases between the English language and the Romanian one, should be given, commented and analyzed in this article.

Because of such *differences* in the grammatical structures of languages, it is important for translators to explore and understand the grammars of both the source language from which they are translating and the receptor language into which the translation is being made. Lack of understanding of differences in grammatical structure is one of the most common reasons for awkward and unnatural renderings in translation.

COORDONATE ALE ANALIZEI LINGVISTICE LA NIVEL INTRA- ȘI INTERPROPOZIȚIONAL

Asist.univ., dr. **Angelica HOBJILĂ**,
Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași, România

În condițiile în care analiza lingvistică, în general, implică o serie de coordonate specifice (prin raportare, de exemplu, la aspectele nonverbale ale comunicării interumane), aceasta este realizată, în lucrarea de față, sub forma unui studiu aplicativ, prin prisma raportării elementelor de ordin teoretic la *mesajul de tip publicitar*, reflectat/concretizat într-un corpus de aproximativ 50 de contexte excerptate din reclamele difuzate la televiziunile din România.

1. La **nivel intraprozițional** se remarcă – din punct de vedere gramatical – o preponderență a persoanei a doua asociată vocativelor și imperativelor (uneori, și formelor verbale de indicativ prezent), precum și o alternanță de tip „bumerang metonimic” (și nu numai) a valențelor categoricale gramaticale de persoană și număr: de exemplu, persoana a doua plural – persoana întâi plural („*Vă prezentăm Toyota...*”), persoana a treia singular – persoana întâi plural – persoana a doua singular („*Această musculiță trăiește doar o zi [...]* Să **ne** gândim puțin...*Dac-am trăi la fel de intens, ce viață-am avea!* – Vodafone – *Trăiește fiecare clipă!*”), persoana a treia singular – persoana întâi singular – persoana a doua singular – persoana întâi singular („*Laura – una mie, una fie, una mie*”) etc.; de asemenea, capătă un rol deosebit din perspectiva comunicării de tip persuasiv valorificarea anumitor valențe ale topicii și caracterul iterativ al anumitor sintagme (gen „slogan publicitar”, nume de marcă etc.).

La nivel lexical/semantic, este semnificativă frecvența anumitor categorii de unități lexicale – cuvinte-cheie (nume, elemente definitorii etc. ale unui anumit produs *versus* altele din aceeași clasă) – „cuvinte-calitate”, „cuvinte-senzație”, „cuvinte-sentiment” („*intens*”, „*simți*”, „*gust*”, „*bucurie*”, „*vei iubi*”) etc., în general, elemente lexical-semantice având trăsături ca [+ contextual], [+ subiectiv], [+ intersubiectiv/relațional] etc.

2. La **nivel interprozițional**, accentul este pus pe structuri de tipul „*dacă...atunci*” (în cadrul unor raționamente care urmăresc, în principiu, succesiunea realitate obiectivă – realitate subiectivă – o nouă realitate care se dorește a fi o obiectivare a celei subiective, prin intermediul unui anumit produs), la nivel sintactic remarcându-se preponderența coordonării și a construcțiilor apozitive, cu rol în sublinierea anumitor elemente ale demersului persuasiv – cel mai frecvent, construcții în componența cărora

sunt valorificate (resturi de) propoziții/fraze și/sau substitute ale acestora (de tipul *Jacobs – Gustul care te prinde...* ”).

În ansamblul său, demersul de față se constituie într-o încercare de abordare a unui anumit tip de mesaj (cel publicitar) prin prisma coordonatelor comunicării interumane (persuasive), în general, și ale codului reprezentat de limba română, în particular, „analiza lingvistică” fiind realizată din această dublă perspectivă.

ОБЩИЕ ЧЕРТЫ СЕМАНТИКИ, СЛОВООБРАЗОВАНИЯ, ГРАММАТИКИ И СТИЛИСТИКИ ИМЕН СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ *PLURALIA TANTUM* В СОВРЕМЕННЫХ ВОСТОЧНОСЛАВЯНСКИХ ЯЗЫКАХ

Ольга Юрьевна НАЗАРЕНКО,

доцент кафедры классической филологии

Львовского национального университета им. Ивана Франко

В статье характеризуются черты существительных *pluralia tantum*, общие для всех восточнославянских языков. Единые для всех восточнославянских языков плюральные имена делятся на группы по а) корневому составу, б) словообразовательным типам, в) лексико-грамматическим разрядам, г) грамматическому оформлению, д) сфере употребления, стилистическим функциям и эмоциональной окраске.

I. Черты, общие для всех восточнославянских плюративов.

А. Нет ни одной лексико-семантической группы, куда бы не вошли плюративы, одинаковые по смыслу, корневому составу и флексиям. Это названия и древних племен, и старинной одежды, и строений, и денежных средств, и сельскохозяйственного инвентаря, и продуктов питания, и детских игр и мн. др.

Б. Словообразовательные типы восточнославянских языков очень своеобразны. Они тесно связаны между собой. Взаимозависимость семантически равноправных имен существительных *pluralia tantum*, имеющих разные аффиксы, подтверждается множественными примерами.

В. Во всех восточнославянских языках встречается очень мало плюративных слов, одинаковое лексическое значение которых выражено разными частями речи, например, именем существительным и субстантивированным прилагательным.

Г. Трех языкам присущи однокорневые имена существительные и особенно субстантивированные прилагательные отличающиеся такими окончаниями: русск. -а- укр. -и- блр. -і' русск. -е- укр. -і- блр. -я.

Д. С точки, зрения сферы употребления, синонимии, стилистических особенностей и эмоциональной окраски плюративы восточнославянских языков представляют большой научный интерес, что открывает широкое поле для дальнейших исследований в вышеупомянутой сфере.

TOPICA – PROBLEME, SOLUȚII

Cerc.șt., dr. **Elena DĂNILĂ**,
Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, România

Topica reprezintă un concept (și un termen) cu o importanță majoră atât în *limbă*, cât și în *teoria sintactică*. Pe baza paralelismului *logic / lingvistic*, se apreciază, în literatura de specialitate, că există o ordine naturală a gândurilor care se reflectă în ordinea cuvintelor. Sîntem de părere că topica poate fi definită ca ordinea unităților sintactice «inferioare» componente ale unităților sintactice «superioare». Plecînd de la faptul că, în lucrările de sintaxă, se vorbește despre diferite tipuri de topică, dintre ierarhizările propuse, noi am optat pentru subcategorizarea: topică *fixă*, topică *dominantă*, topică *liberă*. Avînd în vedere faptul că topică *fixă* – care constă în aceea că, *păstrînd intenția comunicativă a vorbitorului*, unitățile contractante ale raportului sintactic au *întotdeauna aceeași ordine* – apare la nivelul *propoziției*, al *frazei* și al *textului*, rezultă că acest tip de topică este destul de bine reprezentată în *limbă*. Topica *dominantă* apare mai rar în *limba română*, în unele îmbinări libere de cuvinte și în unele îmbinări stabile de cuvinte, distingîndu-se două variante: *obiectivă* și *subiectivă*. După părerea noastră, în cazul variantei *obiective* a topicii *dominante* – atât la nivelul *propoziției*, cât și la nivelul *frazei* – ar trebui să se vorbească despre o variantă *obiectivă* la dreapta a topicii *dominante*, dacă admitem că reperul pentru această precizare este partea principală de propoziție/baza frazei. Varianta *subiectivă* a topicii *dominante* se constituie în «excepție» la varianta *obiectivă* a topicii *dominante*, cu o expresivitate mult mai mare. Topica *liberă* a unităților sintactice – cu variantele ei *subiectivă* și *obiectivă* – este cea mai frecventă topică din limba română, ea opunîndu-se atât topicii *fixe*, cât și topicii *dominante*, pe de o parte prin *expresivitate*, iar pe de altă parte, prin *ordinea «logică»/gramaticală a unităților sintactice*. Sîntem de părere că, în cazul variantei *obiective* a topicii *libere* – atât la nivelul *propoziției*, cât și la nivelul *frazei* sau al *textului* – ar trebui să se vorbească despre o variantă *obiectivă* la dreapta a topicii *libere* (repetăm, dacă admitem că reperul este partea principală de propoziție/baza frazei). Varianta *subiectivă* a topicii *libere*, la nivelul *propoziției*, se poate subcatego-

riza în varianta *subiectivă* a topicii *libere totale*, când se «răstoarnă» toate normele variantei obiective a topicii libere și în varianta *subiectivă* a topicii *libere parțiale și combinate*, când se «răstoarnă» unele norme ale variantei obiective a topicii libere. O problemă în teoria sintactică este cea a distincției între varianta *obiectivă* la dreapta a topicii *dominante* și varianta *obiectivă* la dreapta a topicii *libere*, elementul de diferențiere a celor două variante, fiind, după părerea noastră, *intenția comunicativă a vorbitorului*.

CU PRIVIRE LA UNELE PROBLEME ALE PROPOZIȚIEI PREDICATIVE

Lect. sup., dr. **Adela NOVAC**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

În literatura de specialitate, propoziția predicativă la ora actuală suscită anumite discuții.

Una dintre problemele propoziției predicative este stabilirea inventarului verbelor copulative care îi constituie regenta și constatarea faptului dacă verbele date, considerate elemente nedisociabile ale predicatului nominal, pe bună dreptate, pot regenta o subordonată. Delimitarea propriuzisă a verbelor copulative presupune, mai întâi, stabilirea prealabilă a unor trăsături specifice ale acestora. Astfel, trebuie să menționăm că verbele copulative sînt cele care guvernează două nume în nominativ [Guțu Romalo, *Elemente de lingvistică structurală*, 1967, p. 307]; al doilea nume care intră în relație cu verbul copulativ este neomisibil [Pană Dindelegan, *Teorie și analiză gramaticală*, București, 1994, p. 135]; verbele copulative sînt intransitive [Neamțu, *Elemente de analiză gramaticală*, București, 1989, p. 157]. Așadar, părerile lingviștilor în ceea ce privește verbele copulative – regenți ai subordonatelor diferă de la o lucrare la alta. Unii lingviști reduc categoria verbelor copulative la *a fi*, *a ajunge*, *a deveni*, *a se face*, *a ieși* [Găitănaru, *Propoziția subordonată predicativă // LLR*, nr. 3, 1999, p. 12], alții completează clasa lor cu *a se naște*, *a se chema*, *a se numi*, *a se crede*, *a se simți* etc. [Jordan, Robu, *Limba română contemporană*, București, 1978, p. 452.] etc.

Trebuie să concretizăm însă că aceste verbe (oricare ar fi inventarul lor) nu întotdeauna sînt copulative, ci numai în situația când sînt însoțite de cuvinte cu sensul de *care(va)*, *cine(va)*, *ce(va)*, *cum(va)*: *Ion este învățător (ceva)*; *Ea este înțeleaptă (cumva)* etc.

Un alt aspect al problemei e dacă propoziția predicativă e o propoziție subordonată sau nu. În acest scop, vom analiza în continuare relația care se stabilește între verbul copulativ și numele predicativ. Ce-i drept, și în

această privință părerea lingviștilor diferă. Unii lingviști consideră că verbul copulativ este regent al numelui predicativ [Șerban, *Sintaxa limbii române. Curs practic*, București, 1970, p. 134-135]. În sfârșit, o ultimă opinie e cea potrivit căreia se consideră că între verbul copulativ și numele predicativ există un raport de interdependență identic cu cel dintre subiect și predicat [Irimia, *Structura gramaticală a limbii române. Sintaxa*, Iași, 1983, p. 12].

Analizînd cele spuse mai sus, vom da dreptate lingviștilor care consideră că între verbul copulativ și numele predicativ există un raport de interdependență, similar cu cel care se stabilește între subiect și predicat.

Acestea fiind spuse, reiese că verbul copulativ (nepredicativ) nu poate fi considerat un regent al propoziției predicative, iar propoziția predicativă, la rîndul ei, nu poate fi considerată propoziție subordonată.

ARHAISME DE ORIGINE FRANCEZĂ ÎN STRUCTURA EXPRESIILOR ȘI LOCUȚIUNILOR ROMÂNEȘTI

Lect. sup., dr. **Liliana TRINCA**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

A devenit deja axiomatic faptul că relația de dependență dintre evoluția limbii și conjunctura istorică de ansamblu este demonstrată și de efectele contactelor lingvistice. După cum se știe, românii, de-a lungul secolelor, au venit în contact cu o serie de popoare vecine, migratoare sau acolonizatoare pe teritoriul românesc. Drept consecință, limba română a suferit o serie de influențe din partea altor limbi. Acestea s-au făcut resimțite, în speță, în domeniul lexicului, ce s-a îmbogățit, treptat, cu o serie de împrumuturi de sorginte diversă. Influența lingvală franceză, ca și cea italiană, spaniolă, latină savantă, asupra limbii române se manifestă mai ales pe la sf. sec. al XVII-lea, accentuîndu-se și amplificîndu-se puternic în sec. al XIX-lea, adică în perioada de modernizare și relatinizare a vocabularului românesc. Ea a fost și este favorizată de apropierea dintre structurile fonetice și morfologice ale limbilor cu origine comună. Deși a fost, în general, supraevaluată, influența franceză asupra lexicului românesc „a fost cea mai puternică dintre toate influențele moderne care s-au exercitat asupra limbii române” [Hristea, Th. *Probleme de etimologie. Studii. Articole. Note*, București: Editura Științifică, 1968, p. 108]. Din imensitatea de neologisme împrumutate din franceză, majoritatea s-a menținut în limbă, aceasta fiind principala dovadă că ele erau, mai mult sau mai puțin, conforme spiritului limbii noastre și au fost resimțite ca fiind necesare. O parte redusă din ele însă a fost privată de perspectiva generalizării, întrucît n-a corespuns unor

cerințe reale. De aceea, acești termeni nu s-au putut integra, fiind expulzați la periferia vocabularului și au completat cantitativ rezerva vocabularului pasiv. De aici nu rezultă lipsa de viabilitate a influenței franceze în română, cu atât mai mult că unele expresii și locuțiuni românești au perpetuat viața unor asemenea „încrustări” arhaice, menținându-le în structura lor. Or, fiind formații „vechi” – adesea cu o vechime de secole – multe din ele evocînd imagini ale unor timpuri de mult apuse, e cît se poate de firesc sau chiar o legitate inevitabile că multe expresii și locuțiuni „conservă” în structura lor „relicve” glotice. Cf. *a pune* pe cineva *la rezon* (< fr. *raison*); *a trage la talion* pe cineva (< fr. *talion*); *a duce (a umbla) cu șoșoane (șoșonele)* pe cineva (< fr. *chausson*); *om de mascaradă* (< fr. *mascarade*); *a bate o depeșă* (< fr. *dépêche*) „a transmite o telegramă”; *a pune în falangă* (< fr. *phalange*); *a face* pe cineva *capot* (< fr. *capot*); *a trece pe sub furcile caudine* (< fr. *caudines*); *de conivență (cu)* (< fr. *connivence*); *a fi chit* cu cineva, *chit că* (< fr. *quitte*) ș.a. Aceste arhaisme sînt familiare vorbitorilor, întrucît ei le folosesc (de obicei, fără a le cunoaște sensul) atunci cînd recurg doar la combinații fixe, și nu la grupări libere de cuvinte (create în momentul comunicării), ele nefiind compatibile cu întrebuițarea acestor unități lexicale ca entități independente. Cantitatea expresiilor cu elemente învechite de origine franceză este totuși foarte redusă în limba română (vizavi de numărul împrumuturilor franceze), aceasta fiind o dovadă în plus că majoritatea termenilor francezi s-au integrat în vocabularul românesc, datorită prestigiului francezei, precum și grație apropierii dintre gramaticile acestor limbi.

СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ СЛОЖНЫХ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ ТИПА БАХУВРИХИ В ЭПОСЕ ГОМЕРА.

Кристина Игоревна ХУТОРНАЯ,
ассистент Кафедры классической филологии
Львовского национального университета им. И.Франко

Выразительным стилевым признаком поэтического вещания является активное употребление сложных слов, которые характеризуются разнообразием словообразовательных типов и богатством семантики. Среди всех сложных слов в поэмах Гомера частотностью употребления отмечаются сложные прилагательные, значительный процент среди которых составляют бахуврихи.

Рассмотрим отдельно семантику первого и второго компонентов исследуемых прилагательных.

За способом обозначения признака первые компоненты прилагательных можно разделить на две группы: 1) признак отражается непосредственно самой основой (словом): *λιύφθογγος* - **звонкоголо-** сый; 2) признак отражается через сравнение: *βώπις* - **волоокая**.

Чаще всего в роли первого компонента выступают прилагательные.

В соответствии с разнообразием значений прилагательных в роли первого компонента бахуврихи, можно выделить десять лексическо-семантических групп / ЛСГ/: 1) размера: *μέγας* - **большой**, *ἐνύς* - **широкий**; 2) цвета: это главным образом прилагательные *λευκός* - **белый**, и *μέλας* - **черный**; 3) формы: *κυλλός* - **кривой**; 4) прочности: *κρατερός* - **крепкий**; 5) физической характеристики - вкуса, прикосновения, звучания: *λιύς* - **звонкий**, *ὀξύς* - **острый**; 6) количества. Наибольшим количеством употребления отмечается прилагательное *πολύς* - **многочисленный**; 7) материала: *χακέος* - **медный**; 8) активные признаки (*ώκός* и *ταχύς* - **быстрый**); 9) абстрактные понятия; (*θρασύς* - **храбрый**); 10) с первым компонентом *πας, πασα, παν* (со значением " **весь** ").

В качестве первого компонента греческих сложных прилагательных типа бахуврихи, могут выступать также существительные. За семантикой их, можно разделить на такие ЛСГ: 1) ЛСГ существительных со значением " человек и части человеческого тела ": *ὁ ἀνήρ* - **мужчина**, *ὁ πούς* - **нога**. 2) ЛСГ существительных на обозначение животных: *ὁ ἵππος* - **конь**. 3) ЛСГ "растения": *ὁ ρόδον* - **роза**. 4) ЛСГ " названия металлов, материалов и веществ ": *ὁ χρυσός* - **золото**, *ὁ χαλκός* - **медь**. 5) ЛСГ "оружие или военное снаряжение" *ἡ ἀγίς* - **щит**. 6) ЛСГ "абстрактные понятия": *ὁ θυμός* - **дух**. 7) ЛСГ " естественные явления ": *ὁ οὐρανός* - **небо**. Первым компонентом сложных прилагательных типа бахуврихи в Гомера могут быть и глаголы, которые обозначают конкретное действие: *ἔλκω* - **тяну**.

Со всех традиционных разрядов наречия в роли первого компонента в произведениях Гомера выступают только: 1) способа действия (*ἔυ-хорошо*); 2) меры и степени (*πολύ-много*).

Среди числительных в роли первого компонента выступают только два вида:

1) количественные числительные (*ἑκατόν* - **сто**); 2) наречные числительные *ἅπαξ* - **один раз**).

Среди служебных частей речи встречаем предлоги (*ἀντί*), а также частицы, которые представлены меньшим количеством примеров.

В роли второго компонента анализируемых сложных прилагательных типа бахуврихи в произведениях Гомера чаще всего выступают существительные. За значением они разделяются на такие ЛСГ: 1) существительные, которые обозначают людей; 2) богов и мифические существа; 3) абстрактные понятия; 4) животных; 5) растения; 6) естественные явления; 7) оружие и его части; 8) местность и ландшафт; 9) предметы быта; 10) меру, длину, площадь; 11) время; 12) металлы.

Значительно реже в роли второго компонента бахуврихи могут выступать также прилагательные, глаголы, причастия.

Существительные, однако, которые выступают в роли второго компонента бахуврихи, представлены ЛСГ более многочисленными и более богатыми количественно. Наиболее многочисленными здесь оказались группы, которые обозначают людей и части их тела, элементы одежды, и абстрактные понятия. Очевидно именно такие слова отвечают идейному содержанию Гомеровских поэм, в центре которых стоит человек со всем, что его окружает, его эмоции, переживания и поступки.

Среди прилагательных, которые выступают первым компонентом сложных прилагательных типа бахуврихи, в количественном отношении преобладают те, которые указывают на количество, характеризуют размер и внешний вид предметов и людей.

**К ВОПРОСУ ОБ ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНОМ ПОДХОДЕ
К ИЗУЧЕНИЮ ФЕНОМЕНА СИНЕСТЕЗИИ.**

Надежда Орестовна ТИМЕЙЧУК,
аспирант кафедры классической филологии
Львовский национального университета

Феномен синестезии был предметом исследований ученых различных сфер науки (среди них - физиологов, психологов, лингвистов). На протяжении всего периода исследования феномена синестезии ученые давали ему различные определения, однако на данный момент не существует единого определения вышеупомянутого феномена, которое бы удовлетворяло исследователей различных аспектов синестезии.

Решением проблемы, по нашему мнению, является рассмотрение явления синестезии во всех аспектах с учетом его физиопсихологической основы и лингвистического отображения. Основой явления синестезии являются процессы чувственного восприятия и отображения (синестезия в физиопсихологическом аспекте) и его передача средствами языка (лингвистический аспект синестезии).

По нашему мнению, основой синестезии являются 3 уровни чувственного отображения:

1) Ощущения - простейшая форма чувственного восприятия, которая являет собой отображение некоторых качеств предмета, которые воздействуют на органы чувств. Ощущения являются частью сложной системы отображения психологических явлений, поскольку связь между сознанием индивидуума и внешним миром проходит именно благодаря перцепции посредством органов чувств. Вышеупомянутый уровень чувственного отображения соответствует трактовке явления синестезии в аспекте физиологии.

2) Восприятие - более сложная по сравнению с ощущением форма познания, которая служит для отображения качеств и характеристик предметов, которые воздействуют непосредственно на органы чувств. Восприятие является промежуточным звеном между ощущением и мышлением. Вышеупомянутый уровень чувственного отображения соответствует трактовке явления синестезии в аспекте психологии.

3) Мышление - является высшей формой отображения окружающего мира, благодаря которому возможно понять суть вещей и явле-

ний. Результатом процессов мышления являются представления – конкретная форма знания, основой которой является ассоциация качеств, которые воспринимаются сенсорно. Поскольку представление формируется в сознании индивидуума как конкретный образ, то оно может быть описано средствами языка при помощи лексем. Вышеупомянутый уровень чувственного отображения соответствует трактовке явления синестезии в аспекте психологии и лингвистики.

Результатом вышеупомянутых процессов является создание цепи ассоциативных ощущений, отдельные звенья которой не являются постоянными, что выражается в тенденции к выпадению старых и включению в нее новых звеньев. Вышеупомянутый процесс возникновения ассоциативных связей служит базой для развития и усложнения структуры сложных психологических явлений ощущений и является, по нашему мнению, основой синестезии.

Из вышеизложенного логическим является вывод о необходимости междисциплинарного изучения явления синестезии в связи с невозможностью разделения его физиопсихологической основы и лингвистического отображения, что открывает широкие перспективы дальнейшего изучения вышеупомянутого феномена и сотрудничества ученых различных сфер науки.

**PROBLEME ACTUALE DE POETICĂ ȘI STILISTICĂ
ALE TEXTULUI ARTISTIC**

**VARIANTE VERBALE DANS LES EXERCICES DE STYLE
DE RAYMOND QUENEAU**

Tamara CEBAN, docteur ès lettres, chargée de cours,
Université „Spiru Haret” de Bucarest, Roumanie

La présente communication est axée sur les moyens stylistiques utilisés pour la variante verbale du verbe «rencontrer» dans les *Exercices de style* de R. Queneau. Nous avons groupé le matériau par niveau de langue. A l'intérieur de chacun des niveaux nous donnons un classement des faits de langue en question. Il faut noter déjà que R. Queneau recourt d'une façon systématique à la division du français dans toutes les variantes de langue possible.

Comme on le sait, les niveaux de langue peuvent être distingués selon quelques critères: le critère socio-culturel, le contenu du message et les structures linguistiques.

Ces niveaux de langue nous les avons étudiés dans les *Exercices de style* de R. Queneau. C'est une œuvre singulière, dans laquelle le même contenu narratif est dit de 99 manières différentes. Doué d'une grande capacité d'invention verbale, R. Queneau joue avec et sur les mots, il méprise les formes grammaticales et manie avec aisance tous les niveaux de langue.

Les *Exercices* illustrent plusieurs paramètres des niveaux et registres spécialisés pour la même histoire, concernant: a) les niveaux et registres de langue, b) la paraphrase, c) la périphrase, d) la rhétorique des métasémèmes, e) les synonymes.

Dans cette étude nous allons présenter minutieusement la variante verbale du verbe «rencontrer» dans les principaux niveaux de langue.

Nous donnons ici, d'une façon exhaustive, la liste de tous les termes employés par R. Queneau pour le verbe «rencontrer». Ces termes renferment des procédés linguistiques et rhétoriques, notés ainsi: B = lexème de base, P = périphrase, I = ironie, S = synecdoque, Mph = métaphore, My = métonymie, V = variante, E = emprunt, N = connotation négative, Pos = connotation positive.

Nous allons distribuer la série des unités par niveaux de langue avec la notation des symboles et du numéro des exercices: a) exercices littéraires, b) la langue parlée, c) niveaux spécialisés, d) différents artifices linguistiques.

Nous allons donc analyser les procédés stylistiques et rhétoriques pour illustrer un record de discours qui consiste à décrire 99 fois la même histoire.

ОБРАЗ РЕДУЦИРОВАННОГО ГЕРОЯ В ЛИТЕРАТУРЕ XX ВЕКА

Жозефина КУШНИР, соискатель, научный сотрудник,
Академия Наук Республики Молдова

Этот обнаруженный нами новый тип героя есть, с нашей точки зрения, прямой наследник карнавального дурака, карнавального безумца и сохраняет его функцию: карнавальным, амбивалентным образом связывать воедино миры, обеспечивать целостность Универсума. Некоторые особенности этого типа таковы:

1. Персонаж обладает чертами нарочитой, но «естественной» *сниженности* - на уровне *реакций и, главное, стилистики речи*, которая призвана производить впечатление *примитивной, зачастую безграмотной*.
2. Эта сниженность выражает постоянное пребывание героя в *ситуации прижизненного ада, в хронотопе ада*, когда сознание отчасти отключено («мало чего соображая» [Зоценко, 1981, 237]).
3. Стилистика речи несет на себе *отпечаток обстоятельности, педантичности и даже резонерства ада*; часто возникает *сновидческий эффект*.
4. Автор использует эти особенности речи героя - безграмотность, банальности и резонерство, лишаящие речь адекватности прозы, - чтобы наделить ее многосмысленностью поэзии.
5. Редуцированный герой – это *предельное обобщение трагического опыта и одновременно – результат устремленности автора к катарсису*.
6. Благодаря повышенному вниманию персонажа к мелочам мощно выявляются *жизнь тела и материи* в целом, в том числе *жизнь вещей*. Здесь прослеживаются карнавальные корни. «Телесность» в рассказах Зоценко очевидна; но когда холодный, ко всему «равнодушный» Мерсо жарит яичницу [Камю, 1989, 45], хочется бежать в кухню.
7. Герой мощно провоцирует воплощение в произведении цельности и гармонии - едва ли не самим своим наличием: будучи *в скрытом виде частицей древнего карнавального мироощущения, то есть цельности* (бахтинская «память жанра»), он привносит все это в происходящее, является залогом катарсиса, часто – смехового.
8. Герой может быть святым или мерзавцем – по собственному выбору, отмеченному еще Бахтиным ([Бахтин, 1986, 328], [Кафка, 1998, 385 - 387], [Акутагава, 219 - 221], [Зоценко, 1981, 214 - 215]).

9. Эти обитатели ада рассматриваются автором, который сам пребывает в пространстве присутствия смысла; посредством смеха (иногда очень редуцированного) автор их спасает. Этот метод можно назвать *смеховой объективизацией*.

Библиография

1. Акутагава Р. *Новеллы*. М., 1974.
2. Бахтин М. М. *Эстетика словесного творчества*. М., 1986.
3. Зощенко М. М. *Избранное*. М., 1981.
4. Камю А. *Избранное: Повести; Роман; Рассказы и очерки*. Минск, 1989.
5. Кафка Ф. *Реальность абсурда: Сб. произведений*. Симферополь, 1998.

CONSIDERAȚII TRADIȚIONALE ȘI MODERNE ASUPRA PLEONASMULUI

Lect.univ. **Daniela PRICOP**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Condamnarea sau aprecierea Pleonasmului este determinată în mare măsură de dimensiunea temporală.

Duclos a încercat să justifice în secolul XVIII ceea ce considera a fi un pleonasm în fraza *Louis XII, le bon roi Louis XII, mérita le glorieux surnom de Père du Peuple*, clasînd repetarea unui cuvînt drept pleonasm.

La începutul secolului XIX teama de pleonasm părea să fi atins punctul culminant. La nivel lexical, acest fenomen lingvistic este condamnat de adepții purismului (*les puristes*) care veghează cu rigoare asupra corectitudinii și purității limbii franceze, zelul lor fiind excesiv.

Atitudinea unor lingviști notorii precum M. Grevisse, J. Dubois este mai moderată; ei nu se pronunță nici pro, nici împotriva întrebuintării Pleonasmului. Definițiile lor poartă mai degrabă un caracter de constatare. J. Hanse (*Dictionnaire des difficultés grammaticales et lexicologiques*, Paris, 1949) blamează concepțiile puriștilor cînd acestea depășesc limitele normei, abordînd pleonasmul din prisma economicului care implică gradul de comrehensiune. Indulgența lingvistului față de utilizarea unor expresii pleonastice poartă amprente personale.

Pleonasmul rămîne a fi pînă în prezent un fenomen lingvistic controversat. Comunicarea orală favorizează fenomenul pentru o mai bună înțelegere: zgomotul ambiant și lipsa atenției interlocutorului trebuie să fie compensate. Scrisul, în schimb, nu acceptă ca o idee deja exprimată să se repete, cu excepția în care este formulată altfel sau dacă repetarea e motivată stilistic; scrisul fiind în căutarea brevilocvenței.

Dacă cercetătorul român M. Breaz critică cu vehemență pleonasmul axându-se pe structura sa nonartistică (simplă înșiruire aditivă de unități lexicale care nu produce deviație semantică), favorizînd tautologia, o figură reprezentativă a lingvisticii române, M. Avram, afirmă că mulți pedanți exagerează critica pleonasmelor, faptele de limbă necesitînd a fi privite în funcție de considerente variate.

Acest fenomen lingvistic nu poartă un caracter static, riguros. Pe parcursul întrebuițării, în structura semantică a unor cuvinte intervin modificări. Rezultatul extensiei sau restricției (uneori specializării) sensului unei vocabule îl constituie fie suprimarea (înlăturarea, anularea), fie producerea unor pleonasmе.

Inventarul de pleonasmе se stabilește, așadar, din perspectivă evolutivă. Cercetările efectuate asupra fenomenului în cauză ne permit să constatăm că natura esenței pleonasmului variază de la secol la secol, fiind caracteristic diferitor limbi și constituind creația purtătorilor limbilor date.

METAPHORS AS DISCURSIVE STRATEGIES OF POLITICAL DISCOURSE

Larisa LAZARESCU, University Lecturer,
Institute of International Relations of Moldova

It has been observed that political metaphors and repetition (as stylistic devices), as well as slogans typically occur in political discourse with particular aims. So, this article aims at analysing one of the above-mentioned discursive strategies and the effect metaphors produce as tools of political discourse.

Metaphors of political domains operate in the same way they do in other matters. They facilitate listener's grasp of an external, difficult notion of society in terms of a familiar part of life. In the case of rapidly changing political events, metaphors are subjects to negotiation. In the case of the disruption of a long-standing political order, the establishment of new metaphors facilitates the replacement of existing conceptual frames of reference.

It is worthwhile to explore the role that metaphors play in the ideological interpretation of events. Analyses of public discourse show that often metaphors play the most important part in negotiating and popularizing an understanding of poorly known phenomenon. This has been shown in analyses of metaphors in public discourses such as discourse on political topics.

The article will also focus on distinguishing two types of political metaphors: intertextual and correlational ones. Intertextual metaphors might

be especially apt for interpreting social aspects of a phenomenon, whereas correlational metaphors interpret notions that are not themselves the main topic of discourse.

Thus, it is of particular interest to look into the nature of metaphors as they are powerful tools of political discourse for exercising dominance. Political metaphors serve as instruments of social control and they popularize a poorly known phenomenon.

COMICUL – CATEGORIE SEMANTICO-FUNCȚIONALĂ DISCURSIVĂ

Lect. univ. **Liliana GHEORGHÎĂ**,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Dans cet article sont présentés les arguments qui prouvent le statut de catégorie sémantico-fonctionnelle du comique qui est légitimé, avant tout, comme catégorie esthétique.

În cea de-a doua jumătate a secolului XX, domeniul lingvisticii a cunoscut o perioadă revoluționară în dezvoltarea sa. Imaginea textului verbal este tema ce-i preocupă pe cercetători, fermă fiind convingerea acestora că teoria limbajului este în strânsă corelație cu teoria textului. Cercetările, dezbaterile, contestările, disputele în domeniul teoriei textuale s-au produs cu destule dificultăți, însă au ajuns, în prezent, la o etapă de sinteză, reușind să determine fundamentarea teoretică a textului ca mărime lingvistică.

Pentru a afla cum se produce sensul textual, s-a purces, în primul rând, la cercetarea vocabularului din punct de vedere structural, apoi la stabilirea unui set de procedee necesare pentru analiza și perceperea acestui sens și la definirea unor legități de structură textuală ce permit actualizarea sensului în cadrul textului.

În prezent, lingvistica textului concepe semnificația textuală ca rezultatul *unui pact comunicativ* (sistemul textului) dintre diferite elemente lingvistice și extralingvistice, acestea fiind obiectul comunicării, subiectul comunicării și ceremonialul comunicativ [1, p. 172].

Obiectul comunicării îl constituie fenomenele din lumea obiectivă materială și ideală. El include totalitatea obiectelor, ființelor, ideilor, sentimentelor care suscită nevoia omului de a comunica, de a-și exprima atitudinile și convingerile subiective în raport cu aceste fenomene. Obiectul comicului, după cum s-a menționat anterior, se caracterizează printr-o latură mai mult sau mai puțin negativă, care stimulează atitudinea critică din partea subiectului comunicării. În text, obiectul comunicării formează

cadrul referințelor situaționale (contextuale) sau enciclopedice al interacțiunilor verbale.

Subiecții (emițătorul și receptorul) comunicării au un rol predominant în constituirea sensului textual. Această teză este susținută de toate științele lingvistice. Lingvistica enunțării, de exemplu, plasează subiectul acțiunii în centrul oricărei comunicări, recunoscându-i statutul de instanță comunicativă supremă prin intermediul căreia ajung la suprafața textului toate semnificațiile adecvate. În același context, teoria categoriilor funcțional-semantice recunoaște categoria personalității, ce o implică pe cea a intenționalității, drept categorie fundamentală fără de care n-ar putea să se producă nici un discurs. Pragmatica definește textul ca o arhitectură a relațiilor verbale condiționate, în exclusivitate, de relațiile interpersonale. Aceste poziții ale lingvisticii actuale ne permit să conchidem că orice comunicare se produce doar în dependență de intențiile locutorului și de caracteristicile sale individuale (nivelul său intelectual, atitudinea sa față de cele comunicate, dispoziția în momentul vorbirii, relațiile pe scara socială a participanților la actul comunicării verbale etc.).

Ceremonialul comunicativ reprezintă totalitatea mijloacelor verbale care servesc la codarea sensului textual. Acest ceremonial are un rol ambivalent în macrostructura semantică a textului, deoarece el asigură relația unitară dintre obiectul și subiectul comunicării. În cadrul interacțiunilor verbale, realizarea semnificației adecvate eșuează în lipsa oricărui element al acestei triade comunicative.

În text, ceremonialul comunicativ are un caracter unitar plurinivellar și pluriplanic. Caracterul pluriplanic se realizează prin interacțiunea diverselor mijloace verbale (lexicale, gramaticale, sintactico-lexicale, semantico-lexicale, structural-intonaționale, stilistice), pe când cel plurinivellar se caracterizează prin apariția a mai multor relații de sens în cadrul unei unități discursive [2, p. 30].

Atît mijloacele verbale, cît și relațiile de sens specifice unității comunicative permit definirea unor categorii textuale în baza cărora se constituie semnificația textuală. Spre deosebire de categoriile sintactice și morfologice, cele textuale (intenționalitatea, acceptabilitatea, informativitatea, situaționalitatea, persoana, spațialitatea, temporalitatea, modalitatea, aprecierea, emotivitatea, textualitatea, intertextualitatea, coeziunea, coerența, continuitatea, finalitatea) servesc la transmiterea anumitor informații de ordin comunicativ (funcțional-semantic, pragmatic, stilistic).

Categoriile funcțional-semantice au o structură internă sistematizată. Această structură e reprezentată în formă de cîmp cu nucleul și periferia sa.

„Cîmpul funcțional-semantic este forma de existență a categoriei funcțional-semantice, el permite a reuni diferite mijloace de exprimare conform funcției semantice și a observa mecanismul interacțiunii mijloacelor care țin de diferite nivele” [3, p. 35]. Nucleul cîmpului conține procedeele de baza de exprimare a categoriilor discursive, de obicei lexicale, iar la periferie se plasează mijloacele ocazionale, semnificațiile cărora sînt accidenatale, aflîndu-se într-o dependență definitorie condiționată în exclusivitate de text.

Studiind domeniul sensului textual, E. Coșeriu acordă un interes deosebit categoriilor de text: „În lingvistica textului, care se bazează pe sens, ne întrebăm care sînt unitățile de sens ce se combină unele cu altele și care, în articularea lor, dau mereu sensuri de ordin superior. Așa cum fraza nu e construită din cuvinte, ci din unități funcționale, să zicem din funcțiuni propoziționale, care dau o anumită valoare frazei întregi, tot așa și un discurs nu e constituit din fraze, ci din unități de sens, care se combină unele cu altele și care dau un sens unitar superior” [4, p. 58]. H. Weinrich, de asemenea, recunoaște existența categoriilor numite de el *fenomene verbale*, ce traversează textele și ce configurează „un complex de determinări, o rețea de valori textuale” [5, p.13]. Lingvistul H. Plett, la fel, recunoaște funcția categoriilor verbale „de a mobiliza funcționalitatea maximă a tuturor elementelor, secvențelor și construcțiilor intertextuale cu scopul de a constitui, dar și de a reflecta, de a coda, dar și de a indica căile de decodare al înțelesului ideal maximal al textului” [6, p. 77].

Categoriile textuale reprezintă deci niște micro sisteme semantice specifice care, prin colaborare, contribuie la constituirea categoriei de bază a discursului – *integritatea semantică* [7, p. 30]. Integritatea semantică este o proprietate a unei categorii superioare, *textualitatea*. Aceasta, la rîndul său, se include în o altă categorie, *literaritatea*, care este, în esență, acel sens unitar superior ce conține valori estetico-filozofice. Deci orice categorie textuală presupune prezența unui denotat complex (obiectul comunicării) și a unui semnificat sau altfel zis, gîndul, efectul, imaginea produsă în inteligența umană de către text determinîndu-i un sentiment sau o acțiune.

În baza tezelor prezentate mai sus, considerăm că și comicul poate fi inclus, pe bună dreptate, în lista categoriilor textuale. În calitate de argument, susținem următoarele:

1. Comicul poate fi considerat un derivat al categoriilor de bază precum ar fi intenționalitatea, apreciativitatea, modalitatea [2, p. 24]. Or, comicul, la fel ca și aceste categorii, „situează enunțul în raport cu realitatea obiectivă din punctul de vedere al vorbitorului”. El, de asemenea, „expri-

mă atitudinea vorbitorului față de conținutul semantic al enunțului și față de conexiunea pe care conținutul trebuie să o aibă cu realitatea” [3, p. 25]. Ca și oricare act de vorbire, comicul are scopul de a exprima, pe de o parte, ideile, sentimentele, necesitățile, atitudinile, dorințele locutorului, iar pe de altă parte, el își pune scopul de a-i influența pe interlocutori, de a le schimba opinia sau atitudinea, de a le impune viziunea și voința locutorului. Astfel, prin caracteristicile sale ontologice și praxiologice, comicul poate fi recunoscut ca o subcategorie a categoriilor sus-numite ce se realizează pe deplin în actul de comunicare.

2. Comicul presupune prezența unui denotat complex și a unui semnificat. Semnificatul comicului se exprimă prin manifestarea tendinței acestuia de a arăta atitudinea critică a subiectului vorbitor față de realitate. Denotatul este reprezentat de un vast sistem de procedee comunicative (de natură lexicală, gramaticală, prozodico-sintactică, stilistică) specifice diferitor nivele ale limbajului, procedee ce sînt în cooperare permanentă și posedă funcții semantice comune [2, p.18].

3. Dat fiind faptul că semnificatul categoriei date nu se manifestă obligatoriu în orice text, comicul va fi o categorie ocazională a acestuia.

Mircea Ioniță estimează: „Categorია discursivă nefundamentală nu este obligatorie pentru orice discurs și nu constituie baza sa logică” [7, p. 28]. Această afirmație se adevărește a fi veridică atîta timp cît se referă la textele unde procedeele comucului apar din cînd în cînd. Atunci însă cînd textul se deosebește printr-un coeficient mare de procedee specifice categoriei date, demonstrînd intenția evidentă a autorului de a critica o anumită stare de lucruri, declarația sus-numită își pierde din valabilitate. În cazul dat, comicul devine o categorie de bază a discursului, alcătuiind fundamentul său logic, conținînd semnificația sa adecvată și tinzînd chiar să-i fie recunoscut statutul de gen literar [8].

Analiza teoriilor referitoare la structurarea textelor, ne permite să descoperim o asemănare a acestuia cu principiile de constituire a unui sistem, care se bazează pe interdependența dintre elementele constitutive, relații și legitați, atît interne, cît și externe. În acest sens, comicul poate fi interpretat ca un obiect-sistem în cadrul unui alt obiect-sistem – textul, sistem verbal complex, acesta activînd colaborarea dintre numeroase categorii estetico-filozofice, menite să reprezinte lumea prin prisma eului poetic.

Bibliografie

1. Vlad C. *Sensul, dimensiune esențială a textului*. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994, 215 p.

2. Ионицэ М.П., *Глосарий контекстуальных связей*. Кишинев, Штиинца, 1981, 96 с.
3. Prus E. *Poetica modalității la Proust*. Chișinău, Ruxanda, 1998, 236 p.
4. Coseriu E. *Introducere în lingvistică*. Cluj, Echinox, 1999. Ediția a II-a. Traducere de E. Ardeleanu și E. Bojoga, 144 p.
5. Weinrich H. *Le récit et le commentaire* (traduit de l'allemand). Editions du Seuil, Paris, 1973
6. Plett H. *Știința textului și analiza de text*. Bucuresti, Univers, 1983
7. Ioniță M. *Carcasa categorimatică a discursului*. In „Materialele conferinței științifico-practice republicane: „Probleme actuale de teorie și practică ale lingvisticii contemporane”. Bălți, 1991, p. 30-31
8. Боров Ю.Б. *Комическое*. Москва, Искусство, 1970, 269 с.

PROBLEME ACTUALE DE FONOLOGIE

PROSODISCHE MUSTER IM DEUTSCHEN UND RUMÄNISCHEN

Ana POMELNICOVA, Conferențiar, Dr. Phil.
Staatliche Alecu-Russo-Universität Bălți

Der Beitrag stellt sich zum Ziel, einen der wichtigsten Aspekte und Forschungsschwerpunkte der Sprachausbildung an der Universität anzusprechen. Innerhalb dieser Erwägungen wird der Platz und der Stellenwert der Phonetik im DaF-Unterricht diskutiert sowie einige Anforderungen an das phonetische Üben und Ausspracheschulung im Unterricht mit den rumänischen Deutschlernenden rumänischsprechenden Studierenden analysiert.

Das Interferenzproblem ist eines der strittigen, aber auch wichtigsten Probleme der heutigen Sprachwissenschaft. Unter Interferenz beim Spracherwerb ist die durch die Beeinflussung von anderen sprachlichen Elementen verursachte Verletzung einer sprachlichen Norm bzw. der Prozess der Beeinflussung zu verstehen. Ausgehend von unseren pädagogischen Erfahrungen sind wir der Meinung, dass die Interferenz auf der Grundlage von Sprachkontakten erscheint. Sie wird als neuer Bereich der Sprachwissenschaft betrachtet und ist vom Fremdsprachenunterricht untrennbar.

Die Mehrzahl der Fehler in der Rede der Studierenden deutet auf Unterschiede, die auf verschiedenen Sprachsystemebenen zwischen den beiden Sprachen (Deutsch und Rumänisch) existieren. Die Beobachtung der Studierenden beim Sprechen sowie weitere Analyse von perzeptiven Eindrücken machen es deutlich, dass die meisten Aussprachefehler nämlich die gesprochene Rede aufweist. Diese Tatsache lässt vermuten, dass eben dieser kommunikative Bereich von der Prosodie der rumänischen Sprache beeinflusst wird.

Wie bekannt kann bewusstes Beherrschen und korrekte Realisierung der prosodischen Regeln viele Aussprachefehler vermeiden. Kontrastive Untersuchungen der Tonhöhenbewegungen in kontaktierenden Sprachen und deren Ergebnisse verhelfen der effektiven Aneignung von Aussprachemustern beim Spracherwerb.

Der Begriff der Intonation (Prosodien) umfasst gewöhnlich alle suprasegmentalen Ausspracheaspekte: die Tonhöhe sowie Tonhöhenbewegungen. Die Intonation als Bestandteil der mündlichen Rede kennzeichnet Satzteile und Sätze. Unter funktionalem Aspekt erfüllt die Intonation kommunikative Aufgaben (kennzeichnet die Satzaussage, des kommunikativen Satztyps), strukturierende Aufgaben (hebt hervor, um Segmente zu formieren), und emotionale Aufgaben (drückt Gefühlszustände aus).

Da suprasegmentale Phänomene dem Einfluss vieler weiterer Faktoren unterliegen, weisen sie von Äußerung zu Äußerung und von Sprecher zu Sprecher starke Variationen auf. Vielfältige einflussnehmende Faktoren verursachen eine zwangsläufige Unvollständigkeit bei der Beschreibung von Tonhöhenbewegungen, was ihrerseits die Festlegung der allgemeinen Basis zur Behandlung der suprasegmentalen Aspekte der Phonetik und Phonologie verhindert.

Da Suprasegmentalia schlecht verifizierbar sind, lassen sich prosodische Merkmale in aktuellen kontrastiven Untersuchungen bescheiden zeigen. Aus diesem Grunde stellen wir vor uns die Aufgabe, suprasegmentale Merkmale des Deutschen und Rumänischen zu erläutern und große funktionale Bedeutung der Prosodien darzustellen.

Ergebnisse der kontrastiven Untersuchung von prosodischen Mustern der beiden Sprachen ermöglicht den Studierenden prosodische Besonderheiten der Fremdsprache bewusst aufnehmen und eigene Aussprachedefizite sensibilisieren. Eine solche Vorgehensweise wird zur weiteren Entwicklung neuer Perzeptionsgewohnheiten beitragen. Ausspracheschulung sind für die Entwicklung der Zielfertigkeiten Hören, Sprechen, Lesen und Schreiben von außerordentlicher Bedeutung. Die Herausbildung und Schulung des kritischen Hörens soll die Deutschlernenden nicht nur zur Korrektur der eigenen Aussprache befähigen, sondern auch zu deren kritischen Bewertung. Eine korrekte Aussprache und geeignete perzeptive Kompetenz bilden unabdingbare Voraussetzung für die fachliche Ausbildung zukünftiger Deutschlehrer und Übersetzer. Vor dem Lehrer steht darum die Aufgabe, weiterführende Lernstrategien zu entwickeln, um die Lernenden zu aktivieren und zu motivieren sowie ihre Fertigkeiten im Hören und Aussprechen dauerhaft zu festigen.

Literatur

1. Conrad R. (Hrsg.). Lexikon sprachwissenschaftlicher Termini. Leipzig: Bibliographisches Institut. 1985
2. Cenușa A. Intonația enunțurilor interogative propriu-zise marcate lexical (cercetare intono-sintactică), în Revista de lingvistică și știința literară, 1992, Nr.1
3. Corlateanu N., Zagaevschi V. Fonetica. Editura Lumina, Chișinău – 1993.
4. Kosmin O.G., Bogomasowa T.S., Hizko L.I. Theoretische Phonetik der deutschen Sprache. M., 1990.
5. Vasiliu Em., Fonologia limbii române, București, 1969

CONSIDERAȚIUNI CU PRIVIRE LA SISTEMUL CONSONANTIC AL LIMBILOR FRANCEZĂ, ENGLEZĂ ȘI ROMÂNĂ

Asist.univ., mag. în fil. **Alexei CHIRDEACHIN**,
Academia de Studii Economice din Moldova

Sistemul consonantic al limbilor franceză, engleză și română include următoarele foneme: **1) Oclusivele:** **a) oralele:** 6 (/p,t,k,b,d,g/) în franceză, engleză și română (aici trebuie să menționăm că în română, sunetele /k',g'/ sunt privite de unii savanți ca variante palatalizate ale fonemelor /k,g/, de alții – ca foneme aparte. În franceză se întâlnesc variante palatalizate ale oclusivelor /k,g/: *cassette*, *regarde*, *économique* etc.); **b) nazalele:** 3 (/m,n,ŋ/) în franceză, 3 (/m,n,ŋ/) în engleză și 2 (/m,n/) în română (în cea din urmă, /ŋ/ poate să se întâlnească ca alofon pozițional: *încă* /'iŋkə/, *bancă* /'ban̥kə/ etc.); **2) Constrictivele:** **a) fricativele:** 6 (/f,v,s,z,ʃ,ʒ/) în franceză, 10 (/θ,ð,f,v,s,z,ʃ,ʒ,h,r/) în engleză și 7 (/f,v,s,z,ʃ,ʒ,h/) în română; **b) lateralele:** 1 (/l/) în franceză, engleză și română; **c) vibrantele:** 1 (/r/) în română (totodată trebuie să menționăm că în unele dialecte ale limbii franceze și engleze vibranta /r/ de-asemena se întâlnește); **d) uvularele:** 1 (/r/) în franceză; **e) semivocalele:** 2 (/w,j/) în engleză (trebuie de menționat că în română și franceză fonemele /w/ și /j/ se întâlnesc pozițional: *oală* /'woalə/, *oare* /'woare/); *iată* /'jatə/, *iar* /'ar/ și *loyer* /lwajə/, *loyauté* /lwajote/, *oui* /wi/, *hier* /jɛr/ etc.); **3) Africaterle:** **a) alveolarele:** 1 (/ts/) în română (în vorbirea dialectală mai există și sunetul /dz/); **b) post-alveolarele:** 2 (/tʃ,dʒ/) în engleză și română.

Oclusivele orale /p,t,k,b,d,g/ și cele nazale /m,n/ sunt prezente în cele trei limbi. Însă, sistemul nazalelor mai include fonemul /ŋ/ în engleză și /ŋ/ – în franceză. Sunetele /p,k,b,g/ se articulează identic în toate limbile menționate, dar în engleză /p,k/ se rostesc cu aspirație în fața vocalelor accentuate: *part* /p^hɑ:t/, *come* /k^hʌm/ etc. Consoanele /t,d/ în franceză și română sunt dentale, iar în engleză – alveolare. Palatalizarea oclusivelor dorsale ocurentă în franceză și română nu este specifică normelor literare de pronunțare a limbii engleze. La rostirea nazalei /n/ în franceză și română se observă o slabă înmuiere în comparație cu fonemul corespondent din engleză, înmuierea fiind mai slab evidențiată în română decât în franceză.

În cazul constrictivelor trăsătura comună a celor trei limbi constă în prezența fricativelor /f,v,s,z,ʃ,ʒ/ și a lateralei /l/. Spre deosebire de engleză

și română, în franceză lipsește fricativa glotală /h/. Articularea vibrantă și cea uvulară a consoanei /r/ este specifică numai limbii română și a celei franceze respectiv, corespondentul englez al sunetului dat fiind fricativ. Interdentalele /θ,ð/ și semivocalele /w,j/ sunt caracteristice numai pentru sistemul fonetic al limbii engleze. Consoanele /ʃ,z/ în franceză și engleză se pronunță puțin mai înmuiat decât în română. În engleză sunetul /l/, spre deosebire de franceză și română, nu se palatalizează (în franceză palatalizarea acestuia este mai evidentă decât în română, mai ales în poziția finală și preconsonantică: *il* /il̥/, *bel* /bel̥/, *palmier* /pal̥mie/, *palper* /pal̥pe/ etc.).

În ceea ce privește africaterile nu se atestă nici-o trăsătură comună pentru toate cele trei limbi: în franceză nu există africateri. Africaterile /ts/ este specifică numai limbii română. Post-alveolarele /tʃ,dʒ/ se articulează palato-alveolar în engleză și prepalatal în română.

Sistemul oclusivelor și al constrictivelor este specific pentru toate cele trei limbi, cel al africaterilor – numai pentru engleză și română. În franceză și engleză consoanele se pronunță cu mai multă energie și încordare decât în română (caracter energetic și încordat al articulării este mai evidențiat în engleză decât în franceză), consoanele sonore neasurzindu-se în poziția finală în cuvinte (fenomenul asurzirii consoanelor sonore în poziția menționată care se observă în varianta basarabeană a limbii române nu corespunde normelor literare de pronunțare a acestei limbi). Limbii engleze nu este specifică palatalizarea consoanelor, ocurrentă în franceză și română.

După cum observăm, în contextul analizei comparativ-contrastive a sistemului consonantic al limbilor franceză, engleză și română, unitățile (sunetele) acestuia pot fi convențional divizate în **identice** (corespund totalmente în limbile comparate), **diferite** (se atestă numai într-una dintre limbi) și **similare** (corespund după criteriile principale, dar se deosebesc după cele secundare), sunetele din ce-a de-a treia categorie fiind, conform opiniilor specialiștilor în domeniu, cele mai grele de însușit. Cauza greșelilor la însușirea unei limbi străine poate fi nu numai interferența limbii materne, dar și cea a limbii străine învățate anterior sau paralel, mai ales dacă aceasta este cea de bază. De aceea, la învățarea limbii străine, în condițiile când curriculum prevede studierea a două limbi și atunci când limba stăină învățată actualmente este diferită de cea studiată anterior, este necesar a compara sunetele limbii în cauză nu numai cu cele din limba maternă, dar și cu cele din limba străină învățată.

EXERSAREA FONETICĂ A NAZALEI /ŋ/ DIN LIMBA ENGLEZĂ (STUDIU LINGVISTICO-DIDACTIC)

Assit.univ. **Semion ZADOROJNI**,
Universitatea Real Umanistică din Cahul

Sistemul fonologic al limbii engleze cunoaște trei consoane oclusive nazale /m,n,ŋ/, limba română – două /m,n/, fonemul englez /ŋ/ apare doar cu alofon în cuvintele de tipul bancă /'bɒŋkə/, încă /'ɪŋkə/, mănâncă /'mæniŋkə/. În engleză fonemul /ŋ/ este un sunet nazal lingval (postlingval), velar. Fonemul nazal se rostește prin lichidarea completă a canalului fonator cu partea dorsală a limbii deplasată pe vâul palatului tocmai în același loc unde se articulează oclusivele orale /k/ /g/ și aerul este forțat să iasă prin cavitatea nazală. La emiterea consoanei /ŋ/ palatul moale este coborât, apexul limbii se află la incisivii inferiori și nu trebuie să fie ridicat. La însușirea pronunției nazale /ŋ/ am înregistrat următoarele greșeli tipice: nazala /ŋ/ este înlocuită cu un fonem nazal /n/ englez sau altul /n/ din limba română; fonemul /ŋ/ este înlocuit cu ocluziva orală postlingvală velară /g/. Pentru a preîntâmpina aceste greșeli, care au statut fonologic, este necesar să atragem atenția studenților la faptul că la articularea sunetului /ŋ/ vârful limbii nu trebuie ridicat de la incisivii inferiori și că nu trebuie formată o deschizătură în locul unde se închide cavitatea bucală, locul unde apare ocluziunea. În limba română [ŋ] există doar ca un alofon al nazalei /n/ înainte de oclusivele orale velare /k, g/. Cuvintele *arunc*, *frâng* pot fi pronunțate /frâŋg, aruŋk/ și /frîŋg, aruŋk/, forme care nu comportă statut fonologic, adică sunt irevelante. În acest context nazala /ŋ/ nu prezintă mari dificultăți pentru vorbitorii de limbă română, dacă le atragem atenția la alofonul românesc /ŋ/ din cadrul cuvintelor menționate. Rezultatele bune se obțin la însușirea consoanei /ŋ/ exersând așa perechi de cuvinte: *sing – sang*, *wing – bang*, *thing – hang*, *ring – rang*; *win – wing*, *sin – sing*, *thing – thin*; *flank – bank – thank*, *think – wink – blink*, *English – finger – language*, *sin – sink – sing*, *thin – think – thing*, *ban – bank – bang*, *ran – rank – rang*, *sinning – sinking – singing* care pot fi exersate în ortografie și în transcriere în dependență de nivelul de cunoștințe a elevilor și studenților. Adăugător, recomandăm să fie exersate și alte perechi minimale: *bun – bung*, *clam – clang*, *win – wing*, *sinner – singer*, *ton – tongue*, *kin – king*; cuvinte în care /ŋ/ apare o singură dată *bring*, *cling*, *anger*, *drink*, *singer*; cuvinte în care /ŋ/ apare de două ori: *singing*, *hanging*, *bangnig*, *ringing*, *winging*, *stinging*, *bringing*, *singing*; *finger – drink*, *hungry – donkey*, *England – uncle*, *jungle – think*, *stronger – anchor*, *wind – winged*, *hand – hanged*, *mountain – mounting*, *winning – winging*, *pans – pangs*, *fans – fangs*, *din – ding*,

sun-sung, done-dung, gone-gong, bang-bank, sing-sink, cling-clink, wing-wink, rang-rank; propoziții în care /ŋ/ apare frecvent: He was reading the morning newspaper, while she was brushing and pressing his suit; Things are going well for the bank; My younger sister is measuring the length of the cloth; propoziții în care /ŋ/ și /n/ sunt contrastate: Fangs are useful sometimes. Fans are useful sometimes. I rang for a long time. I ran for a long time; propoziții cu /ŋ/ și sunetele /ŋk/ contrastate: That was a nasty bang. That was a nasty bank. I'm sure it doesn't sting. I'm sure it doesn't stink. Have you ever sung before? Have you ever sunk before? This is a beautiful ring. This is a beautiful rink. În continuare exersăm proverbe, zicători, poezii, texte (originale și neoriginale) în care frecvent se întâlnesc sunetele – foneme /n, ŋ/ și continuitățile fonologice /ŋg, ŋk/.

Literatura

1. Bădărău D. Materiale pentru cursul introductiv-corectiv de fonetică engleză. - Bălți. – 1969- 54 p.
2. Bogdan M. Fonetica limbii engleze. – Cluj. – 1962.- 311 p.
3. Chițoran D., Pîrlog H. Ghid de pronunție a limbii engleze. – București. - 1989. – 206 p.
4. Turculeț A. Introducere în fonetica generală și românească. – Iași. – 1994. - 288 p.

EXERSAREA CONTRASTIVĂ CU DRILLURI A MONOFTONGILOR POSTERIORI ENGLEZI (monoftongul /ɑ:/)

Lect. sup. univ. **Larisa USATÎI**,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

La prezentarea didactică a monoftongului /ɑ:/ englez vorbitorilor de limbă română este necesar să precizăm că acest sunet este o vocală de lungă durată și face parte din seria celor posterioare, ea fiind deschisă, încordată, nelabializată (pronunțată cu buzele neutre). După gradul de deschidere a gurii/maxilarelor vocala /ɑ:/ reprezintă un sunet deschis ce ține de varianta largă, iar după partea limbii ce articulează face parte din grupul vocalelor posterioare/parietale propriu zise, particularități articulatorii care sunt asemănătoare cu cele ale lui /a/ din limba română. La articularea acestui monoftong corpul limbii este plasat în partea posterioară a cavității bucale, partea posterioară a limbii este ridicată neînsemnat, vârful/apexul limbii este retras de la incisivii inferiori. Acest sunet posterior în engleză și română este format prin coborârea părții posterioare a limbii la o poziție relativ mai înaintată decât cea a vocalei cardinale /a/;

rezonanța lor specială le distinge de /a/ anterior din cadrul diftongilor /au/, /ai/ din engleză și română. Studenții, elevii din grupele moldovenești cu predare în limba română raportează monoftongul /ɑ:/ englez la vocala /a/ românească. Spre a nu confunda pe /ɑ:/ englez cu /a/ din limba română este necesar ca corpul limbii să fie retras cât mai mult în partea posterioară a cavității bucale; vorbitorii de limba română trebuie să țină cont de faptul că monoftongul englez /ɑ:/ este de lungă durată, deși acest sunet se deosebește cantitativ de /a/ din limba maternă atât a elevilor/studentilor din grupele moldovenești, cât și a celor din grupele rusești. Calitativ monoftongul /ɑ:/ este o vocală parietală/posterioară și pentru ai atribui ei aceste calități articulatorii este necesar să exersăm astfel de cuvinte monosilabice: *fa, ma, ta, da, mare, sare, dare, tare, factor, trag, cal, calcă, am, far* etc. în cadrul articulării cărora monoftongul /a/ să fie articulat cât se poate de lung, adică să posede o durată accentuată. Exersarea fonetică a acestor cuvinte trebuie să se desfășoare într-un context fonetic care ar împinge producerea monoftongului /a/ spre partea posterioară a cavității bucale. De menționat că problema cea mai grea la predarea monoftongului /ɑ:/ este tocmai calitatea sa de vocală parietală, precum și durata/lungimea ce trebuie să i se acorde. Pentru elevii și studenții vorbitori de limbă română este foarte necesară depunerea unui efort aparte întru menținerea acestor două particularități articulatorii și acustice. În cadrul predării monoftongului /ɑ:/ englez este necesar să se țină cont și de faptul că acest sunet este mai deschis, are un timbru profund, datorită, printre altele, și depărtării mai mari a maxilarului inferior de cel superior decât pentru /a/ din limba română. Monoftongul /ɑ:/ englez apare ca un alofon în exclamația „A!” în pronunțarea unor persoane ca două sunete duble „aa”. În cuvinte englezești de tipul *past, answer, after, aunt, art, arm, hard, calm, far, car, heart, barn, barter, bark, cart, park, chart* etc. unii studenți/elevi din grupele moldovenești pronunță o vocală mult influențată de sunetul românesc /a/ medial (după gradul de deschidere a maxilarelor) și de lungime medie, central sau chiar anterior propriu zis/ anterior retras ca în diftongii românești /ai/, /au/ ceea ce nu corespunde pronunției standarde engleze. În procesul de predare a monoftongului /ɑ:/ englez în grupele moldovenești trebuie de menționat și faptul că el apare în poziție inițială, medială, finală: *arm, art, answer, after, aunt; hard, calm, farm, snarl, stark, heart, mast, card; car, far, tar, bar, par, star, char, jar, etc.* La predarea fonemului /ɑ:/ englez este necesar să menționăm și faptul că el suferă anumite modificări fonetice, în funcție de poziția pe care o ocupă în cuvânt, frază/propoziție: în poziție finală sau când este urmat de o consoană sonoră acest fonem /ɑ:/ are o durată srtridentă ca în

cuvintele *far, tar, par, star, palm, calm, farm, alarm, farther, garden* iar când este urmată de o consoană surdă el este de o durată mai scurtă: *carp, clerk, art, calf, part, fast, heart, start, past* etc. Fonemul /ɑ:/ are și variante irelevante /æ, ɔ/ în engleza britanică și americană ca în cuvintele: *photograph, telegraph, translate, contrast* care se pronunță cu /ɑ:/ și cu /æ/ (engleza britanică); *past, answer, after, aunt*, pronunțate în engleza britanică cu /ɑ:/, iar în cea americană cu /æ/; *hot, box, log*, pronunțate cu /ɔ/ în engleza britanică și cu /ɑ:(:)/ în cea americană; iar cuvintele de tipul *calm, farm, stark, clerk, cart, garden* în engleza americană sunt înlocuite cu un sunet /a/ de scurtă durată. De menționat că monoftongul /ɑ:/ în opoziție cu /æ/ prezintă una din cele mai importante deosebiri între engleza britanică și cea americană. În cuvintele *staff, class, after, ask, dance, bath, rather, drama, aunt, laugh, example, moustache* evoluția monoftongului /æ/ în /ɑ:/ a avut loc în engleza britanică aproximativ o sută și cinzeci de ani în urmă, în engleza americană literară monoftongul /æ/ în cuvintele menționate a fost păstrat și constituie actualmente una dintre trăsăturile fonetico-fonologice evidente ale variantelor britanică și americană. Atare modificări articulatorii și acustice, precum și cele ale monoftongului medial retras-posterior avansat din limba română ne permit să concluzionăm că aceste sunete sunt asemănătoare și în scopuri practico-didactice pot fi identificate ca în cuvintele *arm, hart, calm, far, car* (din engleză) și *am, hat, cam, fa, ca* (din română), dar cu condiția ca ultimele să fie pronunțate cu o durată mare cum ar fi la emiterea a două vocale /aa/ *aam, haat, caam, faa, caa* etc.

Monoftongul englez /ɑ:/ apare evident și are trăsăturile articulatorii, acustice tipice în următoarele cuvinte pe care le exersăm în grupele moldovenești: *class, car, part, far, calm, father, start, pass, par, start, past, dark, arm, are, hard, guard, laugh, art, bar, heart, laugh, bother, barn, banana, dance, park, castle, cart, chart, fast, ask, command, shark, can't, card, aunt, garden, glass, glasses, sergeant, saga, hearth, draught, launch, harden, half, grant, bar, charm, yard, stars, parts, started, aunts, dances, fastest, arms, starts, started, aren't, aunts', aunt's, moustache, staff, after, drama, calm, char, garbage, lather, tomato, reservoir, memoir, scarf, bath, jar, barrage, rather, Derby, Berkely, army, vase, Hertford, Berkshire, Barbara, star, farm, grass*; în îmbinări de cuvinte *far farms, far parts, a farm yard, a far farm, a far star, yards of farm, to find a farm*.